

ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΚΟΣΜΑ

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

(ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ - ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ - ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ)

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ - ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ - ΕΥΑΓΟΡΑΣ)

— — —

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

18060

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

(ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ, ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ,
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

ΙΟΛΟΔΑ-ΥΟΙΔΥΑ

ΥΣΤΑΙΝΟΥ ΥΟΤ ΦΕΛΙ ΙΑΠΟΛΟΔΑ ΥΟΚΗΣ ΥΟΤ ΦΕΛΙ
(ΗΙΥ ΟΠΟΣΤΙΣ ΝΟΤ ΛΑΧ)

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΙΑΠΟΛΟΔΑ ΥΟΙΔΥΑ ΗΙΥ ΟΠΟΣΤΙΣ ΝΟΤ ΛΑΧ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

έτη της αρχαίας πολιτείας είναι απόλυτα σύμβολο της Ελληνικής πολιτιστικής κληρονομίας. Η μεγάλη αρχαία πόλη της Αθηναίων δημιουργήθηκε από την αρχαϊκή περίοδο της αρχαίας Ελληνικής ιστορίας, περίοδο που ξεκίνησε με την ίδρυση της πόλης της Αθηναίων το 459 π.Χ. Το έτος αυτό είναι γνωστό ως η «Έτος της Αθηναίων».

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

①. Βίος Λυσίου.

Ο Λυσίας ήταν Έλληνας πιθανώτατα το 459 π.Χ.^{370η}. Ο πατέρας του Κέφαλος, έπιφανής καὶ πλούσιος Συρακόσιος, κατά πρόσκλησιν τοῦ φίλου του πολιτικοῦ Πειρικλέους ἀφῆκε τὰς Συρακούσας καὶ ἤλθεν εἰς τὰς Αθηναίας, ὅπου ἔζησεν ὡς μέτοικος πολλὰ ἔτη, περίπου τριάκοντα, μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ο Λυσίας εἰς ἡλικίαν 15 ἔτῶν ἀπῆλθε μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἀδελφῶν του, τοῦ Πολεμάρχου καὶ Εὐθυδήμου, εἰς τοὺς Θουρίους, πόλιν τῆς κατὰ Ιταλίας, ἀποικίαν τῶν Αθηναίων· ἐκεῖ ἐδιδάχθη τὴν ρητορικὴν τέχνην ὑπὸ τοῦ Τεισίου, τοῦ γνωστοῦ Συρακοσίου ρήτορος. "Οτε δὲ μετὰ τὴν ἀτυχῆ ἐκστρατείαν τῶν Αθηναίων εἰς Σικελίαν ὑπερίσχυσεν ἐν Θουρίοις ἡ δυσμενῶς πρὸς τοὺς Αθηναίους διακειμένη πολιτικὴ μερίς, τότε ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὰς Αθηναίας (412 π. Χ.).

Ἐν Αθηναίαις ἔζη μετὰ τῶν ἀδελφῶν του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας (404 π. Χ.) ὡς πλούσιος ἵσιτελής *, ἔχων κτήματα, τρεῖς οίκιας καὶ σημαντικὸν ἐργοστάσιον ἀσπίδων ἐν Πειραιεῖ, ἐν τῷ διπλώμεργάζοντο 120 δοῦλοι. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοί του εἶχον δημοκρατικὰ φρονήματα, ὁ μὲν ἀδελφός του Πολέμαρχος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους, ἐνὸς ἐκ τῶν τριάκοντα, ὁ δὲ Λυσίας διέψυγεν εἰς Μέγαρα, ἀφοῦ ἀπώλεσε μέγα μέρος τῆς περιουσίας του. Ἐκ Μεγάρων ὑπεστήριξεν οὕτος τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐν Πειραιεῖ ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον φυγάδων μετὰ πάσης θυσίας^{*} οὕτως ἀπέστειλεν εἰς αὐτοὺς τὰ ὑπόλοιπα τῶν χρημάτων του, ἀσπίδας καὶ μισθοφόρους.

* Πᾶς ἵσιτελής ήταν ἀπηλαγμένος τοῦ μετοικίου — τοῦ ἐτησίου φύρου τῶν 12 δραχμῶν, τὰς ὁποιας κατέβαλλον οἱ μέτοικοι — καὶ ἀντιπροσώπου (προστάτου) δίδιος ὑπερήσπιζε τὰ συμφέροντά του ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ εἶχε δικαίωμα νὰ ἀγοράζῃ κτήματα.

Διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς τοῦ Λυσίου ὁ Θρασύβουλος εὑθὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας προέτεινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ παραχωρηῇ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου εἰς τὸν Λυσίαν, ἀλλ' ἡ πρότασις αὗτη τοῦ Θρασύβουλου κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ του ἀντιπάλου Ἀρχίνου ὡς παράνομος καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Λυσίας δὲν ἐπέτυχε τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, ἀλλ' ἔμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του ἴσοτε λήξ.

“Ο Λυσίας εὑθὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 403 παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς κατήγορος τοῦ Ἐρατοσθένους, τοῦ φονέως τοῦ ἀδελφοῦ του” διόγος οὗτος κατὰ Ἐρατοσθένους εἶναι ὁ μόνος, τὸν δόποῖον δὲ Ἰδιος ὁ Λυσίας ἐν τῷ δικαστηρίῳ εἴπεν. “Ἐκτοτε, ἐπειδὴ εἶχεν ἀπολέσει τὴν περιουσίαν του, ἡναγκάσθη πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων νὰ γίνῃ λογογράφος, ἤτοι νὰ γράψῃ ἐπὶ χρηματικῇ ἀμοιβῇ λόγους χάριν ἄλλων, οἱ δόποῖοι ἀνέκανοι δυντες ν’ ἀγορεύουν ἐν δικαστηρίοις ἀπεστήθιζον τοὺς ὑπὸ τοῦ Λυσίου πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ὑποθέσεών των γραφομένους λόγους.

“Ο Λυσίας ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις πιθανῶς τὸ 377 π. Χ.

2. Λόγοι Λυσίου.

“Ο Λυσίας ἔγραψε παρὰ πολλοὺς λόγους, ὑπέρ τοὺς 230. Εἰς ἥμᾶς περιεσώθησαν 34 λόγοι καὶ ἀποσπάσματα ἐξ ὅλων περισσοτέρων· ἐκ τῶν λόγων τούτων οἱ μὲν πλεῖστοι εἶναι δικανικοὶ (δηλ. ἀπηγγέλθησαν ἐν τοῖς δικαστηρίοις), οἱ δὲ λοιποὶ συμβουλευτικοὶ ἀπαγγελθέντες ἐν τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, καὶ ἐπιδεικνυόμενοι ἀπαγγελθέντες κατὰ τὰς ἔορτὰς καὶ τὰς πανηγύρεις.”

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Εἰ σα γωγή. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς ἡτο κατάλληλον ἰδίως διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας. Ἐκτεταμένοι ἐλαιῶνες ἐκάλυπτον τὸ πάλαι — δπως καὶ σήμερον — τὴν πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, ἥ δὲ ἀθηναϊκὴ πολιτεία, τῆς ὅποιας ἡ εὐπορία ἐξηρτᾶτο ὅχι δλίγον καὶ ἐκ τῆς ἐλαίας, συμφέρον εἶχε νὰ ἐμποδίζῃ τὴν ἐκρίζωσιν αὐτῆς δι' αὐστηρῶν τιμωριῶν. Ὁθεν ἐπὶ ποιηῇ προστίμον ἀπηγορεύετο εἰς τοὺς ἴδιοκτήτας κτημάτων νὰ κόπτουν ἐντὸς ἐνὸς ἔτονς πρὸς ἰδίαν χρῆσιν περιστούρας τῶν δύο ἐλαιῶν. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἵσχε μόνον διὰ τὰς ἴδιωτικὰς ἐλαίας. Ὁλως δμως ἴδιαιτέραν μέριμναν ἐδείκνυεν ἥ πολιτεία περὶ τῶν ἐλαιῶν, αἱ δποῖαι κατήγορον ἐκ τῆς ἐλαίας τῆς φυτευθείσης ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἥ ἐκ τῶν παραφυάδων αὐτῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ αὗται ἐκαλοῦνται μορίαι καὶ ἥσαν ἱερά, ἀφιερωμέναι εἰς τὴν Ἀθηνᾶν. Ὡς ἴδιοκτησίαι δὲ τῆς πολιτείας ἐμισθόνοτο αὗται εἰς τοὺς περισσότερα προσφέροντας.

Τὴν ἀνωτάτην ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν μορίων εἶχεν δ "Ἄρειος πάγος. Οὗτος διέταπτε τοὺς ἄρχοντας νὰ ἐπαγχυνοῦν διὰ τὴν ἔγκαιρον πληρωμὴν τοῦ μισθώματος καὶ καθ' ἕκαστον μῆνα ἐλάμβανε γνῶσιν τῆς καταστάσεως τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν. Πάντα δὲ βλάπτοντα ἥ καταστρέφοντα μορίαν ἐτιμώρει δ "Ἄρειος πάγος δι' ἐξօρίας καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Αἱ καταστροφαὶ, τὰς δποῖας ἐπέφεραν ἐν τῇ Ἀττικῇ δ πελοπονησιακὸς πόλεμος καὶ αἱ κατόπιν ἐσωτερικαὶ διαμάχαι τῆς χώρας, δὲν ἐφείσθησαν καὶ τῶν ἱερῶν ἐλαιῶν. Καὶ οὕτως ἐξηγεῖται, δτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως ἐλήφθη πολὺ μεγαλυτέρα φροντὶς περὶ τὴν διάσωσιν τῆς ἐλαιοφυτείας. Ἔδω καὶ ἐκεῖ ὑπελείπετο ἀκόμη κεκολοβωμένος κορμὸς ἐλαίας καταστραφείσης διὰ πυρὸς ἥ ἄλλως πως, δτις ὑπῆρχεν ἐπλὶς διὰ τὴν μεγάλην ζωτικότητα τῆς ἐλαίας νὰ γίνη πάλιν καρποφόρος διὰ καταλλήλου ἐπιμελείας. Ὁθεν οἱ τοιοῦτοι κορμοὶ τῶν μορίων περιεβάλλοντο διὰ περιφραγμάτων ἔνλινων (σηκῶν) καὶ ἀπηγορεύθη ἥ καλλιέργεια τοῦ πλήσιον αὐτῶν χώρου. Ἡ λέξις σηκῶν ἥσημανεν ἐν τούτοις καὶ τὸν περιπεφραγμένον κορμόν. Καὶ τῶν σηκῶν τούτων τὴν ἐπίβλεψιν εἶχεν ὁσαντώς δ "Ἄρειος πάγος καὶ ἐτιμώρει δι'

εξορίας καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας ἐκεῖνον, δστις ενδόσκετο ἔνοχος καταστροφῆς σηκοῦ τινος· τὸν δ' ενδρισκόμενον ἔνοχον καλλιεργείας τοῦ πλησίον τοῦ σηκοῦ χώρον ἐτιμώρει διὰ χρηματικῆς ποιηῆς.

Διὰ τὴν καταστροφὴν τοιούτου σηκοῦ (δηλ. κεκολοβωμένου κορμοῦ μορίας μετὰ τοῦ περιφράγματος αὐτοῦ) δι Νικόμαχος—νεανίας ἀπειρος—κατηγόρησεν εὕπορού τινα Ἀθηναῖον πολίτην. Τὸ πρῶτον δμως εἶχε κατηγορήσει αὐτὸν ἐγγράφως διὰ καταστροφὴν μορίας· ἐπειτα δὲ κατανοήσας, δτι ἡ κατηγορία αὕτη δὲν θὰ ἐτύγχανεν ὑποστηλέεως ἐκ μέρους τῶν δημοσίων μισθωτῶν, μετέβαλε τὸ περιεχόμενον τῆς κατηγορίας καὶ κατὰ τὴν προφορικὴν διαδικασίαν κατηγόρει τὸν πλούσιον Ἀθηναῖον διὰ καταστροφὴν σηκοῦ. Πρὸς ἀνασκευὴν τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἀπαγγέλλει ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος τὸν παρόντα λόγον, τὸν ὅποιον χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν δι Λυσίας.

Ἡ δίκη ἐγένετο ἐνώπιον τῆς βουλῆς τοῦ Ἀρείου πάγου προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος βασιλέως. Τὸ ἔτος τῆς ἀπαγγελίας τοῦ λόγου δὲν εἴναι ἀκριβῶς γνωστόν· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπηγγέλθη οὗτος τὸ 395 π. X.

1 Πρότερον μέν, ὡς βουλή, ἐνόμιζον ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ, ἥσυχίαν ἀγοντι, μήτε δίκας ἔχειν μήτε πράγματα· νυνὶ δὲ οὕτως ἀπροσδοκήτοις αἰτίαις καὶ πονηροῖς συκοφάνταις περιπέπτωκα, ὥστ', εἰ πως οἶόν τε, δοκεῖ μοι δεῖν καὶ τοὺς μὴ γεγονότας ἥδη δεδιέναι περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι· διὰ γάρ τοὺς τοιούτους οἱ κίνδυνοι κοινοὶ γίγνονται καὶ τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσι καὶ τοῖς πολλὰ ἡμαρτηκόσιν.

2 Οὔτω δ' ἀπορος δ ἀγών μοι καθέστηκεν, ὥστ' ἀπεγράφην τὸ μὲν πρῶτον ἐλάσαν ἐκ τῆς γῆς ἀφανίζειν, καὶ πρὸς τοὺς ἐωνημένους τοὺς καρπούς τῶν μορίων πυνθανόμενοι προσῆσαν· ἐπειδὴ δ' ἐκ τούτου τοῦ τρόπου ἀδικοῦντά με οὐδὲν εὑρεῖν ἐδυνήθησαν, νυνὶ με σηκόν φασιν ἀφανίζειν, ἥγούμενοι ἐμοὶ μὲν ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην εἶναι ἀπελέγξαι, αὐτοῖς δὲ ἐξεῖναι μᾶλλον, δ τι ἀν βούλωνται, λέγειν.
3 Καὶ δεῖ με, περὶ ὧν οὗτος ἐπιβεβουλευκῶς ἥκει, ἃμ' ὑμῖν

τοῖς διαγνωσομένοις περὶ τοῦ πράγματος ἀκούσαντα καὶ περὶ τῆς πατρίδος καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἀγωνίσασθαι. "Ομως δὲ πειράσομαι ἔξ ἀρχῆς ὑμᾶς διδάξαι.

"Ην μὲν γάρ τοῦτο Πεισάνδρου τὸ χωρίον, δημευθέν-⁴ των δ' ἐκείνου τῶν ὄντων, Ἀπολλόδωρος δὲ Μεγαρεὺς δωρεὰν παρὰ τοῦ δήμου λαβὼν τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἐγεώργει, διλίγω δὲ πρὸ τῶν τριάκοντα Ἀντικλῆς παρ' αὐτοῦ πριάμενος ἔξεμίσθωσεν· ἐγὼ δὲ παρ' Ἀντικλέους εἰρήνης οὕσης ἐωνούμην.

"Ηγοῦμαι τοίνυν, ὃ βουλή, ἐμὸν ἕργον ἀποδεῖξαι, ὡς, 5 ἐπειδὴ τὸ χωρίον ἐκτησάμην, οὗτ' ἐλάκα οὔτε σηκὸς ἐνῆν ἐν αὐτῷ. Νομίζω γάρ τοῦ μὲν προτέρου χρόνου, οὐδὲ εἰ πολλαὶ ἐνῆσαν μορίαι, οὐκ ἀν δικαίως ζημιοῦσθαι· εἰ γάρ μὴ δι' ἡμᾶς εἰσιν ἡφανισμέναι, οὐδὲν προσήκει περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀμαρτημάτων ὡς ἀδικοῦντας κινδυνεύειν.

Πάντες γάρ ἐπίστασθε, ὅτι ὁ πόλεμος καὶ ἄλλων πολ-⁶ λῶν αἴτιος κακῶν γεγένηται, καὶ τὰ μὲν πόρρω ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐτέμνετο, τὰ δὲ ἐγγὺς ὑπὸ τῶν φίλων διηρπάζετο· ὥστε πῶς ἀν δικαίως ὑπὲρ τῶν τότε τῇ πόλει γεγενημένων συμφορῶν ἐγὼ νῦν δίκην διδοίην; "Αλλως τε καὶ δὲ τοῦτο τὸ χωρίον ἐν τῷ πολέμῳ δημευθέν ἀπρατον ἦν πλεῖν ἢ τρία ἔτη. Οὐ θαυμαστὸν δὲ εἰ τότε τὰς μορίας ἔξ-⁷ ἐκοπτον, ἐν ᾧ οὐδὲ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν φυλάττειν ἐδυνάμεθα. Ἐπίστασθε δέ, ὃ βουλή, δσφ μάλιστα τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθε, πολλὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δασέα ὄντα iδίαις καὶ μορίαις ἐλάσαις, ὃν νῦν τὰ πολλὰ ἐκκένοπται καὶ ἡ γῆ ψιλὴ γεγένηται· καὶ τῶν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ κεκτημένων οὐκ ἀξιοῦτε παρ' αὐτῶν, ἐτέρων ἐκκοψάντων, δίκην λαμβάνειν. Καίτοι εἰ τοὺς διὰ παντὸς τοῦ 8 χρόνου γεωργοῦντας τῆς αἰτίας ἀφίετε, ἣ που χρὴ τούς γ' ἐν τῇ εἰρήνῃ πριαμένους ἀφ' ὑμῶν ἀζημίους γενέσθαι.

9   'Αλλὰ γάρ, ὃ βουλή, περὶ μὲν τῶν πρότερον γεγενη-
μένων πολλὰ ἔχων εἰπεῖν ἵκανὰ νομίζω τὰ εἰρημένα· ἐπειδὴ
δ' ἐγὼ παρέλαβον τὸ χωρίον, πρὶν ἡμέρας πέντε γενέσθαι,
10 ἀπεμίσθωσα Καλλιστράτῳ, ἐπὶ Πυθοδώρου ἀρχοντος· δις
δύο ἔτη ἐγεώργησεν οὕτε ἴδιαν ἐλάian οὕτε μορίαν οὕτε ση-
κὸν παραλαβών. Τρίτῳ δὲ ἔτει Δημήτριος οὗτοσὶ εἰργάσατο
ἐνιαυτόν· τῷ δὲ τετάρτῳ Ἀλκίᾳ Ἀντισθένους ἀπελευθέρω
ἔμισθωσα, δις τέθνηκε· κατὰ τρία ἔτη ὅμοίως καὶ Πρωτέας
ἔμισθώσατο. Καί μοι δεῦρο ἔτε.

Μάρτυρες.

11   'Επειδὴ τοίνυν ὁ χρόνος οὗτος ἔξήκει, αὐτὸς γεωργῶ.
Φησὶ δὲ ὁ κατήγορος ἐπὶ Σουνιάδου ἀρχοντος σηκὸν ὑπ' ἐ-
μοῦ ἐκκεκόφθαι. 'Τιμῆν δὲ μεμαρτυρήκασιν οἱ πρότερον ἐρ-
γαζόμενοι καὶ πολλὰ ἔτη παρ' ἐμοῦ μεμισθωμένοι μὴ εἶναι
σηκὸν ἐν τῷ χωρίῳ. Καίτοι πῶς ἀν τις φανερώτερον ἔξε-
λέγειει ψευδόμενον τὸν κατήγορον; Οὐ γάρ οἶόν τε, ἂν πρότε-
ρον μὴ ἦν, ταῦτα τὸν ὕστερον ἐργαζόμενον ἀφανίζειν.

12   'Εγὼ τοίνυν, ὃ βουλή, ἐν μὲν τῷ τέως χρόνῳ, ὅσοι με
φάσκοιεν δεινὸν εἶναι καὶ ἀκριβῆ καὶ οὐδὲν ἀν εἰκῆ καὶ ἀ-
λογίστως ποιῆσαι, ἥγανάκτουν ἀν, ἥγούμενος μᾶλλον εὔλο-
γεῖσθαι ἢ ὡς μοι προσῆκεν· νῦν δὲ πάντας ἀν ὑμᾶς βουλοί-
μην περὶ ἐμοῦ ταύτην τὴν γνώμην ἔχειν, ἵνα ἥγησθέ με
σκοπεῖν ἀν, εἴπερ τοιούτοις ἔργοις ἐπεχείρουν, καὶ δι τι κέρ-
δος ἐγίγνετο τῷ ἀφανίσαντι καὶ ἥτις ζημία τῷ περιποιήσαν-
τι, καὶ τί ἀν λαθὼν διεπραξάμην καὶ τί ἀν φανερὸς γενόμε-
13 νος ὑφ' ὑμῶν ἔπασχον. Πάντες γάρ ἀνθρώποι τὰ τοιαῦτα
οὐχ ὑβρεως ἀλλὰ κέρδους ἔνεκα ποιοῦσιν· ὥστε καὶ ὑμᾶς εἰ-
κός οὕτω σκοπεῖν, καὶ τοὺς ἀντιδίκους ἐκ τούτων τὰς κατη-
γορίας ποιεῖσθαι, ἀποφαίνοντας ἥτις ὠφέλεια τοῖς ἀδικήσα-
σιν ἐγίγνετο.

Οὗτος μέντοι οὐκ ἀν ἔχοι ἀποδεῖξαι, οὕθ' ὡς ὑπὸ πε- 14 νίας ἡναγκάσθην τοιούτοις ἔργοις ἐπιχειρεῖν, οὕθ' ὡς τὸ χω-ρίον μοι διεφθείρετο τοῦ σηκοῦ ὅντος, οὕθ' ὡς ἀμπέλοις ἐμ-ποδῶν ἦν, οὕθ' ὡς οἰκίας ἐγγύς, οὕθ' ὡς ἐγὼ ἀπειρος τῶν παρ' ὑμῖν κινδύνων. 'Ἐγὼ δ', εἴ τι τοιοῦτον ἔπραττον, πολ-λὰς ἀν καὶ μεγάλας ἐμαυτῷ ζημίας γενομένας ἀποφήναιμι.

"Ος πρῶτον μὲν μεθ' ἡμέραν ἔξεκοπτον τὸν σηκόν, ὥσ- 15 περ οὐ πάντας λαθεῖν δέον, ἀλλὰ πάντας Ἀθηναίους εἰδέ-ναι. Καὶ εἰ μὲν αἰσχρὸν ἦν μόνον τὸ πρᾶγμα, ἵσως ἄν τις τῶν παριόντων ἡμέλησε· νῦν δ' οὐ περὶ αἰσχύνης ἀλλὰ τῆς μεγίστης ζημίας ἔκινδύνευον. Πῶς δ' οὐκ ἀν ἀθλιώτατος 16 ἀνθρώπων ἀπάντων, εἴ τοὺς ἐμαυτοῦ θεράποντας μηκέτι δούλους ἔμελλον ἔξειν, ἀλλὰ δεσπότας τὸν λοιπὸν βίον, τοι-οῦτον ἔργον συνειδότας; "Ωστε εἰ καὶ τὰ μέγιστα εἰς ἐμὲ ἔξημάρτανον, οὐκ ἀν οἶόν τε ἦν δίκην με παρ' αὐτῶν λαμ-βάνειν· εῦ γάρ ἀν ἥδειν, δτι ἐπ' ἐκείνοις ἦν καὶ ἐμὲ τιμωρή-σασθαι καὶ αὐτοῖς μηγύσασιν ἐλευθέροις γενέσθαι.

"Ετι τοίνυν, εἴ τῶν οἰκετῶν παρέστη μοι μηδὲν φροντί- 17 ζειν, πῶς ἀν ἐτόλμησα τοσούτων μεμισθωμένων καὶ ἀπάν-των συνειδότων ἀφανίσαι τὸν σηκὸν βραχέος μὲν κέρδους ἔνεκα, προθεσμίας δὲ οὐδεμιᾶς οὕσης τῷ κινδύνῳ τοῖς εἰρ-γασμένοις ἀπασι τὸ χωρίον δόμοιώς προσῆκον εἶναι σῶν τὸν σηκόν; Νῦν δὲ καὶ ἐμὲ ἀπολύσαντες φαίνονται, καὶ σφᾶς αὐτούς, εἴπερ ψεύδονται, μετόχους τῆς αἰτίας καθιστάντες.

Εἰ τοίνυν καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην, πῶς ἀν οἶός τ' ἦν 18 πάντας πεῖσαι τοὺς παριόντας ἢ τοὺς γείτονας, οἱ οὐ μόνον ἀλλήλων ταῦτ' ἴσασιν, ἢ πᾶσιν ὅρᾳ ἔξεστιν, ἀλλὰ καὶ περὶ ὧν ἀποκρυπτόμεθα μηδένα εἰδέναι, καὶ περὶ ἐκείνων πυνθά-νονται; 'Εμοὶ τοίνυν τούτων οἱ μὲν φίλοι, οἱ δὲ διάφοροι περὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνουσιν ὅντες.

Οὓς ἔχρην τοῦτον παρασχέσθαι μάρτυρας, καὶ μὴ μόνον 19

οὕτως τολμηρὰς κατηγορίας ποιεῖσθαι, ὡς ἐγώ μὲν παρει-
στήκειν, οἱ δ' οἰκέται ἔξετεμνον τὰ πρέμνα, ἀναθέμενος δὲ ὁ
βοηλάτης φέχετο ἀπάγων τὰ ξύλα.

- 20 Καίτοι, ὃ Νικόμαχε, χρῆν σε τότε καὶ παρακαλεῖν τοὺς
παριόντας μάρτυρας καὶ φανερὸν ποιεῖν τὸ πρᾶγμα· καὶ ἐμοὶ
μὲν οὐδεμίαν ἀν ἀπολογίαν ὑπέλιπες, αὐτὸς δέ, εἰ μέν σοι
ἔχθρος ἦν, ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἥσθια ἄν με τετιμωρημένος,
εἰ δὲ τῆς πόλεως ἔνεκα ἐπραττες, οὕτως ἔξελέγξας οὐκ ἀν ἐ-
δόκεις εἶναι συκοφάντης, εἰ δὲ κερδαίνειν ἐβούλου, τότ' ἀν
21 πλεῖστον ἔλαβες· φανεροῦ γάρ ὅντος τοῦ πράγματος οὐδε-
μίαν ἄλλην ἡγούμην ἀν εἶναί μοι σωτηρίαν ἢ σὲ χρήμασι
πεῖσαι. Τούτων τοίνυν οὐδὲν ποιήσας διὰ τοὺς σοὺς λόγους
ἀξιοῖς με ἀπολέσθαι καὶ κατηγορεῖς, ὡς ὑπὸ τῆς ἐμῆς δυνά-
μεως καὶ τῶν ἐμῶν χρημάτων οὐδεὶς ἐθέλει σοι μαρτυρεῖν.
22 Καίτοι εἰ εὐθύς μ' ἴδων τὴν μορίαν ἀφανίζοντα τοὺς ἔννέα
ἀρχοντας ἐπήγαγες ἢ ἄλλους τινὰς τῶν ἐξ Ἀρείου πάγου,
οὐκ ἀν ἑτέρων ἔδει σοι μαρτύρων· οὕτω γάρ ἄν σοι συνήδε-
σαν ἀληθῆ λέγοντι, οἴπερ καὶ διαγιγνώσκειν ἔμελλον περὶ
τοῦ πράγματος.
23 Δεινότατα οὖν πάσχω· οὗτος εἰ μὲν παρέσχετο μάρτυ-
ρας, τούτοις ἀν ἡξίου πιστεύειν, ἐπειδὴ δὲ οὐκ εἰσὶν αὐτῷ,
ἐμοὶ καὶ ταύτην ζημίαν οἰεται χρῆναι γενέσθαι. Καὶ τούτου
μὲν οὐ θαυμάζω· οὐ γάρ δήποτον συκοφαντῶν τοιούτων γε
λόγων ἀπορήσει, ἀπορήσας μαρτύρων· ὑμᾶς δ' οὐκ ἀξιῶ τὴν
αὐτὴν τούτῳ γνώμην ἔχειν.
24 Ἐπίστασθε γάρ ἐν τῷ πεδίῳ πολλὰς μορίας οὔσας καὶ
πυρκαϊάς ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐμοῖς χωρίοις, ἀς, εἴπερ ἐπεθύ-
μουν, πολὺ ἦν ἀσφαλέστερον καὶ ἀφανίσαι καὶ ἐκκόψαι καὶ
ἐπεργάσασθαι, δσωπερ ἥττον τὸ ἀδίκημα πολλῶν οὔσῶν
ἔμελλε δῆλον ἔσεσθαι.
25 Νῦν δ' οὕτως αὐτὰς περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι ὥσπερ καὶ

τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἀλλην οὐσίαν, ἥγούμενος περὶ ἀμφοτέρων τούτων εἶναι μοι τὸν κίνδυνον. Αὔτοὺς τοίνυν ὑμᾶς τούτων μάρτυρας παρέξομαι, ἐπιμελουμένους μὲν ἔκαστου μηνός, ἐπιγνώμονας δὲ πέμποντας καθ' ἔκαστον ἐνιαυτόν· ὃν οὐδεὶς πώποτε ἐζημίωσέ μ' ὡς ἐργαζόμενον τὰ περὶ τὰς μορίας χωρία. Καίτοι οὐ θαυμαστὸν δήπου, εἰ τὰς μὲν μι-²⁶ κράτες ζημίας οὕτω περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, τοὺς δὲ περὶ τοῦ σώματος κινδύνους οὕτω περὶ οὐδενὸς ἥγοῦμαι, καὶ τὰς μὲν πολλὰς ἐλάσας, εἰς ᾧς ἐξῆν μᾶλλον ἐξαμαρτάνειν, οὕτω θεραπεύων φαίνομαι, τὴν δὲ μίαν μορίαν, ἣν οὐχ οἶόν τ' ἦν λαθεῖν ἐξορύξαντα, ὡς ἀφανίζων νυνὶ κρίνομαι;

Πότερον δέ μοι κρεῖττον ἦν, ὡς βουλή, δημοκρατίας²⁷ οὕσης παρανομεῖν ἢ ἐπὶ τῶν τριάκοντα; Καὶ οὐ λέγω ὡς τότε δυνάμενος ἢ ὡς νῦν διαβεβλημένος, ἀλλὰ τῷ βουλομένῳ τότε μᾶλλον ἐξῆν ἀδικεῖν ἢ νυνί. Ἐγὼ τοίνυν οὐδ' ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ οὕτε τοιοῦτον οὔτ' ἀλλο οὐδὲν κακὸν ποιήσας φανήσομαι.

Πῶς δ' ἄν, εἰ μὴ πάντων ἀνθρώπων ἐμαυτῷ κακο-²⁸ νούστατος ἦν, ὑμῶν οὕτως ἐπιμελουμένων ἐκ τούτου τὴν μορίαν ἀφανίζειν ἐπεχείρησα τοῦ χωρίου, ἐνῷ δένδρον μὲν οὐδὲ ἐν ἐστι, μᾶς δὲ ἐλάσας σηκός, ὡς οὗτός φησιν, ἦν, κυκλόθεν δὲ ὄδὸς περιέχει, ἀμφοτέρωθεν δὲ γείτονες περιοικοῦσιν, ἀερκτον δὲ καὶ πανταχόθεν κάτοπτόν ἐστιν; "Ωστε τίς ἀν ἀπετόλμησε, τούτων οὕτως ἐχόντων, ἐπιχειρῆσαι τοιούτῳ πράγματι;

Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι ὑμᾶς μέν, οἵς ὑπὸ τῆς πόλεως τὸν ἄπαντα χρόνον προστέτακται τῶν μορίων ἐλαῶν ἐπιμελεῖσθαι, μήθ' ὡς ἐπεργαζόμενον πώποτε ζημιῶσαι με μήθ' ὡς ἀφανίσαντα εἰς κίνδυνον καταστῆσαι, τοῦτον δέ, δις οὕτε γεωργῶν ἐγγὺς τυγχάνει οὕτ' ἐπιμελητής ἡρημένος οὕθ' ἡλικίαν ἔχων εἰδέναι περὶ τῶν τοιούτων, ἀπογράψαι με μορίαν ἀφανίζειν.

- 30   Ἐγὼ τοίνυν δέομαι ὑμῶν μὴ τοὺς τοιούτους λόγους πι-
στοτέρους ἡγήσασθαι τῶν ἔργων, μηδὲ περὶ ὧν αὐτοὶ σύνι-
στε τὰ τοιαῦτ’ ἀνασχέσθαι τῶν ἐμῶν ἔχθρῶν λεγόντων, ἐνθυ-
μουμένους καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ἐκ τῆς ἀλλῆς πολι-
τείας. Ἐγὼ γάρ τὰ ἐμοὶ προστεταγμένα ἀπαντα προθυμότε-
ρον πεποίηκα, ἢ ὡς ὑπὸ τῆς πόλεως ἡναγκαζόμην, καὶ τριη-
ραρχῶν καὶ εἰσφοράς εἰσφέρων καὶ χορηγῶν καὶ τάλλα λη-
τουργῶν οὐδενὸς ἥττον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν.
- 32   Καίτοι ταῦτα μὲν μετρίως ποιῶν ἀλλὰ μὴ προθύμως
οὗτ’ ἀν περὶ φυγῆς οὔτ’ ἀν περὶ τῆς ἀλλῆς οὐσίας ἡγωνιζό-
μην, πλείω δ’ ἀν ἐκεκτήμην, οὐδὲν ἀδικῶν οὐδ’ ἐπικίνδυνον
ἐμαυτῷ καταστήσας τὸν βίον· ταῦτα δὲ πράξας, ἀ οὗτός
μου κατηγορεῖ, ἐκέρδαινον μὲν οὐδέν, ἐμαυτὸν δ’ εἰς κίνδυνον
33 καθίστην. Καίτοι πάντες ἀν ὅμοιογήσαιτε δικαιότερον εἴ-
ναι τοῖς μεγάλοις χρῆσθαι τεκμηρίους περὶ τῶν μεγάλων
καὶ πιστότερα ἡγεῖσθαι, περὶ ὧν ἀπασα ἡ πόλις μαρτυρεῖ,
μᾶλλον ἢ περὶ ὧν μόνος οὗτος κατηγορεῖ.
- 34   Ἐτι τοίνυν, ὃ βουλή, ἐκ τῶν ἀλλών σκέψασθε. Μάρ-
τυρας γάρ ἔχων αὐτῷ προσῆλθον, λέγων, ὅτι μοι πάντες ἔτι
εἰσὶν οἱ θεράποντες, οὓς ἐκεκτήμην, ἐπειδὴ παρέλαβον τὸ
χωρίον, καὶ ἔτοιμός εἰμι, εἴ τινα βούλοιτο, παραδοῦναι βα-
σανίζειν, ἡγούμενος οὗτως ἀν τὸν ἔλεγχον ἴσχυρότατον γε-
35 νέσθαι τῶν τούτου λόγων καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. Οὗτος
δ’ οὐκ ἤθελεν, οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράποουσιν.
Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι, εἰ περὶ αὐτῶν μὲν οἱ βασα-
νίζομενοι κατηγοροῦσιν, εὖ εἰδότες ὅτι ἀποθανοῦνται, περὶ
δὲ τῶν δεσποτῶν, οὓς πεφύκασι κακονούστατοι, μᾶλλον ἀν
ἔλοιντο ἀνέχεσθαι βασανίζομενοι ἢ κατειπόντες ἀπηλλάχθαι
τῶν παρόντων κακῶν.
- 36   Καὶ μὲν δή, ὃ βουλή, φανερὸν οἶμαι εἶναι ὅτι, εἰ Νι-
κομάχου ἔξαιτοῦντος τοὺς θεράποντας μὴ παρεδίδουν, ἐδό-

κουν ἀν ἐμαυτῷ συνειδέναι· ἐπειδὴ τοίνυν ἐμοῦ παραδιδόντος οὗτος παραλαβεῖν οὐκ ἥθελε, δίκαιον καὶ περὶ τούτου τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν, ἀλλως τε καὶ τοῦ κινδύνου οὐκ ἵσου ἀμφοτέροις δύντος. Περὶ ἐμοῦ μὲν γάρ εἰ ἔλεγον, ἢ οὗτος 37 ἐβούλετο, οὐδ' ἀν ἀπολογήσασθαί μοι ἔξεγένετο· τούτῳ δ' εἰ μὴ ὀμολόγουν, οὐδεμιᾷ ζημίᾳ ἔνοχος ἦν. "Ωστε πολὺ μᾶλλον τοῦτον παραλαμβάνειν ἔχρην ἢ ἐμὲ παραδοῦναι προσῆκεν. Ἐγὼ τοίνυν εἰς τοῦτο προθυμίας ἀφικόμην, ἡγούμενος πρὸς ἐμοῦ εἶναι καὶ ἐκ βασάνων καὶ ἐκ μαρτύρων καὶ ἐκ τεκμηρίων ὑμᾶς περὶ τοῦ πράγματος τάληθῇ πυθέσθαι.

'Ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρή, ὃ βουλή, ποτέροις χρή πιστεύειν 38 μᾶλλον, οἵς πολλοὶ μεμαρτυρήκασιν ἢ φασὶ μηδεὶς τετόλμηκε, καὶ πότερον εἰκὸς μᾶλλον τοῦτον ἀκινδύνως ψεύδεσθαι ἢ μετὰ τοσούτου κινδύνου τοιοῦτον ἐμὲ ἔργον ἔργάσασθαι, καὶ πότερον οἴεσθε αὐτὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως βοηθεῖν ἢ συκοφαντοῦντα αἰτιάσασθαι.

'Ἐγὼ μὲν γάρ ἔγνωκέναι ὑμᾶς ἡγοῦμαι, δτι Νικόμαχος 39 ὅπδ τῶν ἔχθρῶν πεισθεὶς τῶν ἐμῶν τοῦτον τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεται, οὐχ ὡς ἀδικοῦντα ἐλπίζων ἀποδεῖξειν, ἀλλ' ὡς ἀργύριον παρ' ἐμοῦ λήψεσθαι προσδοκῶν. "Οσφ γάρ οἱ τοιοῦτοί εἰσιν ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀπορώτατοι τῶν κινδύνων, τοσούτῳ πάντες αὐτοὺς φεύγουσι μάλιστα. Ἐγὼ δέ, ὃ βουλή, 40 οὐκ ἡξίουν, ἀλλ' ἐπειδήπερ με ἡτιάσατο, παρέσχον ἐμαυτὸν ὅ τι βούλεσθε χρῆσθαι, καὶ τούτου ἔνεκα τοῦ κινδύνου οὐδενὶ ἐγὼ τῶν ἔχθρῶν διηλλάγην, οἱ ἐμὲ ἥδιον κακῶς λέγουσιν ἢ σφᾶς αὐτοὺς ἐπαινοῦσι, καὶ φανερῶς μὲν οὐδεὶς πώποτε ἐμὲ αὐτῶν ἐπεχείρησε ποιῆσαι κακὸν οὐδέν, τοιούτους δὲ ἐπιπέμπουσί μοι, οἵς ὑμεῖς οὐκ ἀν δικαίως πιστεύοιτε.

Πάντων γάρ ἀθλιώτατος ἀν γενοίμην, εἰ φυγάς ἀδίκως 41 καταστήσομαι, ἀπαῖς μὲν ὅν καὶ μόνος, ἐρήμου δὲ τοῦ οἴκου γενομένου, μητρὸς δὲ πάντων ἐνδεοῦς οὕσης, πατρίδος δὲ

τοιαύτης ἐπ' αἰσχίσταις στερηθεὶς αἰτίαις, πολλὰς μὲν ναυ-
μαχίας ὑπὲρ αὐτῆς νεναυμαχηκώς, πολλὰς δὲ μάχας μεμαχη-
μένος, κόσμιον δ' ἐμαυτὸν καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐν ὀλιγαρ-
χίᾳ παρασχών.

- 42   ’Αλλὰ γάρ, ὃ βουλή, ταῦτα μὲν ἐνθάδε οὐκ οἶδ’, ὅ τι
δεῖ λέγειν· ἀπέδειξα δ’ ὑμῖν, ώς οὐκ ἐνῇν σηκός ἐν τῷ χω-
ρίῳ, καὶ μάρτυρας παρεσχόμην καὶ τεκμήρια. “Α γρὴ μεμνη-
μένους διαγιγνώσκειν περὶ τοῦ πράγματος καὶ ἀξιοῦν παρὰ
τούτου πυθέσθαι, δτου ἔνεκα, ἔξδν ἐπ’ αὐτοφώρῳ ἐλέγξαι,
43 τοσούτῳ χρόνῳ ὕστερον εἰς τοσοῦτόν με κατέστησεν ἀγῶνα,
καὶ μάρτυρα οὐδένα παρασχόμενος ἐκ τῶν λόγων ζητεῖ πι-
στὸς γενέσθαι, ἔξδν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις ἀδικοῦντα ἀποδεῖ-
ξαι, καὶ ἐμοῦ ἀπαντας διδόντος τοὺς θεράποντας, οὓς φησι
παραγενέσθαι, παραλαβεῖν οὐκ ἥθελεν.

+ (2) ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

Εἰσαγωγή. Τὸ πάλαι ἐν Ἀθήναις δὲν ὑπῆρχον οὕτε πτωχοκομεῖα οὕτε νοσοκομεῖα οὕτε τὰ ἄλλα σήμερον πολυάριθμα εὐεργετικά ἴδρυματα· ὡς ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι εἰχον ψηφίσει διὰ νόμου νὰ παρέχουν χρηματικόν τι βοήθημα εἰς πάντα ἀ δ ὁ ν α τον πολίτην· τοιοῦτος δ' ἦτο δ ἔχων περιουσίαν μικροτέραν τῶν τριῶν μηνῶν (= 300 δραχμῶν) καὶ τοιαύτην σωματικὴν βλάβην, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐργάζεται πρὸς κτῆσιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Τὸ βοήθημα τοῦτο, τὸ ὅποιον ἐλάμβανεν ἐκαστος τῶν ἀδυνάτων, ἦτο διάφορον ὡς πρὸς τὸ ποσὸν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς· κατὰ τὸν χρόνον ὅμως τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ παρόντος λόγουν ἦτο καθ' ἐκάστην εἰς ὀβολὸς (= $1/6$ τῆς δραχμῆς). Ἐλλὰ πρὸς λῆψιν τοῦ βοηθήματος τούτου ὕφειλε πᾶς θεωρῶν ἕαντὸν ὡς ἀδύνατον νὰ ὑποβάλῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους αἴτησιν βοηθείας εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων, ἢ ὅποια ἐδοκίμαζε τοὺς ἀδυνάτους, ἐξήταζε δηλ. αὐτούς, ἐὰν πράγματι ἥσαν ἄξιοι τοῦ βοηθήματος. Ἐπειδὴ δὲ συνέβαντον πολλαὶ καταχρήσεις, ἐπετρέπετο εἰς πάντα Ἀθηναῖον πολίτην νὰ εἰσαγωγὴ εἰ λη (καταγγείλῃ) τὸν αἰτοῦτα τὸ βοήθημα ὡς ἀπατεῶνα, νὰ παρουσιασθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δοκιμασίας ἐνώπιον τῆς βουλῆς καὶ νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ προφορικῶς τὴν καταγγελίαν του, εἰς δὲ τὸν ἀδύνατον ν' ἀπολογηθῇ κατὰ τῆς τοιαύτης κατηγορίας. Μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ ἀδυνάτου ἡ βουλὴ ἀπεφάσιζε περὶ τῆς παροχῆς ἢ μὴ τοῦ βοηθήματος. Ὁ δὲ δοκιμασθεὶς καὶ τυχὼν τοῦ βοηθήματος ἀδύνατος ὕφειλε νὰ ὑποβάλλεται εἰς νέας κατ' ἔτος δοκιμασίαν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς ἐκάστοτε νέας βουλῆς.

Καὶ ὁ ἀδύνατος τοῦ παρόντος λόγουν εἶχε δοκιμασθῆ πολλάκις ὡς τοιοῦτος καὶ ἐλάμβανεν ἀπὸ πολλοῦ παρὰ τῆς πολιτείας τὸ νόμιμον βοήθημα. Κατὰ τὴν τωριὴν ὅμως δοκιμασίαν κατήγγειλέ τις αὐτὸν διατενόμενος 1) ὅτι οὗτος λαμβάνει ἀδίκως τὸ βοήθημα, διότι εἶναι ἵκανος σωματικῶς καὶ εὔπορος, καὶ 2) ὅτι οὗτος λόγω τῆς κακῆς του διαγωγῆς εἶναι ἀνάξιος ἐπικονιάζεις. Πρόδες ἀπόκροντιν τῶν κατηγοριῶν τούτων ὁ ἀδύνατος ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, τὸν ὅποιον χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν δὲ Λυσίας. Ὁ λόγος ἀπηγγέλθη μετὰ τὸ 403 π. X. +

- 1 + Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν, ὡς βουλή, τῷ κατηγόρῳ,
ὅτι μοι παρεσκεύασε τὸν ἀγῶνα τουτονί. Πρότερον γάρ οὐκ
ἔχων πρόφασιν, ἐφ' ἣς τοῦ βίου λόγον δοίην, νυνὶ διὰ τοῦτον
εἴληφα. Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδεῖξαι
ψευδόμενον, ἐμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας
ἐπταίνου μᾶλλον ἀξιον ἢ φθόνου· διὰ γάρ οὐδὲν ἄλλο μοι
δοκεῖ παρασκευάσαι τόνδε μοι τὸν κίνδυνον οὗτος ἢ διὰ φθό-
νον.
- 2 Καίτοι δοτις τούτοις φθονεῖ, οὓς οἱ ἄλλοι ἐλεοῦσι, τίνος
ἂν ὑμῖν ὁ τοιοῦτος ἀποσχέσθαι δοκεῖ πονηρίας; Οὐ γάρ
ἔνεκα χρημάτων με συκοφαντεῖ οὐδὲ ὡς ἔχθρὸν ἔαυτοῦ με
τιμωρεῖται· διὰ γάρ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ οὔτε φίλω οὔτε
3 ἔχθρῳ πώποτ' ἔχρησάμην αὐτῷ. "Ηδη τοίνυν, ὡς βουλή, δῆ-
λος ἔστι φθονῶν, ὅτι τοιαύτῃ κεχρημένος συμφορᾷ τούτου
βελτίων εἰμὶ πολίτης. Καὶ γάρ οἶμαι δεῖν, ὡς βουλή, τὰ τοῦ
σώματος δυστυχήματα τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασιν ἴασθαι.
Εἰ γάρ ἔξ ἴσου τῇ συμφορᾷ καὶ τὴν διάνοιαν ἔξω καὶ τὸν
ἄλλον βίον διάξω, τί τούτου διοίσω;
- 4 Περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτά μοι εἰρήσθω· ὑπὲρ δὲ
μοι προσῆκει λέγειν, ὡς ἀν οἴόν τε διὰ βραχυτάτων ἐρῶ. Φησὶ
γάρ ὁ κατήγορος οὐ δικαίως με λαμβάνειν τὸ παρὰ τῆς πό-
λεως ἀργύριον· καὶ γάρ τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι
τῶν ἀδυνάτων, καὶ τέχνην ἐπίστασθαι τοιαύτην, ὥστε καὶ
5 ἀνευ τοῦ διδομένου τούτου ζῆν. Καὶ τεκμηρίοις χρῆται τῆς
μὲν τοῦ σώματος ῥώμης, ὅτι ἐπὶ τούς ἵππους ἀναβαίνω, τῆς
δὲ ἐν τῇ τέχνῃ εύπορίας, ὅτι δύναμαι συνεῖναι δυναμένοις
ἀνθρώποις ἀναλίσκειν.
- 6 Τὴν μὲν οὖν ἐκ τῆς τέχνης εύπορίαν καὶ τὸν ἄλλον τὸν
ἐμὸν βίον, οἷος τυγχάνει, πάντας ὑμᾶς οἴομαι γιγνώσκειν.
ὅμως δὲ καγώ διὰ βραχέων ἐρῶ. Ἐμοὶ γάρ ὁ μὲν πατήρ
κατέλιπεν οὐδέν, τὴν δὲ μητέρα τελευτήσασαν πέπαυμαι τρέ-

φων τρίτον ἔτος τουτί, παῖδες δέ μοι οὕπω εἰσίν, οἴ με θεραπεύσουσι. Τέχνην δὲ κέκτημαι βραχέα δύναμένην ὠφελεῖν, ἦν αὐτὸς μὲν ἥδη χαλεπῶς ἐργάζομαι, τὸν διαδεξόμενον δὲ αὐτὴν οὕπω δύναμαι κτήσασθαι. Πρόσοδος δέ μοι οὐκ ἔστιν ἄλλη πλὴν ταύτης, ἦν ἀν ἀφέλησθε με, κινδυνεύσαιμ' ἀν ὑπὸ τῇ δυσχερεστάτῃ γενέσθαι τύχην.

Μή τοίνυν, ἐπειδὴ γε ἔστιν, ὡς βουλή, σῷσαι με δικαίως, ἀπολέσητε ἀδίκως· μηδέ, ἢ νεωτέρῳ καὶ μᾶλλον ἐρρωμένῳ δόντι ἔδοτε, πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον γιγνόμενον ἀφέλησθε· μηδὲ πρότερον καὶ περὶ τοὺς οὐδὲν ἔχοντας κακὸν ἐλεγμονέστατοι δοκοῦντες εἶναι νῦν διὰ τοῦτον τοὺς καὶ τοῖς ἔχθροῖς ἐλεεινοὺς δόντας ἀγρίως ἀποδέξησθε· μηδὲ ἐμὲ τολμήσαγτες ἀδικῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίως ἐμοὶ διακειμένους ἀθυμῆσαι ποιήσητε. Καὶ γάρ ἀν ἀτοπον εἴη, ὡς βουλή, εἰ, δτε μὲν ἀπλῆ μοι ἦν ἡ συμφορά, τότε μὲν φαινοίμην λαμβάνων τὸ ἀργύριον τοῦτο, νῦν δ', ἐπειδὴ καὶ γῆρας καὶ νόσοι καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα κακὰ προσγίγνεται μοι, τοῦτ' ἀφαιρεθείην.

Δοκεῖ δέ μοι τῆς πενίας τῆς ἐμῆς τὸ μέγεθος ὁ κατήγορος ἀν ἐπιδεῖξαι σαφέστατα μόνος ἀνθρώπων. Εἰ γάρ ἐγὼ κατασταθεὶς χορηγὸς τραγῳδοῖς προκαλεσαίμην αὐτὸν εἰς ἀντίδοσιν, δεκάκις ἀν ἔλοιτο χορηγῆσαι μᾶλλον ἢ ἀντιδοῦναι ἀπαξ. Καὶ πῶς οὐ δεινόν ἔστι νῦν μὲν κατηγορεῖν, ὡς διὰ πολλὴν εὔποροιαν ἔξ ίσου δύναμαι συγεῖναι τοῖς πλουσιωτάτοις, εἰ δὲ ὅν ἐγὼ λέγω τύχοι τι γενόμενον, ὁμολογεῖν τοιοῦτον εἶναι με καὶ ἔτι πονηρότερον;

Περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἴππικῆς, ἣς οὗτος ἐτόλμησε μνησθῆναι πρὸς ὑμᾶς, οὕτε τὴν τύχην δείσας οὕτε ὑμᾶς αἰσχυνθείς, οὐ πολὺς ὁ λόγος. Ἐγὼ γάρ ἥγοῦμαι, ὡς βουλή, πάντας τοὺς ἔχοντάς τι δυστύχημα τοῦτο ζητεῖν καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ὅπως ὡς ἀλυπότατα μεταχειριοῦνται τὸ συμβεβηκός πάθος.

Ὥν εἰς ἔγώ, καὶ περιπεπτωκώς τοιαύτη συμφορᾶς ταύτην ἐμαυτῷ ῥᾷστώνην ἔξηντον εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς μακροτέρας τῶν ἀναγκαίων.

11 “Ο δὲ μέγιστον, ὃ βουλή, τεκμήριον, ὅτι διὰ τὴν συμφορὰν ἀλλ’ οὐ διὰ τὴν ὑβριν, ὡς οὗτός φησιν, ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, ῥάβδιν ἐστι μαθεῖν· εἰ γάρ ἐκεκτήμην οὓσιαν, ἐπ’ ἀστράβης ἢν ὠχούμην, ἀλλ’ οὐκ ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους ἵππους ἀνέβαινον· νυνὶ δὲ ἐπειδὴ τοιοῦτον οὐ δύναμαι κτήσασθαι, τοῖς ἀλλοτρίοις ἵπποις ἀναγκάζομαι κρῆσθαι πολλάκις.

12 Καίτοι πῶς οὐκ ἀτοπόν ἐστιν, ὃ βουλή, τοῦτον αὐτόν, εἰ μὲν ἐπ’ ἀστράβης ὄχούμενον ἔωρα με, σιωπᾶν (τί γάρ ἢν καὶ ἔλεγεν ;), ὅτι δ’ ἐπὶ τοὺς ἥτημένους ἵππους ἀναβαίνω, πειρᾶσθαι πείθειν ὑμᾶς, ὡς δυνατός εἴμι ; Καὶ ὅτι μὲν δυοῖν βακτηρίαιν χρῶμαι, τῶν ἀλλων μιᾶς χρωμένων, μὴ κατηγορεῖν, ὡς καὶ τοῦτο τῶν δυναμένων ἐστίν, ὅτι δ’ ἐπὶ τοὺς ἵππους ἀναβαίνω, τεκμηρίῳ χρῆσθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς εἴμι τῶν δυναμένων ; Οἵτις ἔγὼ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀμφοτέροις χρῶμαι.]

13 Τοσοῦτον δὲ διενήγοχεν ἀναισχυντίᾳ τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων, ὡστε ὑμᾶς πειρᾶται πείθειν, τοσούτους δύντας εἰς δύνην, ὡς οὐκ εἴμι τῶν ἀδυνάτων ἔγω. Καίτοι εἰ τοῦτο πείσει τινὰς ὑμῶν, ὃ βουλή, τί με κωλύει κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων καὶ ὑμᾶς ἐμοῦ μὲν ἀφελέσθαι τὸν ὀβολὸν ὡς ὑγιαίνοντος, τούτῳ δὲ ψηφίσασθαι πάντας ὡς ἀναπήρων. [Οὐ γάρ δήπου τὸν αὐτὸν ὑμεῖς μὲν ὡς δυνάμενον ἀφαιρήσεσθε τὸ διδόμενον, οἱ δὲ θεσμοθέται ὡς ἀδύνατον δύνται κληροῦσθαι κωλύσουσιν.] Άλλα γάρ οὔτε ὑμεῖς τούτῳ τὴν αὐτὴν ἔχετε γνώμην οὕθ’ οὗτος ὑμῖν εὖ ποιῶν. ‘Ο μὲν γάρ ὕσπερ ἐπικλήρους τῆς συμφορᾶς οὔσης ἀμφισβητήσων ἥκει καὶ πειρᾶται πείθειν ὑμᾶς, ὡς οὐκ εἴμι τοιοῦτος, οἶον ὑμεῖς δρᾶτε πάντες. ὑμεῖς δὲ (δ τῶν εὖ φρονούντων ἔργον ἐστὶ) μᾶλλον πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς τούτου λόγοις.]

Λέγει δέ, ώς ίντριστής είμι καὶ βίαιος καὶ λίαν ἀσελγῶς 15 διακείμενος, ὥσπερ, εἰ φοβερῶς ὄνομάσεις, μέλλων ἀληθῆ λέγειν, ἀλλ' οὐκ, ἐὰν πάνυ πραόνως, ταῦτα ποιήσων. Ἐγὼ δ' ίντις, ὡς βουλή, σαφῶς οἶμαι δεῖν διαγιγνώσκειν, οἵς τ' ἔγχωρεῖ τῶν ἀνθρώπων ίντρισταῖς εἰναι καὶ οἵς οὐ προσήκει. Οὐ γάρ τοὺς πενομένους καὶ λίαν ἀπόρως διακειμένους ίντρι- 16 ζειν εἰκός, ἀλλὰ τοὺς πολλῷ πλείω τῶν ἀναγκαίων κεκτημένους οὐδὲ τοὺς ἀδυνάτους τοῖς σώμασιν ὅντας, ἀλλὰ τοὺς μάλιστα πιστεύοντας ταῖς αὐτῶν ῥώμαις· οὐδὲ τοὺς ἥδη προ- θεβηκότας τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τοὺς ἔτι νέους καὶ νέαις ταῖς δια- νοίαις χρωμένους.

Οἱ μὲν γάρ πλούσιοι τοῖς χρήμασιν ἔξωνοῦνται τοὺς κιν- 17 δύνους, οἱ δὲ πένητες ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας σωφρονεῖν ἀναγκάζονται· καὶ οἱ μὲν νέοι συγγράμμης ἀξιοῦνται τυγχά- νειν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις ἔξαμαρτά- νουσιν ὁμοίως ἐπιτιμῶσιν ἀμφότεροι· καὶ τοῖς μὲν ἴσχυροῖς 18 ἔγχωρεῖ μηδὲν αὐτοῖς πάσχουσιν, οὓς ἀν βουληθῶσιν, ίντρι- ζειν, τοῖς δὲ ἀσθενέσιν οὐκ ἔστιν οὔτε ίντριζομένοις ἀμύνε- σθαι· τοὺς ὑπάρξαντας οὔτε ίντριζειν βουλομένοις περιγίγνε- σθαι τῶν ἀδικουμένων. "Ωστε μοι δοκεῖ ὁ κατήγορος εἰπεῖν περὶ τῆς ἐμῆς ίντρεως οὐ σπουδάζων, ἀλλὰ παίζων, οὐδὲ ίντις πεῖσαι βουλόμενος, ώς εἴμι τοιοῦτος, ἀλλ' ἐμὲ κωμῳδεῖν βου- λόμενος, ὥσπερ τι καλὸν ποιῶν.

Ἐτι δὲ καὶ συλλέγεσθαι φησιν ἀνθρώπους ώς ἐμὲ πο- 19 νηρούς καὶ πολλούς, οἱ τὰ μὲν ἔαυτῶν ἀνηλώκασι, τοῖς δὲ τὰ σφέτερα σφέζειν βουλομένοις ἐπιβουλεύουσιν. / "Υμεῖς δὲ ἐνθυ- μήθητε πάντες, ὅτι ταῦτα λέγων οὐδὲν ἐμοῦ κατηγορεῖ μᾶλ- λον ἢ τῶν ἀλλων, ὅσοι τέχνας ἔχουσιν, οὐδὲ τῶν ώς ἐμὲ εἰσι- ὄντων μᾶλλον ἢ τῶν ώς τοὺς ἀλλους δημιουργούς. / "Εκαστος 20 γάρ ίνδιν εἴθισται προσφοιτᾶν ὁ μὲν πρὸς μυροπωλεῖον, ὁ δὲ πρὸς κουρεῖον, ὁ δὲ πρὸς σκυτοτομεῖον, ὁ δ' ὅποι ἀν τύχη,

καὶ πλεῖστοι μὲν ὡς τοὺς ἐγγυτάτω τῆς ἀγορᾶς κατεσκευα-
σμένους, ἐλάχιστοι δὲ ὡς τοὺς πλεῖστον ἀπέχοντας αὐτῆς·
ῶστ' εἴ τις ὑμῶν πονηρίαν καταγνώσεται τῶν ὡς ἐμὲ εἰσι-
όντων, δῆλον ὅτι καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις διατριβόντων· εἰ
δὲ κάκείνων, ἀπάντων Ἀθηναίων· ἀπαντες γάρ εἴθισθε προσ-
φοιτῶν καὶ διατρίβειν ἀμουγέπου.)

21 Ἄλλὰ γάρ οὐκ οἶδα, ὃ τι δεῖ λίαν με ἀκριβῶς ἀπο-
λογούμενον πρὸς ἓν ἔκαστον ὑμῖν τῶν εἰρημένων ἐνοχλεῖν
πλείω χρόνον. Εἴ γάρ ὑπέρ τῶν μεγίστων εἰρηκα, τί δεῖ περὶ
τῶν φαύλων ὅμοίως τούτῳ σπουδάζειν; Ἐγὼ δ' ὑμῶν, ὡς
βουλή, δέομαι πάντων τὴν αὐτὴν ἔχειν περὶ ἐμοῦ διάνοιαν,
22 ἥνπερ καὶ πρότερον. Μή οὖν, οὗ μόνου μεταλαβεῖν ἔδωκεν
ἡ τύχη μοι τῶν ἐν τῇ πατρίδι, τούτου διὰ τουτονὶ ἀποστε-
ρήσητέ με· μηδ', ἀ πάλαι κοινῇ πάντες ἔδοτέ μοι, νῦν οὕτος
εἰς ἄν πείση πάλιν ὑμᾶς ἀφελέσθαι. Ἐπειδὴ γάρ, ὡς βουλή,
τῶν μεγίστων ἀρχῶν ὁ δαίμων ἀπεστέρησεν ἡμᾶς, ἡ πόλις
ἡμῖν ἐψηφίσατο τοῦτο τὸ ἀργύριον, ἡγουμένη κοινὰς εἶναι
23 τὰς τύχας τοῖς ἄπασι καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν. Πῶς
οὖν οὐκ ἂν δειλαιότατος εἴην, εἰ τῶν μὲν καλλίστων καὶ με-
γίστων διὰ τὴν συμφορὰν ἀπεστερημένος εἴην, οὐδὲ δ' ἡ πόλις
ἔδωκε προνοηθεῖσα τῶν οὕτως διακειμένων, διὰ τὸν κατή-
γορον ἀφαιρεθεῖην; Μηδαμῶς, ὡς βουλή, ταύτη θῆσθε τὴν
ψῆφον.

24 Διὰ τί γάρ ἀν καὶ τύχοιμι τοιούτων ὑμῶν; Πότερον ὅτι
δι' ἐμέ τις εἰς ἀγῶνα πώποτε καταστὰς ἀπώλεσε τὴν οὔσιαν;
Ἄλλ' οὐδ' ἀν εἰς ἀποδεῖξειν. Ἄλλ' ὅτι πολυπράγμων εἰμὶ
καὶ θρασὺς καὶ φιλαπεχθῆμων; Ἄλλ' οὐδ' ἀν αὐτὸς φήσειν,
εἰ μὴ βούλοιτο καὶ τοῦτο φεύδεσθαι τοῖς ἄλλοις ὅμοίως.
Ἄλλ' ὅτι λίαν ὑβριστής καὶ βίαιος; Ἄλλ' οὐ τοιαύταις ἀφορ-
25 μαῖς τοῦ βίου πρὸς τὰ τοιαῦτα τυγχάνω χρώμενος. Ἄλλ' ὅτι
ἐπὶ τῶν τριάκοντα γενόμενος ἐν δυνάμει κακῶς ἐποίησα πολ-

λοὺς τῶν πολιτῶν ; Ἀλλὰ μετὰ τοῦ ὑμετέρου πλήθους ἔφυγον εἰς Χαλκίδα, καὶ ἐξὸν μοι μετ' ἐκείνων ἀδεῶς πολιτεύεσθαι, μεθ' ὑμῶν εἰλόμην κινδυνεύειν ἀπελθών.]

Μὴ τοίνυν, ὡς βουλή, μηδὲν ἡμαρτηκώς δόμοίων ὑμῶν 26 τύχοιμι τοῖς πολλὰ ἡδικηρόσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ψῆφον θέσθε περὶ ἔμου ταῖς ἄλλαις βουλαῖς, ἀναμνησθέντες, δτι οὕτε χρήματα διαχειρίσας τῆς πόλεως δίδωμι λόγον αὐτῶν οὕτε ἀρχὴν ἀρξας οὐδεμίαν εὐθύνας ὑπέχω νῦν αὐτῆς, ἀλλὰ περὶ ὅβιολοῦ μόνον ποιοῦμαι τοὺς λόγους. Καὶ οὕτως ὑμεῖς μὲν 27 τὰ δίκαια γνώσεσθε πάντες, ἐγὼ δὲ τούτων ὑμῶν τυχῶν ἔξω τὴν χάριν, οὕτος δὲ τοῦ λοιποῦ μαθήσεται μὴ τοῖς ἀσθενεστέροις ἐπιβουλεύειν, ἀλλὰ τῶν δόμοίων αὐτῷ περιγίγνεσθαι.

3. ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

Εἰσαγωγή. Ἡ Ἀττικὴ παρῆγε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα — ὅπως μὲν σήμερον — ἀφθόνως ἔλαιον, σῦκα καὶ διαφόρους ὄπώρας, ἀλλὰ σῖτον ἐλάχιστον, μήτε παροκοῦτα διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν αὐτῆς, δέ όποιος ὑπερέβαινε τὰς 500.000 κατοίκων, ἐντοπίων καὶ ἔτερων· διὰ τοῦτο ἡραγκάζοντο οἱ Ἀθηναῖοι νὰ μετακομίζουν σῖτον ἐκ τῆς Σικελίας, ἐκ τῆς Αλγύπτου, τῆς Κύπρου, τῆς Θράκης καὶ πρὸ πάντων ἐκ τοῦ Πόντου.

Ἐδείκνυνε δὲ ἡ ἀθηναϊκὴ πολιτεία μεγίστην μέριμναν ὡς πρὸς τὸ ἐμπόριον τοῦ σίτου· οὕτω πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένης σιτοδείας ἐφόρτιζε νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὰς ἀποθήκας σῖτος ἀρθρονος καὶ διὰ νόμου ὑπεχρέωντες τοὺς ἐμπόρους, τοὺς ἀπερχομένους εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς ἀγορὰν σῖτου, νὰ μεταφέρουν αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ, οὐχὶ δὲ εἰς ἄλλους λιμένας, πρᾶγμα τὸ όποιον ἐπεδίωκον οὗτοι, δσάκις ἡ τιμὴ τοῦ σίτου ἐξέπιπτεν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Ἀθηνῶν. Ὡσαύτως πρὸς πρόληψιν τῶν ἀδικιῶν καὶ πονηριῶν τῶν σιτοπωλῶν, οἱ όποιοι μέτοικοι ὅντες μετήρχοντο τὰ πάντα, διὰ νὰ αἰσχροκερδοῦν, εἰχε λάβει τὰ ἔξης μέτρα.

Πρῶτον κατ' ἔτος ἐξέλεγεν ἰδίους ἀρχοντας, τοὺς σιτοφύλακας, πέντε διὰ τὰς Ἀθήνας καὶ πέντε διὰ τὸν Πειραιᾶ, οἱ όποιοι ἔργον είχον νὰ καταγράφουν τὸ ποσὸν τοῦ εἰσκομιζομένου σίτου καὶ νὰ μεριμνοῦν, ὥστε νὰ μὴ πωλῆται διὰ τοῦτος, τὰ ἀλευρα καὶ δ ἀρτος εἰς ἀνωτέραν τῆς δρισθείσης τιμήν. Δεύτερον εἶχε ψηφίσει δύο νόμους, διὰ τῶν όποιων ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποιηῇ θανάτου εἰς τοὺς σιτοπώλας α') νὰ ἀγοράζουν συνεταιρικῶς καὶ εἰς βάρος τῶν σιτεμπόρων σῖτον περισσότερον τῶν πεντήκοντα φορμῶν * ἢ μεδίμνων, καὶ β') νὰ κερδίζουν περισσότερον τοῦ ἐνὸς ὀβολοῦ ἐκ τῆς πωλήσεως ἕκαστου μεδίμνου.

'Αλλ' ἀμφοτέρους τοὺς νόμους τούτους παρέβησαν οἱ σιτοπῶλαι τοῦ παρόντος λόγουν καὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο καταγγελία κατ' αὐτῶν εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων αὐτῇ κατ' ἀρχὰς μὲν ἥθελε νὰ καταδιώσῃ αὐτὸνς εἰς θάνατον χωρὶς νὰ διεξαχθῇ δίκη, ἀλλ' ἐπειτα τῇ περιτάσσει βουλευτοῦ τίτος — τοῦ ρήτορος τοῦ παρόντος λόγουν — παρέπεμψε

* 'Ο φορμὸς ἵτο μέτρον διὰ τὰ σιτηρὰ ἴσοδυναμοῦν πρὸς ἔνα μέδιμνον (ἵτοι 40 περόπου ὀκάδας).

τὴν ὑπόθεσιν εἰς τακτικὸν δικαστήριον, τὴν Ἡλιαλαρίαν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου, προεδρευομένου ὑπὸ τῶν θεσμοθετῶν, παρουσιάσθεις δὲ ἐν τῇ βουλῇ προτείνας τὴν παραπομπὴν τῆς ὑποθέσεως εἰς τὸ δικαστήριον βουλευτῆς ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, τὸν διότον χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν δὲ Λασίας.

'Ο λόγος ἀπηγγέλθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ 386 π. X.

Πολλοί μοι προσεληλύθασιν, ὃ ἄνδρες δικασταί, θαυμάζοντες, ὅτι ἐγὼ τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ κατηγόρουν, καὶ λέγοντες, ὅτι ὑμεῖς, εἰ ὡς μάλιστα αὐτοὺς ἀδικεῖν ἡγεῖσθε, οὐδὲν ἥττον καὶ τοὺς περὶ τούτων ποιουμένους τοὺς λόγους συκοφαντεῖν νομίζετε. "Οθεν οὖν ἡγάγκασμαι κατηγορεῖν αὐτῶν, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν βούλομαι.

'Ἐπειδὴ γάρ οἱ πρυτάνεις ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν, οὕτως ὀργίσθησαν αὐτοῖς, ὥστε ἐλεγόν τινες τῶν ῥητόρων, ὡς ἀκρίτους αὐτοὺς χρὴ τοῖς ἔνδεκα παραδοῦναι θανάτῳ ζημιώσαι. 'Ηγούμενος δὲ ἐγὼ δεινὸν εἶναι τοιαῦτα ἐθίζεσθαι ποιεῖν τὴν βουλήν, ἀναστὰς εἰπον, ὅτι μοι δοκοίη κρίνειν τοὺς σιτοπώλας κατὰ τὸν νόμον, νομίζων, εἰ μέν εἰσι ἄξια θανάτου εἰργασμένοι, ὑμᾶς οὐδὲν ἥττον ἡμῶν γνώσεσθαι τὰ δίκαια, εἰ δὲ μηδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖν αὐτοὺς ἀκρίτους ἀπολωλέναι.

Πεισθείσης δὲ τῆς βουλῆς ταῦτα, διαβάλλειν ἐπεχείρουν με λέγοντες, ὡς ἐγὼ σωτηρίας ἔνεκα τῆς τῶν σιτοπωλῶν τοὺς λόγους τούτους ἐποιούμην. Πρὸς μὲν οὖν τὴν βουλήν, ὅτ' ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις, ἔργῳ ἀπελογησάμην· τῶν γάρ ἄλλων ἡσυχίαν ἀγόντων ἀναστὰς αὐτῶν κατηγόρουν καὶ πᾶσι φανερὸν ἐποίησα, ὅτι οὐχ ὑπὲρ τούτων ἐλεγον, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις ἐβοήθουν.

'Ἡρξάμην μὲν οὖν τούτων ἔνεκα, δεδιώς τὰς αἰτίας αἰσχρὸν δὲ ἡγοῦμαι πρότερον παύσασθαι, πρὶν ἀν ὑμεῖς περὶ αὐτῶν, δὲ τι ἀν βούλησθε, ψηφίσησθε.

- 5 Καὶ πρῶτον μὲν ἀνάβηθι καὶ εἰπὲ σὺ ἐμοὶ· μέτοικος εἶ; «Ναί». Μετοικεῖς δὲ πότερον ὡς πεισόμενος τοῖς νόμοις τοῖς τῆς πόλεως ἢ ὡς ποιήσων, διὸ τι ἀν βούλη; «Ὦς πεισόμενος». Ἀλλο τι οὖν ἢ ἀξιοῖς ἀποθανεῖν, εἴ τι πεποίηκας παρὰ τοὺς νόμους, ἐφ' οὓς θάνατος ἡ ζημία; «Ἐγωγε». Ἀπόκριναι δή μοι, εἰ διμολογεῖς πλείω σῖτον συμπρίασθαι πεντήκοντα φορμῶν, ὃν δι νόμος ἔχειναι κελεύει. «Ἐγὼ τῶν ἀρχόντων κελεύοντων συνεπριάμην».
- 6 Ἐάν μὲν τοίνυν ἀποδείξῃ, ὃ ἄνδρες δικασταί, ὡς ἔστι νόμος, δις κελεύει τοὺς σιτοπώλας συνωνεῖσθαι τὸν σῖτον, ἐάν οἱ ἀρχοντες κελεύωσιν, ἀποψηφίσασθε· εἰ δὲ μή, δίκαιον ὑμᾶς καταψηφίσασθαι. Ἡμεῖς γάρ ὑμῖν παρεσχόμεθα τὸν νόμον, δις ἀπαγορεύει μηδένα τῶν ἐν τῇ πόλει πλείω σῖτον πεντήκοντα φορμῶν συνωνεῖσθαι.
- 7 Χρῆν μὲν τοίνυν, ὃ ἄνδρες δικασταί, ἵκανὴν εἶναι ταύτην τὴν κατηγορίαν, ἐπειδὴ οὗτος μὲν διμολογεῖ συμπρίασθαι, διὸ δι νόμος ἀπαγορεύων φαίνεται, ὑμεῖς δὲ κατὰ τοὺς νόμους διμωμόκατε ψηφιεῖσθαι· διμως δ' ἵνα πεισθῆτε, διτι καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων ψεύδονται, ἀνάγκη διὰ μακροτέρων εἰπεῖν περὶ αὐτῶν.
- 8 Ἐπειδὴ γάρ οὗτοι τὴν αἵτίαν εἰς ἐκείνους ἀνέφερον, παρακαλέσαντες τοὺς ἀρχοντας ἥρωτῶμεν. Καὶ οἱ μὲν τέταρες οὐδὲν ἔφασκαν εἰδέναι τοῦ πράγματος, «Ἄνυτος δ' ἔλεγεν, ὡς τοῦ προτέρου χειμῶνος, ἐπειδὴ τίμιος ἦν ὁ σῖτος, τούτων ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς μαχομένων συμβουλεύσειεν αὐτοῖς παύσασθαι φιλονικοῦσιν, ἥγουμενος συμφέρειν ὑμῖν τοῖς παρὰ τούτων ὀνομάτοις ὡς ἀξιώτατον τούτους πρίασθαι· δεῖν γάρ αὐτοὺς ὀβολῷ μόνον πωλεῖν τιμιώτερον. Ὡς τοίνυν οὐ συμπριαμένους καταθέσθαι ἐκέλευεν αὐτούς, ἀλλὰ μὴ ἀλλήλοις ἀντωνεῖσθαι συνεβούλευεν, αὐτὸν ὑμῖν Ἀνυτον μάρτυρα παρέξομαι, καὶ ὡς

οὗτος μὲν ἐπὶ τῆς προτέρας βουλῆς τούτους εἶπε τοὺς λόγους, οὗτοι δὲ τῆτες συνωνούμενοι φαίνονται.

Μαρτυρία.

"Οτι μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευσθέντες ¹⁰ συνεπρίαντο τὸν σῖτον, ἀκηκόατε· ἥγονται δέ, ἐὰν ὡς μάλιστα περὶ τούτων ἀληθῆ λέγωσιν, οὐχ ὑπὲρ αὐτῶν αὐτοὺς ἀπολογήσεσθαι, ἀλλὰ τούτων κατηγορήσειν· περὶ γάρ ὅν εἰσὶ νόμοι διαρρήδην γεγραμμένοι, πῶς οὐ χρὴ διδόναι δίκην καὶ τοὺς μὴ πειθομένους καὶ τοὺς κελεύοντας τούτοις τάναντία πράττειν;

'Αλλὰ γάρ, ὃ ἀνδρες δικασταί, οἵομαι αὐτοὺς ἐπὶ μὲν ¹¹ τούτῳ τῷ λόγῳ οὐκ ἐλεήσεσθαι· ἵσως δ' ἔροῦσιν, ὡσπερ καὶ ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἐπ' εὔνοίᾳ τῆς πόλεως συνεωνοῦντο τὸν σῖτον, ἵν' ὡς ἀξιώτατον ἡμῖν πωλοῖεν. Μέγιστον δ' ὑμῖν ἔρω καὶ περιφανέστατον τεκμήριον, δτι ψεύδονται. Ἐχρῆν γάρ ¹² αὐτούς, εἴπερ ὑμῶν ἔνεκα ἔπραττον ταῦτα, φαίνεσθαι τῆς αὐτῆς τιμῆς πολλὰς ἡμέρας πωλοῦντας, ἕως ὁ συνεωνημένος αὐτοὺς ἐπέλιπε· νῦν δ' ἐνίστη τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπώλουν δραχμῇ τιμιώτερον, ὡσπερ κατὰ μέδιμνον συνωνούμενοι. Καὶ τούτων ὑμᾶς μάρτυρας παρέχομαι.

Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ, δταν μὲν εἰσφορὰν εἰσενεγ- ¹³ κεῖν δέη, ἦν πάντες εἰσεσθαι μέλλουσιν, οὐκ ἐθέλουσιν, ἀλλὰ πενίαν προφασίζονται, ἐφ' οἷς δὲ θάνατός ἐστιν ἡ ζημία καὶ λαθεῖν αὐτοῖς συνέφερε, ταῦτα ἐπ' εύνοίᾳ φασὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρανομῆσαι. Καίτοι πάντες ἐπίστασθε, δτι τούτοις ἤκιστα προσήκει τοιούτους ποιεῖσθαι λόγους. Τάναντία γάρ αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέρει· τότε γάρ πλεῖστα κερδαίνουσιν, δταν κακοῦ τινος ἀπαγγελθέντος τῇ πόλει τίμιον τὸν σῖτον πωλῶσιν.

Οὕτω δ' ἄσμενοι τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὁρῶσιν, ¹⁴ ὡστε τὰς μὲν πρότεροι τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ' αὐτοὶ

- λογοποιοῦσιν, ἢ τὰς ναῦς διεφθάρθαι τὰς ἐν τῷ Πόντῳ ἢ
ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεούσας συνειλῆφθαι ἢ τὰ ἐμπόρια
κεκλησθαι ἢ τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορρηθήσεσθαι· καὶ εἰς
τοῦτ' ἔχθρας ἐληλύθασιν, ὥστ' ἐν τοῖς καιροῖς ἐπιβουλεύου-
15 σιν ὑμῖν, ὡσπερ οἱ πολέμοι. "Οταν γάρ μάλιστα σίτου τυγ-
χάνητε δεόμενοι, ἀναρπάζουσιν οὗτοι καὶ οὐκ ἔθέλουσι πω-
λεῖν, ἵνα μὴ περὶ τῆς τιμῆς διαφερώμεθα, ἀλλ' ἀγαπῶμεν,
ἐὰν δόποσουτινοσοῦν πριάμενοι παρ' αὐτῶν ἀπέλθωμεν· ὥστ'
ἐνίστε εἰρήνης οὕσης ὑπὸ τούτων πολιορκούμεθα.
- 16 Οὔτω δὲ πάλαι περὶ τῆς τούτων πανουργίας καὶ κακο-
νοίας ἢ πόλις ἔγνωκεν, ὥστ' ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις ὀνίοις ἀπασι
τοὺς ἀγορανόμους φύλακας κατεστήσατε, ἐπὶ δὲ ταύτῃ μόνῃ
τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκληροῦτε· καὶ πολλάκις ἥδη
παρ' ἐκείνων ποιεῖτων ὄντων δίκην τὴν μεγίστην ἐλάβετε,
ὅτι οὐχ οἷοί τ' ἦσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατῆσαι. Καί-
τοι τί χρὴ αὐτούς τοὺς ἀδικοῦντας ὑφ' ὑμῶν πάσχειν, δόποτε
καὶ τοὺς οὐ δυναμένους φυλάττειν ἀποκτείνετε;
- 17 'Ενθυμεῖσθαι δὲ χρή, ὅτι ἀδύνατον ὑμῖν ἐστιν ἀποψη-
φίσασθαι. Εἰ γάρ ἀπογνώσεσθε δύμολογούντων αὐτῶν ἐπὶ
τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι, δόξεθ' ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν τοῖς
εἰσπλέουσιν. Εἰ μὲν γάρ ἄλλην τινὰ ἀπολογίαν ἔποιοῦντο,
οὐδεὶς ἀν εἶχε τοῖς ἀποψηφισαμένοις ἐπιτιμᾶν· ἐφ' ὑμῖν γάρ
διποτέροις βούλεσθε πιστεύειν· νῦν δὲ πᾶς οὐ δεινὰ ἀν δό-
ξαιτε ποιεῖν, εἰ τοὺς δύμολογούντας παρανομεῖν ἀζημίους
18 ἀφήσετε; 'Αναμνήσθητε δέ, ὃ ἄνδρες δικασταί, ὅτι πολλῶν
ἥδη ἔχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν ἀρνουμένων καὶ μάρτυρας
παρεχομένων θάνατον κατέγνωτε, πιστοτέρους ἡγησάμενοι
τοὺς τῶν κατηγόρων λόγους. Καίτοι πῶς ἀν οὐ θαυμαστὸν
εἴη, εἰ περὶ τῶν αὐτῶν ἀμαρτημάτων δικάζοντες μᾶλλον ἐπι-
θυμεῖτε παρὰ τῶν ἀρνουμένων δίκην λαμβάνειν;
- 19 Καὶ μὲν δή, ὃ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ἡγοῦμαι φανε-

ρὸν εἶναι, ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινότατοι τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὡστε πεύσονται, ἥντινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἔχετε, ἡγούμενοι, ἐὰν μὲν θάνατον τούτων καταγνῶτε, κοσμιωτέρους ἕσεσθαι τοὺς λοιπούς· ἐὰν δ' ἀζημίους ἀφῆτε, πολλὴν ἀδειαν αὐτοῖς ἐψηφισμένοι ἕσεσθε ποιεῖν, ὃ τι ἀν βούλωνται. Χρὴ δέ, ὃ ἀνδρες δικασταί, μὴ μόνον 20 τῶν παρεληλυθήτων ἔνεκα αὐτοὺς κολάζειν, ἀλλὰ καὶ παραδείγματος ἔνεκα τῶν μελλόντων ἕσεσθαι· οὕτω γάρ ἔσονται μόγις ἀνεκτοί. Ἐνθυμεῖσθε δέ, ὅτι ἐκ ταύτης τῆς τέχνης πλεῖστοι περὶ τοῦ σώματός εἰσιν ἡγωνισμένοι· καὶ οὕτω μεγάλα ἐξ αὐτῆς ὠφελοῦνται, ὡστε μᾶλλον αἱροῦνται καὶ ἐκάστην ἡμέραν περὶ τῆς ψυχῆς κινδυνεύειν ἢ παύεσθαι παρ' ὑμῶν ἀδίκως κερδαίνοντες.

Καὶ μὲν δὴ οὐδ' ἐὰν ἀντιβολῶσιν ὑμᾶς καὶ ἵκετεύωσι, 21 δικαίως ἀν αὐτοὺς ἐλέήσαιτε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῶν τε πολιτῶν, οἱ διὰ τὴν τούτων πονηρίαν ἀπέθνησκον, καὶ τοὺς ἐμπόρους, ἐφ' οὓς οὕτοι συνέστησαν· οἵς ὑμεῖς χαριεῖσθε καὶ προθυμοτέρους ποιήσετε, δίκην παρὰ τούτων λαμβάνοντες. Εἰ δὲ μή, τίν' αὐτοὺς οἴεσθε γνώμην ἔχειν, ἐπειδὴν πύθωνται, ὅτι τῶν κατηγόρων, οἱ τοῖς εἰσπλέουσιν ὀμολόγησαν ἐπιβουλεύειν, ἀπεψηφίσασθε;

Οὐκ οἶδα, ὃ τι δεῖ πλείω λέγειν· περὶ μὲν γάρ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων, ὅτου δικάζονται, δεῖ παρὰ τῶν κατηγόρων πυθέσθαι, τὴν δὲ τούτων πονηρίαν ἀπαντες ἐπίστασθε. Ἐὰν οὖν τούτων καταψηφίσησθε, τά τε δίκαια ποιήσετε καὶ ἀξιώτερον τὸν σῖτον ὡνήσεσθε· εἰ δὲ μή, τιμιώτερον.

παραπόμπη της Εθνικής γενικούτερης στην Αθήνα πράξη της
 αρχαίας ουδετερής αρχής της Ελληνικής Δημοκρατίας που
 προστάζει την επιβολή της δημόσιας αρχής στην πολιτική
 και την αρχή της δημόσιας αρχής στην πολιτική.
 Τα πρώτα τέσσερα της πράξης αποτελούνται από την προστάζει την
 επιβολή της δημόσιας αρχής στην πολιτική.
 Τα πρώτα τέσσερα της πράξης αποτελούνται από την προστάζει την
 επιβολή της δημόσιας αρχής στην πολιτική.
 Τα πρώτα τέσσερα της πράξης αποτελούνται από την προστάζει την
 επιβολή της δημόσιας αρχής στην πολιτική.

Τα πρώτα τέσσερα της πράξης αποτελούνται από την προστάζει την
 επιβολή της δημόσιας αρχής στην πολιτική.
 Τα πρώτα τέσσερα της πράξης αποτελούνται από την προστάζει την
 επιβολή της δημόσιας αρχής στην πολιτική.
 Τα πρώτα τέσσερα της πράξης αποτελούνται από την προστάζει την
 επιβολή της δημόσιας αρχής στην πολιτική.
 Τα πρώτα τέσσερα της πράξης αποτελούνται από την προστάζει την
 επιβολή της δημόσιας αρχής στην πολιτική.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΔΙΚΤΥΩΜΑΤΙΚΗ

επίκαιοι συντάγματα της ελληνικής δημοκρατίας, που διέθεσε το
παρόν σύνταγμα την 1η Ιανουαρίου 1975.

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

§ 1. ήσυχίαν ἄγω ζῶ ήσύχως.—**πράγματα** ἐνοχλήσεις, ἀνησυχία.—**αἰτία** κατηγορία.—**οἱόν τε** (δηλ. ἔστι) εἶναι δυνατόν.—**οἱ μὴ γεγονότες** ἔκεινοι ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη γεννηθῆ, οἱ ἀγέννητοι.—**διὰ τοὺς τοιούτους**, δηλ. τοὺς συκοφάντας.

§ 2-3. ἀπόρος δύσκολος.—**δ ἄγων** ὁ δικαστικὸς ἄγων, ἡ δίκη.—**ἀπογράφομαι** κατηγοροῦμαι (ἐγγράφως).—**ἔλλαν** (= ἔλαίν), δηλ. μορίαν.—**οἱ ἑωνημένοι** (τοῦ ὠνοῦματος) ἔκεινοι ποὺ εἶχον μισθώσει (παρὰ τῆς πολιτείας).—**πυνθανόμενοι** ζητοῦντες πληροφορίας (ἀν ἡφάντισα μορίαν)· ώς ὑποκυμ. τῆς μτχ.: οἱ συκοφάνται (δηλ. ὁ Νικόμαχος καὶ οἱ παρακινήσαντες αὐτὸν εἰς τὴν κατηγορίαν).—**ἀπελέγχω** (τι) ἀνασκευάζω, ἀποδεικνύω τι ψευδές· ἔμοι ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην εἶναι ἀπελέγξαι ὅτι δι' ἐμὲ αὐτὴ ἡ κατηγορία θὰ ἥτο δυσκολωτάτη πρὸς ἀνασκευήν: ὅτι εἰς ἐμὲ θὰ ἥτο δυσκολώτατον νὰ ἀνασκευάσω αὐτὴν τὴν κατηγορίαν.—**περὶ ὧν οὗτος...=ἄμ' ὑμῖν...** ἀκούσαντα περὶ ὧν οὗτος ἐπιβεβουλευκώς ἥκει ἐνῷ συγχρόνως μὲ σᾶς... ἥκουσα τὴν κατηγορίαν, τὴν δοπίαν αὐτὸς (ὁ κατήγορος) μοχθηρῶς ἐπινοήσας ἥλθε καὶ διεπύπωσε κατ' ἐμοῦ ἐνώπιόν σας.—**διαγιγνώσκω** κρίνω, ἀποφασίζω· καὶ περὶ τῆς π. καὶ περὶ τῆς οὐσίας, καθόσον ὁ κατηγορούμενος ἐν περιπτώσει καταδίκης θὰ ἔξωρίζετο καὶ ἡ περιουσία του θὰ ἐδημεύετο· ίδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.—**διδάσκω** διαφωτίζω.

§ 4. Πείσανδρος, 'Αθηναῖος, ἐκ τοῦ Δήμου τῶν Ἀχαρνῶν· ὑπῆρχεν εἰσηγητῆς τοῦ κατασταθέντος ἐν 'Αθήναις τὸ 411 πολιτεύματος τῶν τετρακοσίων· μετὰ τὴν κατάλυσιν τούτων κατέφυγεν εἰς τὴν Δεκέλειαν πρὸς τοὺς Λακεδ. καὶ δι' αὐτὸν ἐδημεύθη ἡ περιουσία του.—**χωρίον** κτῆμα.—**τὰ ὄντα** τὰ ὑπάρχοντα, τὰ κτήματα, ἡ περιουσία.—**δωρεάν** ως δῶρον (διὰ τὴν συμμετοχὴν του εἰς τὸν φόνον τοῦ Φρυνίχου, ἐνδὸς τῶν τετρακοσίων).—**πριάμενος**, ἀδρ. α' (ἀσιγμος) μτχ. τοῦ ὠνοῦματος ἀγοράζω.—**ἐκμισθῶ** τι δίδω κάτι ἐπὶ μισθώματι, μισθώνω κάτι.—**εἰρήνης ούσης**, τὸ 404/3.

§ 5. ἔλλα, δηλ. μορία.—**τοῦ προτέρου χρόνου** (= τῶν ἐν τῷ

προτέρω χρόνω γεγενημένων), γνκ. τῆς αἰτίας εἰς τὸ ζημιοῦσθαι· ζημιοῦμαι τιμωροῦμαι.—δι' ἥμᾶς = δι' ἐμὲ ἐξ αἰτίας μου.

§. 6-8. ὁ πόλεμος, δῆλ. ὁ πελοπονησιακός.—τὰ πόρρω τὰ (ἀγροτικὰ) κτήματα τὰ εύρισκόμενα εἰς ἀπομεμακρυσμένα σημεῖα τῆς Ἀττικῆς.—**ὑπὸ Λακεδ.**, ἐκ τῆς Δεκελείας.—**ὑπὸ τῶν φίλων** ὑπὸ τῶν ἰδικῶν μας στρατιωτῶν.—**δίκην δίδωμι** ὑπέρ τινος τιμωροῦμαι διά τι.—**ἄλλως τε καὶ καὶ δι'** ἄλλας αἰτίας καὶ : καὶ μάλιστα.—**ὅτι**, αἰτλγκ.—**ἀπρατος** ἀπώλητος.—**πλεῖν = πλέον.**—**ἔξεκοπτον**, οἱ ἀνθρωποι: ἔκκοπτω ἐκριζώνω.—**ἐν ὦ** (δῆλ. χρόνῳ) ὅτε.—**δσω καθόσον.**—**τῶν τ. ἐπιμελεῖσθε**, ἔδιον ἔργον τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἵτο νὰ ἐπιθεωροῦν καθ' ἔκαστον μῆνα τὴν κατάστασιν τῶν ἱερῶν ἐλαῖων δι' **ἐπιμελητῶν**, τοὺς ὅποίους ἐξ ἔνατῶν ἐξέλεγον.—**δασὺς κατάφυτος.**—**δόντα, ἡ μτχ.** κατηγορούμενοι. ἐκ τοῦ **ἐπίστασθε.**—**ἴδιαι ἐλᾶαι** ἴδιωτικάι, ἀνήκουσαι εἰς ἴδιωτας· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς **μορίας**, αἱ ὅποιαι ἥσαν δημόσιαι.—**ἡ γῇ ψιλὴ γεγένηται** ἀπομένει ἡ γῇ ἀπογυμνωμένη (ἀνευ δένδρων).—**τῶν αὐτῶν ... κεκτημένων** ἐνῷ οἱ αὐτοὶ ὑπῆρξαν ἴδιοκτῆται.—**δίκην λαμβάνω παρά τινος τιμωρῶ τινα.**—**διὰ παντὸς τοῦ χρόνου καθ' ὅλην (αὐτὴν)** τὴν χρονικὴν περίοδον (δῆλ. καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ).—**ἀφίημι τινα τῆς αἰτίας** ἀπαλλάσσω τινὰ τῆς κατηγορίας.—**ἢ που βεβαίως.**—**ἀφ'** **ὅμῶν** ἐκ μέρους σας· νὰ συναφθῇ μὲ τὸ **ἀζημίους** γενέσθαι.

§ 9-10. **ἀλλὰ γάρ ἀλλ'** ὅμως.—**πρίν...** γενέσθαι, τὸ γίγνομαι ἐπὶ χρόνου: παρέρχομαι, περνῶ.—**ἀπομισθῶ = ἔκμισθῶ** (§ 4).—**ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχ.**, τὸ 404/3.—**τρίτῳ ἔτει...** ἐνιαυτὸν = **τρίτῳ ἔτει...** ἐμισθώσατο καὶ εἰργάσατο ἐνιαυτόν.—**μισθοῦμαι τι λαμβάνω κάτι** ἐπὶ μισθώματι (: μὲ ἐνοίκιον).—**ἔργαζομαι καλλιεργῶ.**—**δημοίως ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις** (δῆλ. οὔτε **ἴδιαι** ἐλᾶαι οὔτε **μορίαι** οὔτε **σηκὸν παραλαβών**).—**μοι χάριν ἐμοῦ**: παρακαλῶ.—**ἴτε,** ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς παρισταμένους μάρτυρας, οἱ ὅποιοι ἀναβάντες ἐπὶ βάθρου, κειμένου πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ρήτορος, ἐπιβεβαιοῦν τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου.

§ 11. **ἔξήκει παρῆλθεν.**—**ἐπὶ Σουνιάδου ἄρχ.**, τὸ 397/6.—**δύστερον ἐργαζόμενος** ὁ τελευτοῖς καλλιεργητής.

§ 12-13. **ἐν τῷ τέως χρόνῳ** μέχρι τοῦδε.—**ὅσοι φάσκοιεν = εἴ τινες φάσκοιεν** = ὅσάκις τινὲς ἔλεγον.—**δεινὸς σώφρων.**—**ἀκρι-**

βής ἀκριβῶς ὑπολογίζων, προνοητικός.—**εἰκῇ** ἄνευ ὑπολογισμοῦ.—**ἀλογίστως** ἀπερισκέπτως.—**ἡγανάκτουν** ἀν, ἐδῶ ὁ πρτκ. μὲ τὸ ἀν δηλοῖ τὸ κατ' ἐπανάληψιν συμβαῦνον εἰς τὸ παρελθόν : ἡγανάκτουν.—**εὐλογοῦμαι** ἐπαινοῦμαι.—**σκοπεῖν** ἀν = δτι ἐσκόπουν ἄν· σκοπῶ ἔξετάζω, ὑπολογίζω.—**ὅτι** (ἀν) κέρδος ἐγίγνετο τῷ ἀφανίσαντι ποῖον κέρδος θὰ εἶχεν ἐκεῖνος ποὺ θὰ κατέστρεψε (σηκόν).—**περιποιῶ** = **σώζω** διατηρῶ, δὲν καταστρέψω.—**τί** ἀν διεπραξάμην τί θὰ ἐκέρδισα.—**λαθὼν** ἐὰν ἔμενα ἀπαρατήρητος, ἐὰν δὲν μ' ἔβλεπε κανείς.—**ὕβρις** ὑπεροψία, αὐθάδεια, ἀφοβία.—**εἰκός** (δηλ. ἐστί), δικαιον, πρέπον εῖναι.—**οὗτω** ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως.—**ἀντίδικος**, ἐδῶ : κατήγορος.—**ἐκ τούτων** σύμφωνα μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις, μὲ αὐτοὺς τοὺς ὑπολογισμούς (ποὺ ἀνέφερα προηγουμένως).—**ἀποφαίνω** ἀποδεικνύω.

§ 14. οὗτος, ὁ κατήγορος.—**ὑπὸ πενίας** διὰ ν' ἀνακουφίσω τὴν πενίαν μου (μὲ τὸ ἀσήμαντον κέρδος ποὺ θὰ μοῦ παρεῖχεν ἡ πώλησις τῶν ξύλων).—**τοῦ σηκοῦ δόντος** ἐὰν ὁ σηκός ὑπῆρχεν (ἐν τῷ κτήματι).—**ἀμπέλοις** ἐμποδὼν ἦν (ὁ σηκός) παρημπόδιζεν ὁ σηκός τὴν ἀνάπτυξιν τῶν αἰλημάτων.—**οἰκίας ἐγγύς** (ἦν ὁ σηκός), ὥστε ν' ἀσχημίζῃ αὐτήν.—**ἄπειρος** (ἦν) τῶν παρ' ὑμῖν κινδύνων δὲν ἤξευρα τοὺς κινδύνους ποὺ θὰ διέτρεχα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου σας.—**πολλὰς** ἄν..., τὸ ἀν καὶ εἰς τὸ ἀποφήναιμι καὶ εἰς τὸ γενομένας = ἀποφήναμαι ἄν, δτι πολλαὶ... ἐγένοντο ἄν.

§ 15 - 16. μεθ' ἡμέραν ἐν καιρῷ ἡμέρας.—**ἔξέκοπτον**, κατὰ τοὺς δισχυρισμούς τοῦ κατηγόρου.—**ῶσπερ οὐ δέον** (αἰτ. ἀπόλ.) ὠσὰν νὰ μὴ ἦτο ἀνάγκη.—**αἰσχρὸν** ἦν ἡτο ἐπονείδιστον, ἔφερεν ἐντροπὴν (ώς σημεῖον ἐλαχίστης φιλοκερδείας).—**ἴσως** ἄν τις ἡμέλησε τῶν παριόντων ίσως τις δὲν θὰ ἐλάμβανεν ὑπ' ὅψει τοὺς διερχομένους διαβάτας (δηλ. τὰς κατηγορίας τῶν διαβατῶν ὡς ἀσημάντους προκειμένου περὶ αἰσχροῦ μόνον πράγματος).—**ζημία**, ἐδῶ : τιμωρία, ποινή.—**ἄθλιος** δυστυχής.—**σύνοιδά τι** γνωρίζω τι, εἶμαι ἐν γνώσει τινός.—**ἔξημάρτανον**, οἱ δοῦλοι.—**ἐπ' ἐκείνοις** ἦν εἰς τὴν ἔξουσίαν ἐκείνων ἦτο.—**τιμωροῦμαι** ἐκδικοῦμαι.—**ἔλευθέροις γενέσθαι**, οἱ δοῦλοι ἐτύγχανον τῆς ἐλευθερίας των, ἐὰν μήνυσίς τις παρ' αὐτῶν κατὰ τοῦ κυρίου των ἀπεδεικνύετο ἀληθής.

§ 17. οἰκέτης δοῦλος.—**παρίσταται** μοι μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν

νοῦν.—τοσούτων μεμισθωμένων καὶ ἀπάντων συνειδότων ἐνῷ τέσσι πολλοὶ μισθωταὶ ὑπῆρξαν καὶ ὅλοι ἔγνωριζον (ὅτι ἐν τῷ κτήματι ὑπῆρξε σηκός).—προθεσμίας οὐδεμιᾶς οὕστης..., προσδιορίζει αἰτιολογικῶς τό : προσῆκον (αἰτ. ἀπόλυτος) όμοιώς ἀπασι κτλ. ἐνῷ όμοιώς ἐνδιεφέροντο ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι εἶχον καλλιεργήσει τὸ κτῆμα, νὰ εἶναι σῶος (νὰ διατηρηταὶ) ὁ σηκός, διότι οὐδεμίᾳ προθεσμίᾳ ὑπῆρχε διὰ τὴν δικαστικὴν δίωξιν τῆς πράξεως (διότι δὲν παρεγράφετο αὐτὸ τὸ ἔγκλημα).—ἀπολύτω τινὰ ἀπαλλάσσω τινὰ (ἀπὸ τὴν κατηγορίαν).

§ 18. εἰ... καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην ἐάν... ἐκανόνιζα καὶ αὐτὰ (ἐλάμβανα δηλ. τὰ μέτρα μου καὶ ὡς πρὸς τοὺς μισθωτὰς συνεννοούμενος μὲν αὐτοὺς διὰ τὴν ἀπόκρυψιν τῆς καταστροφῆς τοῦ σηκοῦ).—ἀλλήλων, ἐκ τοῦ ταῦτα.—ἀποκρύπτομαι κρύπτω (μέσα μου) ἀπὸ τοὺς ἄλλους.—εἰδέναι, τὸ ἀπρωφ. ἐδῶ δηλοῦ τὸν σκοπόν.—διάφοροι περὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνουσιν δύντες εἶναι ἔχθροὶ ὡς πρὸς τὰ συμφέροντά μου (καθ' ἐκάστην δηλ. φιλονικοῦν μὲ ἐμὲ διαμφισβήτοῦντες τὰ δρια ἢ ἄλλο τι τῆς ἴδιοκτησίας μου).

§ 19. οὗς, ἀντικμ. τοῦ παρασχέσθαι.—τοῦτον, δηλ. τὸν κατήγορον.—οὕτως ἔτσι ἀπερισκέπτως.—τὰ πρέμνα, ἐδῶ = τὸν σηκόν· πρέμνον κυρ. : κορμός, στέλεχος (δένδρου).—ἀνατίθεμαι φορτώνω (ἐδῶ : ἐπὶ τῆς ὑπὸ βιῶν συρομένης ἀμάξης).—ῳχετο, πρτκ. μὲ σημ. ἀορ. τοῦ οἴχομαι ἔχω ἀπέλθει· ὠχετο ἀπάγων τὰ ξύλα ἐπῆρε τὰ ξύλα καὶ ἔψυγε.

§ 20 - 22. τότε, ὅτε δηλ. ἐγίνετο τὸ ἔγκλημα.—παρακαλῶ προσκαλῶ.—μάρτυρας, κτργμ.—ὑπολείπω ἀφήνω.—ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ διὰ τούτου τοῦ τρόπου.—ἥσθα ἀν τετιμωρημένος = ἐτετιμώρησο ἄν.—πράττω ἔνεκά τινος ἐνεργῶ πρὸς τὸ συμφέρον τινός.—πλεῖστον (ἀργύριον) πλεῖστα χρήματα.—ὑπὸ ἔνεκα.—δύναμις πολιτικὴ ἐπιρροή.—σοι, δτκ. χαριστικ.—τοὺς ἔννέα ἀρχοντας, ἐδῶ προφανῶς ἔννοει μόνον ἔνα ἐκ τῶν ἔννέα ἀρχόντων, τὸν ἀρχοντα βασιλέα, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὅποιού ὑπήργετο ἡ ἔξετασις τούτου τοῦ ζητήματος.—ἐπάγω τὸν ἀρχοντα ὅδηγῶ τὸν ἀρχοντα εἰς τὸν τόπον τοῦ ἔγκληματος, ἵνα ἰδίοις ὅμμασιν ἔδη αὐτό.—τινάς, ἐπεξήγησις τοῦ ἀλλοιούς.—οἱ ἐξ Ἀρείου πάγου οἱ Ἀρεοπαγῖται.—ἀν συνήδεσαν θὰ ἀνεγνώριζον, θὰ ἐπειθούντο.—διαγιγνώσκω, ίδ. § 2-3 (σελ. 41).

§ 23. καὶ ταύτην ζημίαν = καὶ τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ μάρτυρας) ζημίαν.—έμοι τοῦτο ζημία γίγνεται τοῦτο καταλογίζεται εἰς βάρος μου.—θαυμάζω τινὸς παραξενεύματι μέ τινα.—συκοφαντῶν ἔνας συκοφάντης (ὅπως ὁ κατήγορος).—ἀπορῶ τινος ἔχω ἔλλειψιν, στεροῦμαι τινός.

§ 24. ἐν τῷ πεδίῳ, νοεῖται ἡ μεγάλη πεδιάς τῶν Ἀθηνῶν ἡ διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Κηφισοῦ.—πυρκαϊά, ἐδῶ : κορμοὶ καεισῶν μορίων.—καὶ ἐπεργάσασθαι καὶ τὸν ἵερὸν χῶρον τούτων νὰ καλλιεργήσω.—ὅσῳ περ καθόσον.

§ 25 - 26. οὕτω περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι ἀποδίδω τόσην μεγάλην σπουδαιότητα (σημασίαν) εἰς τι.—καὶ τὴν ἀλλην οὐσίαν καὶ προσέτι τὴν περιουσίαν μου.—μάρτ. τούτων, δηλ. τῆς διαγωγῆς μου πρὸς τὰς μορίας.—ἐπιμελουμένους (δηλ. τῶν μορίων) οἱ ὄποιοι ἐπιθεωρεῖτε τὰς μορίας (διὰ τῶν ἐπιμελητῶν· ἰδ. § 6 - 8).—ἐπιγνώμονες, οὗτοι Ἰδιοὶ ἔργον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰχον νὰ ἔξακριβώνουν τὸ ποσὸν τοῦ ἐπὶ τῶν μορίων καρποῦ, ἵνα εὑρίσκηται ἀσφαλῆς κάπως βάσις διὰ τὴν πώλησιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πόλεως· τοὺς ἐπιγνώμονας ἔξελεγον οἱ Ἀρεοπαγῖται ἐξ ἑαυτῶν.—ἐργάζομαι, ἰδ. § 9 - 10.—περὶ τὰς μορίας, δηλ. τὰς κατεστραμμένας.—χωρία γαῖαι, χῶροι.—ἔζημιώσε με ὡς ἐργαζόμενον τά..., ἡ καλλιέργεια τοῦ πλησίον τῶν σηκῶν χώρου ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ προστίμου· ἰδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.—μικρὰς ζημίας, ἐννοεῖ τὴν χρηματικὴν ποινήν, τὴν ὄποιαν ἐπέβαλλεν ὁ Ἀρειος πάγος εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εὑρίσκετο ἔνοχος καλλιέργειας τοῦ πλησίον τοῦ σηκοῦ χώρου.—τοὺς περὶ τοῦ σώματος κινδύνους τοὺς κινδύνους τοὺς ἀπειλοῦντας τὴν (πολιτικὴν) ὑπαρξίν μου, τὸ ἄτομόν μου· ποιοὶ κίνδυνοι ἡ πελόν τὸν κατηγορούμενον, ἐὰν κατέστρεψε μορίαν ἡ σηκόν;—οὕτω περὶ οὐδενὸς ἡγούματι ἀποδίδω τόσην μικρὰν σημασίαν εἰς τι.—τὰς πολλὰς ἐλάσσας, τὰς ἐν § 24 μνημονευθείσας μορίας.—μᾶλλον εὐκολώτερον· διατί; (§ 24).—οὕτω θεραπεύω τινὰ τόσον πολὺ μεριωνᾶ περὶ τινος.—λαθεῖν (με) ἔξορύξαντα νὰ ἐκριζώσω χωρίς νὰ μὲ ἴδουν.

§ 27. κρείττον συμφερώτερον, ἀκινδυνότερον.—ώς τότε δυνάμενος ώς ἐὰν τότε (δηλ. ἐπὶ τῶν τριάκοντα) εἴχα (πολιτικὴν) ἐπιφροὴν (καὶ ώς ἐκ τούτου ἡδυνάμην νὰ παρανομήσω).—ώς νῦν διαβεβλημένος ώς ἐὰν τώρα (δηλ. ἐπὶ τῆς δημοκρατίας) ἔχω διαβληθῆ (καὶ

ώς ἐκ τούτου ὀφείλω νὰ εἴμαι προσεκτικός).— μᾶλλον ἔξην, διότι ἐπὶ τῶν τριάκοντα οὐδεμία δικαστικὴ ἀρχὴ ὑφίστατο, ιδίως δὲ ὁ Ἀρειος πάγος εἶχε καταλυθῆ.

§ 28. ήν, α' προσώπου.— κακόνους εἰμί τινι διάκειμαι δυσμενῶς (ἐγχθρικῶς) πρός τινα, εἴμαι ἐγχθρός τινος.— περιέχει, δηλ. τὸ χωρίον· περιέχω περιβάλλω.— ἀεριτόν ἐστι δὲν εἶναι περιφραγμένον.— κάτοπτος δυνάμενος νὰ παρατηρηθῇ, δρατός.

§ 29. δεινὸν παράδοξον.— ἐπεργάζομαι καλλιεργῶ ἵερὸν χῶρον.— καθίστημι τινα εἰς κίνδυνον εἰσάγω τινὰ εἰς δίκην.— ἐπιμελητής ήρημένος, δηλ. ὑφ' ὑμῶν, τῶν Ἀρεοπαγιτῶν.— ἀπογράφω κατηγορῶ (ἐγγράφως).

§ 30 - 31. πιστὸς ἀξιόπιστος.— περὶ ὧν αὔτοὶ σύνιστε περὶ πραγμάτων, τὰ ὅποια σεῖς οἱ ἕδιοι γνωρίζετε ἀκριβῶς.— τὰ τοιαῦτ' ... = ἀνασχέσθαι τῶν ἐμῶν ἐχθρῶν λεγόντων τὰ τοιαῦτα· ἀνασχέσθαι, ἀρό. β' ἀπρμφ. τοῦ ἀνέχομαι· ὁ ἀρό. ἐν τῇ ὁριστκ. ἡνεσχόμην ἡνέχθην.— ἐνθυμοῦμαι ἔκ τινος λαμβάνω τι ὑπ' ὅψει.— ἔκ τῶν εἰρημένων, δηλ. ὑπ' ἐμοῦ.— καὶ ἡ ἀλληλοποιία καὶ προσέτι ἡ διαγωγή μου ὡς πολίτου.— καὶ τρ. καὶ εἰσφ. εἰσφέρων καὶ χ., εἰς τὰς Ἀθήνας ἐκτὸς τῶν τακτικῶν φόρων, τοὺς ὅποιους κατέβαλλον οἱ πολῖται, ἐπεβάλλοντο καὶ πρόσθετοι χρηματικαὶ ὑποχρεώσεις εἰς τοὺς πλουσιωτέρους ἔξ αὐτῶν, δριζομένους ὑπὸ τῶν ἀρμοδίων ἀρχόντων ἡ τῶν φυλῶν αἱ ὑποχρεώσεις αὕται ἐκαλοῦντο λητουργίαι· ἡ δαπανηροτέρα ὅλων τῶν λητουργιῶν ἦτο ἡ τριηραρχία· ὁ ἀναλαμβάνων αὐτὴν ὑπεχρεοῦτο εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους νὰ ἔξοπλίσῃ τὴν τριήρη, τὴν ὅποιαν παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως· ἡ εἰσφορὰ ἦτο φόρος ἔκτακτος ἐπιβαλλόμενος ἐν καιρῷ πολέμου πρὸς πολεμικὰς παρασκευάς· ἡ δὲ χορηγία συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τῆς δαπάνης διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ χοροῦ τοῦ προοριζομένου διὰ τὰς τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας ἡ τὰς θρησκευτικὰς ἔορτάς.— τέλλα λητουργῶν, ὡς ἄλλαι λητουργίαι ἀναφέρονται ἡ γυμνασιαρχία, ἡ ἀρχιθεωρία καὶ ἡ ἐστίασις· καὶ ἡ μὲν γυμνασιαρχία συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τῆς δαπάνης διὰ τὸν ἔξωραϊσμὸν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας προωρισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἐκγύμνασιν καὶ διατροφὴν τῶν ἀθλητῶν· ἡ ἀρχιθεωρία εἰς τὴν ἀναδοχὴν τῆς δαπάνης τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὰς θεωρίας, τὰς ἐπισήμους

δηλ. ἀντιπροσωπείας τῆς πόλεως, τὰς ἀποστελλομένας εἰς τὰς τέσσαρας μεγάλας ἔθνικὰς ἑօρτὰς καὶ εἰς τὴν Δῆλον καὶ εἰς ἄλλους Ἱεροὺς τόπους· ἡ δὲ ἐστίασις ἥτο ἡ κατὰ διαφόρους ἑօρτὰς παράθεσις δείπνου ὑπὸ τοῦ ἐστιάτορος εἰς τοὺς φυλέτας αὐτοῦ.—**οὐδενὸς ἥττον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν μὲν ἐλευθεριότητα (γενναιοδωρίαν) δχι δλιγωτέραν ἀπὸ οἰονδήποτε ἐκ τῶν συμπολιτῶν μας.**

§ 32 - 33. ταῦτα = ταύτας τὰς λητουργίας.—μετρίως ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ (δαπανῶν δηλ. ὅ,τι ἥτο νόμιμον).—περὶ τῆς ἀλληλης οὐσίας προσέστι περὶ τῆς περιουσίας μου. —**ἐπικίνδυνον, ἐννοεῖ τοὺς δικαστικοὺς διγῶνας, εἰς τοὺς διποίους οὐδεὶς θὰ ἐνῆγεν αὐτόν,** ἐάν δὲν ἐληγτούργει προθύμως.—**πράξις = εἱ ἔπραξα.**—**καθίστημι ἐμαυτὸν εἰς κίνδυνον** ἐκθέτω τὸν ἔαυτόν μου εἰς κίνδυνον (δηλ. εἰς δικαστικὴν δίωξιν).—**τοῖς μεγάλοις, οἵτι εἶναι αἱ ὑπ' ἐμοῦ μὲ μεγάλην ἐλευθεριότητα ἐκτελεσθεῖσαι λητουργίαι.**—**τεκμηρίοις, κτυρομ. τεκμήρια ἀποδείξεις.**—**περὶ τῶν μεγάλων προκειμένου περὶ τῶν μεγάλων** (δηλ. περὶ φυγῆς καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας).—**περὶ ὧν = ταῦτα, περὶ ὧν.**—**περὶ ὧν κατηγορεῖ = (ταῦτα) ἢ κατηγορεῖ.**

§ 34 - 35. βασανίζειν, οἱ δοῦλοι ὡς μάρτυρες ἐγίνοντο δεκτοὶ μόνον εἰς τὰς φονικὰς δίκας· εἰς τὰς λοιπάς, διὰ νὰ εἶναι αἱ καταθέσεις τῶν ἀξιόπιστοι, ἔπειτεν οὔτοι νὰ ὑποβληθοῦν εἰς βάσανον.—ἰσχυρὸς ἀσφαλῆς.—οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράπουσι ισχυριζόμενος, δτὶ κανέναν ἀξιόπιστον δὲν ὑπάρχει εἰς τοὺς δούλους: δτὶ οἱ δοῦλοι διόλου δὲν εἶναι ἀξιόπιστοι.—περὶ αὐτῶν προκειμένου περὶ ἔαυτῶν.—κατηγοροῦσι (= καταγορεύουσι) μαρτυροῦν καθ' ἔαυτῶν, δικολογοῦν τὸ ἔγκλημά των.**—**κατειπόντες, ἀρ. β' μτχ. τοῦ καταγορεύων μαρτυρῶ ἐναντίον τινός.**—**τῶν παρόντων κακῶν, δηλ. τῶν βασάνων (μαστιγώσεων, στρεβλώσεων κ.τ.τ.).****

§ 36 - 37. καὶ μὲν δὴ καὶ δμως.—**σύνοιδα ἐμαυτῷ συναισθάνομαι** (ἔδθ.: τὴν ἐνοχήν μου).—**τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν (ὑμᾶς), δηλ. δτὶ οὔτος συναισθάνεται δτὶ ἀδίκως κατηγορεῖ.**—**ἄλλως τε καὶ, id. § 6-8 (σελ. 42).**—**εἱ ἔλεγον, οἱ δοῦλοι.**—**ἔξεγένετο = ἔξῆν.**—**τούτῳ εἱ μὴ ωμολόγουν ἐὸν δὲν ἐβεβαίωνον (οἱ δοῦλοι) τοὺς λόγους τούτου.**—**οὐδεμιᾶ (ἄν) ζημίᾳ ἐνοχος ἥν, ἐάν ἐκ τῆς βασάνου τῶν δούλων ἀπεδεικνύετο, δτὶ ὁ κατήγορος ψευδῶς κατηγόρει, εἰς οὐδεμίαν οὔτος τιμωρίαν ὑπέκειτο.** Νπεχρεοῦτο μόνον, ἐάν οἱ δοῦλοι ἐβλάπτοντο

κατὰ τὴν βάσανον, νὰ ἀποζημιώσῃ τὸν δεσπότην αὐτῶν.—**πρὸς ἐμοῦ πρὸς τὸ συμφέρον μου.**

§ 38. ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι.—οἵς εἰς τούτους, διὰ τοὺς ὄποιους.—εἰκός (ἐστι) μᾶλλον πιθανώτερον εἶναι.—ἀκινδύνως, πρβλ. § 37 «οὐδεμιᾷ ζημίᾳ ἔνοχος ἦν».—ἔργον μετὰ τοσούτου κινδύνου πρᾶξις συνεπαγομένη τόσον μεγάλον κίνδυνον.—βοηθῶ ὑπὲρ τῆς πόλεως προστατεύω τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως.

§ 39-40. γιγνώσκω σχηματίζω τὴν γνώμην.—ὅσῳ οἱ τοιοῦτοι... = ὅσῳ ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀπορώτατοι εἰσιν οἱ τοιοῦτοι τῶν κινδύνων, τοσούτῳ... μάλιστα ὅσον σοβαρώτεροι καὶ ἐπικινδυνότεροι εἶναι οἱ τοιοῦτοι δικαστικοὶ ἀγῶνες, τόσον περισσότερον...—φεύγουσι ζητοῦν ν' ἀποφύγουν (δίδοντες χρήματα εἰς τοὺς κατηγόρους).—οὐκ ἡξίουν, δηλ. φεύγειν· οὐκ ἀξιῶ δὲν κρίνω ἀξιον τοῦ ἔκυτου μου (ἀξιοπρεπές).—διηλλάγην, ἀδρ. β' πιθκ. μὲ μέσην σημ. τοῦ διαλλάττομαι συμφιλώνομαι, συμβιβάζομαι.—τοιούτους, ὅπως τὸν Νικόμαχον.—ἐπιπέμπω τινά τινι ἔξαπολύ, ἔξερεθίζω τινὰ ἐναντίον τινός.

§ 41. ἄθλιος, ιδ. § 15-16 (σελ. 43).—εἰ φυγάς... καταστήσομαι (κατασταίνω) ἐὰν ἥθελον ἔξορισθῇ.—ἄπαις μὲν ὕν... ἔρχμου δέ... γενομένου... μητρὸς δέ... οὖσης... πατρίδος δέ... στερηθεὶς αἰτίαις, αἱ μτχ. αἰτλγκ.: διότι δὲν ἔχω παιδιά, εἶμαι μόνος, τὸ σπίτι μου θὰ ἡρημώνετο, ἡ μητέρα μου θὰ ἐστερεῖτο τῶν πάντων (: δὲν θὰ εἰχε κανένα πόρον) καὶ ἔγω δι' αἰσχροτάτας κατηγορίας θὰ ἐστερούμην (μιᾶς) τουαύτης (: μιᾶς τόσον ὁραίας) πατρίδος.—νεναυμαχηκώς... μεμαχημένος... παρασχών, μτχ. ἐνδοτικά.

§ 42-43. ἀλλὰ γάρ, ιδ. § 9 (σελ. 42).—ἐνθάδε, δηλ. ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Ἀρείου πάγου, ἔνθα δὲν ἐπετρέπετο παρέκβασις ἐκ τοῦ θέματος.—ὅ τι δεῖ τίς ἡ ἀνάγκη, διατί πρέπει.—διαγιγνώσκω, ιδ. § 2-3 (σελ. 41).—ὅτου, ἀνάφρκ. ἀντων. πτ. γνκ. γένους οὐδ. (ὅ τι, γνκ. οὗτινος ἡ ὅτου).—ὅτου ἔνεκα τίνος, διατί.—παραγενέσθαι, δηλ. κατὰ τὸ ἔγχλημα.

2. ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

§ 1. οὐ πολλοῦ δέω δὲν χρειάζομαι πολύ, δὲν μοῦ λείπει πολύ,
σχεδόν.— χάριν ἔχω τινὶ χρεωστῷ χάριν εἰς τινα, εὐχαριστῷ τινα.—
ὅ ἀγών, ίδ. 1, § 2-3 (σελ. 41).— πρόφασις αἰτία, ἀφορμή.— ἐφ' ἣς
ἐπὶ τῆς ὁποίας στηριζόμενος.— ἐπιδείκνυμι ἀποδεικνύω.— ἀξιον οὐ-
τως ὄστε νὰ είμαι ἀξιος.— κίνδυνος δικαστικὸς ἀγών, δίκη.

§ 2-3. καίτοι καὶ ὅμως.— ἀποσχέσθαι, ἀόρ. β' ἀπρμφ. τοῦ
ἀπέχομαι ἀπέχω. ἂν ἀποσχέσθαι = ὅτι ἀπόσχοιτο ἄν.— πονηρία
κακία, κακὴ πρᾶξις.— τιμωρεῖται ζητεῖ νὰ ἐκδικηθῇ.— πώποτε ποτὲ
ἔως τώρα.— χρῶμαι τινι φίλω ἔχω τινὰ φίλον.— χρῶμαι συμφορᾶ
περιπίπτω εἰς συμφοράν.— δυστύχημα ἐλάττωμα, βλάβη.— ἐπιτη-
δεύματα ἀρεταῖ.— ίωμαι θεραπεύω· ἐδῶ : ἔξουδετερώνω, καλύπτω.—
ἔξ Ισου (= Ιησην) τῇ συμφορᾶ δόμοίν με τὸ σῶμα ποὺ ἔχει τὴν
συμφοράν.— καὶ τὸν ἀλλον βίον, δηλ. τὸν ἡθικόν.— διάξω, δηλ.
δόμοίως πρὸς τὸν σωματικὸν βίον.— διοίσω, μέλλ. τοῦ διαφέρω.

§ 4-5. ὑπὲρ ὄν = περὶ ὄν.— ὡς ἀν οἶόν τε, δηλ. ή.— διὰ
βραχυτάτων (λόγων) συντομώτατα.— τὸ ἀργύριον τὸ χορηγούμε-
νον (εἰς τοὺς ἀδυνάτους) χρηματικὸν βοήθημα, τὸ ἐπίδομα.— τῷ σώ-
ματι δύναμαι σωματικῶς είμαι δυνατὸς (ἰσχυρός).— τεκμηρίοις,
κτηγρῷ. τεκμήρια ἀποδείξεις.— ἐν τῇ τέχνῃ=ἐκ τῆς τέχνης.— σύνειμί
τινι συναναστρέφομαι τινα.

§ 6. βίος πόρος ζωῆς, τὰ μέσα πρὸς ζωήν, περιουσία.— τυγχά-
νει, δηλ. ὄν.— τρίτον ἔτος τούτῳ ἐδῶ καὶ τρία ἔτη· νὰ συναφθῇ
μὲ τὸ τελευτήσασαν (δηλ. τὸν βίον).— θεραπεύω περιποιοῦμαι
(κατὰ τὸ γῆρας), γηροκομῶ.— ὠφελῶ βραχέα παρέχω βραχεῖαν ὀφέ-
λεισιν, μικρὰ κέρδη.— χαλεπῶς ἔργάζομαι μὲ κόπον ἔξασκῶ.— τὸν
διαδεξόμενον ἐκεῖνον, δστις μέλλει νὰ διαδεχθῇ, νὰ συνεχίσῃ (διὰ λο-
γαριασμόν μου). ἐννοεῖ δοῦλον πωλούμενον συνήθως ἀντὶ 5-6 μνῶν.—
κτήσασθαι ν' ἀποκτήσω (δι' ἀγορᾶς), ν' ἀγοράσω.— γίγνομαι ὑπό^{τινι} περιέρχομαι ὑπὸ τὸ κράτος (τὴν ἔξουσίαν) τινός : περιπίπτω εἰς τι.

§ 7-8. ἔστιν = ἔξεστιν.— ἔρρωμένος (πθτκ. πρκμ. μετχ. τοῦ

ρώωννυμι) ώς ἐπί0. : δυνατός, ἀκμαιος.— πρεσβ.... ἀφέλησθε = ἀφέλησθε (ἐμὲ) γιγνόμενον πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον.— περὶ τοὺς εἰς τούς.— κακὸν σωματικὸν ἔλάττωμα, ἀναπηρία.— ἔλεεινδος ἄξιος οἴκτου, ἀξιολύπητος.— ἀγρίως ἀποδέχομαι τινα δεικνύομαι σκληρὸς (ἀπάνθρωπος) πρός τινα.— οἱ δομοίως ἔμοι διακείμενοι δσοι εὑρίσκονται εἰς τὴν ἰδίαν μὲ ἐμὲ κατάστασιν.— ἀπλῆ ἡ συμφορὰ μόνη ἡ ἀναπηρία.— εἰ... φαινοίμην λαμβάνων ἐὰν... φανερὰ ἔλαμβανον· ἀντὶ τῆς εὔκτ. φαινοίμην ἀνεμένετο ὄριστική ἐφαινόμην (διύτι πρόκειται περὶ βεβαίου πράγματος). ἀλλ' ἐτέθη ἡ εὔκτ. κατ' ἀφομίωσιν πρὸς τὴν ἐπομένην εὔκτ. ἀφαιρεθείην.— προσγίγνομαι προστίθεμαι.— εἰ... τοῦτ' ἀφαιρεθείην ἐὰν ἥθελον στερηθῆ τούτου (τοῦ ἐπιλόγματος).

§ 9. καθίσταμαι χορηγὸς τραγῳδοῖς ὄριζομαι χορηγὸς διὰ τραγῳδούς (δι' ἀγῶνα τραγῳδίας)· ἡ χορηγία ἦτο μία ἐκ τῶν λητουργιῶν· ἵδ. 1, § 30 - 31 (σελ. 46).— ἀντίδοσις (τῆς οὐσίας) ἀνταλλαγὴ τῆς περιουσίας· πρὸς ἀποφυγὴν ἀδικιῶν κατὰ τὴν ἐπιβολὴν λητουργιῶν ἐγίνετο τὸ ἔξῆς : ἐάν τις ἐνόμιζεν, ὅτι τὴν ἐπιβληθεῖσαν εἰς αὐτὸν λητουργίαν δίκαιον ἦτο ἄλλος πλουσιώτερος ν' ἀναλάβῃ, εἶχε τὸ δικαίωμα οὗτος νὰ προκαλέσῃ τὸν πλουσιώτερον εἰς ἀντίδοσιν, δηλ. ἀνταλλαγὴν τῶν περιουσιῶν των ἐκεῖνος τότε ὑπεχρεοῦτο ἢ ν' ἀναλάβῃ τὴν λητουργίαν ἢ ν' ἀνταλλάξῃ τὴν περιουσίαν του πρὸς τὴν τοῦ προκαλοῦντος.— δεινὸν παράλογον.— πονηρὸς ἄθλιος (οἰκονομικῶς).

§ 10. ἴππικὴ (τέχνη) ἐπιδεξιότης (ἵκανότης) εἰς τὸ ἴππεύειν.— μιμηήσκομαι τινος πρός τινα ἀναφέρω τι εἰς τινα.— οὐ πολὺς ὁ λόγιος, δηλ. ἔσται.— δυστύχημα, ἵδ. § 2 - 3 (σελ. 49).— φιλοσοφῶ σκέπτομαι.— ὅπως πῶς.— ως ἀλυπότατα μὲ δσον τὸ δυνατὸν ὀλιγωτέρους πόνους.— εἰς ἔγω, δηλ. εἰμί.— ταύτην = τοῦτο (τὸ ἴππεύειν).— ῥάστωνη (ῥάστος) εὔκολα, ἀνακούφισις.— ἔξευρίσκω ἔξετάζων εὑρίσκω, ἐπινοῶ.— εἰς τὰς διὰ τὰς.— τῶν ἀναγκαίων (ὁδῶν), γνω. διαιρτκ.

§ 11 - 12. ύβρις ύπερηφάνεια (προερχομένη ἐξ εὐπορίας).— **ἀστράβη,** κυρ. : ἀναπαυτικὸν ἐπίσαγμα (σαμάρι). ἐπειτα — ὅπως ἐδῶ : ἡμίονος ἔχων τοιοῦτον ἐπίσαγμα.— ὁδοῦμαι ἴππεύω.— **κτήσασθαι,** ἵδ. § 6 (σελ. 49).— ὅτι ἐπειδή.— **ητημένοι** ἔζητημένοι, δανεισμένοι.—

δυνατός, ἐδῶ : ίκανὸς σωματικῶς καὶ εὔπορος.— μὴ κατηγορεῖν, τοῦτο, καθὼς καὶ τὸ κατωτέρω χρῆσθαι, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ πῶς οὐκ ἀτοπόν ἐστι.—**οἶς...** ἀμφοτέροις, δηλ. τῷ ἵππῳ καὶ ταῖς βακτηρίαις.

§ 13 - 14. διαφέρω τινός τινι ὑπερβαίνω (ὑπερτερῶ τινα) κατά τι.—**κληροῦσθαι** με τῶν ἐννέα ἀρχόντων (γνκ. διαιρτκ.) νὰ ἐκλεγθῶ διὰ κλήρου μεταξὺ (ώς εἰς ἐκ) τῶν ἐννέα ἀρχόντων· οἱ ἄρχοντες, ίδίως οἱ ἀνώτεροι, ὡφειλον νὰ εἰναι ἀπηλλαγμένοι πάσης σωματικῆς βλάβης.—**δήπου** βεβαίως.—**οἱ θεσμοθέται**, οἱ ἐννέα ἄρχοντες ἐκαλοῦντο καταχρηστικῶς καὶ θεσμοθέται· εἰς τοὺς ἐννέα ἄρχοντας ἥτο ἀνατεθειμένη ἡ κλήρωσις τῶν ἀρχόντων.—**ἀλλὰ γάρ** ἀλλὰ δὲν θὰ γίνη τοῦτο διότι.—**εὖ ποιῶν** καὶ καλὰ κάνει (ποὺ δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν γνώμην μὲ σᾶς): εὐτυχῶς.—**ῶσπερ ἐπικλήρου τῆς συμφορᾶς οὖσης** ὡς ἔάν ἡ συμφορὰ ἥτο ἐπίκληρος κόρη· ἐπίκληρος ἐκαλεῖτο ἡ μονογενῆς θυγάτηρ, ἡ ὁποία ὅρφανὴ γινομένη ἐκληρονόμει ὅλην τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ ἡ ὁποία, διὰ νὰ μὴ περιέλθῃ ἡ περιουσία εἰς ξένην οἰκογένειαν, ὡφειλε νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν πλησιέστερον συγγενῆ της· ἀν δὲ πολλοὶ παρουσιάζοντο ισχυριζόμενοι, δτι ἡσαν πλησιέστατοι συγγενεῖς, ἐγίνετο δίκη.—**ἀμφισβητήσων**, δηλ. **τῆς συμφορᾶς**. **ἀμφισβητῶ τινος** διεκδικῶ τι, ισχυρίζομαι δτι ἀνήκει τι εἰς ἐμέ.

§ 15 - 16. ὑβριστής ἀλαζών, θρασύς.—**ἀσελγῶς διακείμενος = ἀσελγής αὐθάδης.**—**ῶσπερ** (μετὰ μτχ.) ὡς ἔάν.—**φοβερῶς ὀνομάζω** μεταχειρίζομαι φοβερὰς ὀνομασίας, λέξεις (ὅπως εἰναι αἱ λ.: ὑβριστής, βίαιος, ἀσελγής).—**ἀλλ' οὐ ταῦτα (= τοῦτο) ποιήσων = καὶ οὐ μέλλων ἀληθῆ λέγειν.**—**ἔάν πάνυ πραόνως,** δηλ. **ὄνομάσῃ**· πάνυ πραόνως (= πράως) ὄνομάζω μεταχειρίζομαι πολὺ ἡπίας ἐκφράσεις.—**διαγιγνώσκω** διακρίνω.—**ἐκχωρεῖ** εἰναι δυνατόν.—**ὑβρίζω** φέρομαι ἀλαζονικῶς, αὐθαδῶς.—**οἱ ἀπόρως διακείμενοι** οἱ ἀποροι.—**τῶν ἀναγκαίων, ἔξ ὄνομαστη.** τὰ ἀναγκαῖα τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου.—**οἱ πιστεύοντες ταῖς ἑαυτῶν ἥρωμαις** ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν πεποίθησιν εἰς τὰς δυνάμεις των.—**οἱ χρώμενοι νέαις ταῖς διανοίαις** οἱ ἔχοντες νεανικὰ τὰ φρονήματα.

§ 17 - 18. ἔξωνοῦμαι ἔξαγοράζω. — κινδυνος δικαστικὸς ἀγών.—**ἔξαμαρτάνουσιν ὁμοίως** ὁσάκις περιπίπτουν εἰς παράπτωμα ὁμοίως (ώς καὶ οἱ νέοι).—**ἐπιτιμῶ τινι** ψέγω, κατακρίνω τινά.—**μηδέν,**

δηλ. κακόν.—**ύβριζω**, ἐδῶ : βλάπτω, ἀδικῶ.—**ἔστιν** εἶναι δυνατόν.—ἀμύνομαι ἀποκρούω.—τοὺς ὑπάρχαντας, δηλ. τῆς ὕβρεως· ὑπάρχω τῆς ὕβρεως κάμνω ἀρχὴν τῆς ἀδικίας.—περιγίγνομαι τινος ὑπερισχύω τινός.—**σπουδάζω** σοθιρῶς διμιλῶ.—**παίζω** χωρατεύω, ἀστεῖζομαι.—**κωμῳδῶ** διακωμῳδῶ, περιπαίζω.—**καλὸν** σπουδαῖον κατόρθωμα.

§ 19 - 20. ὡς ἐμὲ πρὸς ἐμέ, εἰς τὸ ἔργαστήριόν μου.—**πονηρός** = ; (§ 2 « πονηρία »).—**ἐπιβουλεύω** τινὶ ἐπιβουλεύομαι τινα.—ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι.—**οὐδὲν** οὐδόλως.—**δημιουργός** τεχνίτης.—**ἔθιζομαι** (εἰθισμαι) συνηθίζω, ἔχω τὴν συνήθειαν.—**προσφοιτῶ** συχνάζω.—**σκυτοτομεῖον** ἔργαστήριον σκυτοτόμου, ὑποδηματοποιοῦ.—**ὅποι** ἀν τύχῃ, δηλ. προσφοιτῶν.—**ἔγγυτάτω** πλησιέστατα.—**οἱ** κατεσκευασμένοι οἱ ἔγκαθιδρυμένοι, οἱ ἔχοντες τὸ ἔργαστήριόν των.—καταγιγνώσκω τινὸς πονηρίαν θεωρῶ τινα (ὅς) κακόν.—**ἀμουγέπου** κάπου, εἰς κάποιο μέρος.

§ 21 - 23. ἀλλὰ γάρ ἀλλ' ἀρκετὰ ταῦτα διέτι.—**ὅ τι δεῖ** τίς ἡ ἀνάγκη, διατί πρέπει.—**ἀκριβῶς** λεπτομερῶς.—**ὑμῖν**, ἀνήκει εἰς τὸ ἐνοχλεῖν.—**τῶν εἰρημένων**, δηλ. ὑπὸ τοῦ κατηγόρου.—**ὑπὲρ** = περί.—**τὰ μέγιστα** τὰ οὐσιώδεστατα, τὰ σπουδαιότατα (δηλ. ἡ πενία καὶ ἡ ἀναπτηρία).—**σπουδάζειν** περὶ τῶν φαύλων δρμοίων τούτων νὰ δεικνύῃ τις προθυμίαν (ζῆλον) διὰ πράγματα τόσον ὀλίγον σπουδαῖα, δόσον οὕτος· νοοῦνται τὰ ὑπὸ τοῦ κατηγόρου περὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ ἀναπήρου λεχθέντα ἐν § 15, § 19.—**διάνοια** γνώμη.—**οὖς** μόνου, δηλ. τοῦ ὅβιοιο.—**μεταλαμβάνω** τινὸς λαμβάνω μέρος ἔκ τινος, ἀπολαμβάνω τι.—**τῶν ἐν τῇ πατρίδι**, δηλ. ἀγαθῶν.—**κοινῇ** διὰ κοινῆς ἀποφάσεως.—**ἀρχαὶ** (δημόσια) ἀξιώματα.—**δαίμων** τύχη.—**δείλαιος** δυστυχής.—**τῶν καλλίστων** καὶ μεγίστων, δηλ. ἀγαθῶν (ἐν τῷ ἴδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ).—**εἰ...** ἀπεστερημένος εἴην, ἀντὶ ὁριστ. : **εἰ...** ἀπεστερημένος είμι (πρβλ. § 7-8 « εἰ... φαινοίμην λαμβάνων »).—**προνοοῦμαι** τινος λαμβάνω πρόνοιαν περὶ τινος.—**ταύτη** οὕτως.—**τίθεμαι** τὴν ψῆφον ψηφίζω, ἀποφασίζω.

§ 24 - 25. **διὰ τί** ἀν καὶ τύχοιμι τ. **νῦμῶν**; διατί ἄραγε θὰ σᾶς εὔρισκα τοιούτους (δηλ. δισμενεῖς πρὸς ἐμέ);—**καθίσταμαι** εἰς ἀγῶνα περιπλέκομαι εἰς δίκην.—**ἀπώλεσε** τὴν οὐσίαν, διὰ τῆς πληρωμῆς μεγάλου προστίμου ἢ διὰ τῆς δημεύσεως τῆς περιουσίας.—**πολυπρά-**

γμων δ ἀναμειγνυόμενος εἰς πολλά, περίεργος, ρᾳδιοῦργος.— φιλαπέχθημων δ ἀγαπῶν νὰ κάμην ἔχθρούς, φίλερις.— τοῖς ἀλλοις, γέν. οὐδ.— τοιαύταις ἀφ. τοῦ βίου τυγχάνω χρώμενος = τοιαύτας ἀφορμάς τοῦ βίου κέκτημαι. ἀφορμή τοῦ βίου μέσα, κεφάλαιον πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.— πρὸς τὰ τοιαῦτα = ὡστε τὰ τοιαῦτα πράττειν = ὡστε ὑβριστής καὶ βίαιος εἶναι.— γίγνομαι ἐν δυνάμει ἀποκτῶ δύναμιν (πολιτικήν), ἐπιρροήν.— μετὰ τοῦ ὑμετέρου πλήθους μεθ' ὑμῶν τῶν δημοκρατιῶν.— ἔξδν = εἰ καὶ ἔξην.— μετ' ἔκείνων, δηλ. τῶν τριάκοντα.— ἀδεῶς ἄνευ φόβου, ἐν ἀσφαλείᾳ (ώς πτωχὸς ἀνάπτηρος).— πολιτεύομαι διάγω ὡς πολιτης, ζῶ.

§ 26-27. μὴ τύχοιμι ὑμῶν δμοίων (= δμοίως δυσμενῶν) εἴθε νὰ μὴ σᾶς εὕρω δμοίως δυσμενεῖς.— τοῖς πολλὰ ἡδικηόσι = οἴων ἔτυχον ὑμῶν οἱ πολλὰ ἡδικηότες.— τὴν αὐτὴν ψῆφον τίθεμαι ταῖς ἀλλαις βουλαῖς ψηφίζω (ἀποφασίζω) οὔτως, δπως αἱ βουλαὶ προηγουμένων ἔτῶν.— ὑπέχω εὐθύνας λογοδοτῶ.— οὔτως, ἐὰν δηλ. ψηφίσετε, δπως αἱ βουλαὶ τῶν προηγουμένων ἔτῶν.— γιγνώσκω κρίνω, ἀποφασίζω.— τούτων, δηλ. τῶν δικαίων.— ὑμῖν, ἀνήκει εἰς τὸ ἔξω τὴν χάριν.— τὴν χάριν τὴν δφειλομένην εύγνωμοσύνην.— περιγίγνεσθαι τῶν δμοίων = πειρᾶσθαι νικᾶν (ἐν δικαστηρίῳ) τοὺς δμοίους.

3. ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

§ 1. πολλοί, νοοῦνται φίλοι τῶν σιτοπωλῶν.—ἐν τῇ βουλῇ, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ πρῶτον ἐγένετο ἡ καταγγελία κατὰ τῶν σιτοπωλῶν (ἰδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον).—εἰ ὡς μάλιστα = εἰ τὰ μάλιστα καὶ ἄν ἀκόμη (ὅπερ ἀπίθανον).—ἀδικῶ παραβαίνω τοὺς νόμους.—οὐδὲν ἥττον οὐδόλως διλγώτερον, ἐπίσης.—ποιοῦματι τοὺς λόγους περὶ τινος = κατηγορῶ τινος.—ὅθεν πόθεν, διὰ ποίους λόγους (αἰτίας).

§ 2. πρυτάνεις, οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ πεντήκοντα βουλευταί, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ 35 ἢ 36 ἡμέρας προήδρευον τῆς βουλῆς.—ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν ἀφῆκαν (ἐπέτρεψαν) τὴν περὶ αὐτῶν (τῶν σιτοπωλῶν) κρίσιν (ἀπόφασιν) εἰς τὴν βουλὴν.—ῳργίσθησαν, ὑποκυμ.: οἱ βουλευταί.—τῶν ῥήτορων = τῶν βουλευτῶν.—ἄκριτος ὁ μὴ δικασθείς, ἀδίκαστος.—οἱ ἔνδεκα, οὕτοι ἡσαν συναρχία ἀποτελουμένη ἐκ δέκα ἀνδρῶν κληρουμένων ἐξ ἑκάστης φυλῆς, εἰς τοὺς ὁποίους συνηριθμεῖτο καὶ ὁ γραμματεύς· εἶχον δὲ οὗτοι τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ καὶ ἔμερίμνων περὶ ἐκτελέσεως τῶν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ἐπιβαλλομένων σωματικῶν ποινῶν.—ζημιῶσαι, καθαρῶς τελε. ἀπαρφμ. ἐκ τοῦ παραδοῦναι· ζημιῶ τιμωρῶ.—δεινὸν ἐπικίνδυνον.—κρίνειν κατὰ τὸν νόμον, δηλ. διὰ παραπομπῆς τῆς ὑποθέσεως εἰς τὴν Ἡλιαίαν· διότι ἡ βουλὴ εἶχε δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ ποινὴν μέχρι 500 δραχμῶν· ἐὰν δὲ τὸ ἔγκλημα ἀπήτει μεγαλυτέρων ποινὴν, εἰσῆγε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ εἰς ἡλιαστικὸν δικαστήριον.—γιγνώσκω, ίδ. 2, § 27 (σελ. 53).

§ 3-4. ἐπεχείρουν, δηλ. τινὲς τῶν βουλευτῶν.—ὅτ’ ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις = ὅτε αὐτοὶ (οἱ σιτοπῶλαι) ἐκρίνοντο· πρέπει νὰ νοηθῇ ἡ δευτέρα συνεδρίασις τῆς βουλῆς, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπεφασίσθη νὰ παραπεμφθῇ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὴν Ἡλιαίαν.—ἔργω ἐμπράκτως: διὰ τῆς στάσεως, τὴν ὁποίαν ἐτήρησα.—ἡσυχίαν ἀγω ἡσυχάζω, σιωπῶ.—βοηθῶ τοῖς νόμοις ὑποστηρίζω (ὑπερασπίζω) τοὺς νόμους.—ἡρξάμην, δηλ. κατηγορῶ τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ.—δεδιώκω τὰς αἰτίας, διασάφησις τοῦ τούτων ἔνεκα· αἰτίαι δέ: διαβολαί.

§ 5. ἀνάβηθι, δηλ. εἰς τὴν πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ρήτορος κειμένην ἔδραν.—**σύ**, ἀποτείνεται πρὸς τὸν προϊστάμενον τῶν κατηγορουμένων σιτοπωλῶν.—ἄλλο τι οὖν (νομίζεις) ἥ; λοιπὸν δέν;—**ἀξιῶ** παραδέχομαι ὅτι εἰμαι ἀξιος.—**οἶς**, δὲ πληθ., διότι τὸ **τι**, εἰς δὲ ἀναφέρεται, περὶ ληπτικόν.—ἡ **ζημία** ἡ προσήκουσα, ἡ νόμιμος τιμωρία.—**ἔγωγε** (δηλ. **ἀξιῶ** ἀποθανεῖν) μάλιστα.—**συνωνοῦμαι** συναγοράζω, ἀγοράζω μαζὶ μὲν ἄλλους (συνεταιρικῶς).—**φορμός**, ἴδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.—**ῶν**, καθ' ἔλξιν ἀντί: **οὖς**.—**ἔξειναι**, δηλ. **τινι** συμπρίασθαι.—**τῶν ἀρχόντων**, δηλ. **τῶν σιτοφυλάκων** περὶ τούτων ἴδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.

§ 6. ἀποψηφίσασθαι... καταψηφίσασθαι, δηλ. αὐτοῦ· ἀποψηφίζομαι τινος ἀθρώπων τινά.—**παρεσχόμεθα** ὑπερβάλομεν (ἐν τῇ ἐγγράφῳ κατηγορίᾳ).

§ 7. ἀπαγορεύων φαίνεται εἶναι φανερὸν ὅτι ἀπαγορεύει: **ρητῶς** ἀπαγορεύει.—**κατὰ τῶν ἀρχόντων** ὡς πρὸς τοὺς ἀρχοντας.—**διὰ μακροτέρων** ἐκτενέστερον.

§ 8 - 9. **οὗτοι**, δηλ. οἱ σιτοπῶλαι.—**τὴν αἰτίαν**, δηλ. τοῦ **συνωνεῖσθαι**.—**εἰς ἐκείνους**, δηλ. τοὺς ἀρχοντας (τοὺς σιτοφύλακας).—**ἀναφέρω** ἀποδίδω.—**παρακαλῶ** προσκαλῶ.—**ῆρωτῶμεν**, δηλ. ἡμεῖς οἱ βουλευταὶ κατὰ τὴν β' συνεδρίασιν τῆς βουλῆς (§ 3).—**οἱ μὲν τέσσαρες...** **"Ανυτος δέ,** οἱ σιτοφύλακες τοῦ Πειραιῶς ἥσαν πέντε· ἐκ τούτων δὲ **"Ανυτος** ἥτο σιτοφύλακς καὶ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος καὶ κατὰ τὸ παρόν.—**τίμιος** εἰς ὑψηλὴν τιμήν, ἀκριβός.—**τούτων** ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτούς (= πρὸς ἀλλήλους) μαχομένων ἐπειδὴ οὗτοι (οἱ σιτοπῶλαι) προσέφερον (εἰς τοὺς σιτεμπόρους) ἀνωτέρων τιμὴν καὶ ἐφιλονίκουν μεταξὺ των (περὶ τοῦ τίς θὰ πλειοδοτήσῃ).—**παρὰ τούτων**, δηλ. τῶν σιτοπωλῶν.—**ῶνουμένοις**, δηλ. τὸν σῖτον.—**ἀξιος** εὐθηνός.—**τούτους**, δηλ. τοὺς σιτοπώλας.—**δεῖν**, ἐκ τοῦ ἔλεγε.—**διβολῶ** κατὰ ἓνα διβολόν.—**κατατίθεμαι** ἀποθηκεύω.—**ἀλλήλοις ἀντωνεῖσθαι** = ὑπερβάλλειν ἀλλήλους.—**τῆτες** (ἐπίρρ.) κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος.

§ 10. **ἔὰν ὡς μάλιστα** καὶ ἀν ἀκόμη (ὅπερ ἀπίθανον).—**περὶ τούτων** (δηλ. τῶν πραγμάτων) περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως.—**τούτων**, δηλ. τῶν ἀρχόντων.—**περὶ ὧν**, δηλ. πραγμάτων (ὡς ἔδω περὶ σίτου).—**διαρρήδην** ρητῶς, σαφῶς.—**δίδωμι δίκην** τιμωροῦμαι.

§ 11 - 12. ἀλλὰ γὰρ ἀλλ' ὅμως.— ἐλεοῦμαι ἐπὶ τινι τυγχάνω ἐλέους (συγγνώμης) διὰ τι.— ἐπ' εὔνοίᾳ τῆς πόλεως ἐξ ἀγάπης πρὸς τοὺς πολίτας, διὰ τὸ συμφέρον τῶν πολιτῶν.— περιφανῆς καταφανῆς, πειστικός.— τῆς αὐτῆς τιμῆς, γνω. τοῦ τιμήματος.— ἐπιλείπει τινά δ σῖτος ἔξαντλεῖται εἰς τινα δ σῖτος.

§ 13. δεινὸν παράδοξον.— εἰσφοράν, περὶ αὐτῆς ἴδ. 1, § 30-31 (σελ. 46).— εἴσεσθαι, μέλλ. τοῦ οἶδα.— ἐφ' οἷς δι' ὅσα.— καὶ λαθεῖν... = καὶ (ἀ) συνέφερεν αὐτοῖς λαθεῖν (ποιοῦσι) καὶ ὅσα εἰχον συμφέρον αὐτοὶ νὰ κάμονυν κρυφά.— ἐπ' εὔνοίᾳ τῇ ὑμετέρᾳ = ἐπ' εὔνοίᾳ ὑμῶν.— τάναντία αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέρει τὰ συμφέροντα αὐτῶν εἰναι ἀντίθετα πρὸς τὰ συμφέροντα ὅλων τῶν ἄλλων πολιτῶν.

§ 14 - 15. οὕτω ἀσμενοι μὲ τόσην χαράν.— λογοποιῶ πλάττω, ἐπινοῶ.— τὰς ναῦς, ἐδὼ : τὰ σιταγωγὰ πλοῖα.— διεφθάρθαι, ἐκ τῆς τρικυμίας.— ἐκπλεούσας, ἐκ τοῦ Πόντου ἢ ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου.— ἐμπόριον ἐμπορικὸς λιμήν.— τὰς σπονδάς, νοεῖται ἡ Ἀντακίδειος εἰρήνη (387 π. Χ.).— ἀπορρηθήσεσθαι, μέλλ. παθητ. ἀπαρεμφ. τοῦ ἀπαγορεύω διαλύω, ἀκυρώω.— εἰς τοῦτ' ἔχθρας, δηλ. πρὸς ὑμᾶς.— καιρὸς κρίσιμος περίστασις.— ἀναρπάζω (τὸν σῖτον) κάμων ἀνάρπαστον τὸν σῖτον (καὶ τὸν ἀποθηκεύω).— διαφέρομαι περὶ τῆς τιμῆς συζητῶ περὶ τῆς τιμῆς, παζαρεύω.— ἀγαπῶ μένω εὐχαριστημένος.— ὁποσουτινοσοῦν, γεν. τοῦ τιμήματος : εἰς ὅσηνδήποτε τιμὴν (ὅσα - ὅσα).

§ 16. οὕτω γιγνώσκω τοιαύτην γνώμην σχηματίζω (μορφώνω).— κακόνοια δυσμένεια, ἔχθρότης.— τὰ ὕνια τὰ πράγματα ποὺ πωλοῦνται εἰς τὴν ἀγοράν.— ἀγορανόμοι, ἄρχοντες, 5 εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ 5 εἰς τὸν Πειραιᾶ, οἱ ὁποῖοι ἐφόροντιζον νὰ πωλοῦνται τὰ ὕνια εἰς τὴν ἀγορὰν καθαρὰ καὶ ἀνόθευτα.— τέχνη ἐπάγγελμα.— χωρὶς ξεχωριστά, ίδιαιτέρως.— ἀποκληρῶ ἐκλέγω διὰ κλήρου.— τὴν μεγίστην δίκην λαμβάνω παρά τινος τιμωρῶ τινα διὰ τῆς ἐσχάτης τῶν ποιῶν (δηλ. ;).— ἐπικρατῶ τινος ὑπερισχύω τινός, καταστέλλω τι.— ὁπότε ἀφοῦ.— φυλάττειν, δηλ. τοὺς ἀδικοῦντας.

§ 17 - 18. ἀπογιγνώσκω τινὸς ἀθφώνω τινά.— ὁμολογούντων = εἰ καὶ ὁμολογοῦσιν.— ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι δτι συνεννοοῦνται καὶ συνέταιρίζονται ἐνάντιον τῶν ἐμπόρων (διὰ ν' ἀγο-

ράζουν εύθηνά καὶ πωλοῦν ἀκριβὰ τὸν σῖτον).— ἐπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέουσι δτι τηρεῖτε ἔχθρικὴν στάσιν ἀπέναντι τῶν ἐμπόρων, οἱ δόποιοι εἰσάγουν τὸν σῖτον (፡ ἀπέναντι τῶν εἰσαγωγέων).— ἄλλην τινὰ ἀπολογίαν, πλὴν τὴν ὅμοιογίας.— ἔχω (μετ' ἀπαρμφ.) = ;— ἐπιτιμῶ τινι, ίδ. 2, § 17-18 (σελ. 51).— ἐφ' ὑμῖν (δηλ. ἦν ἂν) δικαίωμά σας θὰ ἔτο.— ὁποτέροις, δηλ. τοῖς κατηγόροις ἢ τοῖς κατηγορουμένοις.— καταγιγνώσκω τινὸς θάνατον καταδικάζω τινὰ εἰς θάνατον.— ἔχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ δόποιοι κατηγοροῦντο διὰ τοῦτο (δτι δηλ. συνηγόραζον τὸν σῖτον).— ἀρνουμένων καὶ μ. παρεχομένων ἀν καὶ ἡροῦντο (τὴν ἐνοχήν των) καὶ παρουσίαζον μάρτυρας (περὶ τῆς ἀθφότητός των).— πιστὸς πειστικός.— μᾶλλον παρὰ τῶν ἀρν., ὡς β' δρος τῆς συγκρίσεως : ἢ παρὰ τῶν ὅμοιογούντων.

§ 19-20. καὶ μὲν δὴ ἀλλ' ὅμως, καὶ ὅμως.— περὶ τῶν τοιούτων, δηλ. πραγμάτων ὑποθέσεων (ἥτοι περὶ τοῦ σίτου).— κοινότατοι τυγχάνουσιν δύντες τοῖς ἐν τῇ πόλει προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον δόλων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως.— πεύσονται, μέλλ. τοῦ πυνθάνομαι.— περὶ αὐτῶν, τῶν σιτοπωλῶν.— κόσμιος εὐπειθής εἰς τοὺς νόμους, νομοταγῆς.— πολλὴν ἀδειαν ψηφίζομαι τινι παρέχω διὰ τῆς ψήφου μου εἰς τινα πλήρη ἐλευθερίαν.— ἔνεκα τῶν παρεληλυθότων, δηλ. ἀμαρτημάτων.— ἔσονται, ὑποκμ. : οἱ λοιποὶ σιτοπώλαι.— μάγις μόλις, ὅπωσδήποτε.— ἐκ ταύτης, ἢ ἐκ ἔνεκα.— τέχνη, ίδ. § 16.— ἀγωνίζομαι περὶ τοῦ σώματος εἰσάγομαι εἰς δίκην καὶ κινδυνεύω νὰ καταδικασθῶ εἰς θάνατον.— κινδυνεύω περὶ τῆς ψυχῆς διακινδυνεύω τὴν ζωήν μου.

§ 21. ἀντιβολῶ παρακαλῶ.— τῶν πολιτῶν, οἱ = τούτους τῶν πολιτῶν, οἱ.— οἱ..... ἀπέθνησκον, νοοῦνται οἱ τιμωρηθέντες σιτοφύλακες (πρβλ. § 16).— ἐφ' οὓς συνέστησαν, πρβλ. § 17 «ἐπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι».— οἵς, τοῖς ἐμπόροις.— χαρίζομαι τινι εὐχαριστῶ τινα.— αὐτούς, τοὺς ἐμπόρους.— κάπτηλοι μικροπωληταἱ ὁρήτωρ περιφρονητικῶς ἀποκαλεῖ οὕτω τοὺς σιτοπώλας.

§ 22. ὅ τι δεῖ τίς ἡ ἀνάγκη, διατί πρέπει.— ὅτου, ἀντωνυμία ἀναφρκ. πτ. γνκ. γένους οὐδ. (ὅ τι, γνκ. οὗτινος ἢ ὅτου)· ἡ γενκ. ὅτου δηλοῖ τὴν αἰτίαν = ἔνεκα τίνος.

ρύπανση των ανθρώπων και των περιβάλλοντος που σχετίζεται με την αναπτυξιακή δράση της χώρας. Το θέμα της αναπτυξιακής δράσης στην Ελλάς έχει γίνει σημαντικό θέμα στην επικράτεια, καθώς οι πολιτικοί και οι επιχειρηματίες προσπαθούν να επιδειχνύουν την ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα. Η αναπτυξιακή δράση στην Ελλάς είναι η ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα, η οποία προσπαθεί να επιδειχνύει την ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα. Η αναπτυξιακή δράση στην Ελλάς είναι η ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα, η οποία προσπαθεί να επιδειχνύει την ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα. Η αναπτυξιακή δράση στην Ελλάς είναι η ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα, η οποία προσπαθεί να επιδειχνύει την ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα. Η αναπτυξιακή δράση στην Ελλάς είναι η ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα, η οποία προσπαθεί να επιδειχνύει την ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα. Η αναπτυξιακή δράση στην Ελλάς είναι η ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα, η οποία προσπαθεί να επιδειχνύει την ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα. Η αναπτυξιακή δράση στην Ελλάς είναι η ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα, η οποία προσπαθεί να επιδειχνύει την ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα. Η αναπτυξιακή δράση στην Ελλάς είναι η ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα, η οποία προσπαθεί να επιδειχνύει την ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα. Η αναπτυξιακή δράση στην Ελλάς είναι η ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα, η οποία προσπαθεί να επιδειχνύει την ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα. Η αναπτυξιακή δράση στην Ελλάς είναι η ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα, η οποία προσπαθεί να επιδειχνύει την ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα. Η αναπτυξιακή δράση στην Ελλάς είναι η ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα, η οποία προσπαθεί να επιδειχνύει την ποσοτή της αναπτυξιακής δράσης στην χώρα.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

Επειδή τα λόγια του Ισοκράτη είναι από τα πιο δύσκολα να μάθονται
τα πιο σημαντικά για την ανθρωπότητα.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ, ΕΥΑΓΟΡΑΣ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1960

ΥΟΙΔΙΦΑΣ ΔΙ ΣΠΑΛΩΣΗΝ

ΙΟΛΟΥ ΙΥΟΓΑΦΩΣΙ

ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ

ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ ΕΛΛΑΣ

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

Α'. Περὶ ρητορικῆς.

Πολλοὶ ἀνθρωποὶ ἔχουν τὸ φυσικὸν χάρισμα νὰ παριστοῦν τὰς σκέψεις των ἐντέχνως καὶ ζωηρῶς τόσον, ὡστε νὰ συγκινοῦν τοὺς ἀκροατὰς καὶ νὰ παρασύρουν αὐτοὺς εἰς τὴν γνώμην των.

Τοῦτο ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἦτο κτῆμα δλίγων ἀνθρώπων, οἱ ὄποιοι διὰ τοῦτο ἐτιμῶντο πολύ. Τοιοῦτοι ἦσαν παρ' Ὁμήρῳ ὁ Νέστωρ, ὁ Ὀδυσσεὺς κ.λ.π., βραδύτερον δὲ ὁ Σόλων, ὁ Πεισίστρατος, ὁ Θεμιστοκλῆς, ὁ Ἀριστείδης, ὁ Περικλῆς.

Ἡ τοιαύτη ἴκανότης λέγεται **ἔμφυτος εὐγλωττία**. Ταύτην ἔπρεπε νὰ ἔχουν εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα οἱ πολιτικοί, ἵνα παρασύρουν τὸν λαὸν εἰς τὴν γνώμην των. Ἐπειδὴ δὲ πάντες δὲν εἶχον τὴν ἔμφυτον εὐγλωττίαν προσεπάθουν νὰ τὴν ἀποκτήσουν διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἀσκήσεως. Τοιουτοτρόπως ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται ἡ ἐντεχνος ρητορική, ἡ τέχνη τοῦ εὗ λέγειν. Αὕτη τὸ πρῶτον διεμορφώθη εἰς Σικελίαν· πρῶτοι δὲ διδάσκαλοι τῆς ρητορικῆς ἦσαν ὁ Κόραξ, ὁ ὄποιος ὥρισεν αὐτήν, ὅτι εἶναι **πειθοῦς δημιουργός**, καὶ ὁ Τισίας, ὁ ὄποιος συνέταξε **ῥήτορικὴν τέχνην**. Ἐκ τῆς Σικελίας μετεφυτεύθη ἡ ρητορικὴ τέχνη εἰς τὰς Ἀθήνας ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ ἐδιδάσκετο μαζὶ μὲ πολλὰς ἀλλας γνώσεις ὑπὸ τῶν **σοφιστῶν**.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνήχθη εἰς ἐπιστημονικὴν πειραπήν ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ ἰδίως πολέμου καὶ ἔξης, διότι συνετέλουν πολλοὶ λόγοι, ὡς αἱ συχναὶ δίκαιαι, αἱ πολιτικαὶ συζητήσεις, ἡ ἐκκλησία τοῦ δήμου, αἱ πανηγύρεις, αἱ παντὸς εἴδους συγκεντρώσεις καὶ ἡ καθόλου πνευματικὴ ἀκμὴ τῆς πόλεως. Ἔνεκα τούτου ἤκμασαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ τρία εἰδή τοῦ ρητορικοῦ λόγου : τὸ **δικανικὸν** εἰς τὰ δικαστήρια, τὸ **συμβουλευτικὸν** εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δήμου καὶ τὸ **πανηγυρικὸν** ἡ **ἐπιδεικτικὸν** εἰς τὰς ἑορτάς, πανηγύρεις καὶ συγκεντρώσεις.

Μεταξύ τῶν ἀττικῶν ρητόρων διεκρίθησαν ὁ Λυσίας, ὁ μέγας ρητοροδιδάσκαλος Ἰσοκράτης, ὁ Ἰσαῖος, ὁ Δημοσθένης καὶ ἄλλοι.

Τοὺς ρητορικοὺς λόγους οἱ ρήτορες πρῶτον ἀπήγγελλον καὶ ἔπειτα ἐδημοσίευνον ἐπεξεργαζόμενοι καὶ συμπληρώνοντες αὐτούς. Πολλάκις ὅμως δὲν ἀπήγγελλον, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἔγραφον ἢ κατὰ παράκλησιν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας ἄλλων (παραινετικοὶ καὶ δικανικοὶ) ἢ ὡς ρητορικὰ γυμνάσματα καὶ τοὺς ἐδημοσίευνον πρὸς ἀνάγνωσιν.

Β'. Περὶ Ἰσοκράτους.

Βίος τοῦ Ἰσοκράτους. Ὁ Ἰσοκράτης ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 436 π. Χ. Οἱ γονεῖς του Θεόδωρος, Ἐρχιεὺς τὸν δῆμον, καὶ Ἡδυτώ, καίτοι ἐκ τῶν μετρίων πολιτῶν, ἦσαν ἀρκετά εὔποροι καὶ εἶχον ἐργοστάσιον αὐλοποιίας. Ὡς τοιοῦτοι λοιπὸν ἐδωσαν εἰς τὸν υἱὸν τῶν δλα τὰ μέσα, διὰ νὰ μορφωθῇ τελείως. Πράγματι κατ' ἀρχὰς ἔγινε μαθητὴς τῶν σοφιστῶν Γοργίου, Προδίκου καὶ Πρωταγόρου, ἔπειτα δὲ τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, τοῦ ὁποίου ἡ ἡθικὴ διδασκαλία τὰ μέγιστα ἐπέδρασεν εἰς τὸν νεαρὸν Ἰσοκράτη.

‘Ηλικιωθεὶς ἔγινε ρήτωρ καὶ ἐσκέψθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν δημόσιον βίον πρὸς ἀπόκτησιν δόξης καὶ πρωτείων, τὰ ὅποια ἐπεθύμει πολύ· ἀλλὰ ἡ ἀσθενής φωνή του καὶ ἡ ἐκ φύσεως ἀτολμία καὶ δειλία του ἡμιπόδιζον αὐτὸν πρὸς τοῦτο· ὡς λογογράφος δὲ θὰ εἴχε μέγιστον ἀντιπαλον τὸν Λυσίαν. Δι’ ὅλα ταῦτα ἀπεφάσισε νὰ γίνη ρητοροδιδάσκαλος. Πράγματι ὡς τοιοῦτος ἀπέκτησε καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ πρωτεῖα.

Κατ' ἀρχὰς ἔδρυσε ρητορικὴν σχολὴν εἰς Χίον (393 π. Χ.), ἐνθα ἔχειν ἐννέα μαθητάς. Βραδύτερον δὲ ἔδρυσε τοιαύτην εἰς Ἀθήνας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμαθήτευσαν οἱ ἄριστοι τῆς ἐποχῆς του καὶ ἐκ τῆς ὅποις ἐξῆλθον ἔξοχοι ἀνδρες, ἴστορικοί, ρήτορες, πολιτικοί καὶ στρατηγοί. Δικαίως δὲ ὀνομάσθη ἡ σχολὴ του σχολεῖον ὅλης τῆς Ἑλλάδος, διότι εἰς αὐτὴν ἐμαθήτευσαν ὑπέρ τοὺς 100 νέοι ἐξ ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος, ἐπλήρωνον δὲ ὡς δίδακτρα ἕκαστος 1000 δραχμὰς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης καὶ ἐφοίτων 3-4 ἔτη. ‘Ο δὲ Κικέρων (De oratore, II, 24) λέγει «έκ του παιδευτηρίου τοῦ Ἰσοκράτους, ὡς ἐκ τοῦ τρωικοῦ ἵππου, ἔξοχοι μόνον ἐξῆλθον ἀνδρες».

Σύζυγον ἔλαβε τὴν χήραν τοῦ σοφιστοῦ Ἰππίου, τὴν Πλαθάνην·

έπειδη δὲ δὲν ἀπέκτησε τέκνα, υἱοθέτησε τὸν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου υἱόν της, τὸν Ἀφαρέα.

‘Ως ἄνθρωπος ἥτο δίκαιος, εἰλικρινής καὶ φιλόπατρις. Φρονῶν δὲ ὅτι ὁ Φίλιππος ἥτο ἀξιος ἡγέτης πρὸς πραγματοποίησιν τῆς πολιτικῆς ἐνότητος ὅλων τῶν Ἑλλήνων καὶ τῆς κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας, ὑπεστήριξε τοῦτον ἔκθυμως’ ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην (338 π. Χ.), λυπηθεὶς διὰ τὴν ταπείνωσιν τῆς πόλεως του καὶ μὴ δυνάμενος νὰ βοηθήσῃ αὐτήν, ἐζήτησε τὸν θάνατον. Πράγματι δὲ ἐπὶ 14 ημέρας μὴ ἐγγίσας τροφὴν καὶ ποτὸν ἀπέθανε (338 π. Χ.) εἰς ἡλικίαν 98 ἑτῶν. Ἐτάφη δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐπὶ τοῦ τάφου του δὲ ἐστήθη Σειρήν ως σύμβολον τῆς ἐλκυστικῆς χάριτος.

‘Ο ‘Ισοκράτης ως παιδαγωγὸς ἐπεδίωκε τὴν μόρφωσιν ἥθικῶν χαρακτήρων. Τοιαύτη δὲ μόρφωσις ἀγει πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, ἡ ὅποια κατ’ αὐτὸν ἔργειται εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς εὐσεβείας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀλλης ἀρετῆς. Πρὸς πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τούτου ἀπῆτε εὐθουλίαν (ἥτοι φρόνησιν) καὶ σωφροσύνην, ἀνευ τῆς ὅποιας αἱ σπουδαὶ εἰναι ζημία μᾶλλον ἢ ὀφέλεια· ἐπειτα φιλεργίαν καὶ ἐπιμέλειαν, τῆς ὅποιας ἡ δύναμις εἰναι ἀπιστεύτως μεγάλη· καὶ ὁ εὐφυέστατος πρέπει νὰ εἰναι ἐπιμελῆς καὶ φίλεργος, διότι ἀλλως εἰς τὸν βίον του θὰ εἰναι δυστυχής. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς φιλεργίας εἰναι ἡ ἀλυπία, τὸ κύριον τοῦτο γνώρισμα τῆς εὐδαιμονίας, ως ὁ Ἰδιος διδάσκει (Εύαγ. 42): «οἱ ἄριστα τῶν δητῶν ἐπιμελούμενοι ἔλαχιστα ληποῦνται». Ο ‘Ισοκράτης δισαύτως ἤθελε τὸν συνδυασμὸν τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως· «ἔμπειρίᾳ», λέγει (πρὸς Νικοκλ. 35), «μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ· αὕτη μὲν γὰρ τὴν ὁδὸν σοι δεῖξει, ἡ δὲ ἔμπειρια ποιήσει σε δύνασθαι κοῦσθαι τοῖς πράγμασι». Τὴν θεωρίαν ἤθελε μόνον ως ὁδηγὸν τῆς ὁδοῦ· διὰ τοῦτο ἐμόρφωνε τὴν διδασκαλίαν του οὕτως, ὡστε νὰ δύναται αὐτῇ νὰ φέρῃ τοὺς ἀκούοντας εἰς ὅρθην καὶ βαθεῖαν κρίσιν ἐν τῷ βίῳ. Εἶχε πρὸ διθαλμῶν τὸν ‘Ηρακλεῖτον: «πολυμαθήν νόον ἔχειν οὐδὲ διδάσκει».

Φέρων πάντοτε τὸν ἑαυτόν του ως παράδειγμα ἔδιδασκεν ὅτι ἔκαστος δέον νὰ σπουδάζῃ σύμφωνα μὲ τὴν κλίσιν καὶ τὰς ἴκανότητάς του, διὰ νὰ γίνωνται ὅλοι πέλειοι εἰς τὸν κλάδον των, διὰ νὰ γίνωνται προσωπικότητες. Εἰς τὸν Παναθηναϊκὸν (§ 11) λέγει ὅτι στερούμενος φωνῆς ἴκανῆς καὶ τόλμης ἀπέσχε τῆς πολιτικῆς καὶ ἐπεδόθη «ἐπὶ τὸ φιλο-

σοφεῖν καὶ πονεῖν καὶ γράφειν, διαγοηθείν». "Ετοι ἔγινε μέγας ρητοροδιδάσκαλος, ή ἐνδοξοτέρα προσωπικότης τῆς ἐποχῆς του.

"Η παιδαγωγική του ἐπέδρασε τὰ μέγιστα εἰς τοὺς μετέπειτα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, διότι αἱ διδασκαλίαι του λύουν τὰ βασικώτερα προβλήματα τῆς νεότητος πάσης ἐποχῆς.

Διὰ τὴν ἀνθρωπιστικήν του διδασκαλίαν ὁ Ἰσοκράτης παρουσιάζεται ως ἀνταγωνιστής τῶν σοφιστῶν καὶ φιλοσόφων, οἱ ὅποιοι, μηδ' αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος ἔξαιρουμένου, διετέθησαν δυσμενῶς πρὸς αὐτόν

‘Ως φιλόσοφος—καίτοι δὲν ἀνέπτυξεν ἵδιον φιλοσοφικὸν σύστημα—δύναται νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν πρακτικῶν ἡθικῶν φιλοσόφων χάρις εἰς τὰ ἔξοχα ἡθικὰ παραγγέλματα αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἀφθονοῦσιν εἰς τὰ ἔργα του.

‘Ο Ἰσοκράτης ως πολιτικός. Ο Ἰσοκράτης παρακολουθῶν μὲ μεγάλην λύπην πρῶτον μὲν τοὺς ἔμφυλίους πολέμους καὶ τὰς ἀντιζηλίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ἐπειτα δὲ τὴν ἀνάμειξιν τῶν Περσῶν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἐλλάδος καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἑλληνικῶν πόλεων, τέλος δὲ φοβούμενος τὸν κίνδυνον τῆς ὑποδούλωσεως ἀπάσης τῆς Ἐλλάδος, ἐπλασε τὸ πολιτικόν του ἰδεῶδες, τὸ ὅποιον συνοψίζεται εἰς τὰ ἔξης : 1) ἔνωσις ὅλων τῶν Ἐλλήνων εἰς μίαν κοινοπολιτείαν, εἰν ἐν ἴσχυρὸν ἑλληνικὸν κράτος· 2) ἐκστρατεία κατὰ τοῦ κοινοῦ ἔχθρου, τῶν Περσῶν· 3) κατάληψις καὶ ἔξελλήνισις τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τῆς διοχετεύσεως πρὸς τὰ ἔκει τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων· καὶ 4) ἐκμετάλλευσις τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς μεγάλης καὶ πλουσίας ἔκεινης χώρας.

Ο Ἰσοκράτης δὲν διενοήθη πρῶτος τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐλλήνων ἐναντίον τῶν βαρβάρων τῆς Ἀσίας. Πρῶτος δὲ τὸν Σ' π. Χ. αἰῶνα ἀκμάσας Πολυκράτης, δὲ ἔξοχος τύραννος τῆς Σάμου, βλέπων ἐκ τοῦ πλησίον τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων κίνδυνον, διενοήθη καὶ ἐπεχείρησε τὴν ἔνωσιν τῶν ἑλληνικῶν πόλεων κατὰ τῶν Περσῶν. Ἐπειτα ὁ μέγας Περικλῆς τὸν Ε' αἰῶνα, συνεχιστής τῆς πανελληνίου πολιτικῆς τοῦ Πολυκράτους, ἐπεδίωξε καὶ αὐτὸς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐλλήνων. Η πολιτειακὴ ὅμως κατάστασις τοῦ Ε' καὶ Σ' αἰῶνος ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ δυνατότης πραγματοποιήσεως ἐνὸς τόσον μεγάλου σχεδίου.

Ο Δ' αἰῶνα παρουσιάζεται εὐνοϊκώτερος διὰ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ ἰδεώδους τοῦ ἐθνικωτάτου ρήτορος Ἰσοκράτους. Η ἔνωσις

τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὅποια ἦτο τότε ἡθικὸν καὶ ἔθνικὸν αἴτημα, τώρα εἶναι καὶ οἰκονομικόν, διότι οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι ἐπέφερον κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀναστάτωσιν τόσον εἰς τὰς πόλεις ὡς κράτη, δσον καὶ εἰς τὰ ἀτομα. Οἱ σοφισταὶ δὲ διδάσκοντες τὸν ἀτομικισμὸν συνετέλεσαν εἰς τὴν διάλυσιν τῆς **πολιτείας** ὡς ἐνότητος. Τὰ ἀτομα ἔχασαν τὴν σύνδεσίν των μὲ τὴν ὄλοτητα τῆς **πόλεως**. 'Αφ' ἑτέρου οἱ αὐτοὶ σοφισταὶ διδάσκοντες, ὡς ἀνδρες περιπλανώμενοι, δτι πατρὶς εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰς τὴν ὅποιαν γεννᾶται τις, ἐνέβαλλον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν των, δτι ἡ ἐλληνικὴ πατρὶς περιλαμβάνει τὸν ὅλον ἐλληνικὸν κόσμον. "Ετσι ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀναπροσαρμογὴν τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς, εἰς τὸ αἴτημα τῆς δημιουργίας μεγαλυτέρας πολιτικῆς ἐνότητος πρὸς ἀντιμετώπισιν ὅλων τῶν ἔθνικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν προβλημάτων. Πρόκειται περὶ τῆς **πανελληνίου** ἰδέας, γύρω ἀπὸ τὴν ὅποιαν ἀγωνίζεται ὁ 'Ισοκράτης καθ' ὅλον τὸν βίον του. Χάριν αὐτῆς εἰργάσθη διὰ τὴν Ἰδρυσιν τῆς δευτέρας Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας μὲ τὴν προοπτικὴν νὰ περιλάβῃ αὕτη τὰς πλείστας τούλαχιστον ἐλληνικὰς πόλεις καὶ νὰ καταστῇ πανελλήνιος κοινοπολιτεία, ἐν ἵσχυρὸν κράτος ἐλληνικόν.

'Αλλὰ τὸν ἀπογοητεύει ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων μὲ τοὺς δημαγωγούς του. 'Η δημοκρατία τοῦ Εύβούλου δὲν ἦτο ἡ δημοκρατία τοῦ Περικλέους. Διὰ τοῦτο ἥρχισε νὰ κλονίζεται ἡ πίστις του εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας, ἵνα αὔτη, ὡς ἀρχηγός, ἀναλάβῃ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ του ἴδεωδους.

'Αφορμὴν πρὸς τὴν πολιτικὴν στροφὴν τοῦ ρήτορος ἔδωσεν ὁ Εὐαγόρας τῆς Κύπρου, τὸν ὅποιον ἐπεσκέψθη, δτε περιήρχετο τὰς συμμαχικὰς πόλεις μαζὶ μὲ τὸν μαθητὴν του, τὸν ἱκανώτατον στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων Τιμόθεον. Τόσον δὲ ἔθαμψασε τὸν Εὐαγόραν ὡς ἀρχοντα, ὡς ἴδαινικὸν μονάρχην, ὥστε ἐσκέφθη, δτι ἔνας τοιοῦτος ἀρχων, μία τοιαύτη προσωπικότης, πρέπει νὰ δηγγήσῃ τοὺς Πανέλληνας κατὰ τῶν Περσῶν.

'Ο θαυμασμός του τώρα πρὸς τὰς προσωπικότητας τὸν φέρει πλησιέστερον πρὸς τὸν Φίλιππον. Οὔτος ἦτο εὐγενῆς τὴν καταγωγὴν, διότι κατήγετο ἀπὸ τοὺς 'Ἡρακλείδας, ἦτο συνετὸς καὶ δίκαιος, ἡγέτης ἐκλεκτός, ἀριστος στρατιωτικὸς μὲ ἵσχυρὸν στρατόν, καταπλήσσουσα δραστηριότης· οἱ δὲ Μακεδόνες του δὲν ἤσαν μὲν τόσον πολιτισμένοι, δσον οἱ 'Αθηναῖοι, ἤσαν δμως ἀγνῆ ἐλληνικὴ φυλή, ἀξία νὰ μετάσχῃ τῆς παν-

ελληνίου κινήσεως. "Ολα αύτὰ ἥσαν χαρακτηριστικά ἵκανά, διὰ νὰ διεκδικῇ ὁ Φίλιππος τὰ πρωτεῖα μεταξὺ τῶν Ἐλλήνων.

'Αλλ' ἀπέναντι τοῦ Φιλίππου ὠρθόθη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὴν συμμαχίαν τῆς καὶ μὲ τὸν φλογερὸν ρήτορά της Δημοσθένη. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνθυμούμενοι τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμῖνα δὲν ἤθελον νὰ εἰναι ἀλλος ἡγέτης καὶ νὰ τεθῇ εἰς δευτέραν μοῖραν ἡ πόλις των, ἡ πόλις τοῦ Περικλέους, τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ δύο αὐτὰ λίαν ἴσχυρὰ κράτη ἔμελλον νὰ συγκρουσθοῦν. Τὴν κρίσιμον κατάστασιν παρακολουθεῖ ὁ Ἰσοκράτης μὲ ἀγωνίαν· γράφει καὶ εὔχεται ἡ εἰρήνη, ἡ Φιλοκράτειος κληθεῖσα, τὴν ὄποιαν ἔκλεισαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ ὁ Φίλιππος, νὰ εἰναι στερεά, νὰ γίνη συμμαχία διαρκής, ἀπαρχὴ τῆς πανελλήνιου ἑνώσεως.

Εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ Φιλίππου βλέπει τὸν ἄξιον ἡγέτην τῶν Πανελλήνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους βλέπει τοὺς ἴσχυρούς συντελεστὰς τῆς κατὰ τῶν βαρβάρων νίκης. Δὲν μένει παρὰ νὰ ἔκλειψῃ ὁ ἐμφύλιος πόλεμος, νὰ συνεργασθοῦν ἐν ἴσοτιμᾳ τὰ δύο κράτη καὶ ἡ καταπλήσσουσα δραστηριότης τοῦ Φιλίππου νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς κατανίκησιν τοῦ κοινοῦ ἔχθροῦ, τῶν Περσῶν.

"Ηθελεν ὁ Ἰσοκράτης ἡγέτην τὸν Φίλιππον ἀλλ' οὐχὶ καὶ ταπείνωσιν τῆς πόλεως του, τὴν ὄποιαν τόσον ἐκαμάρωνε, τὴν ὄποιαν τόσον ἡγάπα.

'Ο σκοπός του πληροῦται· τὸ πολιτικόν του ἰδεῶδες πραγματοποιεῖται, ἀλλ' ἡ πόλις του ταπεινοῦται. 'Ο Ἰσοκράτης εἶχε διαιρώσει καλύτερον ἀπὸ τὸν Δημοσθένη τὴν πολιτικὴν κατάστασιν.

Ο Ἰσοκράτης ὡς ρητοροδιδάσκαλος καὶ συγγραφεύς. 'Ο Ἰσοκράτης ἐδίδασκε τὴν ρητορικὴν ὅχι μόνον θεωρητικῶς ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς, διὰ γυμνασμάτων ἐλάμβανε δὲ συνήθως τὰ θέματα τῶν λόγων του ἀπὸ τὴν σύγχρονον ἴστορίαν τῆς Ἐλλάδος, τῆς ὄποιας τὰ συμφέροντα ἐνέπνεον αὐτὸν.

Θεωρῶν τὴν ρητορικὴν ὅχι ὡς ἀπλοῦν μέσον πειθοῦς, ὡς οἱ ἄλλοι ρήτορες, ἀλλὰ κυρίως ὡς μέσον παιδευτικὸν τοῦ ἀνθρώπου, προσεπάθει νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητάς του ὅχι μόνον ἵκανούς εἰς τὸ λέγειν, ἀλλὰ καὶ σπουδαίους κατὰ τὰ ἡθη καὶ χρησίμους εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν πατρίδα. Τοσοῦτον δὲ ηδοκίμησεν εἰς τὴν διδασκαλίαν του, ὡστε πάντες ἀναγνωρίζουν αὐτὸν ὡς τὸν μέγιστον ρητοροδιδάσκαλον.

‘Ο ’Ισοκράτης ἔγραψεν ὑπὲρ τοὺς ἔξήκοντα λόγους, ἐκ τῶν ὅποιων σώζονται 21, δικανικοί, πανηγυρικοί καὶ συμβουλευτικοί ἢ πρὸς ἀσκησιν γεγραμμένοι· ἐπίσης σώζονται ἐννέα ἐπιστολαὶ καὶ ἀποσπάσματα ρητορικῆς τέχνης.

Εἰς τοὺς λόγους του ὁ ’Ισοκράτης προτρέπει πανταχοῦ εἰς διμόνοιαν καὶ εἰρήνην καὶ συμβουλεύει τοὺς “Ἐλληνας νὰ ἐνωθοῦν κατὰ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῦ, τῶν Περσῶν.

Ἐνταῦθα ἔρμηνεύονται τρεῖς τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκομένων λόγων τοῦ ’Ισοκράτους. Πλὴν τούτων δύμας σπουδαῖοι ἐπίσης εἶναι ὁ Πανηγυρικός, Φίλιππος, Ἀρχίδαμος, Ἀρεοπαγιτικός, Βούσφρις, Παναθηναϊκός, Πλαταϊκός, κατὰ Σοφιστῶν, περὶ Ἀντιδόσεως κ.λ.π. *

παραδίδει την πολιτική της στην Επιτροπή Κοινωνικού Δικαιολογίου της Βουλής. Η Επιτροπή θέτει στη διάταξη της ημερησίας διάταξης μεταξύ της και της Επιτροπής Κοινωνικού Δικαιολογίου της Βουλής για την επίβλεψη της πολιτικής της στην περιοχή της Κοινωνικού Δικαιολογίου. Η Επιτροπή Κοινωνικού Δικαιολογίου της Βουλής θέτει στη διάταξη της ημερησίας διάταξης μεταξύ της και της Επιτροπής Κοινωνικού Δικαιολογίου της Βουλής για την επίβλεψη της πολιτικής της στην περιοχή της Κοινωνικού Δικαιολογίου. Η Επιτροπή Κοινωνικού Δικαιολογίου της Βουλής θέτει στη διάταξη της ημερησίας διάταξης μεταξύ της και της Επιτροπής Κοινωνικού Δικαιολογίου της Βουλής για την επίβλεψη της πολιτικής της στην περιοχή της Κοινωνικού Δικαιολογίου.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

I. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΩΝ

Εἰσαγωγή. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι εἴδος παραινετικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰσοκράτους πρὸς τὸν Δημόνικον, νεαρὸν νιὸν τοῦ ἐν Κύπρῳ ἀποθανόντος φίλου τοῦ Ἰππονίκου. Ἀπευθύνει δηλ. πρὸς τὸν Δημόνικον συμβονὰς καὶ δόηγας περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν ὅποιον πρέπει νὰ ζῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἔχοντας αἴτια γενικὸν χαρακτῆρα, καίτοι μεταχειρίζεται μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Δημονίκου, εἶναι πολὺ ὀφέλιμοι διὰ πάντα νέον, καθόσον εἶναι ἀρισταὶ ὑποδείξεις περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν. Περὶ τοῦ Ἰππονίκου τίποτε δὲν γνωρίζομεν, καίτοι τινὲς διδάσκουν, ὅτι ἦτο βασιλεὺς εἰς τινὰ πόλιν τῆς Κύπρου.

(α') Ἐν πολλοῖς μέν, ὡς Δημόνικε, πολὺ διεστώσας εὔρή- 1 σομεν τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας καὶ τὰς τῶν φαύλων δι- ανοίας, πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλ- λήλους συνηθείαις· οἱ μὲν γὰρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τι- μῶσιν, οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι, καὶ τὰς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας ὀλίγος χρόνος διέλυσε, τὰς δὲ τῶν σπου- δαίων φιλίας οὐδ' ἀν δὲ πᾶς αἰών ἔξαλείψειν· ἥγονομενος οὖν 2 πρέπειν τοὺς δόξης ὀρεγομένους καὶ παιδείας ἀντιποιουμένους τῶν σπουδαίων ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς, ἀπέσταλ- κά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ὑμᾶς εὔνοίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἰππόνικον συνηθείας· πρέπει γὰρ τοὺς παιδεῖς ὥσπερ τῆς οὐσίας οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. (β') Ὁρῶ δὲ καὶ τὴν τύχην ἡμῖν συλ- 3 λαμβάνουσαν καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον· σὺ μὲν γὰρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἀλλους ἐπιχει- ρῶ, καὶ σοὶ μὲν ἀκμὴ φιλοσοφεῖν, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ. 4 Όσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἔαυτῶν φίλους τοὺς προ- 4 τρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦ-

σιν, οὐ μὴν περί γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν· ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται, μὴ δὶ’ ὅν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ’ ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἥθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δόξουσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἔκείνων τοὺς ἀκούοντας ὡφελοῦσιν, ὅσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι.

- 5 Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὑρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομέν σοι συμβουλεύειν, ὃν χρὴ τοὺς νεωτέρους ὀρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις ὅμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτῶν βίον οἰκονομεῖν· ὅσοι γάρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὄδδον ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἥδυνθήσαν, ἡς οὐδὲν ατῆμα σε-
6 μνότερον οὐδὲ βεβαιότερόν ἐστι. Κάλλος μὲν γάρ ἡ χρόνος ἀνή-
λωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἢ καλο-
καγαθίας ὑπηρέτης ἐστίν, ἔξουσίαν μὲν τῇ ῥᾳθυμίᾳ παρασκευά-
ζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ
μὲν φρονήσεως ὡφέλησεν, δίνει δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχον-
τας ἔβλαψε, καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε,
7 ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. Ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς
ατῆσις οἵτις ἀν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῆ, μόνη μὲν
συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὔγε-
νείας ἐστί, τὰ μὲν τοῖς ἄλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾶσα, τὰ
δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ τὸν μὲν
8 ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἥγουμενη. Πάρδιον δὲ τοῦ-
το καταμαθεῖν ἐστιν ἔκ τε τῶν Ἡρακλέους ἄθλων καὶ τῶν
Θησέως ἔργων, οἵτις ἡ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικοῦτον εύδοξίας
χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἄπαντα χρό-
νον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων.
9 (γ') Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀνα-
μηνησθεῖς οἰκεῖον καὶ καλὸν ἔξεις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ σοι
λεγομένων· οὐ γάρ διλγωρῶν τῆς ἀρετῆς οὐδὲ ῥᾳθυμῶν διετέ-

λεσσε τὸν βίον, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. Οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαλεῖται ἡγάπα, ἀλλ' ἀπέλαυσε μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θητός, ἐπειμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος· οὐδὲ ταπεινῶς διώκει τὸν ἔαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκαλος ἦν καὶ μεγαλοπρεπῆς καὶ τοῖς φίλοις κοινός, καὶ μᾶλλον ἔθαμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν ¹⁰ σπουδάζοντας ἢ τοὺς γένει προσήκοντας· ἥγεῖτο γὰρ εἰναι πρὸς ἑταῖρίαν πολλῷ κρείττω φύσιν νόμου καὶ τρόπον γένους καὶ προαιρέσιν ἀνάγκης ἐπιλίποι δ' ἀν ἡμᾶς ὁ πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἑκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν, δεῖγμα δὲ τῆς ¹¹ 'Ιππονίκου φύσεως νῦν ἔξενηνόχαμεν, πρὸς δὲ τὴν σ' ὕσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν τὸν ἑκείνου τρόπον ἥγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρώας ἀρετῆς γιγνόμενον· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παιδας μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων· ἥγοῦ δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγω- ¹² νιστὰς ἀσκεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, ὅπως ἐνάμιλλος γενήσει τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν. Οὕτω δὲ τὴν γνώμην οὐ δυνατὸν διατεθῆναι τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον· τὰ μὲν γὰρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε· διόπερ ἐγώ σοι πειράσσομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι' ὃν μοι δοκεῖς ἐπιτηδευμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν ἀνθρώποις εύδοκιμῆσαι.

(δ') Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς μὴ μό- ¹³ νον θύων ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων· ἔκεινο μὲν γὰρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον. Τίμα τὸ δαιμόνιον ἀεὶ μέν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως· οὕτω γὰρ δόξεις ἄμα τε τοῖς θεοῖς θύειν καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένειν. Τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, ¹⁴

οίους ἀν εὔξαιο περὶ σεαυτὸν γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παιδας.¹⁵ Ασκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ὥρμην ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν· τούτου δ' ἀν ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. Μήτε γέλωτα προπετῆ στέργε μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ μὲν γάρ ἀνόητον, τὸ δὲ μανικόν. ¹⁶ Α ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. Εθιζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννουν· δι' ἐκεῖνο μὲν γάρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. ¹⁷ Ήγοῦ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν [κόσμον] αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην· τούτοις γάρ ἀπασι δοκεῖ κοσμεῖσθαι τὸ τῶν νεωτέρων ἥθος. Μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γάρ ἀν τοὺς ἄλλους λάθης, σεαυτῷ συνειδήσεις. Τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου. Τὰς ἡδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης· τέρψις γάρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἀριστον, ἀνευ δὲ τούτου κάκιστον. Εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, καὶ ψευδεῖς ὅσιν· οἱ γάρ πολλοὶ τὴν μὲν ἀλήθειαν ἀγνοοῦσι, πρὸς δὲ τὴν δόξαν ἀποβλέπουσιν. ¹⁸ Απαντα δόκει ποιεῖν ὡς μηδένα λήσων· καὶ γάρ ἀν παρατίκα κρύψης, ὑστερον δόθήσει. Μάλιστα δ' ἀν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων, ἀ τοῖς ἄλλοις ἀν πράττουσιν ἐπιτίμησις.¹⁹ Εάν ἡς φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής. Α μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἀ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις· ὅμοίως γάρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μαθεῖν καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαβεῖν. Κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοῖαν· οὕτω γάρ τὰ τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς εύρημένα συμβήσεται σοι ῥᾳδίως μανθάνειν. ²⁰ Ήγοῦ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι κτημάτων κρείττω· τὰ μὲν γάρ ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σοφία γάρ μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον. Μὴ κατόκνει μακράν ὁδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμαν ἐπαγγελο-

μένους· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν ἔνεκα τοῦ πλείω ποιῆσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν ἐπὶ τῷ βελτίῳ καταστῆσαι τὴν αὐτῶν διάνοιαν. Τῷ μὲν τρόπῳ 20 γίγνουν φιλοπροσήγορος, τῷ λόγῳ δ' εὔπροσήγορος· ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τὸ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὔ-προσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν. Ἡδέως μὲν ἔχει πρὸς ἀπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γὰρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθῆς ἔσει, τοῖς δὲ φίλοις γενήσει. Τὰς ἐν-τεύξεις μὴ ποιοῦ πυκνὰς τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν· πλησμονὴ γὰρ ἀπάντων. Γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἐ-
κουσίοις, ὅπως ἀν δύνη καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. 'Τῷ' ὃν κρατεῖσθαι τὴν ψυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν ἀσκεῖ πάν-
των, κέροδυς, δργῆς, ἡδονῆς, λύπης· ἔσει δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη μὲν εἶναι νομίζῃς δι' ὃν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὃν εὔπορήσεις, τῇ δὲ δργῇ παραπλησίως ἔχης πρὸς τοὺς ἀμαρ-
τάνοντας, ὥσπερ ἀν πρὸς ἄειτὸν ἀμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἀλ-
λούς ἔχειν ἀξιώσειας, ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν ὑπο-
λάβῃς τῶν μὲν οἰκετῶν ἀρχειν, ταῖς δ' ἡδοναῖς δουλεύειν, ἐν δὲ τοῖς πονηροῖς, ἐὰν τὰς τῶν ἀλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπης καὶ σεαυτὸν ὡς ἀνθρωπος ὃν ὑπομιμήσκῃς. Μᾶλλον τήρει 22 τὰς τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γὰρ τοὺς ἀγαθούς ἀνδρας τρόπον δρου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους. Προσήκειν ἥγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσ-
περ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. Περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν δμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοὶ τε τῷ λέγοντι κάκείνοις τοῖς ἀκούουσιν. 'Ορκον ἐπακτὸν προσ-
δέχου διὰ δύο προφάσεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων,
ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασφέζων. 'Ενεκα δὲ χρημά-
των μηδένα θεῶν δμάσης, μηδ' ἀν εὔορκεῖν μέλλης· δόξεις γὰρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

24 Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὸν ἀν ἔξετάσης, πῶς κέχρηται τοῖς πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γάρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι τοιοῦτον, οἷος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. Βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαμένειν· ὅμοίως γάρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν. Μήτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων μήτε ἄπειρος εἶναι τῶν ἑταίρων θέλει. Τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεόμενος τὸ δεῖσθαι 25 προσποιῇ. Περὶ τῶν ῥητῶν ὡς ἀπορρήτων ἀνακοινοῦ· μὴ τυχῶν μὲν γάρ οὐδὲν βλαβήσει, τυχῶν δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπιστήσει. Δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γάρ χρυσίον ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαγιγνώσκομεν. Οὕτως ἄριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένης τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελ-
26 τος αὐτοῖς ἐν τοῖς καιροῖς βοηθῆς. Ὁμοίως αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν ἔχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιίαις καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. Ἀποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ γάρ ἀτυχοῦσι μὲν συνάχθον-
27 ται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῆς μηδὲ τούτων ἀπόντων ὀλιγωρεῖν. Εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής· ἔστι δὲ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. Ἀγάπα τῶν ὑπάρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπέρβαλλουσαν κτῆσιν ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. Καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων μέν, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων· παραπλήσιον γάρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἀν εἴ τις
28 ἵππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἱππεύειν ἐπιστάμενος. Πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν· ἔστι δὲ χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς κτᾶσθαι δυναμένοις. Τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυοῖν ἔ-

νεκεν, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτεῖσαι δύνασθαι καὶ τοῦ φίλω σπουδαίω δυστυχοῦντι βοηθῆσαι· πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπτα. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτιστα. Μηδενὶ συμφορὰν ὀνειδίσῃς²⁹ κοινὴ γάρ ή τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. Τοὺς ἀγαθούς εὗ ποιεῖ καλὸς γάρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις ὀφειλομένη. Κακοὺς εὗ ποιῶν ὅμοια πείσει τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν· ἔκειναί τε γάρ τοὺς διδόντας ὥσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι. Μίσει τοὺς κολακεύοντας ὥσπερ τοὺς ἔξαπατῶντας ἀμφότεροι γάρ πιστευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσιν.³⁰ Ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατον χαριζόμενους, οὐχ ἔξεις ἐν τῷ βίῳ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους. Γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζοντας ὅμιλητικὸς ἀλλὰ μὴ σεμνός· τὸν μὲν γάρ τῶν ὑπεροπτικῶν ὅγκον μόλις ἀν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν, τὸν δὲ τῶν ὅμιλητικῶν τρόπον ἀπαντεῖς ἡδέως ὑποφέρουσιν. 'Ομιλητικὸς δ'³¹ ἔσει μὴ δύσερις ὁν μηδὲ δυσάρεστος μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνικος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιάζοντων ὀργάς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἀν ἀδίκως ὀργιζόμενοι τυγχάνωσιν, ἀλλὰ θυμούμενοις μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπαυμένοις δὲ τῆς ὀργῆς ἐπιπλήττων· μηδὲ παρὰ τὰ γελοῖα σπουδάζων, μηδὲ παρὰ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοίοις χαίρων· τὸ γάρ ἄκαριον πανταχοῦ λυπηρόν· μηδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος, ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μέν, ἀηδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες³² μηδὲ φιλαίτιος ὁν, βαρὺ γάρ, μηδὲ φιλεπιτιμητής, παροξυντικὸν γάρ. Μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνουσίας· ἔὰν δὲ ποτέ σοι συμπέσῃ καιρός, ἔξανίστασο πρὸ μέθης· ὅταν γάρ ὁ νοῦς ὑπ' οἴνου διαφθαρῇ, ταύτα πάσχει τοῖς ἀρμασι τοῖς τοὺς ἡνιόχους ἀποβαλοῦσιν· ἔκεινά τε γάρ ἀτάκτως φέρεται διαμαρτόντα τῶν εύθυνούντων ἡ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθαρείσης τῆς διανοίας. 'Αθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἴναι, θυητὰ δὲ τῷ συμ-

33 μέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. Ὡς τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, δὅσῳ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν, αὕτη δὲ μόνη καὶ προσεζημίωσε τοὺς ἔχοντας πολλάκις γάρ ὅν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτων τοῖς ἔργοις τὴν τιμωρίαν ἔδοσαν. Οὓς ἂν βούλη πιείσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγελοῦντας· ἀρχὴ γάρ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ ψύχος.

34 Βουλευόμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων· τὸ γάρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. Βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. Ὡς τοῦ κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν εὔτυχίαν, παρὰ δ' ἡμῶν αὐτῶν εὐβουλίαν. Περὶ δὲ ἀντισχύνης παρρησιάσασθαι, βούλει δέ τισι τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις ὡς περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος· οὕτω γάρ τὴν ἐκείνων τε διάνοιαν αἰσθήσει καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῆ πιείσεις.

35 "Οταν ὑπέρ τῶν σεαυτοῦ μέλλῃς τινὶ συμβούλῳ χρῆσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς τὰ ἔκαυτοῦ διώκησεν· ὁ γάρ κακῶς διανοηθεὶς περὶ τῶν οἰκείων οὐδέποτε καλῶς βουλεύσεται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. Οὕτω δ' ἂν μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀβουλίας ἐπιβλέψειας· καὶ γάρ τῆς ὑγιείας πλείστην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, ὅταν τὰς λύπας τὰς

36 ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναμνησθῶμεν. Μημοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἥθη καὶ δίωκε τὰ ἔκεινων ἐπιτηδεύματα· δόξεις γάρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι καὶ ζηλοῦν, ὡστε σοι συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὐδοκιμεῖν καὶ τὴν παρ' ἔκεινων εὔνοιαν βεβαιοτέραν ἔχειν. Πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις, ἵσχυρότατον μέντοι νόμον ἥγοῦ τὸν ἔκεινων τρόπον." Ωσπερ γάρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενον τὸ πλῆθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν

37 βασιλέα προσήκει θαυμάζειν. Εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὃν γάρ ἂν ἔκεινος ἀμάρτη,

σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν. Ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' ἐνδοξότερος πολλῶν γάρ χρημάτων κρείττων ὁ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. Μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρίστασι μήτε συνηγόρει· δόξεις γάρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἴá περ ἀν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῆς. Παρασκεύαζε σεαυτὸν πλεονεκτεῖν μὲν δύνασθαι, ἀνέχου δὲ τὸ 38 ἵσον ἔχων, ἵνα δοκῆς ὀρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δι' ἀσθένειαν ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν. Μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν ἢ πλοῦτον ἄδικον· τοσούτῳ γάρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, ὅσῳ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὀφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκευάζει, κάκείνων μὲν καὶ τοῖς φαύλοις μέτεστι, τούτου δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. Μηδένα ζήλου 39 τῶν ἔξι ἀδικίας κερδαίνοντων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀποδέχου τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιωθέντας· οἱ γάρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἄλλο πλεονεκτοῦσιν, ἀλλ' οὕντις γε σπουδαίαις ὑπερέχουσι. Πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, μάλιστα δὲ 40 τὴν σεαυτοῦ φρόνησιν ἀσκεῖ· μέγιστον γάρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. Πειρῶ τῷ σώματι μὲν εἶναι φιλόπονος, τῇ δὲ ψυχῇ φιλόσοφος, ἵνα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστη τὰ συμφέροντα. Πᾶν ὁ τι 41 ἀν μέλλης ἐρεῖν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολλοῖς γάρ ἡ γλῶττα προτρέχει τῆς δικαιοίας. Δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, ἡ περὶ ὃν οἴσθα σαφῶς, ἡ περὶ ὃν ἀναγκαῖον εἰπεῖν· ἐν τούτοις γάρ μόνοις ὁ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.

Νόμιμες μηδὲν εἶναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὔτω γάρ 42 οὔτ' εὔτυχῶν ἔσει περιχαρής οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. Χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, λυποῦ δὲ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν, γίγνου δὲ τοῖς ἄλλοις μηδ' ἐν ἐπέροις ὃν κατάδηλος· ἀτοπὸν γάρ τὴν μὲν οὔσιαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα περιπατεῖν. Μᾶλλον εὐλαβοῦ ψόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γάρ εἶναι φοβερὰν τοῖς μὲν

φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτὴν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδόξίαν. Μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης· τὸ μὲν γάρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἔδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν.

44 (**ε'**) Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέπει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν· οὐδὲ γάρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἅμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἔξενεγκεῖν καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν· τὴν μὲν γάρ τούτων χρείαν ῥᾷδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ μετ' εὐνοίας συμβουλεύοντα χαλεπῶς εὑρήσεις· ὅπως οὖν μὴ παρ' ἑτέρου τὰ λοιπὰ ζητῆς, ἀλλ' ἐντεῦθεν ὕσπερ ἐκ ταμιείου προφέρης, ὥρθην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν ὃν ἔχω σοι συμβουλεύειν.

45 Πολλὴν δ' ἀν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίην, εἰ μὴ διαμάρτοιμι τῆς δόξης, ἡς ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. Τῶν μὲν γάρ ἄλλων τοὺς πλείστους εὑρήσομεν ὕσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἡδίστοις μᾶλλον ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. Σὲ δὲ νομίζω τούναντίον τούτων ἐγνωκέναι, τεκμηρίω χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἄλλην παιδείαν φιλοπονίᾳ· τὸν γάρ αὐτῷ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάπτοντα, τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἐπὶ

46 τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. Μάλιστα δ' ἀν παροξυνθείης ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἥδονάς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν. Ἐν μὲν γάρ τῷ ῥᾳθυμεῖν καὶ τὰς πλησμονάς ἀγαπᾶν εὐθύς αἱ λῦπαι τὰς ἥδονάς παραπεπήγασι, τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν καὶ σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν ἀεὶ τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς 47 καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι· κἀκεῖ μὲν πρότερον ἡσθέντες ὑστερον ἐλυπήθησαν, ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὰς λύπας τὰς ἥδονάς ἔχομεν. Ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω τῆς ἀρχῆς μνημονεύο-

μεν, ως τῆς τελευτῆς αἰσθησιν λαμβάνομεν· τὰ γὰρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποβαινόντων ἔνεκα διαπονοῦμεν. (σ') Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι τοῖς ⁴⁸ μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν· εὐθὺς γὰρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηται τὴν ὑπόθεσιν· τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἶν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας· πάντες γὰρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἔξαμαρτάνοντας ὡς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φήσαντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως διόπου γὰρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνον ψευδο- ⁴⁹ μένους ἀποδοκιμάζομεν, ἢ πού γε τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττουμένους φαύλους εἶναι φήσομεν. Δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάβοιμεν μὴ μόνον εἰς αὐτοὺς ἀμαρτάνειν ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας· ἢ μὲν γὰρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλους ἐνεχείρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὑδαιμονίας κατέστησαν. Εἴ δὲ δεῖ θνητὸν ὄντα τῆς ⁵⁰ τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἥγοῦμαι κάκείνους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλῶσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γὰρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ὡς οἱ μῆθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. Οὓς δεῖ παρα- ⁵¹ δείγμασι χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῶν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἀλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν· ὥσπερ γὰρ τὴν μέλιτταν ὁ- ⁵² ρῶμεν ἐφ' ἄπαντα μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνοντας, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν· μόλις γὰρ ἂν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Εἰσαγωγή. "Οπως δι πρός Δημόνικον εἶναι συμβουλευτικός, οὕτω καὶ δι πρός Νικοκλέα. Ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν περιέχει συμβουλὰς καὶ ὀδηγίας χρησίμους διὰ πάντα ἄνθρωπον, οὗτος δέ, περιέχων συμβουλὰς καὶ ὀδηγίας περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν δρόπον δι Νικοκλῆς πρέπει νὰ ἀρχῃ, εἶναι χοήσιμος διὰ τὸν ἄρχοντας.

Πρός τὸν αὐτὸν Νικοκλέα ἀπέστειλεν δι Ισοκράτης δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Ενδαγόρας)· καὶ δι μὲν ἐπιγραφόμενος Νικοκλῆς εἶναι συμβουλευτικός πρός τὸν Σαλαμινίοντας, ἵνα ὑπακούοντας εἰς τὸν βασιλέα των, δὲ Εὖ αγόρας εἶναι ἔγκλωμιον τοῦ πατρός του Ενδαγόρου.

- 1 (α') Οι μὲν εἰωθότες, ὡς Νικόκλεις, τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῖν ἐσθῆτας ἀγειν ἢ χαλκὸν ἢ χρυσὸν εἰργασμένον ἢ τῶν ἄλλων τι τῶν τοιούτων ατημάτων, ὃν αὐτὸι μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλουτεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναι μοι καταφανεῖς οὐ δόσιν ἀλλ' ἐμπορίαν ποιούμενοι καὶ πολὺ τεχνικώτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν 2 ὁμολογούντων καπηλεύειν· ἥγησάμην δ' ἀν γενέσθαι ταύτην καλλίστην δωρεὰν καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοὶ τε δοῦναι καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνηθείην ὅρισαι, ποίων ἐπιτηδευμάτων ὀρεγόμενος καὶ τίνων [ἔργων] ἀπεγόμενος ἀριστ' ἀν καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν βασιλείαν διοικοίης. Τοὺς μὲν γάρ ιδιώτας ἔστι πολλὰ τὰ παιδεύοντα, μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ τοῦ βίου καθ' ἐκάστην βουλεύεσθαι 3 τὴν ἡμέραν. "Ἐπειθ' οἱ νόμοι, καθ' οὓς ἔκαστοι πολιτεύμενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δ' ἡ παρρησία καὶ τὸ φανερῶς ἔξεῖναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις. Πρός δὲ τούτοις καὶ τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν καταλελοίπασιν· ὥστ' ἔξ ἀπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους γίγνεσθαι. Τοῖς

δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ' οὓς ἔδει παιδεύ-⁴
εσθαι μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶ-
σιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν· οἱ μὲν γάρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώ-
πων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὅμιλοῦ-
σι. Καὶ γάρ τοι κύριοι γιγνόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ
πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς
ἀφορμαῖς πεποιήκασιν ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν
ἐστιν ἄξιον ἐλέσθαι τὸν βίον τὸν ἰδιωτευόντων μέν, ἐπει-
κῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννευόντων· ὅταν μὲν γάρ ⁵
ἀποβλέψωσιν εἰς τὰς τιμὰς καὶ τοὺς πλούτους καὶ τὰς δυνα-
στείας, ἵσοθέουσι ἀπαντας νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄν-
τας· ἐπειδὰν δ' ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόβους καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ
διεξιόντες ὄρῶσι τοὺς μὲν ὑφ' ὃν ἡκιστα χρῆν διεφθαρμένους,
τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἔξαμαρτεῖν ἡναγκασμένους, τοῖς
δ' ἀμφότερα ταῦτα συμβεβηκότα, πάλιν ὁπωσοῦν ζῆν ἡγοῦν-
ται λυσιτελεῖν μᾶλλον ἢ μετὰ τοιούτων συμφορῶν ἀπάσης τῆς
Ἀσίας βασιλεύειν. Ταῦτης δὲ τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς ⁶
αἰτιόν ἐστιν, ὅτι τὴν βασιλείαν ὥσπερ ιερωσύνην παντὸς ἀν-
δρὸς εἶναι νομίζουσιν, διὸ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μέγι-
στόν ἐστι καὶ πλείστης προνοίας δεόμενον.

(β') Καθ' ἐκάστην μὲν οὖν τὴν πρᾶξιν, ἐξ ὃν ἂν τις μά-
λιστα δύναιτο κατὰ τρόπον διοικεῖν καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφу-
λάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν δεὶ παρόντων ἔργων
ἐστὶ συμβουλεύειν· καθ' ὅλων δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὃν χρὴ
στοχάζεσθαι καὶ περὶ ἀδεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελ-
θεῖν. Εἰ μὲν οὖν ἐσται τὸ δῶρον ἔξεργασθὲν ἄξιον τῆς ὑποθέ-⁷
σεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν· πολλὰ γάρ καὶ τῶν
μετὰ μέτρου ποιημάτων καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων
ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὄντα τῶν συντιθέντων μεγάλας τὰς
προσδοκίας παρέσχεν, ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπι-
δειχθέντα πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν.

8 ού μήν ἀλλὰ τό γ' ἐπιχείρημα καλῶς ἔχει, τὸ ζητεῖν τὰ παραλειπμένα καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις· οἱ μὲν γάρ τοὺς ἴδιώτας παιδεύοντες ἔκεινους μόνον ὡφελοῦσιν· εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειν, ἀμφοτέρους ἀν δήσειε, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας καὶ τοὺς ὑπ' αὐτοῖς ὄντας· τοῖς μὲν γάρ ἀν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πραοτέρας ποιήσειεν.

9 (γ') Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων ἔργον ἔστιν· ἀν γάρ ἐν κεφαλαίοις τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ πράγματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθ' ἀποβλέποντες ἀμεινον καὶ περὶ τῶν μερῶν ἐροῦμεν. Οἷμαι δὴ πάντας ἀν δύμολογῆσαι προσήκειν αὐτοῖς πόλιν δυστυχοῦσαν παῦσαι καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι· τὰ γάρ ἄλλα τὰ συμπίπτοντα κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην τούτων ἔνεκα 10 πρακτέον ἔστι. Καὶ μὴν ἐκεῖνό γε φανερόν, ὅτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους καὶ περὶ τηλικούτων βουλευομένους μὴ ὁρθυμεῖν μηδ' ἀμελεῖν ἀλλὰ σκοπεῖν, ὅπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων· δέδεικται γάρ, ὅτι τοιαύτας τὰς βασιλείας 11 ἔξουσιν, οἵας περ ἀν τὰς αὐτῶν γνώμας παρασκευάσωσιν. "Ωστ' οὐδεὶν τῶν ἀσκητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν ὡς τοῖς βασιλεύοντι τὴν ψυχὴν τὴν αὐτῶν· ἀπασαι γάρ αἱ πανηγύρεις οὐδὲ" ἐν μέρος τιθέασι τούτων τῶν ἀθλῶν, περὶ ὃν ὑμεῖς καθ' ἐκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν ἡμέραν.

(δ') Ὡν ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως, ὅσονπερ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς 12 ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. Καὶ μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εῖναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους ἡμᾶς καὶ φρονιμωτέρους γίγνεσθαι μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν· μηδὲ καταγγῆς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὑρήκαμεν, αἵς αὐτῶν τὰς ψυχὰς ἡμεροῦμεν καὶ πλείονος ἀξίας ποιοῦμεν, ἡμᾶς δ' αὐτοὺς οὐδὲν ἀν πρὸς

ἀρετὴν ὡφελήσαιμεν, ἀλλ' ὡς καὶ τῆς παιδεύσεως καὶ τῆς ἐ-
πιμελείας μάλιστα δυναμένης τὴν ἡμετέραν φύσιν εὐεργετεῖν, 13
οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην, καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονι-
μωτάτοις πλησίαζε καὶ τῶν ἄλλων, οὓς ἂν δύνη, μεταπέμπου,
καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὐδοκιμούντων μήτε τῶν σοφιστῶν
μηδενὸς οἶον δεῖν ἀπείρως ἔχειν, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκροατῆς γί-
γνουν, τῶν δὲ μαθητής, καὶ παρασκεύαζε σαυτὸν τῶν μὲν ἐλατ-
τόνων κριτήν, τῶν δὲ μειζόνων ἀγωνιστήν. Διὰ γάρ τούτων τῶν
γυμνασίων τάχιστ' ἀν γένοιο τοιοῦτος, οἶον ὑπεθέμεθα δεῖν
εἶναι τὸν ὄρθιὸν βασιλεύοντα καὶ τὴν πόλιν ὡς χρὴ διοικήσον-
τα. Μάλιστα δ' ἀν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ παρακληθείης, εἰ δεινὸν 14
ἡγήσαιο τοὺς κείρους τῶν βελτιόνων ἄρχειν καὶ τοὺς ἀνοη-
τοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάττειν· ὅσῳ γάρ ἀν ἐρρω-
μενεστέρως τὴν τῶν ἄλλων ἄνοιαν ἀτιμάσης, τοσούτῳ μᾶλ-
λον τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις.

(ε') "Αρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ τοὺς μέλλοντάς τι 15
τῶν δεόντων ποιήσειν, πρὸς δὲ τούτοις φιλάνθρωπον οὔτε γάρ
καὶ φιλόπολιν· οὔτε γάρ ἵππων οὔτε κυνῶν οὔτ' ἀνδρῶν οὔτ'
ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἶόν τε καλῶς ἄρχειν, ἀν μή τις χαί-
ρῃ τούτοις, ὃν αὐτὸν δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. Μελέτω
σοι τοῦ πλήθους καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς
ἄρχειν, γιγνώσκων, ὅτι καὶ τῶν δλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων 16
πολιτειῶν αὗται πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἵτινες ἀν ἀ-
ριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσι. Καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἀν
μήθ' ὑβρίζειν τὸν ὄχλον ἔξις μήθ' ὑβριζόμενον περιορᾶς, ἀλλὰ
σκοπῆς, ὅπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἔξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι
μηδὲν ἀδικήσονται· ταῦτα γάρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα
χρηστῆς πολιτείας ἔστιν.

(σ') Τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει 17
καὶ μετατίθει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα, καὶ μάλιστα μὲν εὐ-
ρετῆς γίγνου τῶν βελτίστων, εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλ-

λοις ὅρθῶς ἔχοντα. Ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαίους καὶ συμφέροντας καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους, πρὸς δὲ τούτοις οὔτινες τὰς μὲν ἀμφισβητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἶδόν τε ταχίστας τοῖς πολίταις ποιοῦσι· ταῦτα γὰρ 18 ἄπαντα προσεῖναι δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις. Τὰς μὲν ἐργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους, ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθυμότερον ἔχωσι. Τὰς κρίσεις ποιοῦ περὶ ὃν ἀν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι μὴ πρὸς χάριν μηδ' ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ' ἀεὶ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν γίγνωσκε· καὶ γὰρ πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν δικαίων, ὥσπερ τοὺς νό- 19 μους τοὺς καλῶς κειμένους. Οὕκει τὴν πόλιν ὁμοίως ὥσπερ τὸν πατρῷον οἴκον ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς, ταῖς δὲ πράξεις ἀκριβῶς, ἵν' εὐδοκιμῆς ἀμα καὶ διαρκῆς. Τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐπιδείκνυσο μηδ' ἐν μιᾷ τῶν πολυτελειῶν τῶν εὐθὺς ἀφανιζομένων ἀλλ' ἐν τε τοῖς προειρημένοις καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις· τὰ γὰρ τοιαῦτα τῶν ἀναλωμάτων αὐτῷ τε σοὶ παραμενεῖ καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πλείονος ἀξίᾳ τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις.

20 Τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποίει μὲν ὡς οἱ πρόγονοι κατέδειξαν, ἥγοῦ δὲ θῦμα τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ θεραπείαν μεγίστην, ἀν ὡς βέλτιστον καὶ δικαιότατον σαυτὸν παρέχης· μᾶλλον γὰρ ἐπὶ τοὺς τοιούτους ἢ τοὺς ἱερεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν. (ζ') Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς [τῶν φίλων] τοὺς οἰκειοτάτους, ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς τοὺς 21 εὖνουστάτους. Φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἥγοῦ τοῦ σώματος εἶναι τὴν τε τῶν φίλων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γὰρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ σώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἀν τις δύναιτο. Κήδου τῶν οἴκων τῶν πολιτικῶν καὶ νόμιζε καὶ τοὺς δαπανῶντας ἀπὸ τῶν σῶν

ἀναλίσκειν καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν· ἀπαντά γάρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἰκεῖα τῶν καλῶς βασιλευόντων ἔστι. Διὸ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλήθειαν οὕτω²² φαίνου προτιμῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἄλλων ὅρκους. "Απασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν πάρεχε καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον, περὶ πλείστου δὲ ποιοῦ τῶν ἀφικηνούμενων μὴ τοὺς σοὶ δωρεὰς ἀγοντας ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας· τιμῶν γάρ τοὺς τοιούτους μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. Τοὺς²³ πολλοὺς φόβους ἔξαίρει τῶν πολιτῶν καὶ μὴ βούλου περιδεεῖς εἶναι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας· ὅπως γάρ ἀν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῆς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἔξεις. Ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, ὅταν σοι καιρὸς ἦ. Δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἀμαρτανομένων.

"Αρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι μηδὲ τῷ σφόδρᾳ²⁴ κολάζειν ἀλλὰ τῷ πάντας ἡττᾶσθαι τῆς σῆς διανοίας καὶ νομίζειν ὑπὲρ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἀμεινον αὐτῶν σὲ βουλεύεσθαι. Πολεμικὸς μὲν ἵσθι ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. Οὕτως δομίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἡττους, ὥσπερ ἀν τὰς κρείτους πρὸς ἑαυτὸν ἀξιώσειας. Φιλονίκει μὴ περὶ πάντων, ἀλλὰ περὶ δὸν κρατήσαντί σοι μέλλοι συνοίσειν. Φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγιγνομένους. Μεγαλόφρονας νόμιζε μὴ τοὺς μείζω περιβαλλομένους, δὸν οἷοί τ' εἰσὶ κατασχεῖν, ἀλλὰ τοὺς καλῶν μὲν ἐφιεμένους, ἔξεργαζεσθαι δὲ δυναμένους, οἵτις ἀν ἐπιχειρῶσι. Ζήλου μὴ τοὺς μεγίστην ἀρχὴν απησαμένους ἀλλὰ τοὺς ἀριστα τῇ παρούσῃ χρησαμένους καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἐὰν πάντων ἀνθρώπων μετὰ φόβων καὶ κινδύνων καὶ κακίας ἀρξης, ἀλλ' ἀν τοιοῦτος ὥν, οἶον χρή, καὶ πράττων ὥσπερ ἐν τῷ

παρόντι μετρίων ἐπιθυμῆς καὶ μηδενὸς τούτων ἀτυχῆς.

27 (η') Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους ἀλλὰ τοὺς τῆς σῆς φύσεως ἀξίους δύντας, μηδὲ μεθ' ὅν ἡδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ μεθ' ὅν ἀριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. Ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμασίας τῶν συνόντων, εἰδώς, ὅτι πάντες οἱ μὴ σοι πλησιάσαντες ὅμοιόν σε τοῖς χρωμένοις εἶναι νομιοῦσι. Τοιούτους ἐφίστη τοῖς πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς 28 αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων, ὃν ἀν ἐκεῖνοι πράξωσι. Πιστούς ἡγοῦ μὴ τοὺς ἄπαν ὃ τι ἀν λέγης ἢ ποιῆς ἐπαινοῦντας ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιτιμῶντας. Δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα, περὶ ὃν ἀν ἀμφιγνοῆς, ἔχης τοὺς συνδοκιμάσοντας. Διόρα καὶ τοὺς τέχνη κολακεύοντας καὶ τοὺς μετ' εὔνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ τῶν χρηστῶν ἔχωσιν. "Ακουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ πειρῶ γνωρίζειν ἄμα τοὺς τε λέγοντας, ὅποιοι τινές εἰσι, καὶ περὶ ὃν ἀν λέγωσι. Ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλλοντας αἴσπερ τοὺς ἔξαμαρτάνοντας.

29 "Αρχε σαυτοῦ μηδὲν ἥττον ἢ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦθ' ἡγοῦ βασιλικώτατον, ἀν μηδεμιᾶ δουλεύης τῶν ἡδονῶν, ἀλλὰ κρατῆς τῶν ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. Μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προσδέχου μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ' ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν, ἔξ ὃν αὐτός τ' ἐπιδώσεις καὶ 30 τοῖς ἄλλοις βελτίων εἶναι δόξεις. (θ') Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἀ καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἐστιν, ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα φρονῶν, ἣς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι. Νόμιζε τῶν τιμῶν ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας, ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς δύντες μᾶλλόν σου τὴν γνώμην ἢ τὴν τύχην θαυμάζωσι. Λάνθανε μέν, ἷν ἐπὶ τῷ σοι συμβῇ τῶν φαύλων χαίρειν, ἔνδεικνυσσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. Μὴ τοὺς μὲν ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως, ἀλλὰ

τὴν σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γι-
γνώσκων, δτὶ τὴς πόλεως ὅλης ἥθος ὁμοιοῦται τοῖς ἀρχου-
σι. Σημεῖον ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἀν τοὺς ἀρχο-
μένους δρᾶς εὐπορωτέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους
διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν. Περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἡ 32
πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ καταλιπεῖν· ὃ μὲν γάρ θνητός, ἡ δ'
ἀθάνατος, καὶ δόξῃ μὲν χρήματα κτητά, δόξα δὲ χρημάτων
οὐκ ἀνητή, καὶ τὰ μὲν καὶ φαύλοις παραγίγνεται, τὴν δ' οὐχ
οἶόν τ' ἀλλ' ἡ τοὺς διενεγκόντας κτήσασθαι. Τρύφα μὲν ἐν ταῖς
ἐσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις, καρτέρει δ' ὡς χρὴ
τοὺς βασιλεύοντας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμασιν, ἵν' οἱ μὲν
ὅρῶντες διὰ τὴν δψιν ἀξιόν σε τῆς ἀρχῆς εἰναι νομίζωσιν, οἱ
δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐτὴν ἐκείνοις γνώ-
μην ἔχωσιν. Ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ καὶ 33
τὰς πράξεις, ἵν' ὡς ἐλαχίστοις ἀμαρτήμασι περιπίπτης. Κρά-
τιστον μὲν γάρ τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν, ἐπειδὴ δὲ
δυσκαταμαθήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἰροῦ καὶ μὴ πλεονά-
ζειν· αἱ γάρ μετριότητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἡ ταῖς ὑπερ-
βολαῖς ἔνεισιν. (ι') Ἀστεῖος εἰναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν 34
γάρ τῇ τυραννίδι πρέπει, τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμόττει.
Χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων ἔστι τῶν προσταγμάτων· εὐ-
ρήσεις γάρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν σεμνυνομένους ψυχροὺς
ὄντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἰναι ταπεινούς φαινο-
μένους. Δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις,
τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἐκατέρᾳ προσοῦσαν διαφεύγειν. "Ο τι ἀν 35
ἀκριβῶσαι βουληθῆς, ὃν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασι-
λέας, ἐμπειρίᾳ μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ· τὸ μὲν γάρ φιλοσοφεῖν
τὰς ὄδούς σοι δείξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι
δύνασθαι σε χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ἴδιώ-
ταις καὶ τοῖς τυράννοις· ἀν γάρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύης,

- 36 ἄμεινον περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσει. Δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν
ἰδιωτῶν τινὰς ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαι-
νεθῶσι, τοὺς δὲ βασιλέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύ-
μασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες εὐδοκιμήσουσι. Βούλου τὰς εἰκό-
νας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν.
Μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ σαυτῷ καὶ τῇ πόλει
37 διαφυλάττειν· ἣν δ' ἀναγκασθῆς κινδυνεύειν, αἱροῦ τεθνάναι
καλῶς μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχρῶς. Ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις μέμνησο
τῆς βασιλέας καὶ φρόντιζ', ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύ-
της πράξεις. (ια') Μὴ περιίδῃς τὴν σάυτοῦ φύσιν ἀπασαν ἀμα
διαλυθεῖσαν· ἀλλ' ἐπειδὴ θνητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς
38 ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. Μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτη-
δευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῆς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρο-
νεῖν. "Ἄττ' ἂν σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς
ἔργοις ἐπιτέλει. Ὡν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις. "Α
τοῖς αὐτοῦ παισὶν ἀν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν
39 ἀξίου. Χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζήτει βελτίω τούτων. Σοφοὺς
νόμιζε μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας ἀλλὰ τοὺς
εὖ περὶ τῶν μεγάλων λέγοντας· μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις
εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους, αὐτοὺς δ' ἐν πολλαῖς ἀπορίαις
ὄντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας, διμιλεῖν
δὲ καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους καὶ μὴ
διαταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ κα-
λῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμφοράς καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν
40 ἐπισταμένους. (ιβ') Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν λεγο-
μένων ἐστίν, ἀ καὶ σὺ γιγνώσκεις. Οὐδὲ γάρ ἐμὲ τοῦτο παρέ-
λαθεν, ἀλλ' ἡπιστάμην, ὅτι τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος καὶ
τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μέν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ
δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἐτέρους ποιοῦντας ἕοράκασιν, οἱ δ' αὐτοὶ
τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες. Ἄλλὰ γάρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ
41 τούτοις [τῶν ἐπιτηδευμάτων] ζητεῖν τὰς καινότητας, ἐν οἷς

ούτε παράδοξον ούτ' ἄπιστον ούτ' ἔξω τῶν νομίζομένων οὐδὲν ἔξεστιν εἰπεῖν, ἀλλ' ἡγεῖσθαι τοῦτον χαριέστατον, δις ἀντὶ τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἀλλών διανοίαις ἀθροῖσαι πλεῖστα δυνηθῆ καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. Ἐπεὶ κάκεινό μοι πρόδηλον ἦν, ὅτι τὰ συμβουλεύοντα καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν συγγραμμάτων χρησιμώτατα μὲν ἄπαντες νομίζουσιν, οὐ μὴν ἥδιστά γ' αὐτῶν ἀκούουσιν, ἀλλὰ πεπόνθασιν ὅπερ πρὸς τοὺς νουθετοῦντας· καὶ γάρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν, πλησιάζειν δὲ βούλονται τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν ἀλλ' οὐ τοῖς ἀποτρέπουσι. Σημεῖον δ' ἂν τις ποιήσαιτο τὴν Ἡσιόδου καὶ Θεόγνιδος καὶ Φωκυλίδου ποίησιν· καὶ γάρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους γεγενῆσθαι συμβούλους τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων, ταῦτα δὲ λέγοντες αἴρονται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθήκαις. Ἔτι δ' εἴ τις ἐκλέξει τῶν προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἵς ἐκεῖνοι μάλιστ' ἐσπούδασαν, δμοίως ἀν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖεν. Ἡδιὸν γάρ ἀν κωμωδίας τῆς φαυλοτάτης ἢ τῶν οὕτω τεχνικῶν πεποιημένων ἀκούσειαν. (ιγ') Καὶ τί δεῖ καθ' ἓν λέγοντα διατρίβειν; δλως γάρ εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τὰς τῶν ἀνθρώπων, εὑρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὔτε τῶν σιτίων χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις οὔτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις οὔτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὠφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ συμφέροντι τὰς ἡδονὰς ἔχοντας καὶ δοκοῦντας καρτερικούς καὶ φιλοπόνους εἶναι τοὺς τῶν δεόντων τι ποιοῦντας· ὥστε πῶς ἀν τις τοῖς τοιούτοις ἢ παρακινῶν ἢ διδάσκων ἢ χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσειεν; οἱ πρὸς τοῖς εἰρημένοις φθονοῦσι μὲν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἀπλοῦς δ' ἡγοῦνται τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας, οὕτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύγουσιν, ὥστ' οὐδὲ τὰ σφέτερ' αὐτῶν ἵσασιν, ἀλλὰ λυποῦνται μὲν περὶ τῶν ἴδιων λογιζόμενοι, χαίρουσι δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων

διαλεγόμενοι, βούλοιντο δ' ἀν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι καὶ σκέψασθαι περὶ τινος τῶν ἀναγ-
 47 καίων· εὔροι δ' ἀν τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνου-
 σίαις ἢ λοιδοροῦντας ἢ λοιδορούμενους, ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις οὐ
 βουλευομένους ἀλλ' εὔχομένους. Λέγω δ' οὐ καθ' ἀπάντων ἀλ-
 48 λὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς εἰρημένοις ὅντων. Ἐκεῖνο δ' οὖν φανε-
 ρόν, ὅτι δεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαρι-
 σμένον τοῖς πολλοῖς μὴ τοὺς ὀφελιμωτάτους τῶν λόγων ζη-
 τεῖν ἀλλὰ τοὺς μυθωδεστάτους· ἀκούοντες μὲν γάρ τῶν τοιού-
 των χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀμίλλας
 ψυχαγωγοῦνται. Διὸ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν καὶ τοὺς πρώ-
 τους εὑρόντας τραγῳδίαν ἔξιν θαυμάζειν, ὅτι κατιδόντες τὴν
 φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις ταύταις κα-
 49 τεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. Ὁ μὲν γάρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς
 πολέμους τοὺς τῶν ἡμιθέων ἐμυθολόγησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους
 εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησαν, ὥστε μὴ μόνον ἀκου-
 στοὺς ἡμῖν ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι. Τοιούτων οὖν παρα-
 δειγμάτων ὑπαρχόντων δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι τοὺς ἀκροω-
 μένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν καὶ συμβουλεύειν
 ἀφεκτέον, τὰ δὲ τοιαῦτα λεκτέον, οἵς ὄρῶσι τοὺς ὄχλους μά-
 λιστα χαίροντας.

50   (**ιδ'**) Ταῦτα δὲ διῆλθον ἡγούμενος σὲ δεῖν, τὸν οὐχ ἔνα
 τῶν πολλῶν ἀλλὰ πολλῶν ὅντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώ-
 μην ἔχειν τοῖς ἀλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων μηδὲ
 τοὺς εὗ φρονοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἡδοναῖς κρίνειν, ἀλλ'
 51 ἐπὶ τῶν χρησίμων αὐτοὺς δοκιμάζειν, ἀλλως τ' ἐπειδὴ περὶ
 μὲν τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν
 φιλοσοφίαν ὅντες καὶ φασιν οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων,
 οἱ δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι' ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους
 ἔσεσθαι τοὺς αὐτοῖς πλησιάζοντας, ἐκεῖνο δὲ πάντες ὅμολο-
 γοῦσιν, ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον ἔξ ἐκάστου τούτων

φαίνεσθαι βουλεύεσθαι δυνάμενον. Χρή τοίνυν ἀφέμενον τῶν 52 ἀμφισβητουμένων ἐπὶ τοῦ συνομολογουμένου λαμβάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν συμβουλεύοντας, εἰ δὲ μή, καὶ καθ' ὅλων τῶν πραγμάτων λέγοντας. Καὶ τοὺς μὲν μηδὲν γιγνώσκοντας τῶν δεόντων ἀποδοκίμαζε· δῆλον γάρ, ὡς ὁ μηδὲν ὃν αὐτὸς χρήσιμος οὐδ' ἀν ἄλλον φρόνιμον ποιήσειε· τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυ- 53 ναμένους ὅραν πλέον τι τῶν ἄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θεράπευε, γιγνώσκων, ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατον καὶ τυραννικώτατον ἀπάντων τῶν κτημάτων ἔστιν· ἥγοῦ δὲ τούτους μεγίστην σοι ποιεῖν τὴν βασιλείαν, οἵτινες ἀν τὴν διάνοιαν τὴν σὴν πλεῖστ' ὠφελῆσαι δυνηθῶσιν.

(ιε') 'Εγὼ μὲν οὖν ἀ τε γιγνώσκω παρήνεκα καὶ τιμῶ σε 54 τούτοις, οἵς τυγχάνω δυνάμενος. Βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, ὅπερ εἶπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένας ἄγειν σοι δωρεάς, ἀς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων ἢ παρὰ τῶν πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἵς καν σφόδρα χρῆ καὶ μηδεμίαν ἡμέραν διαλείπης, οὐ κατατρίψεις, ἀλλὰ μείζους καὶ πλείονος ἀξίας ποιήσεις.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Εἰ σα γωγή. Ὁ λόγος οὗτος χαρακτηρίζεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Ἰσοχράτους (§§ 8 καὶ 11) ώς ἡ πρώτη ἀπόπειρα πρὸς ἐξέμνησιν τῆς ἀρετῆς ἀποθανόντος συγχρόνου ἀνδρὸς διὰ πανηγυρικοῦ λόγου. Ὑπόθεσις τοῦ παρόντος λόγου εἶναι ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος τῆς Κύπρου Εὐαγόρας (405 - 375 π. Χ.). Οὗτος ἔγεννήθη μακρὰν τῆς Σαλαμῖνος, διότι τὴν ἀρχὴν κατεῖχε τότε ἀρπαξ τις ἐλθὼν ἐκ Φοινίκης. Ἀλλ' εὐθὺς ως ἡλθεν εἰς ἥλικιαν, κατέβαλε τὸν τέραρρον καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῶν πατέρων του (405 π. Χ.). Ἀμέσως τότε ἐφρόντισε νὰ προαγάγῃ τὴν πόλιν· ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ γαντιλία ἐνεψυχώθησαν, ἡ δὲ ἐκ τούτων οἰκονομικὴ εὐπορία ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Εὐαγόραν νὰ προαγάγῃ καὶ τὰ στρατιωτικά. Τόσον δὲ ἴσχυρός ἦγεν, ὅστε τὸ 396 π. Χ., ἐπωφελούμενος ἐκ τοῦ πολέμου τῶν Περσῶν πρὸς τοὺς Σπαρτιάτας, συνέλαβε τὸ σχέδιον νὰ ὑπαγάγῃ δῆμον τὴν Κύπρον εἰς τὸ κράτος του. Πράγματι ἐντὸς δῆλον ὅχι μόνον ἡ Κύπρος ἀλλὰ καὶ πολλαὶ πόλεις τῆς Φοινίκης ὑπήκουον εἰς αὐτόν.

Ἄλλα ἐπῆλθεν ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρηνή, κατὰ τὴν διποίαν ἡ Κύπρος ὑπήγετο εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν (387 π. Χ.). Ὁ Εὐαγόρας δῆμος δὲν ἀναγνωρίζει αὐτήν· διὰ τοῦτο ἐξερράγη πόλεμος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Περσῶν. Κατ' ἀρχὰς ὁ Εὐαγόρας ἐνίκησε τοὺς Πέρσας, ἀλλὰ κατόπιν ἐποιορχήθη εἰς τὴν Σαλαμῖνα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ βασιλέως Ὁρούντα καὶ Τιριβάζουν. Ὁ Εὐαγόρας ἀντέστη ἐπὶ μαρρὸν καὶ ἐπὶ τέλονς ἐπέτυχε νὰ εἰσηγενέσῃ ὡς Ἰσος μὲ τὸν μέγαν βασιλέα, ὑπὸ τὸν δρον νὰ διατηρήσῃ μὲν τὸ βασιλικὸν ἀξίωμα καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ δλας τὰς πτήσεις του. Ἡ διὰ τοὺς Πέρσας αἰσχρὰ αὐτῇ συνθήκη ἔγινε τὸ 385 π. Χ.

Δέκα ἔτη βραδύτερον, ἵτοι τὸ 375 π. Χ., ἐδολοφονήθη ὑπό τιος δούλου του, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ υἱός του Νικοκλῆς, ὁ διποίος ἐπιθυμῶν νὰ τιμῆσῃ τὸν πατέρα του προέτρεψε τὸν Ἰσοκράτη νὰ γράψῃ τὸ ἐπικήδειον τοῦτο ἐγκώμιον.

1 (α') Ὁρῶν, ὡς Νικόκλεις, τιμῶντά σε τὸν τάφον τοῦ πατρὸς

οὐ μόνον τῷ πλήθει καὶ τῷ κάλλει τῶν ἐπιφερομένων ἀλλὰ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσιν, ἔτι δὲ πρὸς τούτους ἵππων τε καὶ τριήρων ἀμίλλαις, καὶ λείποντ' οὐδεμίαν τῶν τοιούτων ὑπερβολὴν, ἡγησάμην Εὐαγόραν, εἴ τις ἐστὶν αἰσθη-² σις τοῖς τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, εὔμενῶς μὲν ἀποδέχεσθαι καὶ ταῦτα καὶ χαίρειν ὅρῶντα τὴν τε περὶ αὐτὸν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, πολὺ δ' ἂν ἔτι πλείω χάριν ἔχειν ἢ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν, εἴ τις δυνηθείη περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων ἀξίως διέλθειν τῶν ἐκείνων πεπραγμένων· εύρήσομεν γάρ τοὺς φιλο-³ τίμους καὶ μεγαλοψύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους ἀλλ' ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθη-⁴ σκειν εὐκλεῶς αἱρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιοῦντας, δύνασθαι τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψουσιν. Αἱ μὲν οὖν δαπάναι τῶν μὲν τοιούτων οὐδὲν ἐξεργάζονται, τοῦ δὲ πλούτου σημεῖον εἰσιν· οἱ δὲ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες, οἱ μὲν τὰς δυνάμεις αὐτῶν, οἱ δὲ τὰς τέχνας ἐπιδειξάμενοι, σφᾶς αὐτοὺς ἐντιμοτέρους κατέστησαν· ὁ δὲ λόγος εἰ καλῶς διέλθοι τὰς ἐκείνου πράξεις, ἀείμνηστον ἂν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειεν.

(β') Ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν τοὺς ἐφ' αὐτῶν ἄνδρας ἀγαθοὺς γεγενημένους, ἵν' οἵ τε δυνάμεινοι τὰ τῶν ἄλλων ἔργα κοσμεῖν ἐν εἰδόσι ποιούμενοι τοὺς λόγους ταῖς ἀληθείαις ἔχρωντο περὶ αὐτῶν, οἵ τε νεώτεροι φιλοτιμοτέρως διέκειντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, εἰδότες, ὅτι τούτων εὐλογήσονται μᾶλλον ὃν ἀμείνους σφᾶς αὐτοὺς παράσχωσι. Νῦν δὲ τίς οὐκ ἂν ἀθυμήσειεν, ὅταν ὁρᾷ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ καὶ τοὺς ἐπέκεινα γενομένους ὑμνουμένους καὶ τραγῳδουμένους, αὐτὸν δὲ προειδῆ, μηδ' ἂν ὑπερβάλλῃ τὰς ἐκείνων ἀρετάς, μηδέποτε τοιούτων ἐπαίνων ἀξιωθησόμενον; τούτων δ' αἰ-

τιος ὁ φθόνος, ὃ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσεστιν, ὅτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστιν· οὕτω γάρ τινες δυσκόλως πεφύκασιν, ὡσθ' ἥδιον δὲν εὐλογουμένων ἀκούοιεν, οὓς οὐκ ἴσασιν, εἰ γεγόνασιν, ἢ τούτων, ὑφ' ᾧν εὖ πεπονθότες αὐτοὶ τυγχάνουσιν. Οὐ μὴν δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας τοῖς οὕτω κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων ἀμελητέον, τοὺς δὲ ἄλλους ἐθιστέον ἀκούειν, περὶ δὲν καὶ λέγειν δίκαιιόν ἐστιν, ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐπιδόσεις ἵσμεν γιγνομένας καὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσιν ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας καὶ τολμῶντας ἀεί τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἔχόντων.

- 8 (γ') Οἶδα μὲν οὖν, ὅτι χαλεπόν ἐστιν, ὃ μέλλω ποιεῖν, ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν. Σημεῖον δὲ μέγιστον περὶ μὲν γάρ ἄλλων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν λέγειν τολμῶσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες, περὶ δὲ τῶν τοιούτων 9 οὐδεὶς πώποτ' αὐτῶν συγγράφειν ἐπεχείρησε. Καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγράψασθαι τοῖς μὲν γάρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι· καὶ γάρ πλησιάζοντας τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις οἴστον τ' αὐτοῖς ποιῆσαι καὶ διαλεγομένους καὶ συναγωνιζομένους οἵτις δὲν βουληθῶσι, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι μὴ μόνον τοῖς τεταγμένοις δύναμασιν ἀλλὰ τὰ μὲν ξένοις, τὰ δὲ κακοῖς, τὰ δὲ μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν ἀλλὰ 10 πᾶσι τοῖς εἰδεσι διαποιῆσαι τὴν ποίησιν· τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἔξεστι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν δύναμάτων τοῖς πολιτικοῖς μόνον καὶ τῶν ἐνθυμημάτων τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις ἀναγκαῖον ἐστι χρῆσθαι. Πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν μετὰ μέτρων καὶ ρυθμῶν ἀπαντα ποιοῦσιν, οἱ δὲ οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν· ἀ τοσαύτην ἔχει χάριν, ὡστ' ἂν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχῃ κακῶς, ὅμως αὐταῖς ταῖς εὑρυθμίαις καὶ ταῖς συμμετρίαις ψυχαγωγοῦσι 11 τοὺς ἀκούοντας. Γνοίη δὲν τις ἔκειθεν τὴν δύναμιν αὐτῶν·

ἢν γάρ τις τῶν ποιημάτων τῶν εὐδοκιμούντων τὰ μὲν ὄνυματα καὶ τὰς διάνοιας καταλίπῃ, τὸ δὲ μέτρον διαλύσῃ, φαγήσεται πολὺ καταδεέστερα τῆς δόξης, ἢς νῦν ἔχομεν περὶ αὐτῶν. "Ομως δέ, καίπερ τοσοῦτον πλεονεκτούσης τῆς ποιήσεως, οὐκ ὀκνητέον ἀλλ' ἀποπειρατέον τῶν λόγων ἐστίν, εἰ καὶ τοῦτο δυνήσονται, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εὐλογεῖν μηδὲν γεῖρον τῶν ἐν ταῖς φρασίς καὶ τοῖς μέτροις ἐγκωμιαζόντων.

(δ') Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῆς Εὔαγόρου καὶ 12 τίνων ἢν ἀπόγονος, εἰ καὶ πολλοὶ προεπίστανται, δοκεῖ μοι πρέπειν κάμε τῶν ἄλλων ἔνεκα διελθεῖν περὶ αὐτῶν, ἵνα πάντες εἰδῶσιν, ὅτι καλλίστων αὐτῷ καὶ μεγίστων παραδειγμάτων καταλειφθέντων οὐδὲν καταδεέστερον αὐτὸν ἐκείνων παρέσχεν. 'Ομολογεῖται μὲν γάρ τοὺς ἀπὸ Διὸς εὐγενεστάτους τῶν ἡμι- 13 θέων εἶναι, τούτων δ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἀν Αἰακίδας προκρίνειεν· ἐν μὲν γάρ τοῖς ἄλλοις γένεσιν εὐρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὅντας, οὗτοι δ' ἀπαντεῖς ὄνομαστότατοι τῶν καθ' αὐτοὺς γεγόνασι.

(ε') Τοῦτο μὲν γάρ Αἰακὸς ὁ Διὸς μὲν ἔκγονος, τοῦ δὲ 14 γένους τοῦ Τευκριδῶν πρόγονος, τοσοῦτον διήνεγκεν, ὥστε γενομένων αὐχμῶν ἐν τοῖς "Ἐλλησι καὶ πολλῶν ἀνθρώπων διαφθαρέντων, ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὑπερέβαλλεν, ἥλθον οἱ προεστῶτες τῶν πόλεων ἰκετεύοντες αὐτόν, νομίζοντες διὰ τῆς συγγενείας καὶ τῆς εὐσεβείας τῆς ἐκείνου τάχιστ' ἀν εὑρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγήν. Σωθέντες δὲ καὶ τυχόντες ὅντες ἐδεήθησαν, ιερὸν ἐν 15 Αἰγίνῃ κατεστήσαντο κοινὸν τῶν Ἐλλήνων, οἳπερ ἐκεῖνος ἐποιήσατο τὴν εὐχήν. Καὶ κατ' ἐκεῖνόν τε τὸν χρόνον, ἔως ἢν μετ' ἀνθρώπων, μετὰ καλλίστης ὧν δόξης διετέλεσεν· ἐπειδὴ τε μετήλλαξε τὸν βίον, λέγεται παρὰ Πλούτωνι καὶ Κόρῃ μεγίστας τιμᾶς ἔχων παρεδρεύειν ἐκείνοις. (σ') Τούτου δὲ 16 παιδεῖς ἦσαν Τελαχμῶν καὶ Πηλεύς, ὃν ὁ μὲν ἔτερος μεθ' Ἡ-

- ρακλέους ἐπὶ Λαομέδοντα στρατευσάμενος ἀριστείων ἡξιώθη,
 Πηγεὺς δ' ἐν τε τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Κενταύρους ἀριστεύσας
 καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους κινδύνους εὐδοκιμήσας Θέτιδι τῇ
 Νηρέως θυνητὸς ὥν ἀθανάτῳ συνώκησε, καὶ μόνου τούτου
 φασὶ τῶν προγεγενημένων ὑπὸ θεῶν ἐν τοῖς γάμοις ὑμέναιον
 17 ἔσθηναι. (**ζ'**) Τούτοιν δ' ἔκατέρου, Τελαμῶνος μὲν Αἴας καὶ
 Τεῦκρος ἐγενέσθην, Πηγέως δ' Ἀχιλλεύς, οὖν μέγιστον καὶ
 σαφέστατον ἔλεγχον ἔδοσαν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς· οὐ γάρ ἐν ταῖς
 αὐτῶν πόλεσι μόνον ἐπρώτευσαν, οὐδὲ ἐν τοῖς τόποις, ἐν οἷς
 κατώκουν, ἀλλὰ στρατείας τοῖς "Ελλησιν ἐπὶ τοὺς βαρβά-
 ρους γενομένης, καὶ πολλῶν μὲν ἔκατέρων ἀθροισθέντων, οὐ-
 18 δενδὸς δὲ τῶν ὄνομαστῶν ἀπολειφθέντος, ἐν τούτοις τοῖς κιν-
 δύοις Ἀχιλλεύς μὲν ἀπάντων διήνεγκεν, Αἴας δὲ μετ' ἐκεῖ-
 νον ἡρίστευσε, Τεῦκρος δὲ τῆς τε τούτων συγγενείας ἡξιός
 καὶ τῶν ἄλλων οὐδενὸς χείρων γενόμενος, ἐπειδὴ Τροίαν συνε-
 ξεῖλεν, ἀφικόμενος εἰς Κύπρον Σαλαμῖνά τε κατώκισεν, δύμώ-
 νυμον ποιήσας τῆς πρότερον αὐτῷ πατρίδος οὔσης, καὶ τὸ
 γένος τὸ νῦν βασιλεῦνον κατέλιπε.
- 19 (**η'**) Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς Εὐαγόρᾳ παρὰ τῶν προγόνων
 ὑπάρξαντα τηλικαῦτα τὸ μέγεθός ἐστι. Τοῦτον δὲ τὸν τρόπον
 τῆς πόλεως κατοικισθείσης κατὰ μὲν ἀρχὰς οἱ γεγονότες ἀπὸ
 Τεῦκρου τὴν βασιλείαν εἶχον, χρόνῳ δὲ ὑστερον ἀφικόμενος ἐκ
 Φοινίκης ἀνὴρ φυγάς καὶ πιστευθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε βασιλεύοντος
 20 καὶ μεγάλας δυναστείας λαβὼν οὐ χάριν ἔσχε τούτων, ἀλλὰ κα-
 κὸς μὲν γενόμενος περὶ τὸν ὑποδεξάμενον, δεινὸς δὲ πρὸς τὸ
 πλεονεκτῆσαι, τὸν μὲν εὐεργέτην ἐξέβαλεν, αὐτὸς δὲ τὴν βασι-
 λείαν κατέσχεν. Ἀπιστῶν δὲ τοῖς πεπραγμένοις καὶ βουλόμενος
 ἀσφαλῶς κατασκευάσασθαι τὰ περὶ αὐτὸν τὴν τε πόλιν ἐξε-
 21 βαρβάρωσε καὶ τὴν νῆσον βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ κατεδούλωσεν.
 (**θ'**) Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων καθεστώτων καὶ τῶν ἐκγόνων
 τῶν ἐκείνου τὴν ἀρχὴν ἔχοντων Εὐαγόρας γίγνεται· περὶ οὗ

τὰς μὲν φήμας καὶ τὰς μαντείας καὶ τὰς ὄψεις τὰς ἐν τοῖς ὕπνοις γενομένας, ἐξ ὧν μειζόνως ἀν φανείη γεγονώς ή κατ' ἀνθρωπον, αἱροῦμαι παραλιπεῖν, οὐκ ἀπιστῶν τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα πᾶσι ποιήσω φανερόν, διτι τοσούτου δέω πλασάμενος εἰπεῖν τι περὶ τῶν ἐκείνων πεπραγμένων, ὥστε καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφίημι τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν ὀλίγοι τινὲς ἐπίστανται καὶ μὴ πάντες οἱ πολῖται συνίσασιν. "Αρξομαι δ' ἐκ τῶν διμολογουμένων λέγειν περὶ αὐτοῦ.

(ι') Παῖς μὲν γάρ ὧν ἔσχε κάλλος καὶ ῥώμην καὶ σωφροσύ-²² νην, ἀπερ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς τηλικούτοις ἔστι. Καὶ τούτων μάρτυρας ἀν τις ποιήσαιτο, τῆς μὲν σωφροσύνης τοὺς συμπαιδευθέντας τῶν πολιτῶν, τοῦ δὲ κάλλους ἀπαντας τοὺς ἰδόντας, τῆς δὲ ῥώμης τοὺς θεασαμένους τοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἐκεῖνος τῶν ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευσεν. "Ανδρὶ δὲ γενομένῳ²³ ταῦτα τε πάντα συνηγήθη καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρείᾳ προσεγένετο καὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη, καὶ ταῦτ' οὐ μέσως οὐδ' ὥσπερ ἐτέροις τισίν, ἀλλ' ἐκαστον αὐτῶν εἰς ὑπερβολήν· τοσοῦτον²⁴ γάρ καὶ ταῖς τοῦ σώματος καὶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς διήνεγκεν, ὥσθ', διότε μὲν αὐτὸν ὁρῶν οἱ τότε βασιλεύοντες, ἐκπλήττεσθαι καὶ φοβεῖσθαι περὶ τῆς ἀρχῆς, ἥγουμένους οὐχ οἶόν τ' εἶναι τὸν τοιοῦτον τὴν φύσιν ἐν ἴδιώτου μέρει διαγαγεῖν, διότε δ' εἰς τοὺς τρόπους ἀποβλέψειαν, οὕτω σφόδρα πιστεύειν ὥστ', εἰ καὶ τις ἀλλος τολμῷ περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρτάνειν, νομίζειν Εὐαγόραν αὐτοῖς ἔσεσθαι βοηθόν. (ια') Καὶ²⁵ τοσοῦτον τῆς δόξης παραλλαττούσης οὐδετέρου τούτων ἐψεύσθησαν· οὔτε γάρ ἴδιώτης ὧν διετέλεσεν οὔτε περὶ ἐκείνους ἐξήμαρτεν, ἀλλὰ τοσαύτην ὁ δαιμων ἔσχεν αὐτοῦ πρόνοιαν, ὅπως καλῶς λήψεται τὴν βασιλείαν, ὥσθ', δσα μὲν ἀναγκαῖον ἦν παρασκευασθῆναι δι' ἀσεβείας, ταῦτα μὲν ἔτερος ἐπραξεν, ἐξ ὧν δ' οἶόν τ' ἦν δσίως καὶ δικαίως λαβεῖν τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα διεφύλαξεν. Εἰς γάρ τῶν δυναστεύοντων ἐπιβουλεύσας τόν²⁶

τε τύραννον ἀπέκτεινε καὶ συλλαβεῖν Εὐαγόραν ἐπεχείρησεν,
ἥγούμενος οὐ δυνήσεσθαι κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, εἰ μὴ κάκει-
27 νον ἔκποδῶν ποιήσαιτο. Διαφυγῶν δὲ τὸν κίνδυνον καὶ σω-
θεὶς εἰς Σόλους τῆς Κιλικίας οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε τοῖς
ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς περιπίπτουσιν. Οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι,
κἀν ἐκ τυραννίδος ἐκπέσωσι, διὰ τὰς παρούσας τύχας τα-
πεινοτέρας τὰς ψυχὰς ἔχουσιν ἐκεῖνος δ' εἰς τοσοῦτον μεγα-
λοφροσύνης ἥλθεν, ὡστε τὸν ἄλλον χρόνον ἴδιωτης ὁν, ἐπειδὴ
28 φεύγειν ἥναγκάσθη, τυραννεῖν φήθη δεῖν. Καὶ τοὺς μὲν πλά-
νους τοὺς φυγαδικοὺς καὶ τὸ δι' ἑτέρων ζητεῦν τὴν κάθιδον
καὶ θεραπεύειν αὐτοῦ χείρους ὑπερεῖδε, λαβὼν δὲ ταύτην
ἀφορμήν, ἥνπερ χρὴ τοὺς εὔσεβεῖν βουλομένους, ἀμύνεσθαι
καὶ μὴ προτέρους ὑπάρχειν, καὶ προελόμενος ἢ κατορθώσας
τυραννεῖν ἢ διαμαρτών ἀποθανεῖν, παρακαλέσας ἀνθρώπους,
ώς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες, περὶ πεντήκοντα, μετὰ τού-
29 των παρεσκευάζετο ποιεῖσθαι τὴν κάθιδον."Οθεν καὶ μάλιστ'
ἄν τις καὶ τὴν φύσιν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν δόξαν, ἥν εἶχε παρὰ
τοῖς ἄλλοις, θεωρήσειε· μέλλοντος γὰρ πλεῖν μετὰ τοσού-
των ἐπὶ τηλικαύτην πρᾶξιν τὸ μέγεθος καὶ πάντων τῶν δεινῶν
πληγίον ὅντων οὕτ' ἐκεῖνος ἥθυμησεν οὕτε τῶν παρακλη-
θέντων οὐδεὶς ἀποστῆναι τῶν κινδύνων ἤξιώσεν, ἀλλ' οἱ μὲν
ῶσπερ θεῷ συνακολουθοῦντες ἀπαντες ἐνέμειναν τοῖς ὡμο-
λογημένοις, δ' ὁσπερ ἢ στρατόπεδον ἔχων κρείττον τῶν
ἀντιπάλων ἢ προειδὼς τὸ συμβησόμενον οὕτω διέκειτο τὴν
30 γνώμην. (ιβ') Δῆλον δ' ἐκ τῶν ἔργων ἀποβάς γὰρ εἰς τὴν νῆ-
σον οὐχ ἥγήσατο δεῖν χωρίον ἔχυρὸν καταλαβάνων καὶ τὸ σῶμα
ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσας περιιδεῖν, εἴ τινες αὐτῷ τῶν πολιτῶν
βοηθήσουσιν ἀλλ' εὐθύς, ὕσπερ εἶχε, ταύτης τῆς νυκτὸς διε-
λῶν τοῦ τείχους πυλίδα καὶ ταύτη τοὺς μεθ' ἔκυτοῦ δια-
31 γαγῶν προσέβαλλε πρὸς τὸ βασίλειον. Καὶ τοὺς μὲν θορύβους
τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς γιγνομένους καὶ τοὺς φόβους

τοὺς τῶν ἄλλων καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐκείνου τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; γενομένων δ' αὐτῷ τῶν μὲν περὶ τὸν τύραννον ἀνταγωνιστῶν, τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν θεατῶν (δεδιότες γάρ τοῦ μὲν τὴν ἀρχήν, τοῦ δὲ τὴν ἀρετὴν ἡσυχίαν εἶχον), οὐ πρότερον ἐπαύσατο μαχόμενος καὶ μόνος πρὸς πολλοὺς καὶ μετ' ὅλιγων πρὸς ἄπαντας [τοὺς ἔχθρούς], πρὶν ἐλεῖν τὸ βασίλειον, [καὶ] τοὺς τ' ἔχθρούς ἐτιμωρήσατο καὶ τοῖς φίλοις ἐβοήθησεν, ἔτι δὲ τῷ γένει τὰς τιμὰς τὰς πατρίους ἐκομίσατο, καὶ τύραννον αὐτὸν τῆς πόλεως κατέστησεν.

(ιγ') Ἡγοῦμαι μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου μνησθείην, ἀλλ' ἐνταῦθα καταλίποιμι τὸν λόγον, ἥδιον ἐκ τούτων εῖναι γνῶναι τὴν τ' ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου καὶ τὸ μέγεθος τῶν πεπραγμένων· οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι γε σαφέστερον περὶ ἀμφοτέρων τούτων ἐκ τῶν ἔχομένων οἷμαι δηλώσειν.

(ιδ') Τοσούτων γάρ τυράννων ἐν ἄπαντι τῷ χρόνῳ γεγε- 34 νημένων οὐδεὶς φανήσεται τὴν τιμὴν ταύτην κάλλιον ἐκείνου κτησάμενος. Εἰ μὲν οὖν πρὸς ἑκαστον αὐτῶν τὰς πράξεις τοῦ Εὐαγόρου παραβάλλοιμεν, οὕτ' ἀν διάρρηστος τοῖς καιροῖς ἀρμόσειεν οὕτ' ἀν διάρρηστος τοῖς λεγομένοις ἀρκέσειεν· ἦν δὲ προελόμενοι τοὺς εὐδοκιμωτάτους ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν, οὐδὲν μὲν χεῖρον ἔξετῶμεν, πολὺ δὲ συντομώτερον διαλεχθησόμεθα περὶ αὐτῶν.

(ιε') Τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας παραλαβόντων 35 τίς οὐκ ἀν τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους προκρίνειεν; οὐδεὶς γάρ ἐστιν οὕτω ἥδιον μος, ὅστις ἀν δέξαιτο παρὰ τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν ταύτην παραλαβεῖν μᾶλλον ἢ κτησάμενος ὥσπερ ἐκείνος τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπεῖν. (ιε') Καὶ μὴν τῶν 36 γε παλαιῶν καθόδων αὗται μάλιστ' εὐδοκιμοῦσιν, ἃς παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν· οὗτοι γάρ οὐ μόνον τῶν γεγενημένων τὰς καλλίστας ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν καινὰς συντιθέασιν. 'Αλλ' ὅμως οὐδεὶς αὐτῶν μεμυθολό-

- γηκεν, ὅστις οὕτω δεινούς καὶ φοβερούς ποιησάμενος τοὺς κινδύνους εἰς τὴν αὐτοῦ κατῆλθεν· ἀλλ’ οἱ μὲν πλεῖστοι πεποίηνται διὰ τύχην λαβόντες τὰς βασιλείας, οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ ³⁷ τέχνης περιγενόμενοι τῶν ἔχθρῶν. (ιζ') Ἀλλὰ μὴν τῶν γ’ ἐπὶ τάδε γεγενημένων, ἵσως δὲ καὶ τῶν ἀπάντων, Κῦρον τὸν Μήδων μὲν ἀφελόμενον τὴν ἀρχήν, Πέρσαις δὲ κτησάμενον καὶ πλεῖστοι καὶ μάλιστα θαυμάζουσιν. Ἀλλ’ ὁ μὲν τῶν Περσῶν στρατοπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν, ὁ πολλοὶ καὶ τῶν Ἐλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ῥᾳδίως ἀν ποιήσειαν· ὁ δὲ διὰ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ σώματος τὰ πλεῖστα φαίνεται τῶν ³⁸ προειρημένων διαπραξάμενος. Ἐπειτ’ ἐκ μὲν τῆς Κύρου στρατηγίας οὕπω δῆλον, ὅτι καὶ τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους ἀν ὑπέμεινεν, ἐκ δὲ τῶν τούτων πεπραγμένων ἀπασι φανερόν, ὅτι ῥᾳδίως ἀν κάκείνοις τοῖς ἔργοις ἐπεχείρησε. Πρὸς δὲ τούτοις τῷ μὲν ὁσίως καὶ δικαίως ἀπαντα πέπρακται, τῷ δ’ οὐκ εὔσεβῶς ἔνια συμβέβηκεν· ὁ μὲν γάρ τοὺς ἔχθρούς ἀπώλεσε, Κύρος δὲ τὸν πατέρα τὸν τῆς μητρὸς ἀπέκτεινεν. “Ωστ’ εἴ τινες βούλοιντο μὴ τὸ μέγεθος τῶν συμβάντων ἀλλὰ τὴν ἀρετὴν τὴν ἐκατέρου κρίνειν, δικαίως ἀν Εὐαγόραν καὶ τούτου μᾶλλον ἐπαινέσειαν. Εἰ δὲ δεῖ συντόμως καὶ μηδὲν ὑποστειλάμενον μηδὲ δείσαντα τὸν φθόνον ἀλλὰ παρρησίᾳ χρησάμενον εἰπεῖν, οὐδεὶς οὕτε θυητὸς οὕτ’ ἡμίθεος οὕτ’ ἀθάνατος εὑρεθήσεται κάλλιον οὐδὲ λαμπρότερον οὐδ’ εὐσεβέστερον λαβὼν ἐκείνου τὴν βασιλείαν. Καὶ τούτοις ἐκείνως ἀν τις μάλιστα πιστεύσειεν, εἰ σφόδρα τοῖς λεγομένοις ἀπιστήσας ἐξετάζειν ἐπιχειρήσειεν, ὅπως ἐκαστος ἐτυράννευσε. Φανήσομαι γάρ οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου μεγάλα λέγειν προθυμούμενος ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀλήθειαν οὕτω περὶ αὐτοῦ θρασέως εἰρηκώς.
- ⁴⁰ (ιη') Εἰ μὲν οὖν ἐπὶ μικροῖς διήνεγκε, τοιούτων ἀν καὶ τῶν λόγων αὐτῷ προσῆκεν ἀξιοῦσθαι· νῦν δ’ ἀπαντες ἀν ὄμο-

λογήσειαν τυραννίδα καὶ τῶν θείων ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μέγιστον καὶ σεμνότατον καὶ περιμαχητότατον εἴναι. Τὸν δὴ τὸ κάλλιστον τῶν ὄντων κάλλιστα κτησάμενον τίς ἂν ῥήτωρ ἢ ποιητὴς ἢ λόγων εὑρετῆς ἀξίως τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσειεν;

(ιθ') Οὐ τοίνυν ἐν τούτοις ὑπερβαλλόμενος ἐν τοῖς ἀλλοίς εὑρεθήσεται καταδεέστερος γενόμενος, ἀλλὰ πρῶτον μὲν εὐφυέστατος ὡν τὴν γνώμην καὶ πλεῖστα κατορθοῦν δυνάμενος, ὅμως οὐκ ὥρθη δεῖν δόλιγωρεῖν οὐδ' αὐτοσχεδιάζειν περὶ τῶν πραγμάτων, ἀλλ' ἐν τῷ ζητεῖν καὶ φροντίζειν καὶ βουλεύεσθαι τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διέτριβεν, ἥγονύμενος μέν, εἰ καλῶς τὴν αὐτοῦ φρόνησιν παρασκευάσειεν, ὅμοίως αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν ἔξειν, θαυμάζων δ' ὅσοι τῶν μὲν ἀλλων ἔνεκα τῆς ψυχῆς ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν, αὐτῆς δὲ ταύτης μηδὲν τυγχάνουσι φροντίζοντες. "Ἐπειτα καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τὴν αὐτὴν διάνοιαν εἰχεν· ὁρῶν γὰρ τοὺς ἄριστα τῶν ὄντων ἐπιμελουμένους ἐλάχιστα λυπουμένους, καὶ τὰς ἀληθινὰς τῶν ῥάθυμιῶν οὐκ ἐν ταῖς ἀργίαις ἀλλ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις καὶ καρτερίαις ἐνούσας, οὐδὲν ἀνεξέταστον παρέλιπεν, ἀλλ' οὔτως ἀκριβῶς καὶ τὰς πράξεις ἤδει καὶ τῶν πολιτῶν ἔκαστον ἐγίγνωσκεν, ὥστε μήτε τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ φθάνειν μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς ὄντας λανθάνειν ἀλλὰ πάντας τυγχάνειν τῶν προσηκόντων· οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἐτέρων ἥκουεν οὕτ' ἐκόλαζεν οὕτ' ἐτίμα τοὺς πολίτας, ἀλλ' ἐξ ὧν αὐτὸς συνήδει τὰς κρίσεις ἐποιεῖτο περὶ αὐτῶν. 'Ἐν τοιαύταις δ' ἐπιμελείαις αὐτὸν καταστήσας οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἔκαστην προσπιπτόντων οὐδὲ περὶ ἐν πεπλανημένως εἰχεν, ἀλλ' οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιλανθρώπως διώκει τὴν πόλιν, ὥστε τοὺς εἰσαφικνουμένους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν ἢ τοὺς ἄλλους τῆς ὑπ' ἐκείνου βασιλείας· ἀπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδι-

- κῶν, τοὺς δὲ χρηστούς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἀπάντων ἄρ-
 44 χων, νομίμως δὲ τοὺς ἔξαμαρτόντας κολάζων· οὐδὲν μὲν συμ-
 βούλων δεόμενος, δόμως δὲ τοῖς φίλοις συμβουλευόμενος· πολ-
 λὰ μὲν τῶν χρωμένων ἡττώμενος, ἀπαντα δὲ τῶν ἐχθρῶν
 περιγιγνόμενος· σεμνὸς δὲν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγω-
 γαῖς ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἐν ἀτάκτως
 οὐδ' ἀνωμάλως διακείμενος ἀλλ' δόμοίως τὰς ἐν τοῖς ἔργοις δ-
 45 μιλογίας ὥσπερ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διαφυλάττων· μέγα φρο-
 νῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην ἀλλ' ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομέ-
 νοις· τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὐτῷ ποιούμενος,
 τοὺς δ' ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος· φοβερὸς
 δὲν οὐ τῷ πολλοῖς χαλεπαίνειν ἀλλὰ τῷ πολὺ τὴν τῶν ἄλλων
 φύσιν ὑπερβάλλειν· ἡγούμενος τῶν ἡδονῶν ἀλλ' οὐκ ἀγόμενος
 ὑπ' αὐτῶν· ὀλίγοις πόνοις πολλὰς ῥάστώνας κτώμενος ἀλλ'
 46 οὐ διὰ μικρὰς ῥάθυμιας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος· ὅ-
 λως οὐδὲν παραλείπων δὲν προσεῖναι δεῖ τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλ'
 ἐξ ἐκάστης τῆς πολιτείας ἔξειλεγμένος τὸ βέλτιστον, καὶ δη-
 μοτικὸς μὲν δὲν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς
 πόλεως ὅλης διοικήσει, στρατηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κιν-
 δύνους εὑβουλίᾳ, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν.
 Καὶ ταῦθ' ὅτι προσῆν Εὔαγρός, καὶ πλείω τούτων, ἐξ αὐτῶν
 τῶν ἔργων ῥάδιον καταμαθεῖν.
- 47 (κ') Παραλαβὼν γὰρ τὴν πόλιν ἐκβεβαρβαρωμένην καὶ
 διὰ τὴν τῶν Φοινίκων ἀρχὴν οὔτε τοὺς "Ελληνας προσδεχο-
 μένην οὔτε τέχνας ἐπισταμένην οὔτ' ἐμπορίῳ χρωμένην οὔτε
 λιμένα κεκτημένην ταῦτά τε πάντα διώρθωσε καὶ πρὸς τού-
 τοις καὶ χώραν πολλὴν προσεκτήσατο καὶ τείχη προσπερι-
 εβάλετο καὶ τριήρεις ἐναυπηγήσατο καὶ ταῖς ἄλλαις κατα-
 σκευαῖς οὕτως ηὕησε τὴν πόλιν, ὥστε μηδεμιᾶς τῶν 'Ελ-
 ληνίδων ἀπολελεῖφθαι, καὶ δύναμιν τοσαύτην ἐνεποίησεν, ὥσ-
 τε πολλοὺς φοβεῖσθαι τῶν πρότερον καταφρονούντων αὐτῆς.

Καίτοι τηλικαύτας ἐπιδόσεις τὰς πόλεις λαμβάνειν οὐχ οἶόν 48 τ' ἔστιν, ἣν μή τις αὐτὰς διοικῇ τοιούτοις ἥθεσιν, οἵοις Εὐαγόρας μὲν εἰχεν, ἐγὼ δ' ὀλίγῳ πρότερον ἐπειράθην διελθεῖν. "Ωστ' οὐ δέδοικα, μὴ φανῶ μείζω λέγων τῶν ἐκείνων προσόντων, ἀλλὰ μὴ πολὺ λίαν ἀπολειφθῶ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. Τίς γάρ ἀν ἐφίκοιτο τοιαύτης φύσεως; οὐδὲ οὐδόν τὴν 49 αὐτοῦ πόλιν πλείονος ἀξίαν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον ὅλον τὸν περιέχοντα τὴν νῆσον ἐπὶ πραότητα καὶ μετριότητα προήγαγε· πρὸν μὲν γε λαβεῖν Εὐαγόραν τὴν ἀρχὴν οὕτως ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς εἰχον, ὡστε καὶ τῶν ἀρχόντων τούτους ἐνόμιζον εἶναι βελτίστους, οἵτινες ὀμότατα πρὸς τοὺς "Ελληνας διαικείμενοι τυγχάνοιεν· νῦν δὲ τοσοῦτον με- 50 ταπεπτώκασιν, ὥσθ' ἀμιλλᾶσθαι μέν, οἵτινες αὐτῶν δόξουσι φιλέλληνες εἶναι μάλιστα, παιδοποιεῖσθαι δὲ τοὺς πλείστους αὐτῶν γυναικας λαμβάνοντας παρ' ἡμῶν, χαίρειν δὲ καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τοῖς Ἑλληνικοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς, πλείους δὲ καὶ τῶν περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τῶν περὶ τὴν ἄλλην παίδευσιν ἐν τούτοις τοῖς τόποις διατρίβειν, ἢ παρ' οὓς πρότερον εἰωθότες ἥσαν. Καὶ τούτων ἀπάντων οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἀν Εὐαγόραν αἴτιον προσομοιογήσειε.

(κα') Μέγιστον δὲ τεκμήριον καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς 51 δσιότητος ἐκείνου· τῶν γάρ Ἑλλήνων πολλοὶ καὶ καλοὶ καγαθοὶ τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀπολιπόντες ἥλθον εἰς Κύπρον οἰκήσοντες, ἥγούμενοι κουφοτέραν καὶ νομιμωτέραν εἶναι τὴν Εὐαγόρου βασιλείαν τῶν οίκοι πολιτειῶν. "Ων τοὺς μὲν ἄλλους ὀνομαστὶ διελθεῖν πολὺ ἀν ἔργον εἴη· Κόνωνα δὲ τὸν διὰ 52 πλείστας ἀρετὰς πρωτεύσαντα τῶν Ἑλλήνων τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι δυστυχήσας ἐξ ἀπάντων ἐκλεξάμενος ὡς Εὐαγόραν ἥλθε, νομίσας καὶ τῷ σώματι βεβαιοτάτην εἶναι τὴν παρ' ἐκείνων καταφυγὴν καὶ τῇ πόλει τάχιστ' ἀν αὐτὸν γενέσθαι βοηθόν;

- καὶ πολλὰ πρότερον ἥδη κατωρθωκώς οὐδὲ περὶ ἐνὸς πώποτε
 53 πράγματος ἔδοξεν ἀμεινον ἢ περὶ τούτου βουλεύσασθαι· συνέ-
 βη γάρ αὐτῷ διὰ τὴν ἄφιξιν τὴν εἰς Κύπρον καὶ ποιῆσαι καὶ
 παθεῖν πλεῖστ’ ἀγαθά. Πρῶτον μὲν γάρ οὐκ ἔφθασαν ἀλλή-
 λοις πλησιάσαντες καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτοὺς
 ἢ τοὺς πρότερον οἰκείους δόντας. "Ἐπειτα περὶ τε τῶν ἀλλών
 ὁμονοοῦντες ἀπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν καὶ περὶ τῆς ἡμε-
 54 τέρας πόλεως τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχον. 'Ορῶντες γάρ αὐτὴν
 ὑπὸ Λακεδαιμονίους οὖσαν καὶ μεγάλη μεταβολῇ κεχρημέ-
 νην λυπηρῶς καὶ βαρέως ἔφερον, ἀμφότεροι προσήκοντα ποι-
 οῦντες· τῷ μὲν γάρ ἦν φύσει πατρίς, τὸν δὲ διὰ πολλὰς καὶ
 μεγάλας εὐεργεσίας νόμῳ πολίτην ἐπεποίηντο. Σκοπουμένοις
 δ' αὐτοῖς ὅπως τῶν συμφορῶν αὐτὴν ἀπαλλάξουσι, ταχὺν τὸν
 καιρὸν Λακεδαιμόνιοι παρεσκεύασαν· ἀρχοντες γάρ τῶν 'Ελ-
 λήγων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν εἰς τοῦτ' ἀπληστίας
 55 ἥλθον, ὥστε καὶ τὴν 'Ασίαν κακῶς ποιεῖν ἐπεχείρησαν. Λα-
 βόντες δ' ἐκεῖνοι τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν
 βασιλέως ἀπορούντων, ὃ τι χρήσωνται τοῖς πράγμασιν, ἐδί-
 δασκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν ἀλλὰ κατὰ θάλατταν ποιεῖσθαι
 τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους, νομίζοντες, εἰ μὲν
 πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαιντο καὶ τούτῳ περιγένοντο,
 τὰ περὶ τὴν ἥπειρον μόνον καλῶς ἔξειν, εἰ δὲ κατὰ θάλατταν
 κρατήσειαν, ἀπασαν τὴν 'Ελλάδα τῆς νίκης ταύτης μεθέξειν.
 56 "Οπερ συνέβη· πεισθέντων γάρ ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ
 ναυτικοῦ συλλεγέντος Λακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν
 καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δ' "Ελληνες ἥλευθερώθη-
 σαν, ἡ δὲ πόλις ἡμῶν τῆς τε παλαιᾶς δόξης μέρος τι πάλιν ἀ-
 νέλαβε καὶ τῶν συμμάχων ἥγεμών κατέστη. Καὶ ταῦτ' ἐπρά-
 χθη Κόνωνος μὲν στρατηγοῦντος, Εὐαγόρου δὲ τοῦτο τε πα-
 ρασχόντος καὶ τῆς δυνάμεως τὴν πλείστην παρασκευάσαν-
 57 τος. 'Υπέρ ὧν ἡμεῖς μὲν αὐτοὺς ἐτιμήσαμεν ταῖς μεγίσταις τι-

μαῖς καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαμεν, οὕπερ τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σωτῆρος, πλησίον ἔκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν, ἀμφοτέρων ὑπόμνημα καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὐεργεσίας καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους.

(κβ') Βασιλεὺς δ' οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ὅσῳ μείζῳ καὶ πλείονος ἀξίᾳ κατειργάσαντο, τοσούτῳ μᾶλλον ἔδεισεν αὐτούς. Περὶ μὲν οὖν Κόνωνος ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος· ὅτι δὲ πρὸς Εὔαγόραν οὔτως ἔσχεν, οὐδὲ αὐτὸς λαθεῖν ἐζήτησε· φαίνεται γάρ μᾶλλον μὲν σπουδάσας περὶ τὸν 58 ἐν Κύπρῳ πόλεμον ἢ περὶ τοὺς ἄλλους ἀπαντας, μείζῳ δὲ καὶ χαλεπώτερον ἔκεινον ἀνταγωνιστὴν νομίσας ἢ Κύρον τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντα. Μέγιστον δὲ τεκμήριον τοῦ μὲν γάρ ἀκούων τὰς παρασκευὰς τοσοῦτον κατεφρόνησεν, ὥστε διὰ τὸ μὴ φροντίζειν μικροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βασίλειον ἐπιστάς· πρὸς δὲ τοῦτον οὔτως ἐκ πολλοῦ περιθεῶς ἔσχεν, ὥστε μεταξὺ πάσχων εὗ πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπεχείρησε, δίκαια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν παντάπασιν ἀλόγως βουλευσάμενος.⁵⁹ Ήπίστατο μὲν γάρ πολλοὺς καὶ τῶν Ἑλλή- 59 νων καὶ τῶν βαρβάρων ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύλων πραγμάτων μεγάλας δυναστείας κατεργασαμένους, ἥσθάνετο δὲ τὴν Εὔαγόρου μεγαλοψυχίαν καὶ τὰς ἐπιδόσεις αὐτῷ καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν πραγμάτων οὐ κατὰ μικρὸν γιγνομένας ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπέρβλητον ἔχοντα καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην· ὥστ' οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγενημένων ὀργιζόμενος ἀλλὰ περὶ 60 τῶν μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου μόνον δεδιώς ἀλλὰ πολὺ περὶ μειζόνων ἐποιήσατο τὸν πόλεμον πρὸς αὐτόν· οὔτω δ' οὖν ὥρμησεν, ὥστ' εἰς τὴν στρατείαν ταύτην πλέον ἢ τάλαντα πεντακισχίλια καὶ μύρια κατηνάλωσεν. (κγ')⁶¹ Άλλ'⁶¹ ὅμως Εὔαγόρας πάσαις ἀπολελειμμένος ταῖς δυνάμεσιν, ἀντιτάξας τὴν αὐτοῦ γνώμην πρὸς τὰς οὔτως ὑπερμεγέθεις παρασκευάς, ἐπέδειξεν αὐτὸν ἐν τούτοις πολὺ θαυμαστότερον

- 62 Ἡ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις. "Οτε μὲν γὰρ αὐτὸν εἴων εἰρήνην ἀγειν, τὴν αὐτοῦ πόλιν μόνην εἶχεν· ἐπειδὴ δ' ἡ ναγκάσθη πολεμεῖν, τοιοῦτος ἦν καὶ τοιοῦτον εἶχε Πινυταγόραν τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ συναγωνιστήν, ὡστε μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἀπασαν κατασχεῖν, Φοινίκην δ' ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατὰ κράτος εἶλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε, τοσούτους δὲ τῶν πολεμίων ἀπώλεσεν, ὡστε πολλοὺς Περσῶν πενθοῦντας τὰς αὐτῶν συμφορὰς μεμνῆσθαι τῆς ἀρετῆς τῆς ἔκεινου.
- 63 τελευτῶν δ' οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν, ὡστ' εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσι, πρὶν κύριοι γένοιντο τῶν σωμάτων, ἀσμενοὶ τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τοῦτον, οὐδὲν δὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. Καὶ Λακεδαιμονίων μὲν τῶν καὶ δόξαν καὶ δύναμιν μεγίστην ἔχόντων κατ' ἔκεινον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἑτῶν ἀφείλετο τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα δὲ πολεμήσας δέκα ἔτη τῶν αὐτῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν, ὥνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. "Ο δὲ πάντων δεινότατον· τὴν γὰρ πόλιν ἦν Εὐαγόρας ἑτέρου τυραννοῦντος μετὰ πεντήκοντ' ἀνδρῶν εἶλε, ταύτην βασιλεὺς δὲ μέγας τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἶός τ' ἐγένετο χειρώσασθαι.
- 65 (κδ') Καίτοι πῶς ἀν τις τὴν ἀνδρείαν ἢ τὴν φρόνησιν ἢ σύμπασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειεν ἢ διὰ τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων; οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους πολέμους ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων ὑμνούμενον. Οἱ μὲν γὰρ μεθ' ἀπάσης τῆς Ἐλλάδος Τροίαν μόνην εἶλον, δὲ μίαν πόλιν ἔχων πρὸς ἀπασαν τὴν Ἀσίαν ἐπολέμησεν· ὡστ', εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἔγκωμιάζειν αὐτὸν ἡβουλήθησαν, ὅσοι 66 περ ἔκεινους, ποιὸν ἀν μείζω καὶ τὴν δόξαν αὐτῶν ἔλαβε. (κε') Τίνα γὰρ εὑρήσομεν τῶν τότε γενομένων, εἰ τοὺς μάθους

ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκοποῦμεν, τοιαῦτα διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν αἴτιον γεγενημένον; δις αὐτὸν μὲν ἐξ ἴδιώτου τύραννον κατέστησε, τὸ δὲ γένος ἀπαντὸν ἀπεληγαμένον τῆς πολιτείας εἰς τὰς προσηκούσας τιμὰς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν "Ελληνας ἐποίησεν, ἐξ ἀνάνδρων δὲ πολεμικούς, ἐξ ἀδόξων δ' ὄνομαστούς, τὸν δὲ τόπον ἀμεικτὸν ὅλον παραλαβόν καὶ 67 παντάπασιν ἐξηγριωμένον ἡμερώτερον καὶ πράτερον κατέστησεν, ἔτι δὲ πρὸς τούτοις εἰς ἔχθραν μὲν βασιλεῖ καταστάς, οὕτως αὐτὸν ἡμύνατο καλῶς, ὥστ' ἀείμνηστον γεγενῆσθαι τὸν πόλεμον τὸν περὶ Κύπρον, ὅτε δ' ἦν αὐτῷ σύμμαχος, τοσούτῳ χρησιμώτερον αὐτὸν παρέσχε τῶν ἄλλων, ὃσθ' δ- 68 μιλογιούμενως μεγίστην αὐτῷ συμβαλέσθαι δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδον, ἣς γενομένης βασιλεὺς μὲν ἀπάσης τῆς Ἀσίας κύριος κατέστη, Λακεδαιμόνιοι δ' ἀντὶ τοῦ τὴν ἥπειρον πορθεῖν περὶ τῆς αὐτῶν κινδυνεύειν ἡναγκάσθησαν, οἱ δ' "Ελληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίας ἔτυχον, Ἀθηναῖοι δὲ τοσοῦτον ἐπέδοσαν, ὥστε τοὺς πρότερον αὐτῶν ἀρχοντας ἐλθεῖν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν δώσοντας. (κς') "Ωστ', εἰ 69 τις ἔρωιτό με, τί νομίζω μέγιστον εἶναι τῶν Εὐαγόρᾳ πεπραγμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς παρασκευὰς τὰς πρὸς Λακεδαιμονίους, ἐξ ὃν τὰ προειρημένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἢ τὴν κατάληψιν τῆς βασιλείας, ἢ τὴν ὅλην τῶν πραγμάτων διοίκησιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἀν καταστάην· ἀεὶ γάρ μοι δοκεῖ μέγιστον εἶναι καὶ θαυμαστότατον, καθ' ὃ τι ἀν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν διάνοιαν.

(κς') "Ωστ', εἰ τινες τῶν προγεγενημένων δι' ἀρετὴν ἀ- 70 θάνατοι γεγόνασιν, οἷμαι κάκεῖνον ἡξιώσθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, σημείοις χρώμενος, ὅτι καὶ τὸν ἐνθάδε χρόνον εὔτυχέστερον καὶ θεοφιλέστερον ἐκείνων διαβεβίωκε. Τῶν μὲν γάρ ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ τοὺς ὄνομαστοτάτους εύρήσο-

μεν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας, Εὐαγόρας δ' οὐ μόνον θαυμαστότατος ἀλλὰ καὶ μακαριστότατος ἐξ ἀρχῆς ὧν
 71 διετέλεσε. (*κη'*) Τί γάρ ἀπέλιπεν εὐδαιμονίας; δὲ τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν, οἵων οὐδεὶς ἀλλος, πλὴν εἴ τις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐκείνων γέγονε, τοσοῦτον δὲ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ γνώμῃ τῶν ἀλλων διήνεγκεν, ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἀξίος εἶναι τυραννεῖν, κάλλιστα δὲ κτησάμενος τὴν βασιλείαν ἐν ταύτῃ τὸν βίον διετέλεσε, θνητὸς δὲ γενόμενος ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτοῦ μνήμην κατέλιπε, τοσοῦτον δ' ἐβίω χρόνον, ὥστε μήτε τοῦ γήρως ἄμοιρος γενέσθαι μήτε τῶν νόσων μετασχεῖν τῶν διὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν γιγνο-
 72 μένων. Πρὸς δὲ τούτοις, ὃ δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χαλεπώτατον, εὔπαιδίας τυχεῖν ἀμα καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τούτου διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτῷ συνέπεσε. Καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων οὐδὲν κατέλιπεν ἴδιωτικοῖς ὄνόμασι προσαγορευόμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν βασιλέα καλούμενον, τοὺς δ' ἄνακτας, τὰς δ' ἄνασσας. "Ωστ' εἴ τινες τῶν ποιητῶν περὶ τινος τῶν προγεγενημένων ὑπερβολαῖς κέχρηνται, λέγοντες, ως ἦν θεὸς ἐν ἀνθρώποις ἡ δαίμων θνητός, ἀπαντα τὰ τοιαῦτα περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν ῥηθῆναι μάλιστ' ἀν ἀρμόσειε.
 73 (*κθ'*) Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν πολλὰ μὲν οἶμαι παραλιπεῖν· ὑστερίζω γάρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐμαυτοῦ, μεθ' ἡς ἀκριβέστερον καὶ φιλοπονώτερον ἐξειργασάμην ἀν τὸν ἔπαινον τοῦτον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ νῦν, δσον κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ ἀνεγκωμίαστός ἐστιν. (*λ'*) 'Εγὼ δ', ὡς Νικόκλεις, ἡγοῦμαι καλὰ μὲν εἶναι μνημεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ μέντοι πλείονος ἀξίας τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ἃς ἐν τοῖς λόγοις ἀν τις μόνον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειε.
 74 Προκρίνω δὲ ταύτας πρῶτον μὲν εἰδὼς τοὺς καλούς καγκαθούς τῶν ἀνδρῶν ούχ οὕτως ἐπὶ τῷ κάλλει τοῦ σώματος σεμνυνο-μένους ως ἐπὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ γνώμῃ φιλοτιμουμένους·

ἔπειθ' ὅτι τοὺς μὲν τύπους ἀναγκαῖον παρὰ τούτοις εἶναι μόνοις, παρ' οἷς ἀν σταθῶσι, τοὺς δὲ λόγους ἔξενεχθῆναι θ' οἴδον τ' ἐστὶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διαδοθέντας ἐν ταῖς τῶν εὗ φρονούντων διατριβαῖς ἀγαπᾶσθαι, παρ' οἷς κρεῖττόν ἐστιν ἡ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν εὐδοκιμεῖν· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι 75 τοῖς μὲν πεπλασμένοις καὶ τοῖς γεγραμμένοις οὐδεὶς ἀν τὴν τοῦ σώματος φύσιν ὅμοιώσειε, τοὺς δὲ τρόπους τοὺς ἀλλήλων καὶ τὰς διανοίας τὰς ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνούσας ῥάφιόν ἐστι μιμεῖσθαι τοῖς μὴ ῥάφιμεῖν αἱρουμένοις ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι βουλομένοις. (**λα'**) ^{Ων} ἔνεκα καὶ μᾶλλον ἐπεχείρησα γρά- 76 φειν τὸν λόγον τοῦτον, ἡγούμενος καὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Ἐυαγόρου γεγονόσι πολὺ καλλίστην ἀν γενέσθαι ταύτην τὴν παράκλησιν, εἴ τις ἀθροίσας τὰς ἀρετὰς τὰς ἔκεινου καὶ τῷ λόγῳ κοσμήσας παραδοίη θεωρεῖν ὑμῖν καὶ συνδιατρίβειν αὐταῖς. Τοὺς μὲν γάρ ἄλλους προτρέ- 77 πομεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν ἑτέρους ἐπαινοῦντες, ἵνα ζηλοῦντες τοὺς εὐλογουμένους τῶν αὐτῶν ἔκεινοις ἐπιτηδευμάτων ἐπιθυμῶσιν, ἔγὼ δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς οὐκ ἄλλοτροις παραδείγμασι χρώμενος ἀλλ' οἰκείοις παρακαλῶ καὶ συμβουλεύω προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μηδενὸς ἥττον δυνήσει τῶν Ἑλλήνων. (**λβ'**) Καὶ μὴ νόμιζέ με καταγιγνώ- 78 σκειν, ὡς νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις σοι διακελεύομαι περὶ τῶν αὐτῶν· οὐ γάρ οὕτ' ἐμὲ λέληθας οὔτε τοὺς ἄλλους, ὅτι καὶ πρῶτος καὶ μόνος τῶν ἐν τυραννίδι καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαῖς ὄντων φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν ἐπικεχείρηκας οὐδέ· ὅτι πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις ζηλώσαντας τὴν σὴν πατέδευσιν τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους ἐφ' οἷς νῦν λίαν χαίρουσιν· ἀλλ' ὅμως ἔγὼ ταῦτ' εἰδώς οὐδὲν ἥττον ⁷⁹ καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταύτον, ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ θεαταί· καὶ γάρ ἔκεινοι παρακελεύονται τῶν δρομέων οὐ τοῖς ἀπολελειμμένοις ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀμιλλωμένοις.

80 (**λγ'**) Ἐμὸν μὲν οὖν ἔργον καὶ τῶν ἄλλων φίλων τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν ὀρέγεσθαι τούτων, ὃνπερ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει μηδὲν ἐλλείπειν ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐπιμελεῖσθαι καὶ τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν, ὅπως ἀξιος ἔσει καὶ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων· ὡς ἀπασι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δ' ὑμῖν τοῖς πλείστων καὶ μεγίστων κυρίοις οὖσι. Χρὴ δ' οὐκ ἀγαπᾶν, εἰ τῶν παρόντων τυγχάνεις ὣν ἥδη κρείττων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν, εἰ τοιοῦτος μὲν ὣν αὐτὸς τὴν φύσιν, γεγονὼς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ Διός, τὸ δ' ὑπογυιέτατον ἐξ ἀνδρὸς τοιούτου τὴν ἀρετήν, μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὅντων. "Εστι δ' ἐπὶ σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων· ἂν γὰρ ἐμμένης τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοσοῦτον ἐπιδιδῷς, ὅσον περ νῦν, ταχέως γενήσει τοιοῦτος, οἷόν σε προσήκει.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

το Καρύ' της περιόδου από την οποία διέπει την περιοχή της
Νέας Αργολίδας. Η ίδια περιόδος συναντάται στην Αρχαϊκή ποίηση,
ποιητική μορφή που αποτελεί την πρώτη γραπτή μορφή της ελληνικής
μητρικής λογοτεχνίας. Στην περιοχή της Νέας Αργολίδας, η οποία
γνωστότερα γίνεται ως η περιοχή της Αρχαϊκής Εποχής, η οποία
αποτελείται από την Αρχαϊκή Πόλη της Αργολίδας, την Αρχαϊκή Μεσσήνη
και την Αρχαϊκή Λακωνία, η οποία περιλαμβάνει την Αρχαϊκή Καρπάθο
και την Αρχαϊκή Καρπαθία.

I. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

A'. Ο Ἰσοκράτης ἐκθέτει τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὅποιους ἔγραψε πρὸς Δημόνικον, ὅμιλεῖ περὶ ἀρετῆς καὶ ἀναφέρει τὰ προτερήματα τοῦ Ἰππονίκου, δ ὅποιος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰς τὸν νίον του Δημόνικον (§§ 1 - 12).

§ 1 - 3. ἐν πολλοῖς· ἐνν. πράγμασι.—διεστώσας· κατηγορημ. μπχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—εὐρήσομεν· ἐνν. ἐξετάσωμεν.—διέσταματι = διαφέρω.—**σπουδαῖος** = ἄξιος λόγου, εὐγενής.—**φαῦλος** = ταπεινός, χυδαῖος.—**γνώμη** = πεποίθησις, ἰδέα.—**διάνοια** = σκέψις.—**συνήθεια** = συναναστροφή.—**οἱ μέν** · δηλ. φαῦλοι.—**οἱ δέ** · δηλ. σπουδαῖοι.—**διέλυσε** · γνωμικὸς ἀόρ. (= συνήθως διαλύει).—**ἄν...** ἔξαλεί-**ψειεν** · δυνητικὴ εὐκτική.—**πρέπειν** · ἐκ τοῦ ἥγονύμενος, τὸ δὲ εἶναι ἐκ τοῦ πρέπειν.—**ἀντιποιοῦμαί τινος** = οἰκειοποιοῦμαί τι· **ἀντιποιοῦμαί παιδείας** = λέγω δτι εἴμαι μορφωμένος.—**δῶρον** · κατηγρ.—τεκμήριον... **σημεῖον**, παράθεσις εἰς τὸ δῶρον.—πρὸς ὑμᾶς· πληθ. ἀν καὶ προηγεῖται : **σοι**.—**εὔνοια** = ἀγάπη.—**συνήθεια** = φιλία.—**συλλαμβάνω τινὶ** = βοηθῶ τινα.—**συναγωνίζομαί τινι** = συμπράττω, ὑποστηρίζω τινά.—**καιρὸς** = περίστασις.—**παιδεία** = ἀνωτέρα μόρφωσις.—**ἀκμὴ** = κατάλληλος περίστασις.—**φιλοσοφεῖν** · ἐκ τοῦ **ἀκμῆ** (**ἔστι**).—**φιλοσοφῶ** = σπουδάζω, ἐπιδιώκω ἀνωτέραν μόρφωσιν.—**ἐπανορθῶ τινα** = διορθώνω τινά, φέρω τινὰ εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν, διδάσκω τινά.

§ 4 - 5. **προτρεπτικοὶ λόγοι** = αἱ πρὸς μάθησιν ἀπαραίτητοι ὁδηγίαι. Ο Ἰσοκράτης ἐνταῦθα ἔχει ὑπ' ὅψιν του τοὺς σοφιστάς, οἱ ὅποιοι δὲν ἀπέβλεπον εἰς τὴν πραγματικὴν μόρφωσιν τῶν μαθητῶν των, ἀλλὰ ἡ προσπάθειά των ἔτεινε πρὸς τὴν ἐπίδειξιν· ἡ διδασκαλία των δηλ. εἶχε μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἐν τοῖς λόγοις δεινότητα, ὅπως ἀμέσως κατωτέρω λέγει ὁ Ἰσοκρ.—**οὐ μὴν** = ὅμως δέν.—**τὸ κράτιστον** (= τὸ ἀριστον) **τῆς φιλοσοφίας** · τοῦτο εἶναι ἡ ἡθικὴ ἔξιψωσις καὶ ἔξευγένισις.—**διατρίβω περὶ τι** = ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι εἰς τι.—

εἰσηγοῦμαί τινι = δόηγῶ τινα, διδάσκω τινά.—**δι' ὅν** = ἔκείνοις
δι' ὅν.—**ἡ ἐν τοῖς λόγοις δεινότης** = **ἡ ρητορικὴ δεινότης.**—**ἀ-**
σκῶ τι = **ἐπιτυγχάνω τι.**—**τὰ ἥθη** = **κατὰ τὰς συνηθείας.**—**τρόπος** =
χαρακτήρ. — πέφυκα = **ἐκ φύσεώς εἰμι.**—**ἔκείνων** = **δηλ.** τῶν συγ-
γραφόντων τοὺς προτρεπτικούς λόγους.—**παρακαλῶ τινα** = **προσκα-
 λῶ,** παρακιῶ, προτρέπω τινά.—**παράκλησις** = **προτροπή τις.**—**εὐ-**
ρίσκω τι = **μὲ κόπον ἔξευρίσκω τι.**—**παραίνεσις** = **συμβούλη.**—**γρά-**
φω = **γράφω χωρὶς νὰ προσέχω νὰ κρατήσω τὸν λόγον τεχνικόν,** ἀ-
φροντίστως γράφω, φιλικῶς γράφω.—**εύροντες...** **γράψαντες** = **εἰς**
τὰς λέξεις ταύτας εύρισκεται **ἡ ἐνταῦθα παρατηρουμένη ἀντίθεσις** ὃ
'Ισοκράτης δηλ. δὲν προσεπάθησε νὰ γράψῃ ρητορικὸν λόγον ἀλλ'
ἀπλῆν φιλικὴν παραίνεσιν.—**τοὺς νεωτέρους** = **ἀντὶ τοὺς νέους.**—
διμιλῶ τινι = **συναναστρέφομαι μέ τινα.**—**οἰκονομῶ τὸν βίον** = **κυ-
 βερνῶ τὸν βίον.**—**ἔφικνοῦμαί τινος** = **ἐπιτυγχάνω τι.**—**γνησίως** =
πραγματικῶς.—**ἥς** = **δηλ.** ἀρετῆς.—**βέθαιος** = **ἀσφαλής,** μόνιμος.

§ 6 - 8. **ἀνήλωσε...** **ἔμάρανε.** πρβλ. ἐν § 1 : **διέλυσε.**—**ἔξου-**
σία = **δικαίωμα.**—**ρᾶθυμία** = **δύνηρία.**—**παρασκευάζω** = **παρέχω.**—
παρασκευάζων... **παρακαλῶν.** μτχ. αἴτιολ.—**ῳφέλησε...** **ἔβλαψε**
κ.τ.λ. πρβλ. ἐν § 1 : **διέλυσε.**—**τῶν ἀσκούντων.** (ἐνν. τὸ σῶμα) =
τῶν ἀσκουμένων.—**ἐπισκοτέω-ῶ τινι** = **ἐπιρρίπτω σκότος εἰς τι.**
ἐπισκοτῶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις = **γίνομαι ἐμπόδιον εἰς τὴν**
ἐπιμέλειαν καὶ ἀσκησιν τῆς ψυχῆς (τοῦ πνεύματος).—**οἵς: παρ'** **οἵς.**
δηλ. ἀνθρώποις.—**ἀκιβδήλως** = **γνησίως.**—**διάνοια** = **νοῦς.**—**συναυ-**
ξηθῆ = **αὐξηθῆ σὺν ταῖς διανοίαις.**—**δυνατὰ καθιστᾶσα,** ἐνν. **τοῖς**
ἀρετὴν κεκτημένοις.—**δύνος** = **δύνηρία.**—**φόγον...** **ἔπαινον.** κα-
τηγρ. καθιστᾶσα... **ὑπομένουσα...** **ἥγουμένη.** μτχ. αἴτιολ.—**ἔρ-**
γον = **κατόρθωμα.**—**οἵς...** **τοῖς ἔργοις.** **σχῆμα καθ'** **ὅλον καὶ μέ-**
ρος. ἀντὶ : **ῶν...** **τοῖς ἔργοις.**—**τρόποι** = **ἥθη.**—**χαρακτήρ εὔδο-**
ξίας = **σφραγίς, τύπος, γνώρισμα καλῆς φήμης.**—**ἐπιβάλλω τινί τι** =
ἐπιχύνω, ἐπιχαράττω εἰς τινά τι. 'Η μεταφορὰ ἐλήφθη ἀπὸ τὰ νομί-
σματα.—**τόν...** **χρόνον,** **ὑποκυμ.** εἰς τὸ δύνασθαι.—**ἔκείνοις,** ποιητ.
 αἴτιον.

§ 9 - 10. **οὐ μὴν ἄλλὰ (=οὐ μὴν ἐκ τῶν 'Ηραικέους καὶ**
Θησέως ἔργων ἔστι σοι καταμαθεῖν, ἄλλὰ καὶ): **κάμνει ἵσχυρὰν**
ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα καὶ προσθέτει νέον τι.—**προαιρεσις** =

ἐπιθυμία, φρόνημα, ἀρχή.—**δλιγωρῶ τινος** = παραμελῶ τι.—**τοῖς πόνοις...** τῇ ψυχῇ, δοτ. τροπική: τῇ ψυχῇ ὑπέμενε = περιφρονῶν τοὺς κινδύνους διὰ τῆς ψυχῆς συγχρόνως ἐξήσκει αὐτήν.—**παρακαίρως** = ὑπερμέτρως.—**τὰ ὑπάρχοντα** = ἡ περιουσία.—**ταπεινῶς** = πτωχικά.—**κοινὸς τοῖς φίλοις** = ὁ ἀνήκων εἰς τοὺς φίλους, ὁ μὴ διακρίνων τὸν ἔαυτόν του ἀπὸ τοὺς φίλους.—**θαυμάζω τινὰ** = ἐκτιμῶ τινα.—**σπουδάζω περὶ τινα** = σπουδαίως καὶ σοβαρῶς ὑποστηρίζω τινὰ (προσπαθῶ νὰ ὠφελήσω τινὰ) = ἐπιζητῶ τὴν φιλίαν τινός.—**οἱ γένει προσήκοντες** = οἱ συγγενεῖς.—**έταιρεία** = φιλία.—**προσίρεσις** = αὐθόρμητος κλίσις.

§ 11 - 12. ἐπιλείπει με δ χρόνος = μοῦ λείπει ὁ καιρός, δὲν μοῦ ἀρκεῖ ὁ καιρός.—**ἔκεινου**, δηλ. τοῦ Ἰππονίκου.—**τὸ ἀκριβές** = ἡ ἀκριβής ἐξιστόρησις.—**φύσις** = φυσικὰ προτερήματα.—**ἔκφέρω τι** = παρέχω τι, ἀναφέρω τι.—**ἡμᾶς...** δηλώσομεν... ἐξενηγόμαχεν· ὁ Ἰσοκρ. μετεχειρίσθη πληθ. ἐπὶ τὸ μεγαλοπρεπέστερον.—**πρὸς ὅν** (δηλ. τὸν Ἰππόνικον) = συμφώνως πρὸς τὸν βίον τοῦ ὅντοίου.—**παράδειγμα** = πρότυπον.—**ἡγησάμενον...** γιγνόμενον, χρν. μτχ.—**ζηλωτής** = θαυμαστής.—**αἰσχρὸν** = ἐντροπή.—**γραφεύς** = ζωγράφος.—**ἀπεικάζω** = ζωγραφίζω.—**ἡγοῦμαι** = ἔχω ὑπ' ὅψιν μου.—**ἀσκεῖν** = πρβλ. ἐν § 6: τῶν ἀσκούντων.—**σκοπῶ**, ὅπως γενήσομαι = ἐξετάζω, κοιτάζω πῶς θά...—**ἐπιτήδευμα** = κατόρθωμα.—**τὴν γνώμην**, αἰτ. τοῦ κατά τι.—**διατίθεμαι τὴν γνώμην** = σκέπτομαι.—**οὕτω** = δηλ. ὅτι πρέπει τις νὰ ἀμίλλάται πρὸς τοὺς ἀρίστους.—**ἀκούσματα** = μαθήματα.—**πληροῦμαί τινος** (μτφ.) = διδάσκομαι τι.—**σπουδαῖος λόγος** = ἥθικὸς λόγος.—**πέφυκα** (μετ' ἀπαρμφ.) = ἔχω φυσικὸν ιδίωμα (νά...).—**ὑποτίθεμαι τινι** = συμβούλεύω τινά.—**ἐπιδίδωμι πρός τι** = προκόπτω εἰς τι.—**εὔδοκιμῶ** = ἐπιτυγχάνω, ἀποκτῶ ὑπόληψιν.

B'. Αἱ ἐπὶ μέρους διδασκαλίαι (παραινέσεις) τὰς ὅποιας ὁ Ἰσοκράτης ἤθελε νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δημονίκου (§§ 13 - 43).

§ 13 - 18. **τὰ πρὸς τοὺς θεούς**, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς· **εὔσεβῶ τὰ πρός...** = εἶμαι εὔσεβής πρὸς τοὺς θεούς.—**ἔμμενω τινὶ** = μένω πιστὸς εἰς τι, τηρῶ τι.—**ἔκεινο**, δηλ. τὸ θύειν.—**καλοκαγαθία τῶν τρόπων** = χρηστότης τῶν ἥθῶν.—**δαιμόνιον** = θεός.—**πόλις** = πόλιται.—**περὶ τινα** = πρὸς τινα.—**τοὺς γονεῖς** = μετεχειρίσθη πληθυ-

τικόν, ἀν καὶ ὁ Ἰππόνικος εἶχεν ἀποθάνει, διότι τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς καθήκοντα δὲν ἔπαινον καὶ μετὰ θάνατον.— ἀσκῶ τι = καταγίνομαι εἰς τι.— τὰ πρὸς τὸ σῶμα γυμνάσια = αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις.— τὰ πρὸς τὴν ρώμην = τὰ συντείνοντα, τὰ συντελοῦντα πρὸς τὴν ρώμην.— λήγω τινὸς = παύω ἀπό τι.— πονῶ = κοπιάζω.— δυνάμενος, ἐναντ. μτχ.— προπετής = ἀκράτητος, ἀναιδῆς.— στέργω τι = ἀγαπῶ τι.— ἀποδέχομαι τι = παραδέχομαι τι, εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.— μανικός, γίνεται ἐκ τοῦ μανία (μαίνομαι).— σύνηνος = σκεπτικός.— τούτοις· δοτ. δργαν.— τῶν νεωτέρων· πρβλ. ἐν § 5 : τοὺς νεωτέρους.— κρατοῦμαι = περιορίζομαι.— μηδέποτε μηδέν· ἡ διπλῆ ἄρνησις φανερώνει ἔμφασιν.— ποιήσας· ὑποθ. μτχ.— συνειδήσεις· ἐπικός καὶ ἰωνικός τύπος· ὁ ἀττικὸς μέλλων τοῦ οἴδα εἰναι εἴσομαι.— ἡ μετὰ δόξης ἥδονή = ἡ τιμία ἥδονή.— θηρεύω = ἐπιδιώκω.— εὐλαβοῦμαι τι = φοβοῦμαι τι.— δόξα = φήμη, ἡ κοινὴ γνώμη.— δόκει = ἥγοῦ. (πρβλ. § 12).— λήσων· μέλλ. τοῦ ρ. λανθάνω (τινά) = διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος.— παραυτίκα=πρὸς στιγμήν.— κρύψης· ἐνν. τὸ ποιεῖν, τὴν πρᾶξίν σου.— δρφθήσει· παθ. μέλλ. τοῦ δρῶμαι = γίνομαι φανερός.— ἐπιτιμῶ τινί τι = ἐπιπλήττω, κατηγορῶ τινα διά τι.— πράττουσι· ὑποθ. μτχ.— μελέτη = ἐπιμελής ἀσκησις.— ἐπιστήμη = σπουδή, ἐπιστημονική ἐργασία· μελέταις.. ἐπιστήμαις· ὁ πληθ. φανερώνει τὰ διάφορα εἰδή τῆς μελέτης, ἐπιστήμης.— ἀκούσαντα (ἐνν. τινά)· χρν. μτχ.— καταναλίσκω τι = ἔξοδεύω, ἀφιερώνω τι.— φιληκοῖα = ἐπιμελής ἀκρόασις. ‘Ο Ισοκράτης ἐνταῦθα συνιστᾷ νὰ φοιτοῦν οἱ νέοι εἰς διαφόρους διαλέξεις πρὸς μόρφωσίν των, δταν δὲν ἔχουν ἄλλην ἐργασίαν.— τοῖς ἄλλοις· ποιητ. αἴτιον.— τὰ εὑρημένα=δσα εὑρέθησαν.— μανθάνειν (ἐνν. σέ)· ὑποκείμ. εἰς τὸ ἀπρόσωπον συμβήσεται.

§ 19 - 23. τῶν ἀκουσμάτων· πρβλ. § 12.— πολλά· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀκουσμάτων.— πολλὰ πολλῶν· παρήχησις.— ἀπολείπει = ἀπολείπουσι (ἀμτβ.) = μᾶς ἀφήνουν.— κατοκνῶ = δυσκολεύομαι, παραμελῶ.— ἐπαγγέλλομαι (ποιεῖν τι) = ὑπισχνοῦμαι, εἴμαι ἵκανός νά...— πλείω κατηγρ. εἰς τὸ οὔσιαν· οὔσια = περιουσία.— τοὺς νεωτέρους· πρβλ. § 5.— ἡ κατὰ γῆν πορεία = τὸ κατὰ ξηρὰν ταξίδι.— ἐπὶ τῷ... καταστῆσαι· σημαίνει τὸν σκοπόν.— τρόπος = συμπεριφορά.— φιλοπροσήγορος = εὐγενής.— εὐπροσήγορος = καταδεκτικός.— προσφωνῶ τινα = χαιρετίζω τινά.— ἐντυγχάνω τινὶ τοῖς

λόγοις = συνδιαλέγομαι μετά τινος.— ἡδέως ἔχω πρός τινα = εἶμαι εύνους, τὰ ἔχω καλὰ μὲν ἔνα.— χρῶμαί τινι = συναναστρέφομαι τινα.— ἀπεχθῆς = μισητός.— ἔντευξις = συνέντευξις, ἐπίσκεψις.— τοῖς αὐτοῖς · δηλ. ἀνθρώποις.— πλησμονὴ = κόρος, χορτασιά.— ὅπως ἀν..., τελική πρότασις.— ικρατοῦμαι ὑπό τινος = ἄρχομαι, κυριεύμαι ὑπό τινος.— κέρδους... λύπης · ἐπεξήγησις τοῦ τούτων... πάντων.— τοιοῦτος (δηλ. ἐγκρατής), ἐνν. ἐν τῷ κέρδει.— δι' ὅν = ἐκεῖνα δι' ὅν.— εύδοκιμῶ · πρβλ. § 12.— εύπορῶ = γίνομαι εὔπορος, πλούσιος.— τῇ δ' ὅργῃ... ἔχης = ἐν δὲ τῇ ὅργῃ... ἐάν ἔχῃς.— παραπλησίως ἔχω πρός τινα, ὕσπειρ... = διατίθεμαι, φέρομαι πρός τινα παρομοίως, ὅπως...— ἀμαρτάνοντα · χρν. μτχ.— τὰ τερπνὰ (οὐσιαστικῶς) = αἱ διασκεδάσεις.— αἰσχρόν · ἐνν. εἴναι · ὑποκμ. δὲ αὐτοῦ τὰ ἀπαρμφ. ἀρχειν... δουλεύειν.— ὑπολαμβάνω = νομίζω.— τὰ πονηρὰ (οὐσιαστικῶς) = αἱ δυστυχίαι, αἱ λῦπαι.— ἐπιβλέπω τι = παρατηρῶ τι.— ὅν · κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ὑπομιμνήσκης · ὁμαλώτερον θὰ ἦτο : ὑπομιμνήσκης σεαυτὸν ἀνθρωπὸν ὄντα · ἀλλ' ἐνταῦθα ἡ μτχ. συνεφώνησε πρὸς τὸ ὑποκείμενον σὺ καὶ ὅχι πρὸς τὸ ἀντικείμ. σεαυτόν.— τηρῶ τι = φυλάττω τι.— παρακαταθήκη = πᾶν ὅ, τι ἐμπιστεύεται τις εἰς ἄλλον πρὸς φύλαξιν · παρακαταθήκη λόγων = τὸ ἐμπιστευθὲν μυστικόν.— παρέχομαι τι = παρουσιάζω, ἐπιδεικνύω, ἔχω τι.— ἀγαθὸς ἀνήρ = ἐνάρετος, ὅπως πρέπει ἀνθρωπος.— τὰ ἀπόρρητα = τὰ μυστικά.— σιωπᾶσθαι · ἐκ τοῦ ἀπροσώπου συμφέρη, εἰς τὸ δόποῖον ἀναφέρονται καὶ αἱ προσωπ. δοτ. σοὶ... κάκείνοις.— ἐπακτὸς δρόκος = ὁ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐπαγόμενος, ἐπιβαλλόμενος.— πρόφασις = λόγος, αἵτια.— αἵτια = κατηγορία.— ἀπολύων... διασώζων · μτχ. ὑποθ.— ἐνεκα χρημάτων · τελικὸν αἵτιον (= γιὰ χρήματα).— εὑροκῶ = ὁρκιζόμενος λέγω τὴν ἀλήθειαν.— ἐπιορκῶ = ὁρκιζόμενος λέγω ψεύδη.— φιλοχρημάτως ἔχω = εἶμαι φιλοχρήματος.

§ 24 - 28. χρῶμαί τινι = μεταχειρίζομαι τινα, φέρομαι πρός τινα.— ἐκείνους · δηλ. τοὺς πρότερον φίλους.— διαμένειν · ἐνν. φίλος.— ἔχειν... μεταλλάττειν · ἐνν. τινὰ (ὑποκμ.).— πειρῶμαί τινος = δοκιμάζω τινά.— ἐταῖρος = σύντροφος, γνωστός, φίλος ἀδοκίμαστος.— τοῦτο · δηλ. τὸ πειρᾶσθαι τῶν φίλων.— δεόμενος · ἐναντιωμ. μτχ.— τὸ δεῖσθαι = τὸ ἔχειν ἀνάγκην.— δῆτὰ = ὅσα δύνανται νὰ λεχθοῦν.— ὡς ἀπορρήτων = ὡς περὶ ἀπορρήτων.— μηδέν · σύστοιχον ἀντικμ.—

ἐπιστήσει· μέλλ. τοῦ ρ. ἐπίσταμαι τι = γνωρίζω, μανθάνω τι.—**περὶ** τὸν βίον = κατὰ τὸν βίον.—**κοινωνία** = συμμετοχή.—**βασανίζω** τι = δοκιμάζω τι.—**οὕτω** = τότε.—**χρῶμαί τινι** = ἔξυπηρετῶ τινα.—**τὰς δεήσεις**· ἵνα δηλ. βοηθήσης αὐτούς.—**αὐτεπάγγελτος** = αὐτόκλητος, μὲ λδικήν σου πρωτοβουλίαν.—**καιρός** = κακή περίστασις, δυστυχία.—**νικῶμαί τινος** = ὑπολείπομαί τινος, εἶναι κατώτερός τινος· συνώνυμον τὸ **ἥττῶμαί τινος**· τὰ ρήματα ταῦτα συντάσσονται μετὰ γεν. ὡς ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικήν.—**ταῖς κακοποιίαις...** ταῖς εὑρεγεσίαις· δοτ. τοῦ κατά τι.—**αἰσχρόν...** κακοποιίαις· ἡ συμβουλὴ αὗτη δὲν εἶναι καὶ χριστιανική, διότι ὁ Χριστὸς ἐδίδαξεν « ἀγαπᾶτε τοὺς ἔχθροὺς ὑμῶν... καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς » (Ματθ. Ε', 44).—**ἀποδέχομαί τινα** = ἐγκρίνω τινά, εὐχαριστοῦμαι μὲ τινα.—**δυσχεραίνω** ἐπὶ τινὶ = λυποῦμαι διά τι.—**ἀτυχῶ**· ἀντίθετον : καλῶς πράττω.—**πρὸς τούς...** = ἐνώπιον τῶν παρόντων (φίλων).—**ἀπόντων**· χρον. μτχ.—**τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα**· πρβλ. ἐν § 13 : **τὰ πρὸς τοὺς θεούς.**—**καλλωπιστής** = ὁ ἀγαπῶν τὸν περιττὸν στολισμόν.—**ἔστι·** ἐνν. **ἴδιον.**—**τὸ περιέργον** = ὁ περιττὸς στολισμός, ἡ ἐπίδειξις.—**τὴν ὑπερβάλλουσαν** (ἐνν. **τὸ μέτρον**) = τὴν ὑπερβολικήν.—**ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων...** ἀπόλαυσιν· τὸ νόημα : νὰ μὴ θεωρῆς εὐτυχίαν σου τὴν ἀπόκτησιν πολλῶν ἀλλὰ τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν ὑπαρχόντων.—**σπουδάζω** περὶ τι = δεικνύω προθυμίαν εἰς τι, θέλω νὰ ἀποκτήσω τι.—**ῶσπερ...** ἀν κτήσαιτο = ὕσπερ πάσχοι ἃν τις, εἰ κτήσαιτο ἵππον καλόν.—**ἐπιστάμενος**· ἐναντιωμ. μτχ.—**πλούτος** = περιουσία.—**κατασκευάζω** τι = ποιῶ, κάμνω τι.—**ἔστι·** ἐνν. **ὁ πλοῦτος.**—**ἀπολαύω** τινὸς = μεταχειρίζομαι τι μὲ ἐλευθεριότητα.—**κτῶμαί τι** = ἀποκτῶ προσδοσφόρα κτήματα. 'Ο **Ίσοκράτης** ἐνταῦθα συμβούλευει νὰ φροντίζωμεν, ὥστε ἡ περιουσία μας νὰ εἶναι χρηματικὴ καὶ κτηματική.—**δυοῖν ἔνεκεν** = διὰ δύο λόγους.—**ζημία** = πρόστιμον (ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου).—**ἐκτίνω τι** = πληρώνω τι. Τὸ πρόστιμον ἔπρεπε νὰ πληρωθῇ, ἀλλως συνεπήγετο ἀτιμίαν.—**πρὸς τὸν ἄλλον.**· ὅ ἐμπρόθετος προσδιοισμὸς σημαίνει ἀναφοράν.—**μηδέν·** ἐπιτείνει τὸ **ὑπερβαλλόντως.**—**στέργω τι** = εὐχαριστοῦμαι μὲ κάτι, ἀρκοῦμαι εἰς τι.

§ 29 - 33. παρ' ἀνδρί· πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ διφειλομένην.—**σιτίζω τινὰ** = τρέφω τινά.—**τοὺς διδόντας**· ἐνν. **τροφήν.**—**τοὺς ὡ-**

φελοῦντας... βλάπτοντας· ἐνν. αὐτούς.— πιστευθέντες· ὑποθ. μτχ.— τῶν φίλων· γεν. διαιρετ.— χαρίζομαι τινι = εὐχαριστῶ τινα, γίνομαι εὐάρεστος εἰς τινα.— πρὸς τὸ φαυλότατον = πρὸς μεγίστην βλάβην σου.— πρὸς τὸ βέλτιστον = πρὸς μεγίστην ὡφέλειάν σου.— ἀπεχθάνομαι τινι = γίνομαι μισητὸς εἰς τινα.— οὐχ ἔξεις... = δὲν θὰ ἔχῃς ἔκεινους, οἱ διοῖοι, χωρὶς νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὄψιν ὅτι θὰ τοὺς μισήσῃς, θὰ σὲ συμβούλεύσουν πρὸς τὸ καλόν σου.— σεμνὸς = ὑπερήφανος, ἀκατάδεκτος· ἀντίθετον: ὁμιλητικός.— δῆγκος = ὑπερηφάνεια.— καρτερῶ τι = ὑπομένω τι.— δύσερις (- ιδος) = ἐριστικός, γκρινιάρης, δύστροπος.— ὥν... ἀπαντῶν... εἴκων... ἐπιπλήττων... κτλ. μτχ. ὑποθ.— τραχέως = μὲ ἀπότομον τρόπον.— θυμουμένοις... πεπαυμένοις, χρν. μτχ.— σπουδάζω = σπουδαιολογῶ.— παρὰ τὰ σπουδαῖα = εἰς τὰς σπουδαίας περιστάσεις.— χαρίζομαι χάριτάς τινι = κάλυνω εὐεργεσίαν εἰς τινα.— ἀχαρίστως = χωρὶς καλὸν τρόπον.— ποιοῦντες· ἐνν. χάριν.— ἀηδῶς = δυσαρέστως.— ὑπουργῷ τινι = προσφέρω ὑπηρεσίαν εἰς τινα.— φιλαίτιος = φιλοκατήγορος.— φιλεπιτιμητής = ὁ ἀγαπῶν νὰ κάλυνῃ παρατηρήσεις.— παροξυντικός = ἔξερεθιστικός.— συνουσία = συναναστροφή.— ἔξανίσταμαι = σηκώνομαι καὶ φεύγω.— ἀποβάλλω τι = χάνω τι.— διαμαρτάνω τινὸς = χάνω τι, στεροῦμαι τινος.— εὔθύνω τι = κυθερώνω τι, διευθύνω τι.— πολλά· σύστοιχον ἀντικυμ.— τῷ... εἶναι... τῷ... ἀπολαύειν· δοτ. τοῦ τρόπου.— φρονῶ ἀθάνατα = σκέπτομαι ὡς ἀθάνατος.— μοχθηρὸς = κακός, ἐλαττωματικός.— κερδαίνοντες· τροπ. μτχ.— προσεζημίωσε· πρβλ. ἐν § 1: διέλυσε.— πολλάκις γάρ ὥν... ἔδοσαν = πολλάκις γάρ τοῖς ἔργοις (ὅργαν.) ἔδοσαν τὴν τιμωρίαν τούτων, ὥν ἐλύπησαν (τοὺς ἄλλους) τοῖς λόγοις· ὥν· καθ' ἔλξιν, ἀντὶ ἂ = δι' ὅσα.— οὖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ περὶ αὐτῶν.— τοὺς ἀπαγγελοῦντας· ἐνν. τοῦτο αὐτοῖς· ἡ κατὰ μέλλοντα μτχ. μετὰ τοῦ ἀρθρου σημαίνει τὸν μέλλοντα ἀσφαλῶς νὰ πράξῃ τι.

§ 34 - 39. παραδείγματα· κατηγορ.— τὸ ἀφανές· δηλ. τὸ μέλλον.— ἔχει τὴν διάγνωσιν = διαγνωνώσκεται.— εύτυχίαν... εύβουλίαν· ὑποκείμ. τοῦ εἶναι.— ὥν (ἀν), γένους οὐδ.— ἀνακοινώσασθαι· ἐνν. ταῦτα, δηλ. περὶ ὧν ἀνισχύνη...— παρρησιάζομαι = ἐλεύθερα ὁμιλῶ.— καταφανῆ ποιῶ ἔμαυτὸν = καθιστῶ τὸν ἔκυτόν μου φανερόν, φανερώνω τὰς πραγματικάς μου διαθέσεις (καὶ ἐπομένως ἔκτι-

θεμαὶ εἰς τοὺς φίλους μου).—τῶν σεαυτοῦ· ἐνν. πραγμάτων.—συμβούλῳ· κατηγρ. εἰς τὸ τινί.—ἐπιτήδευμα = πρᾶξις.—ἀποδέχομαι τινα = ἀγαπῶ τινα.—ζηλόω - ω τινα = μιμοῦμαι τινα.—τρόπος = βίος, διαγωγή.—θαυμάζω τινὰ = ἔκτιμῶ, περιποιοῦμαι τινα.—ἀρχὴ = δημοσία θέσις, ἀρχή.—ῶν = δι' ὅσα.—ἀνατίθημι τὰς αἰτίας τινὶ = ἐπιρρίπτω εἰς τινα τὰς κατηγορίας (εὐθύνας).—αἱ κοινai ἐπιμέλειαι = αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι.—παρίσταμαι τινὶ = ὑποστηρίζω τι.—πράττουσι· μτχ. χρν.—ἔχων, κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ἀνέχου.—ἐπιείκεια = μαλακότης, εὐγένεια.—μᾶλλον ἀποδέχομαι τι = προτιμῶ τι.—τελευτήσασι δόξαν· ἀντικμ. εἰς τὸ παρασκευάζει.—μέτεστι τινὶ τινὸς = μετέχει τις τινός.—τοῖς μοχθηροῖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀδύνατον (ἐνν. ἐστί).—μεταλαμβάνω τινὸς = λαμβάνω μέρος ἐκ τινος.—τῶν κερδαινόντων· γεν. διαιρ.—μηδὲν ἄλλο· αἵτ. τοῦ κατά τι.—οὖν = τούλαχιστον.—ἔλπισι· δοτ. τοῦ κατά τι.

§ 40 - 43. τὰ περὶ τὸν βίον = τὰ ἀφορῶντα τὸν βίον (σου).—μέγιστον... σώματι = νοῦς ἀγαθὸς ἐν σώματι ἀνθρώπου (ἐστὶ) μέγιστον (πρᾶγμα) ἐν ἐλαχίστῳ.—τῷ σώματι... τῇ ψυχῇ· δοτ. τοῦ κατά τι.—τὰ δόξαντα = τὰ ἀποφασισθέντα.—ἐπισκοπῶ τι = ἐξετάζω τι.—προτρέχει· πολλοὶ δύμιλοῦν, πρὶν σκεφθοῦν· εἶναι οἱ λεγόμενοι ἐπιπόλαιοι, οἱ δόποιοι πολλάκις ἐκτίθενται εἰς κινδύνους. Τὸ «μὴ προτρεχέτω ἡ γλῶσσα τοῦ νοῦ» εἶναι ἀπόφθεγμα τοῦ Λακεδαιμονίου Χίλωνος, ἐνδὲ τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἐλλάδος.—δύο... καιροὺς = δύο (καιρούς) ποιοῦ καιρούς τοῦ λέγειν = δύο περιστάσεις νὰ θεωρῆσως καταλλήλους περιστάσεις τοῦ νὰ δύμιλης.—ἢ περὶ ὅν... ἢ..., ἐπεξήγησις τοῦ δύο (καιρούς).—περὶ ὅν = περὶ τούτων ὅ.—ἐν τούτοις· δηλ. τοῖς καιροῖς.—σιγᾶν· ἐνν. τινά.—οὕτω· δηλ. ἀν νομίζης.—εύτυχῶν... δυστυχῶν· μτχ. χρν.—ἐπί τινι = διά τι.—ἀποκρύπτειν... περιπατεῖν· ὑποκμ. τινά.—ἀδοξία = ἔλλειψις δόξης, ἀφάνεια.—κατὰ τὴν ἀσφάλειαν = ἐν ἀσφαλείᾳ, ἀσφαλῶς.—κινδυνεύειν· ὑποκμ. σε (ἐννοούμενον ἐκ τῆς δοτ. προσωπικῆς σοι).—αἰσχρός = ὁ προξενῶν αἰσχος.—κατακρίνω τινός τι = καταδικάζω τινὰ εἰς τι.—τὸ τελευτῆσαι = ἡ τελευτή, ὁ θάνατος.—ἀπονέμω τινί τι ἴδιον = δίδω εἰς τινά τι ὡς ἴδιαίτερον προνόμιον.

Γ'. Ἐπίλογος. Ὁ Ἰσοκράτης ἐξηγεῖ διατί ἔδωκε πολλὰς συμβουλὰς μὴ ἀρμοζούσας εἰς τὴν ἥλικαν τοῦ Δημοτίκου, ἐπαινεῖ τὰς διαθέ-

τεις αὐτοῦ καὶ τὸν προτρέπει νὰ μεταχειρίζεται πρὸς ἡθικὴν ἐξύψωσιν καὶ ἔξενγένεσιν τον καὶ ταύτας καὶ τὰς συμβουλὰς παντὸς ἄλλου (§§ 44-52).

§ 44-45. εἰ πρέπει, πλαγ. ἐρώτ.· τὸ εἰ = ὅτι (αἰτιολ.), διότι προηγεῖται τὸ ρ. θαυμάζω.—πολλά· ὑποκρ. εἰς τὸ πρέπει.—πρὸς τὴν... ἡλικίαν = ὡς πρὸς τὴν ἡλικίαν, εἰς τὴν (σημερινὴν) ἡλικίαν.—πραγματεία = ἐργασία, σύγγραμμα.—ἐκφέρω τι = ἐκφράζω, διατυπώνω, δίδω τι.—τούτων· δηλ. τῶν συμβουλῶν.—ἐντεῦθεν· δηλ. ἐκ ταύτης τῆς πραγματείας.—ταμεῖον = ἀποθήκη.—προφέρω τι = ἔξάγω τι εἰς τὸ μέσον.—δεῖν... ὥν = δεῖν παραλιπεῖν μηδὲν ὥν (γεν. διαιρ.).—χάριν ἔχω τινὶ = χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα.—διαμαρτάνω τινὸς = ἀποτυγχάνω εἰς τι.—ἥσ. καθ' ἔλξιν ἐκ τοῦ δόξης, ἀντὶ ἥν.—τῶν ἄλλων· ἐνν. ἀνθρώπων.—τῶν ἄλλων... τῶν σιτίων... τῶν φίλων· γεν. διαιρ.—χαίροντας... πλησιάζοντας· κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ εύρησομεν.—χαίρω τινὶ = εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—γιγνώσκω τούναντίον = σχηματίζω ἐναντίαν γνώμην.—τούτων· δηλ. τῶν πλείστων ἄλλων ἀνθρώπων.—τὸν ἐπιτάττοντα, τούτον· ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία μετὰ τὴν μετοχὴν ἐπαναλαμβάνει καὶ ἔξαρει τὸ ὑπὸ τῆς μετοχῆς δηλούμενον.—τῶν ἄλλων· γεν. διαιρ.

§ 46-49. παροξύνομαι ποιεῖν τι = παρακινοῦμαι νά...—ἐκ τούτων· δηλ. τῶν καλῶν ἔργων.—καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν = καὶ ἐν τῷ ἀγαπᾶν τὰς πλησμονάς.—πλησμονὴ = ἡ κατὰ κόρον ἀπόλαυσις.—παραπέπηγά τινι (ἐνεργ. πρκμ. β' ὡς μέσ. τοῦ ρ. παραπήγνυμι) = (μτφρ.) παρακολουθῶ τινα.—τὸ φιλοπονεῖν = ἡ φιλοπονία (πρβλ. τὸ ῥαθυμεῖν = ἡ ῥαθυμία).—ἡ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονία = ἡ μετὰ ζήλου ἐνασχόλησις εἰς τὴν ἀρετὴν.—βεβαιοτέρας· ἐνν. τῶν ἐκ τῶν ἡδονῶν τέρψεων.—κάκει· δηλ. ἐν τῇ ῥαθυμίᾳ.—ἐνταῦθα· δηλ. ἐν τῇ φιλοπονίᾳ.—ἥσθεντες· χρον. μτχ.—ἔλυπήθησαν· πρβλ. ἐν § 1: διέλυσε.—οὕτω... ὡς = τόσον... ὅσον.—τὰ ἀποβαίνοντα = τὰ ἀποτελέσματα.—διαπονοῦμεν· ἡ πρόθ. διὰ = διαρκῶς, ἔξ ἀρχῆς μέχρι τέλους. 'Ενταῦθα δ' Ίσοκράτης διδάσκει ὅτι δ' ἀνθρωπος μόνον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα ἀποβλέπει.—ἐνδέχεται = ἔξεστι = εἰναι ἐπιτετραμμένον.—τὰ τυχόντα = δ', τι τύχη.—εύθὺς = εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς.—ὑπόθεσις = βάσις.—ούχ οἶόν τε· ἐνν. ἔστι.—ἢ ἔχειν = εἰ δὲ ἴμῃ (ἐνν. ἀνάγκη ἔστι) ἔχειν.—οὕτω... ὡς· πρβλ. § 47.—ἐπιεικῆς = κό-

σμιος, καθώς πρέπει ἄνθρωπος.— εἰκότως· ἐνν ποιοῦντες ταῦτα.— δησι· ἐπίρρ. χρν.— ἡ πού γε... φήσομεν = βεβαίως, ἀληθῶς, κατὰ μείζονα λόγον θὰ εἴπωμεν.— ἔλαττοῦμαι = εἶμαι κατώτερος, μειονεκτῶ.— ἀν... ὑπολάβοιμεν· δυνητικὴ εὔκτ.— τοὺς τοιούτους· δηλ. τοὺς φαύλους.— ὑπολαμβάνω τινὰ = θεωρῶ, νομίζω τινά.— ἡ μέν· δηλ. τύχη.— οἱ δέ· δηλ. φαῦλοι.

§ 50 - 52. δητα· ἐνν. τινὰ (μηχ. ἐναντιωματική).— στοχάζομαι τινος = ἐξετάζω τι.— κάκείνους· δηλ. τοὺς θεούς.— ἐπὶ τοῖς = ἐν τοῖς.— πῶς ἔχουσι· πλαγ. ἐρώτ. ἐκ τοῦ δηλῶσαι· πῶς ἔχω πρός τινα = πῶς διάκειμαι πρός τινα.— γάρ· διασαφητικός.— Τάνταλος· βασιλεὺς τῆς ἐν Μ. Ἀσίᾳ Φρυγίας, υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Πλουτοῦς, πατήρ τοῦ Πέλοπος καὶ τῆς Νιόβης. Ἐπειδὴ ἐτεμάχισε τὸν υἱόν του Πέλοπα καὶ παρέθεσεν εἰς τοὺς θεούς ως φαγητόν, ἐφρίψθη εἰς τὸν Τάρταρον καὶ κατεδικάσθη εἰς αἰωνίαν δίψαν καὶ πεῖναν· ὑπῆρχον μὲν πρὸ αὐτοῦ ἀφθονον δύδωρ καὶ ὀπωροφόρα δένδρα, ἀλλὰ μόλις ἐπλησίαζεν ἀπεμακρύνοντο αὐτοῦ.— κολάζω τινὰ = τιμωρῶ τινα.— οἰς = τούτοις· ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως ίσοδυναμεῖ μὲ δεικτικήν· (διὰ τοῦ οἰς ἐννοεῖ τὰς εἰς τὸν παρόντα λόγον ἀναφερομένας συμβουλάς); τὸ οἰς ἀντικρ. — παραδείγμασι· κατηγρ. εἰς τὸ χρωμένοις· — ἐμμένω τινὶ = μένω σταθερός εἰς τι.— τῶν ποιητῶν... τῶν σοφιστῶν· γεν. κτητικαί.— σοφιστής = σοφός.— καθιζάνω ἐπὶ τινὶ = ἐπικάθημαι εἰς τι.— μηδενὸς ἀπείρως ἔχω = τίποτε δὲν ἀφήνω ἀδοκίμαστον, τὰ πάντα δοκιμάζω.— ἐκ ταύτης = διὰ ταύτης.— μόλις = μὲ δυσκολίαν.— ἐπικρατῶ τι (σπανίως μὲ αἰτ. ἀντὶ ἐπικρατῶ τινος) = ὑπερτερῶ, κατανικῶ τι.— αἱ ἀμαρτίαι τῆς φύσεως = τὸ φυσικὰ ἔλαττώματα.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

A'. Άντι παντὸς ἄλλου δώρου σοῦ στέλλω τὸν λόγον τοῦτον περιέχοντα τὰ καθήκοντα τοῦ ἀρχοντος, ἵνα μή, σπως οἱ λοιποὶ ἀρχοντες, μείνης ἀνονθέτητος (§§ 1-6).

§ 1 - 6. Νικόκλεις. ὁ Νικοκλῆς ἡτο υἱὸς καὶ διάδοχος τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμῖνος Εὐαγρόρου¹: πρὸς τὸν ἔδιον δὲ ἀπέστειλε καὶ δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Εὐαγρόρας).—**εἰωθότες**· μτχ. παρακειμένου μὲ σημ. ἐνεστῶτος· **εἴωθα** = συνηθίζω.—**εἰργασμένος** = δουλευμένος.—**κτῆμα** = πολύτιμον πρᾶγμα.—**δόσις** = δῶρον.—**ποιούμενοι**· κατηγραμτ. μτχ. ἐκ τοῦ καταφανεῖς εἶναι.—**καπηλεύω** = εἴμαι μεταπράτης.—ἄν γενέσθαι = ὅτι γένοιτο² ἄν.—**δρέγομαί τινος** = ἐπιθυμῶ τι.—**δρεγόμενος**... ἀπεχόμενος³ ὑποθ. μτχ.—**ἐπιτήδευμα** = ἐνασχόλησις, ἔργον.—**τοὺς μὲν ἴδιωτας**· ἡ ἀπόδοσις εἰς τὸ τοῖς δὲ τυράννοις· **τρυφάω** - **ῶ** = ζῶ βίον μαλθακὸν καὶ πλήρη ἀπολαύσεων.—**καθ' οὓς**· ἡ κατὰ σημαίνει συμφωνίαν.—**πολιτεύομαι** = διοικοῦμαι.—**παρρησία** = τὸ νὰ διμιλῇ τις μὲ θάρρος ἐνώπιον τινος· τοῦτο σαφηνίζεται διὰ τοῦ κατωτέρω : καὶ τὸ φανερῶς ἔξειναι... ἀμαρτίαις.—**ἐπιπλῆξαι** · ἐνν. αὐτοῖς. —**ἔξεστί τινι ποιεῖν τι** = ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ πράτῃ τι.—**ἐπιτίθεμαι ταῖς ἀμαρτίαις τινὸς** = φέγω, ἐπικρίνω τὰ σφάλματά τινος.—**ὑποθῆκαι** = συμβουλαί, παραγγέλματα.—**τύραννος** = βασιλεύς, μονάρχης.—**ὑπάρχει μοί τι** = ἔχω τι.—**οὓς** = ἔκεινοι οὓς.—**διατελοῦσι** · ἐνν. ὄντες.—**οἱ συνόντες** (σὺν - εἰμί) = οἱ συναναστρεφόμενοι αὐτούς.—**πρὸς χάριν διμιλῶ τινι** = συναναστρεφόμενός τινα διμιλῶ πρὸς εὐχαρίστησίν του (κολακευτικῶς).—**τὰ πράγματα** = ἡ πολιτικὴ δύναμις.—**ἀφορμαί** = τὰ μέσα.—**ποιῶ ὄστε** = συντελῶ ὄστε.—**ἴδιωτεύοντες** = οἱ μὴ ἔχοντες δημόσιον ὑπούργημα (ἀρχήν).—**ὅ ἐπιεικῶς πράττων** = ὁ μήτε πολὺ πλούσιος μήτε πάλιν πολὺ πτωχός.—**δυναστεία** = δύναμις, ἔξουσία.—**ἐνθυμοῦμαί τι** = φέρω εἰς τὸν νοῦν μου, συλλογίζομαι.—**διέξειμί τι** = διεξέρχομαι τι, ἔξετάζω τι.—**διεφθαρμένους**... ἡναγκασμένους... συμβεβηκότα· κτηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ δρῶσι.—**ἔξαμαρτάνω εἰς τινα** = διαπράττω σφάλμα τι πρός τινα, κάμνω εἰς τινα κακόν.—**πάλιν... μᾶλλον ἥ** = **πάλιν**

ἡγούνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ζῆν δπωσοῦν ἥ.— δπωσοῦν = καθ' οἶονδήποτε τρόπον.— τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς· τῆς συμβινούσης δῆλ. εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων.— παντὸς ἀνδρὸς (γεν. κτυρμ.) = ἔδιον παντὸς ἀνδρός.— νομίζουσιν· ἐνν. οἱ βασιλεῖς.— ὅ· ἀντὶ ἥ, δῆλ. ἡ βασιλεία· ἐτέθη κατ' οὐδέτ. γένος, διότι συνεφώνησε πρὸς τὸ μέγιστον.— δεόμενον· ἐνν. ἔστι (= δεῖται) = ἔχει ἀνάγκην. Πᾶς ἀνθρώπος δὲν δύναται νὰ γίνη βασιλεὺς, ὅπως γίνεται καὶ ιερεὺς, διότι ἡ βασιλεία ἔχει ἀνάγκην πολὺ περισσοτέρων γνώσεων καὶ πείρας.

B'. Ὁ νονθετῶν τοὺς ἄρχοντας ὁφελεῖ καὶ ἄρχοντας καὶ ἄρχομένους (§§ 6-8).

§ 6-8. καθ' ἐκάστην· εἰς τοῦτο ἀντιτίθεται τὸ καθ' ὅλων δέ.— ἔξ ὕν· ἀναφέρεται εἰς τὸ συμβουλεύειν.— ἔξ ὕν· (μετὰ τὰ ὅρμ. συμβουλεύειν, σκοπεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα) = ὅπως.— κατὰ τρόπον = κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον, καθὼς πρέπει.— ἀεὶ = ἐκάστοτε.— καθ' ὅλων = περὶ ὅλων.— ὕν· ἀναφέρεται εἰς τὸ στοχάζεσθαι· στοχάζομαί τινος = μετ' ἐπιτυχίας ἀποβλέπω εἰς τι.— ἔξεργάζομαί τι = ἐπεξεργάζομαί τι, καλῶς ἀποπερατώνω τι.— ὑπόθεσις = πρόθεσις, προαίρεσις.— εἰ... ἔσται· πλαγ. ἐρώτησις.— συνιδεῖν· ἐνν. τοῦτο· συνορῶ τι = κατανοῶ τι, προβλέπω τι.— τὰ καταλογάδην = τὰ πεζά.— παρέσχε... ἔλαβε = παρέχει... λαμβάνει· γνωμ. ἀόρ.— δόξα = φήμη, ἔπαινος.— ἐπιχείρημα = ἡ ἐπιχείρησις.— ὀνήσειε· τοῦ ρ. ὀνίνημί τινα = ὁφελῶ τινα.— ἀρχάς· συνων. δυναστείας (πρβλ. § 5).— ἀσφαλεστέρας... πραστέρας· πράγματι ὁ ἄρχων εἶναι ἀσφαλέστερος εἰς τὴν ἀρχήν, δταν οἱ πολῖται ζῶσιν ἡσύχως χωρὶς νὰ πιέζωνται ὑπὸ σκληρᾶς δουλείας.

G'. Ἐργον τοῦ ἄρχοντος εἶναι ἡ διὰ συνεχοῦς ἐπιμελείας καὶ ἐργασίας αὖξησις καὶ εὐημερία τοῦ κράτους του (§§ 9-14).

§ 9-14. ἐν κεφαλαίοις = ἐν γένει, ἐν περιλήψει.— περιλαμβάνω τι = ὅρίζω τι.— ἀν δμολογῆσαι = δτι ἀν δμολογῆσαιτε.— τὰ συμπίπτοντα = τὰ συμβαίνοντα.— ῥάθυμῳ = παραμελῶ ἀπὸ ὀκνηρίαν.— ἀμελῶ = παραμελῶ ἔνεκα ἄλλων ἀσχολιῶν· ἀμελεῖν· κεῖται ἀπολύτως ἄνευ πτώσεως.— ὅπως = πῶς.— τῶν ἄλλων· γεν. συγκριτική.— γνώμη = πνεῦμα, διάνοια.— ἀσκητής = ὁ ἔξ ἐπαγγέλματος ἀθλητής.—

αἱ πανηγύρεις· νοοῦνται οἱ πανελλήνιοι ἀγῶνες ('Ολύμπια, 'Ισθμια, Νέμεα καὶ Πύθια).— **οὐδ'** ἐν μέρος· διότι βραβεῖα τοῦ βασιλέως διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν δὲν εἶναι στέφανος ἢ δῶρα, ἀλλὰ ἡ εὐτυχία τῶν πολιτῶν καὶ ἡ δόξα τοῦ κράτους του.— **ῶν** = τούτων δέ.— **ἐνθυμοῦμαί τινος** = ἔχω τι ὑπ' ὅψιν μου.— **προσέχω τὸν νοῦν ὅπως** = φροντίζω πῶς· τὸ ὅπως ἀναφέρεται εἰς τὸ **διοίσεις**.— **διαφέρω τινός τι** = εἴμαι ἀνώτερός τινος κατά τι.— **δύναμις** = σημασία, σπουδαιότης.— **καταγιγνώσκω τινὸς δυστυχίαν**, ὡς = καταλογίζω εἰς τινα δυστυχίαν, διότι.— **αἰς**· δοτ. ὄργαν.— **οὐδέν· ἐπίρρ.**— **ώς...** **δυναμένης...** οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην = οὕτω νὰ σκέπτεσαι μὲ τὴν ἰδέαν, διτ. δύναται ἡ παιδευσις... νὰ εὐεργετῇ τὴν ἡμετέραν φύσιν.— **οὓς ἀν δύνη** = ἐάν τινας δύνασαι, ὅποιους δύνασαι.— **μήτε τῶν σοφιστῶν...** **ἔχειν**=μήτε οἷον δεῖν ἀπείρως ἔχειν μηδενὸς τῶν σοφιστῶν.— **ἀπείρως ἔχω τινὸς** = εἴμαι ἀπειρός τινος, ἀγνοῶ τι.— **τῶν μέν· δῆλ.** σοφιστῶν.— **τῶν δέ· δῆλ.** ποιητῶν· νοοῦνται δὲ οἱ καλούμενοι γνωμικοὶ ποιηταὶ ('Ησίοδος, Θέογνις, Φωκυλίδης), ἀπὸ τοὺς ὅποιους θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα μόνον ἀναγνώσκων αὐτούς, καθόσον ἦσαν προγενέστεροι· ἐνῷ ἀπὸ τοὺς σοφιστὰς θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα ὅχι μόνον μελετῶν τοὺς προγενεστέρους ἀλλὰ καὶ ἀκροάμενος τοὺς συγχρόνους του.— **γυμνάσιον** = ἀσκησις. — **ὑποτιθεμαι** = παραδέχομαι, θέτω ὡς βάσιν.— **δεῖν· εἰδ.** ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ὑπεθέμεθα.— **καὶ τὴν πόλιν...** **καὶ (τὸν) διοικήσοντα τὴν πόλιν ὡς χρὴ** (ἐνν. διοικεῖν).— **μάλιστα δ' ἀν...** **παρακληθείης** = πρὸ πάντων (ἔξαιρέτως) δὲ ὁ Ἰδιος ἥθελες προτρέπει τὸν ἔαυτόν σου εἰς τοῦτο (δῆλ. εἰς τὴν παιδείαν καὶ καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος).— **ἔρρωμένως** (ἐπίρρ. τῆς μετοχῆς ἔρρωμένος τοῦ ρ. ρώνυμυμα) = μὲ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα.— **ἀτιμάζω τι** = περιφρονῶ τι, δὲν τιμῶ τι.

Δ'. Καθήκοντα τοῦ ἀρχοντος πρὸς τοὺς θεούς, πρὸς ἑαυτόν, πρὸς τοὺς φίλους καὶ ἐν γένει πρὸς τοὺς ἀρχομένους (§§ 15 - 39).

§ 15 - 19. ἐντεῦθεν· δῆλ. ἀπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς διανοίας, ἡ δημόσια πρόπειται νὰ εἶναι ὁδηγὸς εἰς πᾶν ἔργον.— **φιλόπολις** = φιλόπατρις.— **χαίρω τινὶ** = εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.— **ποιοῦμαι τὴν ἐπιμέλειαν τινος** = καταβάλλω φροντίδα διά τι.— **μέλει μοὶ τινος** = φροντίζω περὶ τινος.— **περὶ παντὸς ποιοῦμαι ἀρχειν** = ὑπὲρ πᾶν ἀλλ (ἐκτιμῶ) θέλω νὰ ἀρχω.— **κεχαρισμένως τινὶ** = ἀρεστῶς, προσφιλῶς

πρός τινα.—**αὐτοῖς**· κατὰ πληθ. ἀριθμόν, διότι ἡ προηγουμένη λέξις πλήθους εἶναι περὶ ληπτική·—τῶν δλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν· γεν. διαιρ.—**πολιτεία** = πολίτευμα.—**θεραπεύω** τινὰ = περιποιοῦμαί τινα.—**δημαγωγέω - ω** = (δῆγηω) διοικῶ τὸν λαόν.—**ὑβρίζω** = γίνομαι, εἶμαι αὐθάδης, ἀλαζών.—**ὑβρίζομαι** = πάσχω ὑβριστικὴν μεταχείρισιν.—**σκοπῆς ὅπως**· πρβλ. ἐν § 11: προσέχειν τὸν νοῦν ὅπως·—**πολιτεία** = διοίκησις τῆς πολιτείας.—πρόσταγμα = κατὰ νόμον προσταγή·—**ἐπιτήδευμα** = ἔθιμον.—**κινῶ τι** = μεταβάλλω τι·—**μετατίθημι τι** = καθιστῶ τι ἀκυρον (καταλύω).—**τὸ σύμπαν** (ἐπίρρ.) = καθόλου, ἐν γένει.—**σφίσιν αὐτοῖς ὁμοιογύμενοι** = σύμφωνοι πρὸς ἔαυτούς.—**πρὸς δὲ τούτοις ἐνν.** ζήτει νόμους·—**ἀμφισβήτησις** = ἀμφιβολία, φιλονικία, διαφορά.—**τὰς διαλύσεις**· δηλ. τῶν διαφορῶν.—**ώς οἴόν τε τάχιστος** = τάχιστος ὃσον εἶναι δυνατὸν (κατὰ τὸ δυνατόν).—**ταῦτα**· συγκεφαλαιώνει τὰ προηγούμενα.—**προσεῖναι... τοῖς καλῶς κειμένοις** = πρὸς τοῖς καλῶς κειμένοις εἶναι.—**τὰ καλῶς κείμενα** = τὰ καλῶς ἔχοντα.—**αὐτοῖς**· δηλ. τοῖς πολίταις.—**έργασία** = ἡ ἀσχολία εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν καὶ τὰς τέχνας ἀντίθετον τούτου εἶναι ἡ **πραγματεία** = ἡ εἰς τὴν ῥήτορείαν ἀσχολία καὶ ἀνάμειξις εἰς ἔνας ὑποθέσεις.—**τὰς μέν...** πρὸς δὲ τὰς = ταύτας μέν... πρὸς ταύτας δέ.—**προθύμως ἔχω πρός τι** = δεικνύω προθυμίαν πρὸς τι·—**ποιοῦμαι τὰς κρίσεις** = κρίνω τι·—**ἀμφισβήτω πρός τινα περὶ τινος** = φιλονικῶ πρὸς τινα περὶ τινος.—**πρὸς χάριν**· πρβλ. § 4.—**ταῦτα γιγνώσκω** = ἔχω τὴν αὐτὴν γνῶμην, κρίνω ὁμοίως.—**οἰκῶ τὴν πόλιν** = διοικῶ τὴν πόλιν.—**ταῖς μὲν κατασκευαῖς** (δοτ. τοῦ κατά τι)· **κατασκευαὶ** ἐνταῦθα δὲν εἶναι μόνον αἱ δημόσιαι οἰκοδομαί, ἀλλὰ ἐν γένει πᾶν ὅ, τι ἔχει νὰ παρουσιάσῃ μία πόλις καλῶς διοικουμένη.—**πράξεις** = εἰσπράξεις τῶν δημοσίων προσδόδων.—**ἄκριβως** = ἐπικελῶς, αὐστηρῶς.—**διαρκῶ** (ἀμτβ.) = ἔξαρκω (δηλ. ἵνα μὴ ἔξαντλῶνται οἱ πόροι).—**τοῖς προειρημένοις**· δηλ. ταῖς κατασκευαῖς.—**τῷ κάλλει** = ἐν τῷ κάλλει.—**τῶν δεδαπανημένων**· γεν. συγκριτική.

§ 20 - 23. **τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποιῶ** = λατρεύω τοὺς θεούς.—**θῦμα** = θυσία.—**θεραπεία** = σεβασμός, λατρεία.—**ώς**· ἐπιτείνει τὸ βέλτιστον.—**ἔλπις**· ἐνν. ἔστι.—**ἱερεῖον** = τὸ πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν θυσιαζόμενον ζῷον.—**καταβάλλω ιερεῖον** = κάμνω θυσίαν.—**πράττω**

τι παρά τινος = λαμβάνω τι παρά τινος.—**ταῖς ἀρχαῖς** (= μὲ τὰς τιμὰς αἱ ὅποιαι ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν αὐλὴν) = μὲ τὰς αὐλικὰς περιποιήσεις.—**ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς** = μὲ τὰς πραγματικὰς δὲ τιμὰς (λ. χ. προσκλήσεις εἰς συμβούλια, δῶρα διὰ καλὰς πράξεις κ.τ.λ.).—**σώζω τι** = διασώζω, διατηρῶ τι.—**τυραννὶς** = ἀρχῆ.—**κήδομαί τινος** = ἐπιμελοῦμαί τινος.—**τῶν πολιτικῶν** = τῶν πολιτῶν.—**τοὺς ἐργαζομένους**· κεῖται ἀπολύτως.—**ἀναλίσκειν...** ποιεῖν ἐκ τοῦ νόμιζε.—**ποιῶ τινα πλείω** = αὐξάνω τινά.—**τὴν ἀλήθειαν προτιμῶν** = οὕτω φαίνουν προτιμῶν τὴν ἀλήθειαν.—**ἀσφαλῆ**· κατγρμ. εἰς τὸ τὴν πόλιν.—**συμβόλαια** = δοσοληψίαι.—**νόμιμος** = δίκαιος.—**περὶ πλείστου ποιοῦμαί τινα** = τὰ μέγιστα τιμῶ τινα.—**τῶν ἀφικνουμένων γεν.** διαιρεῖ.—**τοὺς σοὶ δωρεάς ἄγοντας**· ἐννοεῖ τὰς συνηθισμένας δωρεάς, περὶ τῶν ὅποιων ἀναφέρει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, ἐν § 1.—**ἀλλά... ἀξιοῦντας**· πράγματι βασιλικὸν εἶναι τὸ διδόναι δῶρα ἢ τὸ λαμβάνειν. Ἰσως ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα δ 'Ισοκράτης τὸν ἔαυτόν του καὶ ἐν γένει οὓς διανοούμενους καὶ λοιποὺς ἐπιφανεῖς ἄνδρας, οἱ ὅποιοι κατέφευγον εἰς τοὺς βασιλεῖς καὶ τυράννους.—**ἔξαιρῶ τινός τι** = ἀπομακρύνω τὸ ἀπό τινα.—**τοὺς πολλοὺς φόβους** = τοὺς παρὰ σοῦ μεγάλους φόβους.—**περιδεής** = λίαν φοβισμένος.—**δεινός** = φοβερός.—**τῷ... τῷ δοτ.** δργ.—**ποιοῦμαί τὰς τιμωρίας ἐλάττους τῶν ἀμαρτανομένων** = ἐπιβάλλω ποινὰς μικροτέρας τῶν σφαλμάτων (δχι δηλ. ἀναλόγους πρὸς τὰ σφάλματα).

§ 24 - 26. ἀρχικὸς = ἐπιτήδειος, ἵκανὸς εἰς τὸ ὅρχειν.—**χαλεπότητι** = μὲ ἀγριότητα καὶ δυστροπίαν.—**ἡττώμαί τινος** = ἡττων εἰμί τινος.—**αὐτῶν**· γεν. συγκριτική.—**ταῖς ἐπιστήμαις**· δοτ. τροπ.—μηδέν· ἐπίρρ.—**οὕτως διμιλῶ πρός τινα** = οὕτω συμπεριφέρομαι πρός τινα.—**φιλονικῶ** = ἀμιλλῶμαι, διαμφισθητῶ τὰ πρωτεῖα.—**περὶ ὧν** = περὶ τούτων δ.—**κρατήσαντι**· ὑποθ. μτχ.—**μέλλοι συνοίσειν** = συνοίσει.—**φαῦλος** = ταπεινός, χυδαῖος.—**συμφερόντως**· ἀντίθετον: μετὰ βλάβης.—**περιβάλλομαί τι** (ἐνταῦθα) = διανοοῦμαί τι.—**κατέχω τι** = ἐπιτυγχάνω τι, κατορθώνω τι.—**ἔξεργαζομαί τι** = τελειώνω τι.—**οἵς ταῦτα, οἵς**· τῇ παρούσῃ· δηλ. ἀρχῆ.—**τελέως** = παντελῶς.—**ἀρχω τινός** = ἔξουσιάζω τινά.—**ἄν**· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐπιθυμῆς.—**οίον χρή**· ἐνν. εἴναι σε.—**πράττων** = εὗ πράττων.—**ἐν τῷ παρόντι**· ἐνν. εὗ πράττεις.

§ 27 - 28. ἀκριβεῖς· πρβλ. ἐν § 19 : ἀκριβῶς. — οἱ συνόντες· συνών. οἱ χρώμενοι = οἱ συναναστρεφόμενοι, οἱ σχετικοί, οἱ φίλοι.— ἔφιστημι τινά τινι = διορέζω τινά εἰς τι.— ὡς... ἔξων = μὲ τὴν ἵδεαν ὅτι θὰ ἔχῃς.— αἰτίαν ἔχω τινὸς = κατηγοροῦμαι διά τι.— ὥν = τούτων ἄ.— ἡγοῦ πιστούς· ἐνν. εἶναι.— τὰ ἀμαρτανόμενα = τὰ ἀμαρτήματα, σφάλματα.— ἐπιτιμῶ τινι = ἐπικρίνω τι.— παρρησίαν· πρβλ. § 3.— ἀμφιγνοέω - ὡ περὶ τινος = ἀμφιβάλλω περὶ τινος.— διορῶ τινα = διακρίνω τινά.— τέχνη... μετ' εὐνοίας· τροπ. διορισμοί.— πλέον ἔχω τινὸς = εἴμαι ὑπέρτερός τινος.— ταῖς αὐταῖς ζημίαις... αἰς· δοτ. δργαν.

§ 29 - 32. ἀν... δουλεύης... ἀλλὰ κρατῆς· ἐπεξηγεῖ τὸ τοῦθον.— δουλεύω τινὶ = εἴμαι δοῦλος εἰς τινα.— συνουσία = συναναστροφή.— εἰκῇ = ἀπερισκέπτως, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε.— ἐπ' ἔκειναις... χαίρειν = ἔθιζε σαυτὸν χαίρειν ἐπ' ἔκειναις ταῖς διατριβαῖς.— χαίρω ἐπί τινι = εὐχαριστοῦμαι, ἀρκοῦμαι εἰς τι.— διατριβὴ = συνουσία.— ἐπιδίδωμι (ἀπολύτως) = προάγομαι, προκόπτω, προοδεύω.— φιλοτιμοῦμαι ἐπί τινι = καυχῶμαι διά τι.— διαπράττομαι τι = κατορθώνω τι.— τοῖς κακοῖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ δυνατόν ἔστι.— μέγα φρονῶ ἐπὶ τινὶ = μεγαλοφρονῶ διά τι. μέγα φρονῶν· ἐκ τοῦ φαίνου.— οὐδὲν μέρος = οὐδόλως.— μέτεστι τινὶ τινος = μετέχει τίς τινος.— τῶν τιμῶν· γεν. διαιρ.— ἀληθεστάτας· κατηγρ. εἰς τὸ ὑποκμ. τάς... γιγνομένας.— αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς = μόνοι των οἱ πολῖται (ἀπόντος σοῦ).— γνώμη = σκέψις, ἴδεα.— ἦν... χαίρειν = ἦν συμβῆσοι χαίρειν ἐπί τῷ τῶν φαύλων.— ἐνδείκνυμαι (μετὰ μτχ.) = δεικνύω (ὅτι).— σπουδάζω περὶ τι = ἀσχολοῦμαι περὶ τι.— τὸ ἥθος = ὁ χαρακτήρ.— περὶ πλείονος ποιοῦμαι (μετ' ἀπαρμφ.) = προτιμῶ (νά).— δόξη· δοτ. ποιητ. αἰτίου εἰς τὸ κτητά.— κτητὸς = δυνάμενος ν' ἀποκτηθῆ.— χρημάτων (γεν. τοῦ τιμήματος) = ἀντὶ χρημάτων.— ὠνητὸς = δυνάμενος ν' ἀγορασθῆ.— τὰ μέν· δηλ. χρήματα.— παραγίγνεται τινὶ τι = ἔρχεται εἰς τινά τι, ἀποκτᾷ τίς τι.— τὴν δὲ (δηλ. δόξαν) οὐχ οἶόν τ' (ἐνν. ἔστι) κτήσασθαι ἀλλ' ἦ· μετὰ πρότασιν ἀποφατικὴν τὸ ἀλλ' ἦ = εἰμή.— οἱ διενεγκόντες = οἱ πρωτεύσαντες, οἱ ἔξοχοι.— τρυφάω - ὡ ἐν ταῖς ἐσθῆσι καὶ τοῖς... κόσμοις = ζῶ μεγαλοπρεπῶς (πολυτελῶς) κατὰ τὰς ἐνδυμασίας καὶ τά... κοσμήματα (πρβλ. καὶ § 1).— καρτερῶ ἐν τινὶ = μένω σταθερός εἰς τι.— ὡς χρή· ἐνν. καρτερεῖν.— ἐπιτήδευμα = τρόπος ζωῆς (πρβλ. καὶ § 17).— ἐ-

κείνοις· δηλ. τοῖς ὁρῶσι· (ἐκ τοῦ οἱ μὲν ὁρῶντες, εἰς τὸ δόποιον ἀντιτίθεται τὸ οἱ δὲ συνόντες).—τὴν αὐτὴν ἐκείνοις = ὅμοιαν μὲ ἔκείνους.

§ 33 - 35. ώς· ἐπιτείνει τὸ ἔλαχίστοις.—τυγχάνω τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν = εὐρίσκω κατάλληλον στιγμήν τὸ τυγχάνειν ἐκ τοῦ κράτιστόν (ἐστι).—δυσκαταμαθήτως ἔχω = δυσκόλως μανθάνομαι, γιγνώσκομαι.—πλεονάζω = εἴμαι ὑπερβολικός, ὑπερβαίνω τὰ ὄρια.—μετριότης = συμμετρία.—ἀστεῖος = εὐγενής τοὺς τρόπους.—τὸ μέν· ἀναφέρεται εἰς τὸ σεμνός.—τὸ δέ· εἰς τὸ ἀστεῖος.—σεμνὸς = σεβαστός, ἀξιοπρεπής, ὑπερήφανος.—ἰδέα = τρόπος, εἶδος· ἀμφοτέραις ταῖς ιδέαις· δηλ. τῇ τε ἀστειότητι καὶ τῇ σεμνότητι.—ἀκριβώ - ὡς τι = ἐρευνῶ, ἔξετάζω τι.—ῶν· πρβλ. ἐν § 27: ὕπο τοῦ ὅ. μετέρχομαι τινὶ ἥ τι = ἀκολούθω, (ἐπι)διώκω, ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι.—αἱ ὁδοὶ (μτφρ.) = τὰ μέσα.—τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν...ποιήσει = τὸ δὲ γυμνάζεσθαι ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ποιήσει σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι.—τὸ γυμνάζεσθαι = ἥ ἀσκησις.—ποιῶ τινα δύνασθαι = κάμνω τινὰ ἴκανόν.—χρῶμαι τοῖς πράγμασι = μεταχειρίζομαι ὠφελιμώτερον τὰ πράγματα.—τὰ συμπίπτοντα· πρβλ. § 9.

§ 36 - 39. ἐπιτήδευμα· πρβλ. § 16.—εἰκὼν τῆς ἀρετῆς = εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ ἥθος καὶ τὸν χαρακτῆρα.—εἰκὼν τοῦ σώματος = εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον.—ὑπόμνημα = μνημεῖον.—καταλιπεῖν· ἐκ τοῦ βιούλου.—διαφυλάττειν· ἐκ τοῦ πειρῶ.—καλῶς = ἐντίμως, ἐνδόξως.—φρόντιζ· ὅπως· πρβλ. § 11: προσέχειν τὸν νοῦν ὅπως.—τῆς τιμῆς· δηλ. τῆς ἐκ τῆς βασιλείας.—περιορῶ τι διαλυθὲν = ἀφήνω τι νὰ διαλυθῇ.—μελετῶ λέγειν = φροντίζω νὰ λέγω.—ζηλόω - ὡς τινός τι = ζηλεύω, ἐπαινῶ τινός τι.—ἀκριβῶς· πρβλ. § 19.

E'. 'Εξηγῶν διατί ἔγραψε καὶ πολλὰ γνωστὰ εἰς τὸν Νικοκλέα συνιστᾶ εἰς αὐτὸν νὰ ἔχῃ συμβούλους φρονίμους, οἱ δόποιοι μόνοι θ' αὖξήσουν τὴν βασιλείαν του (§§ 40 - 53).

§ 40 - 44. εἰ = ὅτι (αἵτιολ.), διότι προηγεῖται τὸ δ. θαυμάζω.—παρέλαθε = διέλαθε.—ὅτι τοσούτων ὄντων... ἐπιτήδεύοντες = ὅτι καὶ τῶν ἄλλων (δηλ. τῶν ίδιωτῶν) καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηκόασιν, οἱ δ' ἐτέρους ποιοῦντας ἑοράκασιν,

οἱ δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντές τι τούτων (δηλ. τῶν ὑπ' ἔμοιο εἰρημένων) τοσούτων ὅντων τὸ πλῆθος.— γάρ· βεβαιωτικός.— τῶν ἐπιτηδεύμάτων· ἀναφέρεται εἰς τὸ τὰς καινότητας.— ἀπιστον = ἀπίθανον.— τὰ νομιζόμενα = τὰ συνηθισμένα.— ἡγεῖσθαι· ἐνν. χρή.— χαρίεις = εὐφυής, ἀγαπητός, μορφωμένος, σοφός.— ἀθροισαι... καὶ φράσαι κάλλιστα· ἐνταῦθα ὁ Ἰσοκράτης ὑπαινίσσεται τὸν ἔαυτόν του, ὃ δόποις δχι μόνον πλείστας συμβουλάς συνέλεξε καὶ εὑμεθόδως κατέταξεν, ἀλλὰ καὶ λογοτεχνικῶς συνέγραψε τὸν παρόντα λόγον.— ὅπερ· ἐνν. πάσχουσι.— Ἡσίοδος· ὃ ἰδρυτὴς καὶ διαμορφωτὴς τοῦ διδακτικοῦ ἔπους, γεννηθεὶς τὸ 750 π. Χ. εἰς Ἀσκρην τῆς Βοιωτίας· ἔργα αὐτοῦ εἶναι ἡ Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι καὶ Ἀσπὶς τοῦ Ἡρακλέους.— Θέογνις· ἐκ Μεγάρων ἐλεγειακὸς ποιητὴς (570 - 500 π. Χ.).— Φωκυλίδης· σύγχρονος τοῦ Θεόγνιδος, ἐκ Μιλήτου, γράψας καὶ αὐτὸς γνωμικάς καὶ θήικας ἐλεγείας.— λέγοντες· δηλ. οἱ ἄνθρωποι.— συνδιατρίβω τινὶ (ἐνταῦθα) = ἀκούω τι.— ἀνοια = ἀνοησία.— αἴροῦνται... μᾶλλον ἥ· τὸ μᾶλλον κεῖται πλεοναστικῶς, διότι εἰς τὸ αἴροῦνται περιέχεται συγκριτικὴ ἔννοια· ἐτέθη ὅμως, ἵνα ἐπιτείνῃ τὴν εἰς τὸ ρῆμα ὑπάρχουσαν σύγκρισιν.— ὑποθῆκαι· πρβλ. § 3.— σπουδάζω ἐπί τινι = σοβαρῶς ἀσχολοῦμαι εἰς τι.

§ 45 - 49. τί δεῖ; = οὐδεῖ.— διατρίβω λέγων = μακρηγορῶ.— χαίρω τινὶ· πρβλ. § 15.— χαίροντας... ἔχοντας... δοκοῦντας (= νομίζοντας)· κτηγρμ. μετχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.— τὰ δέοντα = τὰ ἀναγκαῖα.— τοῖς τοιούτοις· ἀντκμ. εἰς τὸ ἀρέσειεν.— οἱ εὖ φρονοῦντες = οἱ πεπαιδευμένοι.— ἀπλοῦς = χρηστός.— λοιδοροῦντας· ἐνν. ἀλλούς· λοιδοροῦμαι (παθητ.) = κακολογοῦμαι.— ἐρημία = ἔλλειψις βοηθείας.— καθ' ἀπάντων· πρβλ. § 6.— τοῖς εἰρημένοις· δοτ. συντκ. εἰς τὸ τῶν ἔχόντων.— δ' οὖν = βεβαίως.— κεχαρισμένον (τοῦ ρ. χαρίζομαι) = εὐάρεστον.— ὅτι· αἰτιολ.— καταχρῶμαί τινι πρός τι = κάμνω μεγάλην χρήσιν τινος εἰς τι.— ταῖς ἰδέαις ταύταις· ἰδέας ἐννοεῖ τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς μώσους.— μυθολογῶ τι = μὲ τρόπον μυθώδη διηγοῦμαι τι.— καθίστημι εἰς τι = φέρω, παρουσιάζω τι εἰς τι.— ἀκουστούς· ἐνν. τοὺς ἀγῶνας.— ἀφεκτέον τινὸς = δεῖ ἀπέκεσθαι τινος.— οἵς· ἡ δοτ. ἀναφέρεται εἰς τὸ χαίροντας.

§ 50 - 53. διέρχομαι τι = διεξέρχομαι, διηγοῦμαι τι.— ἡγούμενος σέ... τοῖς ἄλλοις = ἡγούμενος σέ, τόν... ὅντα τύραννον δεῖν

μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἀλλοις.—ταῖς ἡδοναῖς κρίνω τι = κρίνω τι ἀπὸ τὰς ἡδονάς, τὰς ὁποίας μοῦ παρέχει.—ἐπὶ τῶν χρησίμων = ἐπάνω εἰς τὰ χρήσιμα, ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν τὴν ὁποίαν παρέχουν.—ἀλλως τε = πλὴν τούτου.—οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες = οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν φιλοσοφίαν, οἱ φιλόσοφοι.—ἀμφισβητοῦσι· βλ. Εὐαγόραν § 8.—**ἔριστικῶν λόγων**· ἐνταῦθα δὲ Ἰσοκρ. ὑπαινίσσεται τοὺς φιλοσόφους τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς (καὶ διαλεκτικῆς ἢ ἔριστικῆς καλουμένης), οἱ ὅποιοι κατεγίνοντο πολὺ μὲ τὴν διαλεκτικὴν καὶ ἀπέδιδον μεγίστην δύναμιν εἰς αὐτήν.—ἔξ ἑκάστου τούτων· δηλ. τῶν ἔριστικῶν, πολιτικῶν.—ὅτι δεῖ... δυνάμενον = ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον φαίνεσθαι δυνάμενον βουλεύεσθαι (= αἱρεῖσθαι τὰ χρήσιμα) ἔξ ἑκάστου τούτων.—(χρή) τοίνυν· δηλ. ἀφοῦ πάντες οὕτως ὅμοιογοῦσι.—ἀφέμενον· ὑπκμ. τὸν καλῶς πεπαιδευμένον καὶ δυνάμενον βουλεύεσθαι.—τῶν ἀμφισβητουμένων· δηλ. ἐκείνων περὶ τῶν ὅποιων δὲν ὅμοιοοῦν οἱ φιλόσοφοι.—τὸ συνομολογούμενον = ἐκεῖνο περὶ τοῦ ὅποιου συμφωνοῦν.—**αὐτῶν**· δηλ. τῶν φιλοσόφων.—λαμβάνω τὸν ἔλεγχόν τινος = ἔλέγχω, δοκιμάζω τινά.—ἐπὶ τῶν κατιρῶν = εἰς τὰς καταλλήλους περιστάσεις.—**καθ' δλων**· πρβλ. § 6 καὶ 47.—δὲ μηδὲν γιγνώσκων τῶν δεόντων· συνώνυμον: δὲ μηδὲν ὥν χρήσιμος.—χρήσιμος = ἵκανός, ὀφέλιμος, δὲ γνωρίζων τι ὀφέλει·—περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τινα = πολὺ ἐκτιμῶ τινα.—τυραννικὸν = ἀρμόζον εἰς τύραννον, βασιλέα.—**πλεῖστα** = πλείστην ὠφέλειαν.

S'. 'Επιλογος. 'Εγὼ δπως ἡδυνάμην σὲ συνεβούλευσα· νὰ θέλῃς δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τοιαῦτα δῶρα νὰ σου κάμνονται, τῶν ὅποιων ἡ χρῆσις θὰ καθιστᾷ αὐτὰ περισσότερον πολύτιμα (§ 54).

§ 54. **ἀρχόμενος** = εἰς τὴν ἀρχὴν (τοῦ λόγου μου τούτου).—πολὺ πλείονος· γεν. τοῦ τιμήματος.—**ἀλλὰ τοιαύτας**· ἐνν. **ἄγειν σοι δωρεάς**.—**αἷς**· ἀντικείμ. εἰς τὸ **χρῆ**.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

A'. Οι μεγάλοι ἄνδρες προτιμοῦν τὴν διὰ πανηγυρικοῦ λόγου ἐξέμνησιν· οὐδεὶς δῆμος σύγχρονος ἄνδρα ἐξέμνησε, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι διατεθειμένοι ν' ἀναγνωρίσουν τὰς ὑπηρεσίας τῶν συγχρόνων των. Ἐγὼ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἐξημνήσω τὸν Εἴαγόραν, καίτοι ως φήμωρ δὲν διαθέτω τὰ μέσα τῶν ποιητῶν (§§ 1-11).

§ 1-4. τιμῶντα...λείποντ· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ ὁρῶν.—τὰ ἐπιφερόμενα (= τὰ νομιζόμενα) = τὰ προσφερόμενα (εἰς τὸν τάφον).—ἄμιλλα = ἀγών.—λείποντ· ... ὑπερβολὴν = διτι οὐδεμίαν ὑπερβολὴν παραλείπεις τῶν τοιούτων (δηλ. τιμῶν). οἱ τιμαὶ τὰς ὅποιας προσφέρεις εἶναι τόσον μεγαλοπρεπεῖς, ώστε οὐδεὶς δύναται νὰ σὲ ὑπερτερήσῃ.—εἴ τις... τοῖς τετελευτηκόσι = εἰ οἱ τετελευτηκότες αἰσθάνονται.—ἀποδέχεσθαι... χαίρειν... ἔχειν· ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ ἡγησάμην.—πολὺ δ' ἄν... χάριν ἔχειν = δτι... ἔχοι ἄν· ἀπόδοσις εἰς τὸ εἴ τις δυνηθείη.—τοῖς ἄλλοις ἀπασι = δι' ὅλα τὰ ἄλλα (δηλ. τὰς προσφερομένας τιμάς).—ἐπιτήδευμα = πρᾶξις, ἔργον.—κίνδυνος = πόλεμος, μάχη.—διέρχομαι τι = διεξέρχομαι, διηγοῦμαι, ἐξιστορῶ τι.—ἔκεινω· ποιητ. αἴτιον.—βουλομένους... αἱρουμένους... σπουδάζοντας... ποιοῦντας· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ εὑρήσομεν.—ἀντὶ τῶν τοιούτων· δηλ. τιμῶν.—ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν = ἀντὶ τῆς ζωῆς τὸν θάνατον.—σπουδάζω περὶ τινος = ἐνδιαφέρομαι περὶ τινος.—ἢ τοῦ βίου = ἢ περὶ τοῦ βίου (= ζωῆς).—ὅπως καταλείψουσι = διὰ νά...· (τὸ ὅπως μετὰ μέλλ. ὁριστ. σημαίνει ἐνταῦθα τὸν σκοπόν).—τῶν τοιούτων· δηλ. ἀποτελεσμάτων.—ἔξεργάζομαι τι = κατορθώνω τι.—εἰμὶ περὶ τι = ἀσχολοῦμαι περὶ τι· οἱ περὶ τὴν μουσικὴν ὄντες = οἱ μουσικοί.—οἱ περὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες = οἱ ἄλλοι ἀθληταί.—ἔντιμος = γνωστός, ἐπίσημος.—κατέστησαν· γνωμικός ἀδρ.—δ λόγος· δηλ. δρητορικός.

§ 5-7. τοὺς ἄλλους· δηλ. ρήτορας (σοφιστάς).—οἱ ἐφ' αὐτῶν = οἱ καθ' αὐτοὺς = οἱ σύγχρονοί των.—κοσμεῖν· ἐνν. λόγω.—ἐν εἰδόσι = ἐνώπιον γνωριζόντων.—φιλοτιμοτέρως διάκειμαι πρός τι =

μὲ μεγαλύτερον κῆλον κλίνω (τρέπομαι) πρός τι.—**εὐλογοῦμαι** = ἐπαινοῦμαι.—**εὐλογήσονται** (= εὐλογηθήσονται) = θὰ ἐπαινεθοῦν (μᾶλλον τούτων = περισσότερον ἀπὸ αὐτούς).—**παρέχω τινὰ ἀμείνων** = ἀναδεικνύω τινὰ ἀνώτερον.—**οἱ ἐπέκεινα γενόμενοι** = ἐννοοῦνται οἱ ἐπίγονοι (οἱ υἱοὶ τῶν Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας στρατευσάντων, οἱ ὄποιοι κατέστρεψαν τὰς Θήβας) καὶ ἐν γένει οἱ πρὸ τοῦ Τρωικοῦ ἡρωες, Θησέus, Ἀργοναῦται κ.τ.λ.—**ὑμνοῦμαι** = ἐπαινοῦμαι, ἐγκωμιάζομαι εἰς ὕμνους (ποιήματα ἐπικά).—**τραγῳδοῦμαι** = ἐπαινοῦμαι εἰς τραγῳδίας (δράματα).—**ἀξιωθήσομενον** = κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ (ὅταν) προειδῇ.—**ἀρετὴ** = προτέρημα.—**πρόσεστί τινὶ τι** = ὑπάρχει εἰς τινὰ τι.—**ὅτι μέγιστον...** ἔστι· ἐκ τοῦ τοῦτο.—**δυσκόλως πέφυκα** = φύσει εἴμαι δύστροπος.—**εὐλογουμένων** = ἐνν. ἔκείνων.—**τοὺς νοῦν ἔχοντας** = καὶ λέγειν· ὁ καὶ ἐπιδοτικός.—**ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ** = καὶ μάλιστα ἐπειδή.—**τοὺς ἐπανορθοῦντας** = δηλ. τὰ καθεστῶτα (τὰ κείμενα, τὰ συνηθισμένα).—**κινῶ τι** = μεταβάλλω τι.

§ 8 - 11. λόγος = πεζὸς λόγος.—**σημεῖον δὲ μέγιστον** = προεξαγ-γελτικὴ παράθεσις.—**γάρ** = διασαφητικός.—**φιλοσοφία** = κατὰ τὸν Ἰσοκράτη σημαίνει πᾶσαν ἐλευθέριον παιδείαν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν δῆτες = οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ διανοούμενοι.—**πολλὴν συγγνώμην ἔχω τινὶ** = πολὺ συγχωρῶ τινα.—**δέδοταί τινὶ τι** = εἶναι ἐπιτετραμένον εἰς τινὰ τι.—**κόδσμοι** = τὰ πρὸς καλλωπισμὸν μέσα.—**πλησιάζω τινὶ** = συναναστρέφομαι πρὸς τινα· **πλησιάζοντας** = ὅτι πλησιάζουσι.—**δηλῶσαι** = ἐκ τοῦ οἰόν τ' (ἔστι).—**τὰ τεταγμένα δύναματα** = αἱ εἰς μεγάλην χρῆσιν λέξεις καὶ ἐκφράσεις, αἱ συνηθισμέναι.—**ξένα** = ἄλλης διαλέκτου.—**καιναῖ** = νέαι, ὑπὸ τῶν λογοτεχνῶν πλαττόμεναι.—**μεταφορά** = διεκτικὸς τρόπος κατὰ τὸν ὄποιον αἱ ἔννοιαι παρίστανται εἰκονικῶς.—**τοῖς εἰδεσι** = ἐνν. τῶν κόσμων.—**οἱ περὶ τοὺς λόγους** = οἱ λογογράφοι, οἱ πεζογράφοι.—**οὐδὲν ἔξεστι** = κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀνωτέρω **πολλοί** = **δέδονται**.—**ἀποτόμως** = ἀπολύτως, αὐστηρῶς.—**τοῖς πολιτικοῖς** = πρβλ. § 9 : **τοῖς τεταγμένοις**.—**ἐνθύμημα** = συλλογισμός, διανόημα.—**οὐδενὸς τούτων** = δηλ. μέτρων καὶ ρυθμῶν. Τοῦτο δὲν εἶναι καθ' ὀλοκληρῶν ἀληθές, διότι καὶ οἱ ρήτορες ἐπιδιώκουν τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν εὐρυθμίαν.—**ἡ λέξις** = τὸ λεξικόν.—**ἢ κεῖθεν** = ἀπὸ τὰ κατωτέρω.—**διάνοια** = νόημα.—**δόξα** = ὑπόληψις.—

ῆς· (ἀντὶ ἣν)· καθ' ἔλξιν.— πλεονεκτῶ = εἶμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω.— ἀποπειρῶμαί τινος = δοκιμάζω τι.— εὐλογεῖν· ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο.— ἐν ταῖς ὡδαῖς καὶ τοῖς μέτροις = τοῖς μέτροις τῶν ὡδῶν = μὲ ἐμμέτρους ὡδάς· (σχῆμα ἐν διὰ δυοῖν).

B'. Ὁ Εὐαγόρας δὲν ὑπῆρξε κατώτερος τῶν μεγάλων προγόνων του (§§ 12-20).

§ 12-18. φύσις = γενεά, καταγωγή· τῆς φύσεως· σαφηνίζεται διὰ τοῦ καὶ τίνων ἦν ἀπόγονος.— τῶν ἀλλων ἔνεκα· δηλ. τῶν μὴ ἐπισταμένων.— οὐδὲν = κατ' οὐδέν.— ἐκείνων· δηλ. τῶν προγόνων.— τοὺς ἀπὸ Διός· ὑποκυ. εἰς τὸ εἶναι.— ἡμιθεος· ὁ γεννηθεὶς ἐκ θεοῦ καὶ θητῆς ἡ ἐκ θητοῦ καὶ θεᾶς.— τούτων δ' αὐτῶν· δηλ. τῶν ἀπὸ Διὸς ἡμιθεῶν.— οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ = πάντες.— ὑπερβάλλω (ἀπολύτως) = ὑπερέχω, γίνομαι ὑπέρμετρος, λίαν ἐξέχω.— οἱ καθ' αὐτούς· πρβλ. § 5: οἱ ἐφ' αὐτῶν.— τοῦτο μὲν = ἀφ' ἐνὸς μὲν· λείπει ἡ ἀπόδοσις αὐτοῦ: τοῦτο δέ.— γάρ· αἰτιολ.— Αἰακός· υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, ὁ δίκαιος βασιλεὺς τῆς νήσου Αἰγίνης, ὁ μετὰ τὸν θάνατόν του κριτής καὶ κλειδοῦχος τοῦ "Ἄδου.— αὐχμὸς = ἀνομβρία.— ἐν τοῖς "Ελλησι = ἐν τῇ Ἑλλάδι.— ὑπερέβαλε (ἀπολύτως)· πρβλ. § 13: ὑπερβάλλοντας.— ἵκετεύοντες αὐτὸν = δεησόμενοι αὐτοῦ.— εύρισκομαί τι = ἐπιτυγχάνω τι.— ὡν = τούτων ἄ.— ιερόν· τὸ Αἰάκειον καλούμενον.— οὕπερ· ἐπίρρ. τοπικόν.— μετὰ καλλίστης ὧν δόξης διατελῶ = περνῶ τὴν ζωὴν μου ἀπολαύων ἀρίστης ὑπολήψεως.— μεταλλάττω τὸν βίον = ἀποθνήσκω.— Πλούτων (-ωνος)· θεὸς καὶ βασιλεὺς τοῦ "Ἄδου, υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας καὶ ἀδελφὸς τοῦ Διός.— Κόρη· κατ' ἔξοχὴν Κόρη δύομάζεται ἡ Περσεφόνη (ἢ Περσέφασα), ἡ κόρη τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δήμητρος καὶ σύζυγος τοῦ Πλούτωνος.— παρεδρεύω τινὶ = κάθημαι πλησίον τινός.— μεγίστας τιμάς· ἐδίκαζε τοὺς νεκροὺς καὶ ἐψύλαττε τὰς κλεῖδας τοῦ "Άδου.— Λαομέδων (-οντος). βασιλεὺς τῆς Τροίας· κατὰ παράκλησίν του ὁ Ἡρακλῆς ἐφόνευσε θαλάσσιον τέρατος, τὸ δόποιον ἔβλαπτε τὴν Τροίαν· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀντήμειψε κατὰ τὴν συμφωνίαν τὸν ἥρωα, οὗτος ἤλθε κατ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ Τελαμῶνος, ἐκυρίευσε τὴν Τροίαν καὶ λαβών τὴν κόρην του Ἡσιόνην ἐνύμφευσε μὲ τὸν φίλον του Τελαμῶνα.— ἀριστείων· ἀριστεῖα εἶναι ἡ Ἡσιόνη.— Κενταύρους· οἱ Κένταυροι ὡς καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν Λαπί-

Θαί εἶναι μυθικαὶ ἄγριαι φυλαὶ κατοικοῦσαι πλησίον ἀλλήλων εἰς τὴν Θεσσαλίαν παρὰ τὸ Πήλιον· οἱ γάμοι τοῦ βασιλέως τῶν Λαπιθῶν Πειρίθου ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ ἐκραγῇ μεταξὺ αὐτῶν φιβερὸς πόλεμος, εἰς τὸν ὁποῖον ἔλαβε μέρος καὶ ὁ Πηλεὺς συντελέσας εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Κενταύρων.—**ἄλλους κινδύνους**· εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἰωλκοῦ, κατὰ τῶν Ἀμαζόνων, εἰς τὴν Ἀργοναυτικὴν ἐκστρατείαν κ.τ.λ.—**κίνδυνος** = ἐπικίνδυνος ἐπιχείρησις.—**συνοικῶ τινι** = νυμφεύομαι τινα.—**μόνου τούτου**· πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ ἐν τοῖς γάμοις.—**ὑμέναιος**· ἄσμα, τὸ ὁποῖον ἔψαλλον οἱ συνοδεύοντες τὴν νύμφην ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι εἰς τὸ τοῦ γαμβροῦ.—**ἐκατέρου**· γεν. τῆς καταγωγῆς.—**Ἐλεγχος** = ἀπόδειξις.—**ἀρετὴ** = ἀνδρεία.—**τόπους**· ὁ Τελαμῶν εἶχε τὴν Σαλαμῖνα, ὁ δὲ Πηλεὺς τὴν Φθίαν.—**τοὺς βαρβάρους**· δηλ. τοὺς Τρῶας.—**ἐκατέρων**· δηλ. τῶν Ἐλάχην καὶ τῶν Τρώων.—**διαφέρω τινὸς** = ὑπερβάλλω τινά.—**κατοικίζω πόλιν** = ἰδρύω πόλιν.—**τὸ νῦν βασιλεῦον**· δηλ. τὸν Νικοκλέα καὶ τοὺς ἀδελφούς.

§ 19 - 20. τὰ Εὐαγόρα... ὑπάρξαντα = ὅσα δὲ Εὐαγόρας ἐκληρονόμησε.—**οἱ γεγονότες** = οἱ καταγόμενοι.—**χρόνῳ ὕστερον** = μετά τινα χρόνον.—**ἀνήρ**· τὸ ὄνομά του δὲν γνωρίζομεν.—**πιστεύομαι ὑπὸ τινος** = ἀποκτῶ τὴν ἐμπιστοσύνην τινός.—**δυναστεία** = σπουδαῖον ἀξέιωμα.—**τούτων**· γεν. τῆς αἰτίας.—**κακὸς** = ἀγάριστος.—**δεινὸς** = ἐπιτήδειος.—**πλεονεκτῶ** = ἀπαιτῶ, ἀδικῶν ὡφελοῦμαι.—**ἔξέβαλε**· δηλ. τῆς βασιλείας.—**κατασκευάζομαι τι ἀσφαλῶς** = διευθετῶ τι πρὸς ἀσφάλειάν μου.—**ἔξεβαρβάρωσε**· κατώκισε τόσους πολλούς βαρβάρους εἰς τὴν πόλιν, ὥστε αὕτη ἔχασε τὴν ἐλληνικότητά της.

I'. 'Ο Εὐαγόρας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχῆς (§§ 21 - 29).

§ 21 - 29. γίγνεται (ίστορ. ἐνεστ.) = ἐγεννήθη.—**φήμη** = προφητικὴ ἀδέσποτος φωνή, προφητικὴ λέξις, τὴν ὅποιαν ἀκουσίως προφέρει τις.—**μαντεία** = χρησμός, ἀπόκρισις ἱερέων.—**μειζόνως...** γεγονὼς ἡ κατ' ἀνθρωπὸν = διτὶ ἐγεννήθη μὲ τρόπον λαμπρότερον (περισσότερον μεγαλειώδη) ἢ ὅπως γεννᾶται συνήθως ὁ ἀνθρωπος.—**ἀπιστῶν**· μτχ. αἰτιολ.—**τοσούτου δέω** (μετ' ἀπαρμφ.) = τόσον ἀπέχω τοῦ νά...—**τὰ ὑπάρχοντα** = τὰ πραγματικῶς ἀληθῆ.—**τὰ ὅμολογού-**

μενα = τὰ γενικῶς γνωστὰ καὶ ἀναντίρρητα. — **τῶν ἀγαθῶν**· γεν. διαιρ. ἐκ τοῦ ἄπερ (= ἄπερ ἀγαθὰ = προτερήματα). — **πρεπώδης** = ἀρμόζων. — **τοῖς τηλικούτοις**· δηλ. τοῖς παισί. — **κρατιστεύω τινὸς** = ὑπερβάλλω τινά. — **ταῦτα**· ἀνακεφαλαιώνει τὰ προλεχθέντα. — **μέσως** = μετρίως. — **εἰς ὑπερβολὴν** = εἰς μέγιστον βαθμόν. — **ὅποτε ὁρῶν...** **ὅπότε...** ἀποβλέψειαν· ἡ εὔκτ. φανερώνει ἐπανάληψιν. — **οἱ τότε βασιλεῖς**· ἔθεσε πληθυντικόν, διότι νοοῦνται οἱ περὶ τὸν βασιλέα. — **ἐν ίδιωτου μέρει διάγω**· ἐνν. **τὸν βίον** = ζῷ ως ἀπλοῦς πολίτης. — **τρόποι** = χαρακτήρ. — **πιστεύειν**· ἐνν. **αὐτῷ**. — **ἔξαμαρτάνω περὶ τινα** = προσβάλλω τινά. — **παραλλάττει ἡ δόξα** = διαφέρει, εἶναι ποικίλη καὶ διάφορος ἡ κρίσις (τινὸς περὶ τινος). — **ψεύδομαι τινος** = ἀπατῶμαι, ἀποτυγχάνω εἰς τι. — **ὅπως...** λήψεται· **ἔξαρτάται** ἐκ τοῦ **ἔσχε...** **πρόνοιαν**· πρβλ. ἐν § 3 : **ὅπως καταλείψουσι**. — **καλῶς** = ἐντίμως. — **δι' ἀσεβείας**· ἐννοεῖ τὸν φόνον τοῦ τότε βασιλεύοντος. — **δσίως** = εὔσεβῶς. — **εἰς τῶν δυναστευόντων**· ὁ ἐκ Τύρου Αβδήμων. — **ἔκποδῶν ποιοῦμαι τινα** = βγάζω ἀπὸ τὸ μέσον, φονεύω τινά. — **Σόλοι (οἱ)**· πόλις τῆς Κιλικίας ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ Σόλωνος· οἱ δόλιγοι δὲ Ἀθηναῖοι, τοὺς δοποίους κατώφεισεν ἐκεῖ, ἐληγμόνησαν σὺν τῷ χρόνῳ τὴν μητρικήν των γλώσσαν, γεγονός τὸ δόποιον ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ πλασθῇ ἡ λέξις **σολοικισμός**, φανερώνουσα καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ περὶ τὴν γλώσσαν σφάλματα. — **γνώμη** = φρόνημα. — **ταπεινοτέρας**· ἐνν. ἢ πρότερον (ώς β' ὅρος συγκρίσεως). — **πλάνος** = ἡ περιπλάνησις. — **φυγαδικὸς** = ὁ ἀρμόζων εἰς ἔξόριστον, ὁ συμβαίνων ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸν ἔξόριστον. — **ὑπερορῶ τινα** = καταφρονῶ τινα. — **ἀφορμὴν** = τὴν ἀφορμὴν (ὁ Ἰσοκράτης παραλείπει τὸ ἄρθρον). — **ἀφορμὴ** = ἀρχή. — **χρή**· ἐνν. **λαβεῖν**. — **ἀμύνεσθαι καί...** **ὑπάρχειν**· ἐπεξήγησις. — **προτέρους**· ἐτέθη κατὰ πλεονασμόν, διότι τὸ **ὑπάρχω** = πρῶτος κάμψω ἀδικίαν. — **τυραννῶ** = βασιλεύω. — **παρακαλῶ τινα** = προτρέπω τινά. — **ώς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες**· ἐνν. **λέγουσι**. — **φύσις καὶ δόξα** = χαρακτήρ καὶ ὑπόληψις. — **τοσοῦτοι** = τόσον δόλιγοι. — **τὰ δεινὰ** = οἱ κίνδυνοι. — **ἔμμενω τοῖς ὠμολογημένοις** = μένω πιστὸς εἰς τὰ συμφωνημένα. — **ῶσπερ...** οὕτω = οὕτω διέκειτο τὴν γνώμην, ὕσπερ... εἰ εἴχε... ἢ προήδει. — **διάκειμαι τὴν γνώμην** = εἴμαι διατεθειμένος κατὰ τὸ φρόνημα. — **τὸ συμβησόμενον** = ἡ ἔκβασις τῆς ἐπιχειρήσεως.

Δ'. 'Ο Ενδαγόρας καταλαμβάνει τὸν θρόνον· τὸ κατόρθωμα τοῦτο,

νφ' ἀς συνθήκας κατωρθώθη, καταντῷ τὸ σπουδαιότατον τῶν ὅμοίων του· ἀξίζει λοιπὸν τοῦ μεγίστου ἐπαίνου (§§ 30 - 50).

§ 30 - 34. γάρ· διασαφητικός. — καταβαλών... καταστήσας· αἱ μτχ. κατ' ὄνομαστικὴν καθ' ἔλξιν ἐκ τοῦ ἡγγῆσατο. — τὸ σῶμα = ἡ ζωὴ. — περιορῶ = περιβλέπω, παρατηρῶ, περιμένω. — εὐθὺς ὡς εἶχε = ἀμέσως ὅπου ἦτο (μὲ τοὺς ἄνδρας ποὺ εἶχε). — ταύτης τῆς νυκτὸς = τὴν ἴδιαν νύκτα (κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπειβάσθη εἰς τὴν νῆσον). — διαιρῶ πυλίδα = σπάζω μικρὰν πύλην. — ταύτῃ· δηλ. τῇ πυλίδι. — διάγω τινὰ = διαβίβάζω τινά. — προσβάλλω πρός τι = ὅρμω κατά τινος. — καιρὸς = περίστασις. — τῶν ἀλλων· δηλ. τῶν σὺν αὐτῷ. — τί = διατί. — λέγοντα· κτυρμ. μετοχὴ ἐκ τοῦ διατρίβειν. — τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; = οὐ δεῖ λέγοντα διατρίβειν. — διατρίβω = χρονοτριβῶ. — ἀνταγωνιστῶν· κατηγορούμενον εἰς τό : τῶν περὶ τὸν τύραννον. — τοῦ μέν· δηλ. τοῦ τυράννου. — τοῦ δέ· δηλ. τοῦ Εὐαγρόου. — τοῖς φίλοις· τοῖς ἐν τῇ πόλει. — κομίζομαι τι = ἀνακτῶ τι. — τύραννος = βασιλεύς. — καταλείπω τὸν λόγον = διακόπτω τὸν λόγον. — ῥάδιον... εἴναι· ἔξαρταται ἐκ τοῦ ἡγούματος. — τὰ ἔχομενα = τὰ ἐπόμενα. — δηλώσειν (ἀμτβ.) = δῆλον ἔσεσθαι. — τῷ χρόνῳ· ἐτέθη τὸ ἥρθον, διότι νοεῖται ὅτι ὅλος ἔκεινος ὁ χρόνος εἶναι γνωστός. — ἔκαστον αὐτῶν· δηλ. τῶν τυράννων. — τοῖς καιροῖς· καιροὶ εἶναι ἡ περίστασις, διὰ τὴν ὁποίαν εἶναι οὕτος ὁ λόγος ὠρισμένος. — ἀρκῶ τινι = ἐπαρκῶ εἰς τι. — ἦν δέ... ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν = ἐὰν δὲν ἔξετάζωμεν θέτοντες ὡς βάσιν (μὲ βάσιν) τούτους (τοὺς εὐδοκιμωτάτους). — ἔξετῶμεν· μέλλ. β' τοῦ ἔξετάζω.

§ 35 - 39. τῶν μέν... προκρίνειε; = τίς μὲν οὖν τῶν παραλαβόντων τὰς πατρικὰς βασιλείας οὐκ ἀν προκρίνειε τοὺς κινδύνους Εὐαγρόου; — οὗτω... δστις = οὗτως ὄστε. — ῥάθυμος = ἀδιάφορος, ὀκνηρός. — καὶ μήν = ἀλλὰ πρὸς τούτοις. — καθόδων· ἐννοεῖ τοὺς νόστους, τοὺς ὁποίους πολλοὶ ποιηταὶ ἐποίησαν. — ἀπαγγέλλω τινὶ τι = διηγοῦμαι τι εἰς τινα. — παρ' αὐτῶν = ἐξ ἴδιων των, μὲ τὴν φαντασίαν των. — μεμυθολόγηκεν, δστις = μεμυθολόγηκεν περὶ τινος, δστις. — ποιοῦμαι τοὺς κινδύνους = δοκιμάζω τοὺς κινδύνους. — τὴν αὐτοῦ· ἐνν. χώραν ἢ πατρίδα. — πεποίηνται· δηλ. ὑπὸ τῶν ποιητῶν. — ποιοῦμαι ὑπό τινος = παριστάνομαι ὑπό τινος. — τέχνη =

πονουργία. Ἐνταῦθα νοοῦνται ὁ ἴδρυτής τῆς Σαλαμῖνος Τεῦχρος, ὁ τῆς Πάρου Ἀγαπήνωρ κ.τ.λ.—**ἀλλὰ μήν**· πρβλ. ἐν § 36: **καὶ μήν**.—οἱ ἐπὶ τάδε γεγενημένοι = οἱ μετὰ τὰ Τρωικὰ ὑπάρξαντες.—**Κύρον...** τὴν ἀρχὴν = **Κύρον** τὸν ἀφελόμενον μὲν τὴν ἀρχὴν **Μήδων** (= ἀπὸ τοὺς Μήδους).—**καὶ πλεῖστοι μάλιστα**· συνδέεται ἐπίθετον μὲ ἐπίφρημα.—**ὅ δέ**· δηλ. Εὐαγόρας.—**Ψυχὴ** = θάρρος.—**σῶμα** = σωματικὴ δύναμις.—**διαπράττομαί τι** = κατορθώνω τι.—**τοῖς ἔργοις**· ἀντικμ. εἰς τὸ ἐπεχείρησεν.—**ἀπέκτεινεν**· διμιεῖ περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων Ἀστυάγους· κατ' ἄλλους ὅμως δὲν ἐφόνευσεν, ἀλλ' εἶχε πλησίον του, μέχρις ὃτου ἐτελεύτησεν.—**καὶ τούτου**· δηλ. τοῦ Κύρου· ὁ καὶ ἐπιδοτικός.—**ὑποστέλλομαι** = ἀπὸ φόβου συστέλλομαι, ἔχω ἐπιφυλάξεις· τὸ ῥῆμα κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ναυτῶν, οἱ δόποιοι φοβούμενοι κακοκατρίαν μαζεύουν τὰ πανιά.—**εἰπεῖν**· ὑποκμ. ἐμέ·—**παρρησίᾳ χρῶμαι** = διμιλῶ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ κρύπτω τι.—**κάλλιον** = ἐνδοξότερον.—**λαβών**· κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ **εὐρεθῆσεται**.—**ἔκείνου**· β' ὅρος τῆς συγκρίσεως.—**ἔκείνως** = κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον· ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα.—**ἔκ παντὸς τρόπου** = κατὰ πάντα τρόπον.—**οὐκ...** προθυμούμενος... ἀλλὰ εἰρηκώς· ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ φρανήσομαι.—**οὕτω**· ἐπιτείνει τὸ θρασέως.

§ 40-46. **ἐπὶ μικροῖς** = εἰς μικρὰ (ἔργα).—**τοιούτων**· δηλ. μικρῶν· ἀναφέρεται εἰς τὸ **ἀξιοῦσθαι**.—**τυραννίς** = βασιλεία.—**περιμάχητος** = περιζήτητος.—τὸ **κάλλιστον...** **κάλλιστα**· πρβλ. ἐν § 39: **κάλλιον**.—λόγων **εὐρετής** = λογογράφος (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ποιητήν).—**ρήτωρ** = δὲν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἀγορεύων.—**ὑπερβαλλόμενος**· τὸ μέσον ἀντὶ τοῦ ἐνεργ. **ὑπερβάλλων**· πρβλ. ἐν § 13: τοὺς μὲν **ὑπερβάλλοντας**, τοὺς δὲ **καταδεεστέρους** ὅντας.—**γνώμη** = νοῦς, σκέψις.—**αὐτοσχεδιάζω** = ἀγεν προπαρασκευῆς λέγω ἢ πράττω τι.—**φρόνησις** = φρόνημα· πρβλ. ἐν § 27: **γνώμη**.—τῶν μὲν **ἄλλων**· ἀναφέρεται εἰς τὸ **ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν**.—**αὐτῆς** δὲ **ταύτης**· δηλ. τῆς ψυχῆς. **Ψυχὴ** ἐνταῦθα εἴναι ὁ νοῦς, ἡ φρόνησις· πρβλ. ἀνωτέρω: **καλῶς τήν...** φρόνησιν **παρασκευάσειε**.—**ἔπειτα**· εἴναι ἡ ἀπόδοσις τοῦ πρῶτον μὲν § 41.—**τὰ δόντα**· πρβλ. ἐν § 21: **τὰ ὑπάρχοντα**.—**ράθυμία** = ἡ ἀπὸ δικηρίαν προερχομένη ἀνάπτωσις.—**εὐπραγία** = προκοπὴ εἰς τὸ πράττειν, ἐπιτυχῆς ἐνέργεια.—**ώστε μήτε...** φθάνειν· ἐνν. **αὐτὸν** = ὥστε μήτε ἐπρολάμβανον αὐτόν.—**ἔπιεικής** =

κόσμιος, ἐνάρετος.— ἔξ ὧν ἑτέρων = ἐκ τούτων ἢ παρ' ἑτέρων.— τὰ προσπίπτοντα = τὰ γιγνόμενα.— οὐδὲ περὶ ἓν = περὶ οὐδέν.— πεπλανημένως ἔχω περὶ τι = ἀπατῶμαι ὡς πρός τι.— Εὔαγρόν· ἀντικμ. εἰς τὸ ζηλοῦν.— τῆς ἀρχῆς· γεν. τῆς αἰτίας.— τοὺς ἄλλους = τοὺς ἀρχομένους.— τῆς ὑπ' ἑκείνου βασιλείας (γεν. αἰτίας) = διότι ἐβασιλεύοντο ὑπ' ἑκείνου· τὸ οὐσιαστ. βασιλεία ἔχει ἔνοιαν παθητικήν.— σφρόδρα = ἴσχυρῶς.— πολλά... ἀπαντα· αἰτιατ. τοῦ κατά τι.— οἱ χρώμενοι = οἱ φύλοι.— ἡ ττῶμαί τινος = ἡ ττων εἴμι τινος = ὑποχωρῶ εἰς τινα.— σεμνὸς = σοβαρός, σεβαστός.— συναγωγὴ τοῦ προσώπου = κατήφεια, σκυθρωπότης.— κατασκευὴ τοῦ βίου = ἡ διευθέτησις τοῦ βίου, ὁ τακτικὸς βίος.— δμολογία = συμφωνία.— τὰ διὰ τύχην γιγνόμενα (**ἀγαθά**)· εἶναι τὰ πλούτη, τὸ κάλλος, τὰ ἀξιώματα κ.τ.λ., τὰ δὲ δι' αὐτόν· εἶναι ἡ παιδεία, ἡ φρόνησις, ἡ ἀρετή.— ἡ γοῦμαι τῶν ἥδονῶν = ἔξουσιάζω τὰς ἥδονάς.— δραστώνη = ἀναψυχή, ἀνάπαισις ἀπὸ τοὺς κόπους.— δλως = ἐν συντόμῳ.— ὅν = τούτων ἢ.— πολιτεία = πολιτευμα.— δημοτικὸς = ἀγαπητὸς εἰς τὸν λαόν.— πολιτικὸς = ἱκανὸς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας (τοῦ κοινοῦ).— τυραννικὸς = βασιλικός.— τῷ... διαφέρειν = διότι ἐξεῖχε καθ' ὅλα ταῦτα (δηλ. θεραπείᾳ, διοικήσει, εὐθουλίᾳ).

§ 47 - 50. ἐμπόριον = ἀγορά, τόπος ὅπου οἱ ἐμποροὶ πωλοῦν τὰ ἐμπορεύματα· ἐμπορίω χρῶμαι = ἔχω ἀγοράν.— κατασκευαὶ = δημόσιαι οἰκοδομαὶ.— ἀπολείπομαί τινος = εἴμαι κατώτερός τινος.— ἐνεποίησεν· ἐνν. αὐτῇ.— τῶν... καταφρονούντων· ἀναφέρεται εἰς τὸ πολλούς.— μείζω λέγω τῶν προσόντων τινὶ (= εἴμαι ὑπερβολικὸς εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἐν τινι ὑπαρχόντων προτερημάτων) = παραμεγαλώνω τὰ προτερήματά τινος.— ἐφίκοιτο· ἐνν. τῷ λόγῳ· ἐφικνοῦμαί τινος τῷ λόγῳ = ἐπιτυχῶς παριστάνω, περιγράφω τι διὰ τοῦ λόγου.— δς = διότι οὗτος.— φύσις = μεγαλοφυῖα.— δ τόπος δλος δ περιέχων τὴν νῆσον = δλη ἡ περιοχὴ τῆς νῆσου.— ἀπροσοίστως = ἀγρίως.— ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς ἔχω = δὲν δύναται κανεὶς νὰ μὲ πλησιάσῃ· ἀντιτίθενται δὲ ταῦτα εἰς τὰ ἀνωτέρω : πραότητα καὶ μετριότητα.— χαλεπῶς είχον· ἐνν. οἱ πολῖται καὶ οἱ περιοικοῦντες ἐκ τῶν ἀνωτέρω πόλιν καὶ τόπον. Ἡ ἀρχὴ τοῦ Εὔαγρου ἐξεπολίτισε καὶ ἐξηγένεισε τοὺς κατοίκους τῆς Σαλαμῖνος, διὰ τοῦ παραδείγματος τῶν ὅποιων ἐξεπολιτίσθη καὶ δλη ἡ νῆσος, ἀν καὶ δὲν ὑπήγετο εἰς τὸ κρά-

τος τοῦ Εὐαγόρου.— μεταπίπτω = μεταβάλλομαι.— οἴτινες αὐτῶν = τίνες αὐτῶν.— κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα = πράγματα (ἐπιπλα, σκεύη) καὶ συνήθειαι.— οἱ περὶ τὴν μουσικὴν = οἱ μουσικοί.— εἰωθότες ἡσαν = εἰώθεσαν.— οὐδεὶς ὅστις οὐ = πᾶς τις πρβλ. ἐν § 13 : οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ.

E'. Τὰ προτερήματα τοῦ Εὐαγόρου προσείλκνσαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα πολλοὺς καὶ ἴδιως τὸν Κόρωνα (§§ 51-57).

§ 51 - 56. μέγιστον δὲ τεκμήριον· προεξαγγελτικὴ παράθεσις.— τρόπος καὶ ὁσιότης = χαρακτήρ καὶ δικαιοσύνη.— κουφότερος = ὀλιγώτερον πιεστικός.— νόμιμος = ὁ σεβόμενος τοὺς νόμους.— ἔργον = δύσκολον.— δυστυχήσας· ἐννοεῖται ἐνταῦθα ἡ ἥττα τῶν Ἀθηναίων εἰς Αἰγάς ποταμούς (405 π. Χ.), κατὰ τὴν δόποιαν ὁ Κόρων περισώσας ὀκτὼ πλοῖα κατέψυγε μὲ αὐτὰ πρὸς τὸν Εὐαγόραν.— σῶμα = ζωή.— ἔκεινω... αὐτόν· καὶ αἱ δύο ἀντωνυμίαι εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀναφέρονται (τὸν Εὐαγόραν).— πάσχω ἀγαθὸν = ἀπολαύω καλόν, εὐεργετοῦμαι.— οὐκ ἔφθασαν... πλησιάσαντες = μόλις ἐπλησίασαν ἀλλήλους, μόλις συνανεστράφησαν.— περὶ πλείονος ποιοῦμαί τινα ἦ = περισσότερον ἐκτιμῶ τινα παρά.— δμονοοῦντες· ἀναφέρεται εἰς τὸ διετέλεσαν.— μεγάλη μεταβολῆ κεχρημένην· ὅντως μεγάλην μεταβολὴν ὑπέστη, διότι, ἐνῷ πρότερον ἦτο ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἐλλάδος, τότε ἦτο ὑπήκοος εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, οἱ δόποιοι ἐπέβαλον εἰς αὐτὴν τοὺς τριάκοντα τυράννους καὶ κατεδάφισαν τὰ τείχη τῆς.— ἐπεποίηντο· ἐνν. οἱ Ἀθηναῖοι, ἐκ τοῦ ἀνωτέρω τῆς ἡμετέρας πόλεως.— ταχύν· κατηγοροῦ εἰς τὸ τὸν καιρόν.— ἐπεχείρησαν· ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγησιλάου.— ἔκεινοι· δηλ. ὁ Κόρων καὶ ὁ Εὐαγόρας.— τῶν στρατηγῶν· δηλ. τοῦ Φαρναβάζου καὶ τοῦ Τισσαφέροντος.— νομίζοντες· αἰτιολ. μτχ.— πεζὸν στρατόπεδον καθίσταμαι = συγκροτῶ στρατόπεδον πεζικοῦ στρατοῦ.— τούτω· δοτ. δργαν.— τὴν ἡπειρον· δινομάζει οὕτω ὁ Ἰσοκράτης τὴν ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Περσῶν χώραν.— μόνον· ἐπιρρ. ἀντὶ μόνην.— ταῦτα = εἰς ταῦτα.— ναυτικοῦ συλλεγέντος· ὁ Κόρων διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ναύαρχος κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων συνέλεξε πλοῖα εἰς Κύπρον, Φοινίκην κ.τ.λ., βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Φαρναβάζου. Μὲ τὸν στόλον τοῦτον ὁ Κόρων συναντήσας παρὰ τὴν Κύιδον τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν Πείσανδρον κατεναυμάχη-

σεν αὐτὸν (394 π. X), μετὰ τὴν νίκην δὲ πλείστας πόλεις ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης. — **πάλιν ἀνέλαβε**· πλεονασμός. — **τοῦτό τε... παρασκευάσαντος**· ὁ Εὐαγόρας ὅχι μόνον αὐτοπροσώπως ἐβοήθησεν, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσε νὰ τεθῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κόνωνος μέγα μέρος τοῦ Περσικοῦ στόλου. — **ὑπὲρ ὄν** = διὰ τὰ ὅποια (κατορθώματα, εὐεργεσίας). — **οὕπερ**· εἰς τὸν Κεραμεικόν, παρὰ τὴν βασίλειον στοάν καὶ πλησίον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διός. — **σφῶν αὐτῶν** = ἀλλήλων.

Σ'. 'Ο πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν πόλεμος τοῦ Εὐαγόρου καὶ τὰ ἀποτελέσματά τον ἀνυψώνοντας αὐτὸν ὑπὲρ τοὺς ἐνδοξοτάτους ἄνδρας (§§ 57 - 65).

§ 57 - 65. βασιλεύς· βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἦτο ὁ Ἀρταξέρξης ὁ Μνῆμων (404 - 361 π. X.). — **ἔδεισεν**· ἀδρ. τοῦ ποιητ. ὁ. **δεῖδω** = φοβουμαι. — **Κόνωνος**· πρβλ. Πανηγ. § 154: **Κόνωνα ἐπὶ θανάτῳ συλλαβεῖν ἐτόλμησαν** (οἱ Πέρσαι). — **οὕτως ἔχω πρός τινα** = οὕτω δικτίθεμαι πρός τινα. — **λαθεῖν**· κεῖται ἀπολύτως (= νὰ κρυφθῇ). — **σπουδάσας...** νομίσας· ἐκ τοῦ φαίνεται. — **μέγιστον δὲ τεκμήριον**· πρβλ. § 52. — **τοῦ μέν· δηλ.** Κύρου. — **διὰ τὸ μὴ φροντίζειν** = διὰ τὴν δλιγωρίαν. — **μικροῦ δεῖν** = σχεδόν. — **ἔλαθεν αὐτὸν ἐπιστάς** = χωρὶς νὰ τὸν ἐννοήσῃ, ἀπροόπτως ἐπέστη. — **ἔφρισταμαι ἐπί τι** = πλησιάζω εἰς τι. — **βασιλείον** = ἀνάκτορον, καθέδρα τοῦ βασιλέως, πρωτεύουσα. — **πρὸς δὲ τοῦτον**· δηλ. τὸν Εὐαγόραν. — **ἐκ πολλοῦ· δηλ.** χρόνου. — **μεταξὺ πάσχων εὗ· τὸ ἐπίρρ.** μεταξὺ προτάσσεται τῆς χρον. μτχ. πρὸς δήλωσιν τοῦ συγχρόνου) **μεταξύ...** **ἐπεχείρησε** = συγχρόνως, ἐνῷ εὐηργετεῖτο ὑπὸ τοῦ Εὐαγόρου, ἐπεχειρησε...). — **φαῦλος** = μηδαμινός, ἀσήμαντος. — **αὐτῷ·** ἀναφέρεται εἰς τὸ γιγνομένας. — **κατὰ μικρὸν** = δλίγον κατ' δλίγον, σιγὰ - σιγά. — **φύσις** = μεγαλοφυῖα. — **πολὺ περὶ μειζόνων** = περὶ πολὺ μειζόνων. — **ἐνταῦθα δὲ Ισοκράτης** ὑπαινίσσεται τὴν ἀποστασίαν τῆς Κιλικίας καὶ τὴν ἄλωσιν τῆς Τύρου καὶ ἄλλων πόλεων τῆς Φοινίκης (πρβλ. § 62). — **ὅρμάω - ᾗ** (ἀπολύτως κεῖται) = δεικνύω ζῆλον, σπουδήν. — **ταῖς δυνάμεσι· δοτ.** τοῦ κατά τι. — **ἀπολελειμμένος·** πρβλ. ἐν § 48: λίαν ἀπολειφθῶ. — **ἢ τοῖς ἀλλοῖς** = ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις. — **Πινυταγόραν**. — **οὕτος**, δτε ὁ Εὐαγόρας εἰς ναυμαχίαν τινὰ ἐνικήθη καὶ ἐπλευσεν εἰς Αἴγυπτον, ἵνα λάβῃ βοήθειαν, μόνος ἐπί τινα χρόνον ὑπερήσπισε τὴν Σαλαμῖνα. — **μικροῦ ἐδέησε...**

κατασχεῖν = δλίγον ἔλειψε νά... — **Κύπρον**· τὰς πλείστας πόλεις τῆς νήσου ἐκυρίεισε. — **πολλούς**· ὑποκρ. εἰς τὸ μεμνῆσθαι. — **τελευτῶν**· χρν. μτχ. ἴσοδυναμοῦσα μὲ ἐπίρρ. (= τελευταῖον, τέλος). — **ἔμπιπλημί τινά τινος** = γεμίζω τινὰ ἀπὸ κάτι, κάμνω τινὰ νὰ βαρεθῇ κάτι. — **γίγνομαι κύριος τοῦ σώματος** = συλλαμβάνω τινὰ ζωντανόν. — **ἐποιήσαντο**· δηλ. οἱ Πέρσαι διὰ τοῦ Ὁρόντου, γαμβροῦ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν. — **λύω νόμον** = καταργῶ τὴν συνήθειαν. — **κινῶ τι**· πρβλ. § 7. 'Ο Εὐαγόρας συνῆψεν εἰρήνην μὲ τὸν ὄρον νὰ βασιλεύῃ τῆς Σαλαμῖνος, νὰ δίδῃ ὡρισμένον ἐνιαύσιον φόρον εἰς τοὺς Πέρσας καὶ «ὑπακούειν ὡς βασιλεὺς βασιλεῖ προστάτοντι». — **ἀφείλετο**· δηλ. ὁ βασιλεὺς. — **ἔτη δέκα**· 385 - 376 π. Χ. — **τῶν αὐτῶν**· δηλ. πόλεων ἢ χωρίων. — **τήν... πόλιν, ἥν ταύτην**· μὲ ἔμφασιν ἐπιτάσσεται ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία, ὅτιν προτάσσεται τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἀναφορική. — **γάρ**· διασαφητικόν. — **καίτοι** (ἀντὶ τοῦ τοι) = πράγματι, τῷ ὄντι. — **ἀρετὴ** = εὐσέβεια καὶ δικαιοσύνη. — **φανεῖται...** ὑπερβαλόμενος = θὰ παρουσιασθῇ ὅτι ὑπερέβαλε. — **τὸν τῶν ἡρώων**· ἐνν. **πόλεμον**. — οἱ μὲν **γάρ**· δηλ. ἥρωες. — **αὐτῶν**· ἀναφέρεται εἰς τὸ **μείζων**.

Z'. Συγκριτόμενος μὲ τοὺς μεγαλυτέρους ἥρωας παρονσιάζεται ἀνώτερος αὐτῶν, διότι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔξησεν εὐτυχῆς καὶ μετὰ θάνατον μνήμην ἀθάνατον κατέλιπε (§§ 66 - 72).

§ 66 - 69. **τῶν τότε**· δηλ. τῶν κατὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον ἀκμασάντων. — **δς** (πρβλ. § 40) = διότι οὗτος. — **πολιτεία** = διοίκησις τῆς πόλεως. — **ἄμεικτος** = ἀκοινώνητος, ἄξενος (πρβλ. ἐν § 47 : οὔτε τοὺς "Ελληνας προσδεχομένων· καὶ ἐν § 49 : ἀπροσοίστως είχον"). — **παντάπασι** = παντελῶς. — **χρησιμώτερον...** τῶν ἀλλων· νοοῦνται οἱ λοιποὶ σύμμαχοι τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἤτοι οἱ ἀρχοντες τῶν παραλίων πόλεων, οἱ ὄποιοι κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως ἔδωσαν πλοῖα εἰς τὸν Κόνωνα πρὸς καταπολέμησιν τῶν Λακεδαιμονίων. — **τῆς Ἀσίας κύριος**· τοῦτο ἔγινε διὰ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης (387 π. Χ.). — οἱ δ' "Ελληνες αὐτονομίας ἔτυχον· πρβλ. ἐν § 56 : οἱ δ' "Ελληνες ἥλευθερώθησαν. — **ἐπέδοσαν** (κεῖται ἀπολύτως) = προώδευσαν. — **τὴν ἀρχὴν δώσοντας**· δηλ. τὴν κατὰ θάλασσαν ἥγεμονίαν· τοῦτο δὲ ἔγινε μετὰ τὴν ναυμαχίαν παρὰ τὴν Κνίδον καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ Κόνωνος. — **Εὐαγόρας**· ποιητ. αἴτιον. — **πότερον**· ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθεῖ, ὡς συνήθως, εἰς μόνον ἢ ἀλλὰ τρεῖς. — **καθ' ὅ τι αὐτῶν** = εἰς ὅ, τι ἔξ αὐτῶν.

§ 70 - 72. οἱ προγεγενημένοι = οἱ πρόγονοι. — ἀξιοῦμαί τινος = κρίνομαι ἀξιός τινος. — δωρεὰ = τὸ χάρισμα· ταύτης τῆς δωρεᾶς. — δῆλο. τῆς ἀθανασίας, ὅπως ὁ Ἡρακλῆς κ. τ. λ. — σημεῖον = ἀπόδειξις. — ἐνθάδε = ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς. — θεοφιλῆς = θεάρεστος. — ταῖς μεγίσταις... περιπεσόντας· λέγων ταῦτα ὁ Ἰσοκρ. ἔχει ὑπ' ὅψιν του ἰδίως τὸν Ἡρακλέα. — θαυμαστὸς = ἀξιός θαυμασμοῦ. — μακαριστὸς = ὁ νομιζόμενος εὐδαίμων. — τί ἀπέλιπεν (ἐνν. Εὐαγόρας) εὐδαιμονίας; (τὸ τί εἰναι ἀντικυ.) = ποιὸν εἶδος εὐδαιμονίας τοῦ ἔλειψε; Ποίᾳ εὐτυχίᾳ τοῦ ἔλειψεν; — δις· (πρβλ. § 66) = διότι οὗτος. — ἔκεινω· ἀναφέρεται εἰς τὸ αὐτῶν. — τῷ σώματι = τῷ καλλει καὶ τῇ ρώμῃ τοῦ σώματος (πρβλ. § 22 - 23, ἔνθα ἀναφέρει τὰ προτερήματα αὐτοῦ). — γνώμη· πρβλ. § 41. — ἄμοιρος = ἀμέτοχος. — τὴν ἡλικίαν· δῆλο. τὴν γεροντικήν. — μήτε τῶν νόσων· καὶ αὐτὸς ὁ Θάνατός του δὲν προηλθεν ἀπὸ ἀσθένειαν. — τυχεῖν· συνάπτεται μὲ τὴν ἀναφορικὴν πρότασιν δ... εἰναι. — εὐπαιδίας... καὶ πολυπαιδίας = εὐτεκνίας καὶ πολυτεκνίας. — διαμαρτάνω τινὸς = ἀποτυγχάνω τινός. — καὶ τοῦτο· μὲ ἔμφασιν ἐπανελήφθη ἡ ἀντωνυμία. — συμπίπτει τινὶ τι = συμβάίνει εἰς τινά τι. — ἴδιωτικὸς = ὁ ἀρμόζων εἰς ἴδιωτας (ἀπλοῦς πολίτας). — τὸν μέν· δῆλο. Νικοκλέα. — ἀνακτεῖς· ἐκαλοῦντο οἱ ιδίοι καὶ ἀδελφοὶ τοῦ βασιλέως. — ἀνασται δὲ αἱ ἀδελφαι καὶ γυναῖκες (πρίγκιπες καὶ πριγκίπισσαι). — τῶν ποιητῶν· ὑπονοεῖ τὸν "Ομηρον, ὁ δόποιος" (Ιλ. Ω, 258) λέγει περὶ τοῦ "Εκτορος δτι ἦτο θεὸς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ δὲν ὡμοίαζε μὲ νέδον θηντοῦ ἀλλὰ θεοῦ. — περὶ τὴν ἔκεινου φύσιν = περὶ τῆς φύσεως ἔκεινου (δῆλο. τοῦ Εὐαγόρου).

H'. 'Επί λογος. Ζητεῖ συγγνώμην ἀπὸ τὸν Νικοκλέα, διότι διὰ τὴν γεροντικήν του ἡλικίαν δὲν ἥδυνθήθη νὰ ἐξημνήσῃ τὸν Εὐαγόραν δπως ἔπρεπε· λέγει δτι σκοπιμωτέρα εἴναι ἡ ἐν τῷ παρόντι λόγῳ εἰκὼν τοῦ Εὐαγόρου παρὰ οἱ ἴδρυμένοι ἀνδριάντες αὐτοῦ καὶ τέλος προτρέπει αὐτόν, δπως ἀκολουθῶν τὸ παραδειγμα τῶν προγόνων γίνη ἀντάξιος αὐτῶν (§§ 73 - 81).

§ 73 - 77. τῶν οὖν... πολλὰ μέν· ὁ πρῶτος μὲν ἔχει τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὸ ἔγω δ', ὡς Νικόκλεις· ὁ δὲ δεύτερος μὲν εἰς τὸ οὐ μὴν ἀλλά. — τῶν μὲν οὖν· ἐνν. ἀνηκόντων ἡ ἀναφερομένων. — οὔτερίζω τῆς ἔμαυτοῦ ἀκμῆς = δὲν ἔχω τὴν ἀκμαίαν ἡλικίαν μου. — φι-

λόπονος = ἐπιμελής. — ὅσον... δύναμιν = ὅσον ἔγώ ἐγκωμιάζειν ἡδυνάμην. — τὰς τῶν πράξεων· ἐνν. εἰκόνας. — οἱ τεχνικῶς ἔχοντες λόγοι = οἱ τεχνικῶς συντεθειμένοι λόγοι. — ταύτας· δηλ. τὰς εἰκόνας. — οὕτως... ως = τόσον... ὅσον. — φιλοτιμοῦμαι = ἐπὶ τινι= καυχῶμαι διὰ τι. — γνώμη· πρβλ. § 27, 41 καὶ 61. — τύποι = εἰκόνες καὶ ἀνδριάντες. — ἔξενεχθῆναι· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς εἰκόνας καὶ τοὺς ἀνδριάντας, οἱ δόποιοι μένουν ὅπου τοὺς στήσουν. — διατριβαῖ = συναναστροφαῖ, συνδιαιλέξεις. — ἀγαπῶμαι = ἐπιδοκιμάζομαι, ἐπαινοῦμαι, θαυμάζομαι. — εὔδοκιμῶ = ἔχω ὑπόληψιν. — πρὸς δὲ τούτοις· ἐνν. προκρίνω τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας εἰκόνας. — δτι = διότι. — πεπλασμένος = ὁ καμωμένος μὲ πηλόν. — γεγραμμένος = ζωγραφημένος. — δμοίω - ω τί τινι = ἔξομοιώνω, κάμνω δμοιον (ἴσον) τι πρὸς ἐν ἄλλο. — αἱ ἐν τοῖς λεγομένοις ἔνοῦσαι = αἱ ἐνυπάρχουσαι εἰς τὰ λεγόμενα, αἱ διὰ τῶν λεγομένων φανεραὶ γιγνόμεναι : « Οὐδεὶς ἔχων ἀσθενικὸν σῶμα δύναται, παρατηρῶν προσεκτικὰ τὸν ἀνδριάντα λ. χ. τοῦ Ἡρακλέους, νὰ ἀποκτήσῃ σωματικὴν δύναμιν· καθεὶς δμως, δ ὁποῖος θέλει νὰ γίνη χρηστὸς ἀνθρώποις, ἀκούων τοὺς ἐπαίνους τούτους εὐκόλως δύναται νὰ μιμηθῇ τὰ ἥθη καὶ τὰ φρονήματα, τὰ δόποια γίνονται φανερὰ ἀπὸ τὰ λεγόμενα ». — χρηστοῖς· κατηγρυ. εἰς τὸ βουλομένοις. — γράφω· ἀντὶ συγγράφω. — τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου· ἐννοεῖ τὸν Πνυταγόραν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς τοῦ Νικοκλέους. — παράκλησις = προτροπὴ (πρὸς μίμησιν τοῦ Εὐαγόρου). — θεωρεῖν· δηλ. ως εἰκόνα. — συνδιατρίβω τινὶ = ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι, μελετῶ τι. — φιλοσοφία = παιδεία. — ἐτέρους = οὐκ οἰκείους, ἀλλοτρίους. — ζηλῶ τινα = μιμοῦμαι τινα. — καὶ λέγειν καὶ πράττειν· δ σκοπὸς τῆς παιδείας κατὰ τὸν Ἰσοκράτη. — δυνήσει· κατὰ ἐνικὸν ἀριθμόν, διότι ἔχει ὑπ' ὅψιν του μόνον τὸν Νικοκλέα.

§ 78 - 81. καταγιγνώσκειν· ἐνν. σοῦ, ως νῦν ἀμελεῖς· τὸ καταγιγνώσκειν ἐνταῦθα συνετάχθη μὲ γενικὴν καὶ εἰδικὴν πρότασιν ἀντὶ μὲ γεν. καὶ αἰτ. τοῦ πράγματος. — δτι· αἰτιολ. — διακελεύομαι τινὶ περὶ τινος = δίδω συμβουλάς εἰς τινα διὰ κάτι τι. — καὶ πρῶτος καὶ μόνος· ταῦτα εἶναι ὑπερβολικά, διότι καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ἡγεμόνες ἦσαν πεπαιδευμένοι ('Αγησίλαος, Διονύσιος). — εἰμὶ ἐν τινὶ = ἔχω τι. — ἐπιθυμεῖν· ἐκ τοῦ ποιήσεις. — διατριβὴ = ἐνασχόλησις εἰς τι, σπουδή. — ἀφεμένους· ἐνν. τούτων. — εἰδώς· ἐναντιωμ. μτχ. — καὶ ποιῶ

καὶ ποιήσω ταῦτόν, ὅπερ...· ταῦτα λέγει ὁ Ἰσοκράτης, διὰ νὰ μὴ φανοῦν αἱ συμβουλαὶ του αὐστηραί.— ἀπολείπομαι = μένω ὅπισω.— ἔξων = δι' ὄν.— παροξύνω τινὰ ποιεῖν τι = παρακινῶ τινανά...— ἐπιμελεῖσθαι... ἀσκεῖν· ἐκ τοῦ προσήκει.— ὡς ἀπασι...· αἰτιολ. πρότασις.— περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι = θεωρῶ τι ἀξιον πολλῆς τιμῆς, ἐκτιμῶ τι πολύ.— ἀγαπᾶν· ἐνν. σε (ἐκ τοῦ κατωτέρω τυγχάνεις).— ἀγαπῶ = ἀρκοῦμαι.— οἱ παρόντες = οἱ σύγχρονοι.— γίγνομαι ἐκ τινος = κατάγομαι ἀπό τινα.— τὸ παλαιόν... τὸ ὑπογυιότατον· ἐπίρρ.— τὸ ὑπογυιότατον = ἐπ' ἐσχάτων, πρὸ δὲ λίγου.— οἱ ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς δύντες = οἱ ἔχοντες τὸ αὐτὸ μὲ σὲ ἀξίωμα, οἱ λοιποὶ βασιλεῖς.— ἔστιν ἐπὶ σοι = εἰς τὸ χέρι σου εἶναι.— προσήκει· ἐνν. γενέσθαι.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Δού

εισαγόμενης

κρίτης για την παράσταση του θεάτρου.

Ουσ κύριες και κυρίες των στρατηγών.

Η παράσταση 33
βαθύτερα.
μεριλάκκας

διστάθεντος
διεπιστήθεντος
διεπένθετος
διεπεπλέκτος

επιμολύβινετος.
επιμολύνετος.
επιμόλυνετος.
επιμόλυνετος.

τερψχανετος
τερψχετος
τερψχετον
τερψχετονικοτος

σύρα
εσοταρον
τερπικερον
τερπικερον

δινάθεντος
δινυγδινοβόηθεντος
δινυγδινος
διδινινιφίνον

φιδισφεντον
φισσφεντον
φιγιφεντον

ωρειφιφρενον
ωρειφιφρενον
ωρειφιφρενον

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής